

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ҚЫЗДАР ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЖЕНСКИЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
KAZAKH NATIONAL WOMEN'S TEACHER TRAINING UNIVERSITY

**«COVID-19 ПАНДЕМИЯСЫ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ БІЛІМ БЕРУ
ЖҮЙЕСІНІҢ БОЛАШАҒЫ»**

атты халықаралық білім күніне орай ұйымдастырылған
халықаралық форум материалдарының жинағы
10 ақпан, 2021 жыл

Сборник статей
международного форума, приуроченный
к международному дню образования
«БУДУЩЕЕ СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ COVID-19»
10-февраля 2021 года

Collection of articles
of the International Forum dedicated to the
International Education Day
“THE FUTURES OF EDUCATION AFTER COVID-19”
February 10, 2021

Алматы, 2021

ӘӨЖ 37.0
КБЖ 74.04
С 85

Жалпы редакциясын басқарған

Р. Амиржанова
Жауапты редактор
С. Шакирова
Құрастырушы
Г. Қамбарова

С 85 «COVID-19 пандемиясы жағдайындағы білім беру жүйесінің болашағы» атты халықаралық білім күніне орай ұйымдастырылған халықаралық форум материалдарының жинағы, 10 ақпан, 2021 жыл – Алматы, «Қыздар университеті» баспасы, 2021. – 106 бет

ISBN 978-601-346-082-6

Бұл жинақта Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінде өткен халықаралық форум материалдары топтастырылып отыр.

Шетелдік және отандық профессорлар, ғалымдар мен оқытушылардың, магистранттар мен докторанттардың ғылыми мақалалары жинақталған жинақ барлық жоғары оқу орындарының білім алушыларына бағытталған.

ӘӨЖ 37.0
КБЖ 74.04

ISBN 978-601-346-082-6

© «Қыздар университеті» баспасы, 2021 ж.

**ПРИВЕТСТВЕННОЕ СЛОВО УЧАСТНИКАМ ФОРУМА
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ПРАВЛЕНИЯ - И.О. РЕКТОРА КАЗАХСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО
ЖЕНСКОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА**

Н. Р. Аршабеков

Уважаемые участники форума, гости, коллеги!

Искренне рад приветствовать вас от имени Казахского национального женского педагогического университета – одного из ведущих вузов Казахстана.

Международный форум, «Будущее системы образования в условиях Covid-19», приуроченный к международному дню образования уже третий год подряд проводится на площадке Нашего университета. В текущем году наша встреча проходит в онлайн формате в связи с сохраняющейся нестабильной эпидемиологической ситуацией в мире и в Казахстане. Однако, благодаря цифровым технологиям, сегодня мы имеем возможность встретиться с Вами и рады приветствовать всех участников и гостей нашей форума.

Это мероприятие, начатое на уровне университета, провели в прошлом году в республиканском масштабе. А сегодня мы рады сообщить, что в этом году выходим на международную арену и к нашему форуму присоединились участники из США, Турции, Польши, России, Узбекистана и Кыргызстана, чтобы поделиться своим опытом и знаниями

COVID-19 вызвал перебои в образовании и длительное закрытие учебных заведений по всему миру, что затронуло 90% мирового студенческого населения и заставило большинство стран задуматься об альтернативных способах предоставления образования, чтобы гарантировать, что обучение никогда не прекратится. По оценкам ЮНЕСКО, более 1,5 миллиардов студентов в 165 странах не имеют возможности посещать занятия из-за COVID-19. Имея в виду непрерывность образования, большинство страны бросились к дистанционному онлайн-образованию с использованием онлайн-платформ, электронного обучения и ИКТ, что вызвало незапланированный и быстрый сдвиг в секторе образования, открыло двери для многих возможностей, выявило существующие и новые диспропорции и породило ряд проблем. Это оказалось не просто как для учащихся, так и для преподавателей, которые вынуждены преодолевать негативные эмоциональные, физические и экономические последствия заболевания, одновременно содействуя борьбе с распространением вируса.

Из-за такого резкого перехода от закрытия учебных заведений из-за COVID-19 большинство учителей по всему миру были вынуждены проводить онлайн-обучение без надлежащей подготовки, поддержки или времени для подготовки, но с использованием разнообразных новых инструментов; они должны были оцифровать содержание своего курса и/или разработать новое содержание.

Исходя из этого целью нашего форума является изучение влияния COVID-19 на непрерывность образования в мире и в нашей стране в том числе, осмысление уроков, извлеченных из проблем, возникших во время кризиса COVID-19, а также изучение и анализ сценариев и стратегий, предложенных для изменения видения образования после COVID-19.

Уважаемые коллеги! Мы собрались на этой платформе обсудить нижеследующие вопросы, которые актуальны на сегодняшний день:

Во первых, какие уроки извлечены из проблем, с которыми столкнулись системы образования во время пандемии? Как мы можем извлечь пользу из этих уроков для формирования будущего образования?

Во вторых, на каких приоритетах системы образования должны сосредоточить внимание при разработке своих планов и программ в будущем?

В третьих, как сделать так, чтобы сценарии будущего образования были более инклюзивными и устраняли пробелы в образовании и обучении?

Выражаю благодарность всем участникам форума и гостям, которые нашли время, чтобы обсудить вышеперечисленные проблемы сферы образования и общества. Желаю участникам Международного форума плодотворной работы, насыщенного профессионального общения и хороших результатов!

ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ НСОКО КАЗАХСТАНА В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ

К.С.Абдиев, д.п.н.

Казахский национальный женский педагогический университет

Аннотация. В статье анализируются решения принятые МОН РК по организации учебного процесса и функционированию систем оценивания в условиях перехода на дистанционное обучение. На основе анализа нормативных документов и изучения практики организаций образования сделаны выводы о перспективах дальнейшей работы систем внутреннего и внешнего оценивания в среднем образовании Казахстана.

Ключевые слова: национальная система оценивания качества образования (НСОКО), суммативное оценивание раздела (СОР), суммативное оценивание четверти (СОЧ), дистанционное обучение.

ЧП в Казахстане было введено с 16 марта 2020 года, два раза его сроки продлевались, и этот режим действовал до 11 мая. Ограничительные меры в разных объемах и границах регионов продолжают действовать до настоящего времени.

Внутришкольное текущее и промежуточное оценивание. В первые дни ЧП и карантина были приняты меры по организованному завершению третьей четверти в школах и переходу на дистанционное обучение с началом четвертой четверти. *Нормативной базой* для этих мер стал приказ МОН от 14 марта «Об усилении ограничительных мер по недопущению коронавирусной инфекции COVID-19 в организациях образования на период пандемии» [1]. Приказом была определена продолжительность весенних школьных каникул в 21 день, вместо обычных 10-12 дней. Основными решениями по этому приказу были:

- досрочное проведение СОЧ, при этом количество дисциплин не было изменено, оно соответствовало предусмотренному в учебных планах;
- указания по разработке планов уроков по не пройденным материалам 16-20 марта и 3-5 апреля, с включением учебных заданий. Также рекомендовано разработать учебные задания на каникулярное время (не по всем предметам);
- результаты СОР и СОЧ заносятся в электронные журналы, в каникулярное время обеспечивается доступ обучающимся, педагогам и родителям к электронным журналам;
- педагоги предоставляют обязательную обратную связь с обучающимся и родителями по выполнению учебных заданий в электронном журнале и в онлайн - режиме.

Следующим шагом стал переход на дистанционное обучение (ДО) с начала четвертой четверти. Следует сразу отметить, что официально используется более точное определение – «организация обучения с использованием дистанционных образовательных технологий (ДОТ)», т.к. ДО не является законодательно определенной формой обучения. Переход был осуществлен во всех организациях образования, кроме отдаленных малокомплектных школ (количество учащихся от 5 до 80), в которых продолжалось традиционное обучение. ДО было внедрено посредством 1) интернет-платформ, 2) телеуроков, 3) заранее подготовленного плана урока на бумажном носителе (через отделения почты или нарочно) [2]. В основном, был реализован асинхронный вариант ДО. Синхронное онлайн-обучение было реализовано, по оценкам специалистов, лишь в 20% школ, в основном частных. Продолжительность уроков была установлена в 30 мин., телеуроков – 10 мин. Для организации трансляции видеоуроков использовались разные streaming платформы: bilimland.kz, daryn.online.kz и др., а также телеканалы.

Общая координация работ по внедрению ДО была возложена на Национальную академию образования. На региональном уровне все организационные работы осуществлялись областными управлениям образования. Они принимали меры по созданию условий для участников образовательного процесса, в частности компьютеры, ноутбуки, планшеты передавались с баланса организаций образования или осуществлялся их закуп. Кроме того, усилия также были направлены на обеспечение интернетом с достаточной скоростью. Такая проблема была обнаружена во многих регионах.

Разъяснительная работа по вопросам перехода началась с проведения дистанционных родительских собраний «Как будет организовано ДО в нашей школе?». Проводились дистанционные классные часы «Как я буду обучаться дистанционно?», «Как защитить себя от вирусных заболеваний?». Рекомендовалось руководителям не требовать излишних отчетов от педагогов, предоставить возможность работать творчески.

Согласно «Методическим рекомендациям по организации учебного процесса на основе ДОТ в организациях среднего образования в целях предупреждения распространения коронавирусной инфекции в период пандемии» в четвертой четверти рекомендовано провести только один СОР вместо предусмотренных нескольких плановых оцениваний по разным темам. В конце учебного года, 18-22 мая проводился СОЧ по утвержденным предметам, их количество было утверждено по всем классам. Например, в 4-х классах из общего количества 12 предметов, СОР проводился по 7 предметам, СОЧ – по 5 предметам. В 9-х классах из 17 изучаемых предметов СОР проводился по 14 предметам, СОЧ – по 11 предметам. В 11-х классах рекомендовано провести 14 контрольных (лабораторных) работ по 17 изучаемым предметам.

К началу нового 2020-2021 учебного года в вышеуказанные методические рекомендации были внесены уточнения и дополнения [3]. В частности был разрешен традиционный формат обучения в школах с контингентом от 5 до 180 человек с численностью детей в классах до 15 человек с соблюдением строгих мер санитарной безопасности. С ноября такое разрешение было дано для школ с численностью до 300 человек в некоторых регионах. Были организованы в 1-4 классах всех школ дежурные классы с численностью учащихся до 15 человек. Зачисление учащихся в эти классы производилось по заявлению родителей.

Были даны рекомендации по ограничению внутреннего оценивания: в 2-11 классах – один СОР за первую четверть и СОЧ. При выведении итоговой оценки в формате электронного журнала количество баллов рассчитывается в следующем соотношении: СОР – 25 %, формативное оценивание (ФО) – 25%, СОЧ – 50 %.

В новой версии методических рекомендаций описаны пошаговые действия учителя при проведении СОР, СОЧ. Также есть разделы «Оптимизация объема учебных заданий для обучающихся в дистанционном формате», «Примерный объем учебных заданий». Структура заданий суммативных работ: задания включающие вопросы с множественным выбором, задания требующие краткого и развернутого ответов. Также предусмотрены творческие задания, практические работы, исследовательские задачи с конкретными критериями оценивания. Количество учебных заданий СОР не должно превышать: для обучающихся 2-4 классов – 3-4 учебных заданий; для обучающихся 5-11 классов – 5-6 учебных заданий. Максимальный балл за СОР не менее 7 и не более 15 баллов в 1-4 классах, не менее 7 и не более 20 баллов в 5-11(12) классах. На выполнение СОЧ отводится не более 40 минут.

Таким образом, проведение внутришкольного текущего и промежуточного оценивания оперативно регулировалось методическими рекомендациями МОН РК, которые были дополнены и уточнялись несколько раз в течение года. Необходимо отметить, что основным документом по оцениванию является «Типовые правила проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся в организациях образования, реализующих общеобразовательные учебные программы начального, основного среднего, общего среднего образования» [4]. В типовых правилах даны все основные определения, изложены порядки проведения промежуточной и итоговой аттестации обучающихся. В эти правила также вносились изменения связанные с работой в условиях пандемии. Надо также отметить, что в Казахстане был завершен проект по обновлению содержания общего образования, и в указанные правила также вносились изменения связанные с этим проектом.

По необходимости оперативно вносились изменения и в другие документы. Например, были внесены изменения в ГОС начального образования по делению класса по всем учебным предметам на группы наполнением до 15 обучающихся в случаях осуществления ограничительных мероприятий.

Работа по законодательному обеспечению организации учебного процесса в школах в условиях ограничительных мер продолжается. В настоящее время обсуждаются вопросы по внесению изменений в Закон об образовании с целью уточнения понятий «дистанционное обучение», «смешанное обучение» и других норм.

Итоговая аттестация (ИА). ИА для обучающихся 9 и 11(12) классов в 2020 году не проводилась, аттестат выдавался на основании годовых оценок. Это решение было утверждено приказом министра «О завершении 2019-2020 учебного года и проведении итоговой аттестации обучающихся в организациях среднего образования».

Для выпускников основной средней школы (9-е классы) на конец 2019-2020 учебного года было запланировано изменение форм проведения экзаменов в рамках ИА, все четыре экзамена были переведены на письменную форму (родной язык, математика, второй язык и предмет по выбору). Ранее ИА состояла из двух письменных и двух устных экзаменов.

Внешнее оценивание учебных достижений (ВОУД) 2020 года планировалось проводить в апреле, однако он был отменен. ВОУД является независимым от организации образования мониторингом, целью его проведения является оценка качества образовательных услуг и определение уровня освоения обучающимися общеобразовательных учебных программ. Действующий формат национального мониторинга: ежегодная 20%-ная выборка школ, сдавали учащиеся 4-х и 9-х классов, с 2017 года добавлены – 11-е классы. Дисциплины 4-х классов – родной язык и математика, 9-х классов – казахский язык - обязательная, еще 2 определяются ежегодно (математика, физика, химия, география, биология, русский и иностранный языки). ВОУД проводится в форме комплексного тестирования на языке обучения.

Комитет по обеспечению качества МОН РК готовит формат нового мониторинга под названием «Мониторинг образовательных достижений обучающихся», однако детали еще не объявлены. В Государственной программе развития образования и науки на 2020-2025 годы отмечается, что будет пересмотрено содержание вопросов ВОУД, они будут направлены на замер функциональной грамотности и компетенций, по аналогии с инструментами международных сопоставительных исследований PISA, PIRLS, ICILS.

Единое национальное тестирование (ЕНТ). С 2017 года ЕНТ проводится только как вступительный экзамен в вузы. В этом году основной поток проводился с 20 июня с небольшим продлением срока, с увеличением времени с 3,5 часов до 4-х часов. Из базы задания для тестов этого года были исключены задания по темам четвертой четверти. Тестирование проводилось в традиционном бумажном формате.

Во всех пунктах тестирование проводилось с соблюдением требований Санитарно-эпидемиологического режима (СЭР), участники проходили пять этапов дезинфекции: прохождение через дезинфицирующий тоннель, замер температуры, обработка обуви специальным ковриком, обработка рук санитайзером и предоставление медицинских масок. При запуске и рассадке участников соблюдалось расстояние не менее 2м. Каждая аудитория проветривалась и обрабатывалась бактерицидными средствами и рециркуляторами воздуха. Аудитории были заполнены в среднем лишь на 35%, в каждой присутствовали 10-18 человек, вместо обычных 50.

Было организовано бесплатное пробное тестирование во время подготовки к ЕНТ, для этого были разработаны и размещены на сайте НЦТ 70 вариантов теста. Поскольку были участники не допущенные к ЕНТ из-за высоких температур и по другим причинам, то был предусмотрен дополнительный день тестирования. ЕНТ проводился дистанционно для участников из зарубежных стран, это в основном представители казахской диаспоры. Для них обычно выделяются специальные квоты при участии в конкурсе на получение государственных образовательных грантов.

Начиная с 2019 года ЕНТ можно сдавать четыре раза в течение года. В 2020 году январский поток был проведен без изменений, августовский поток также проведен без изменений, с соблюдением требований СЭР. Мартовский поток был перенесен на поздние сроки, и был проведен в апреле-мае. Результаты этих потоков, в отличие от основного июньского, дают возможность поступления только на платные отделения вузов.

Впервые на ЕНТ была использована система прокторинга в асинхронном формате. По результатам просмотра видео были факты аннулирования результатов, что приводило в некоторых случаях к лишению государственных образовательных грантов, поскольку итоги конкурса по распределению грантов были объявлены раньше чем окончательные решения системы прокторинга.

Обсуждение проблем перехода на ДО в обществе. В СМИ приводились мнения экспертов о том, что «скорость Интернета, информационные системы МОН не выдержали испытание перехода на ДО, цифровизация отрасли образование проведена формально» и т.д. В целом, разговоры о технических проблемах не стихали до конца 2020 года. Приводились много фактов о недостаточности компьютеров для обучающихся, особенно в многодетных семьях, не всех устраивал также уровень доступа к Интернету, отмечались случаи сбоя работы разных платформ. Критике подвергался также факт практического отсутствия казахстанских интернет-платформ специально разработанных для онлайн обучения. Можно сказать, что все это привело к пересмотру целей и задач разных программ цифровизации целом в стране, в отрасли образования и в регионах.

Часть педагогической и родительской общественности с самого начала перехода на ДО неоднократно поднимала вопрос о возврате к традиционному обучению. При этом отмечалось, что ДО никак не может заменить традиционное обучение в школе, при ДО падает уровень качества образования, уровень подготовки выпускников к вступительным экзаменам, возрастает нагрузка на родителей. Указывались и другие следствия перехода на ДО. Педагоги, администрации частных школ проводили акции с требованием обратного перехода к традиционному обучению. Это было связано

кроме всего, еще и вопросами родителей о потере качества обучения, об оплате за обучение, точнее о снижении оплаты за такую форму обучения.

Очень часто звучало мнение о том, что школы передали свои функции родителям, в результате возрасла психологическая нагрузка как на учеников, так и на родителей. Если в семье имелись несколько учеников, к тому же разных классов, то родители были вынуждены тратить практически все рабочее время на работу с детьми. Особенно тяжело приходилось родителям не имеющим педагогического образования.

В сентябре депутаты Мажилиса (нижней палаты парламента) в своем запросе на имя главы Правительства раскритиковали дистанционное обучение, указав что онлайн-обучение привело к «заметному снижению качества образования, эффективности обучения и усвоения знаний...». В этой связи депутаты требовали вернуть традиционное обучение для школьников.

В своем ответе премьер-министр указал на то, что «...по данным ВОЗ, дети в возрасте 12 лет и старше играют активную роль в передаче коронавирусной инфекции. По состоянию на 4 октября зарегистрировано 136 случаев заболеваемости коронавирусной инфекцией среди школьников» [5]. В этих условиях формирование организованных закрытых коллективов создает высокий риск передачи коронавирусной инфекции, что может привести к ее быстрому распространению среди обучающихся, педагогов и родителей.

В настоящее время вопросы по полному возврату к традиционной форме обучения еще не решены. В целях обеспечения качества обучения, по предложению МОН РК, а также с учетом мнения общественности, было принято решение с третьей четверти учебного года:

- для выпускных классов (9, 11 классы) предусмотреть комбинированное обучение (70% предметов – в традиционном формате, 30% – дистанционно) с соблюдением санитарно-эпидемиологических требований;
- для восполнения потерь в знаниях школьников во внеурочное время организовать индивидуальные консультации в группах не более 5 чел.

Выводы. В изменениях процесса внутришкольного оценивания главным принципом было «не перегружать учащихся», т.е. сокращались ранее утвержденное количество процедур и объем заданий при каждом оценивании. Это, конечно же является признанием того, что при ДО обучающиеся не получали полного, запланированного в программах объема знаний и навыков. Чем дальше длится период ДО, тем больше будет объем не освоенных знаний и не приобретенных навыков у обучающихся. На наш взгляд, это является главной не решенной проблемой системы образования.

Отмена ИА в 9-х и 11-х классах практически не вызвал обсуждения в обществе, но вопросы к тому как применяются новые внутришкольные инструменты оценивания, конечно же, имеются. Прошло только два учебных года после разделения ЕНТ на ИА и вступительный экзамен в вузы. До этого, они проводились в виде совмещенного внешнего экзамена, т.е. без итогов ЕНТ годовые оценки не выставлялись, аттестат не выдавался. К тому же, за последние годы полностью было обновлено содержание среднего образования, были внедрены такие инструменты внутришкольного оценивания как СОЧ и СОР. Поэтому, нельзя с уверенностью сказать что эти инструменты освоены одинаково хорошо всеми учителями школ. Косвенным показателем девальвации школьных оценок является количество обладателей знака «Алтын белгі». Их количество выросло в 2,5 раза. Видимо, нужно время, чтобы правильное применение новых инструментов оценивания стало нормой.

В 2020 году ВОУД был отменен, и такая же перспектива видимо, ожидается и в 2021 году. Если учитывать, что с 2017 года был объявлен мораторий на проведение государственной аттестации школ, при которой проводилось внешнее оценивание (4-е, 9-е и 11-е классы), то можно сказать что министерство и все другие органы управления образованием остались без результатов внешних оценок качества. Сложившаяся ситуация, к сожалению, не является следствием перехода на ДО. Проблема в непонимании роли национальной системы оценки качества образования. Использование результатов национальных экзаменов и мониторингов для управления качеством образования так и не стало традицией для руководителей принимающих решения.

Система прокторинга введенная на ЕНТ в 2020 году, очевидно, является решением которое будет использоваться на систематической основе. Если в первый раз такая система была использована в асинхронном варианте при проведении тестирования в бумажной форме, то в будущем, после перехода на безбумажную форму, наверняка будет предложен синхронный вариант системы при идентификации участника и контроле за его действиями на экзамене. При этом, как показал опыт работы в условиях пандемии, требуется разработка нормативной базы применения таких систем.

Использованные источники

1. Приказ МОН РК №108 от 14.03.20. «Об усилении ограничительных мер по недопущению коронавирусной инфекции COVID-19 в организациях образования на период пандемии». https://online.zakon.kz/m/Document/?doc_id=36817078
2. Методические рекомендации по организации учебного процесса на основе ДОТ в организациях среднего образования в целях предупреждения распространения коронавирусной инфекции в период пандемии. Утверждены приказом МОН РК №123 от 1.04.20., Приложение 4. https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39049590#pos=4;-88
3. Методические рекомендации по организации учебного процесса в организациях среднего образования в период ограничительных мер, связанных с недопущением распространения коронавирусной инфекции. Утверждены приказом МОН РК №381 от 3.09.20. https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37670209
4. Типовые правила проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся в организациях образования, реализующих общеобразовательные учебные программы начального, основного среднего, общего среднего образования. Утверждены приказом МОН РК №125 от 18.03.08г. с изменениями внесенными приказом №373 от 28.08.20. <http://adilet.zan.kz/rus/docs/V080005191>
5. Возврат к традиционной форме обучения: Аскар Мамин ответил мажилисменам <https://rus.azattyq-ruhy.kz/society/16037-vozvrat-k-traditsionnoi-forme-obuchenii-askar-mamin-otvetil-mazhilismenam>

ОҚУ ҮДЕРІСІН ТИІМДІ ҰЙЫМДАСТЫРУДА ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Асилбаева Фатима Бекмуратовна

п.ғ.к., қауымд профессор м.а.

Исмаилова Роза Байжумановна

п.ғ.к., қауымд профессор м.а.

*Қазақ ұлттық қыздар педогогикалық университеті
Алматы, Қазақстан*

Аннотация. Бұл мақалада бүкіл әлемдік пандемия жағдайындағы білім беру жүйесіндегі елеулі өзгерістер жайлы сөз қозғалады. Авторлар, қашықтықтан оқытудың негізгі ерекшеліктері мен тәжірибе барысында кездескен қолайсыздықтарымен бөліскен. Қашықтықтан оқыту жағдайында білім беру үдерісін тиімді ұйымдастыру жолдары жан-жақты қарастырып, оқушылардың сабаққа қызығушылығын оятуда білім беру мақсатын көздеумен қатар, оқушының тұлға ретіндегі қажеттіліктерін де ескерген дұрыс екендігін айтады.

Тірек сөздер: қашықтықтан оқыту, онлайн оқыту, вебинар, тьютор, синхронды оқыту, асинхронды оқыту, ақпараттық технология.

Аннотация. В данной статье речь пойдет о серьезных изменениях в системе образования в условиях глобальной пандемии. Авторы поделились основными особенностями дистанционного обучения и неудобствами, с которыми они столкнулись в ходе практики. В условиях дистанционного обучения целесообразно всесторонне рассмотреть пути эффективной организации образовательного процесса, в том числе с целью привития интереса учащихся к занятиям, а также учитывать потребности учащегося как личности.

Ключевые слова: қашықтықтан оқыту, онлайн оқыту, вебинар, тьютор, синхронды оқыту, асинхронды оқыту, ақпараттық технология.

Annotation. This article will focus on major changes in the education system in the context of a global pandemic. The authors shared the main features of distance learning and the inconveniences they encountered during the practice. In the context of distance learning, it is advisable to comprehensively consider ways to effectively organize the educational process, including in order to instill students' interest in classes, as well as to take into account the needs of the student as a person.

Key words: distance learning, online learning, webinar, tutor, synchronous learning, asynchronous learning, information technology.

Жаһандық пандемия білім беру жүйесін ұйымдастыруды ортақ формаға айналдырды. Ол - қашықтықтан білім беру формасы. Егер дәстүрлі оқытуда білім алушымен бетпе-бет көріссеніз, бұл форма білім алушының нақты суретін көруге мүмкіндік бермейді. Бұл мәселе тек ғана білім беру ұйымдарының ғана емес ата-аналарды да қашықтықтан оқыту кезінде білім беру процесіне араластыра бастады. Сондықтан білім беру жүйесіне оқытудың жаңа формасы ретінде еніп жатқан қашықтықтан оқыту технологиясын жан-жақты қарастыру өзекті мәселе болып табылады.

Қазақстан Республикасы «Білім туралы» Заңының 8-бабында «Білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» деп атап көрсеткен [1. <https://bil.edu.kz/wp-content/uploads/2018/11/Bilim-turaly-zang.pdf>].

Елбасымыз Н.Ә. Назарбаев жолдауында айтқандай: «Болашақта өркениетті дамыған елдердің қатарына ену үшін заман талабына сай білім қажет», - демекші қазіргі даму кезеңі білім беру жүйесінің алдында оқыту үдерісін технологияландыру жаңашыл педагогтардың тәжірибесіне еніп, еліміздің барлық білім саласының өкілдері оқытуды жаңа форматта ұйымдастырып, өз білімдерін мамандандырылған курстардан өтуде [2. <https://bilimdinews.kz/?p=108771>]

Қашықтықтан оқыту - оқытушы мен білім алушы ақпараттық технологиялар көмегімен қашықтықтан өзара әрекет ететін, білім алу формасы. Мұнда білім алушы - әзірленген бағдарлама бойынша өздігінен дайындалады, вебинар жазбаларын қарай алады, тапсырмалар орындайды, оқытушымен онлайн-чатта кеңеседі және тапсырмаларын тексеруге жібереді.

Онлайн оқыту - компьютер/гаджеттер көмегімен «дәл қазіргі уақыт» режимінде білім және іскерлікті меңгеру формасы. Мұнда білім алушы - тікелей трансляция немесе бейнежазбаларды қарау арқылы сабақ оқу, топпен және оқытушымен нақты ойластырылған уақытта АКТ көмегімен қарым-қатынас жасайды. Осы технология бойынша оқытуды ұйымдастырып, бүкіләлемдік желі көмегімен барлық компьютерлерді бір желіге біріктіріп сабақ өтуші тұлғаны *тьютор* деп атаймыз [3, 2 б.].

Қашықтықтан оқыту – бір-бірінен қашықта орналасқан білім алушы мен оқытушының әртүрлі байланыс технологияларының көмегімен жанама түрде өзара әрекеттестікте оқу нысаны. Қашықтан оқытуда білім беру процесінің барлық компоненттері – мақсаты, мазмұны, оқыту әдістері және оқу нәтижесін бағалау толық сақталады. Қашықтан оқытудың білім саласындағы міндеттеріне: бір-бірімен тығыз байланысты бола отырып, мемлекеттік (республикалық, облыстық) деңгейіндегі қашықтықтан оқытудың құрамына енуі; құру кезінде мемлекеттің стандарт талаптарын сақтау жатады.

Қашықтықтан оқытудың ерекшеліктері:

- ақпаратты жеткізу ортасы (пошта, теледидар, радио, ақпараттық-коммуникациялық жүйелер);
- ақпарат алмасудың техникалық ортасына байланысты әдістер.

Қашықтықтан оқыту тәсілімен оқытатын оқытушыларға және осы істе мүдделі басқа да адамдарға бірнеше талаптар қойылады:

- Оқытушы компьютермен жоғары дәрежеде сауатты жұмыс істей білуі қажет.
- Қашықтықтан оқытудағы мақсаттары мен міндеттері, оның алдағы уақытта ақпараттық технология және коммуникация құралдарының негізінде дамуы туралы білуі қажет.
- Қашықтықтан оқыту технологиясын жетік білетін, білім саласындағы қызметкерлерді, оқушыларды таныстыра білуі қажет.
- Оқытушының ақпараттық құралдармен жұмыс істеуге іс жүзінде дағдылануы қажет.
- Оқытудың телекоммуникациялық құралдарын қолдану ісіне дағдылануын қалыптастыру, атап айтқанда: тұтынушылар арасында ақпараттар алмастыру және ақпараттық жүйелердегі ресурстарды пайдалануға дағдылануын қалыптастыруы қажет.
- Жинақталған түрде оқу бағдарламасын құрайтын белгілі бір тәртіптегі модульдік курстардың әдістемелерін баяндай және курстарды өткізуді ұйымдастыра білуі қажет.
- Оқу үрдісін қашықтықтан оқыту шеңберінде жүргізу ісіне жан-жақты даярлау, қашықтықтан оқыту жүйесі бойынша сабақ өткізу үрдісінде үйлестіруші болуы қажет.

Оқушы автоматтандырылған жүйеде өзінің жеке портфолиосын, күнтізбесін, күнделігін жүргізеді. Ал оқытушы күнтізбелік-тақырыптық жоспары бар электрондық дәптерді, сынып журналын, хабарландыру қызметін (алда болатын жоспарлы және жоспардан тыс жиналыстар мен кездесулер туралы оқушылардың ата-аналарына e-mail немесе sms-хабарламалар, есептелік және т.б. жіберу) толтыратын болады. Ата-аналар қауымы тәрбие мәселелері бойынша кеңестер алу, сондай-ақ қашықтықтан баласының сапалы орта білім алуы мен жетістіктері туралы ақпараттық хабарлама алу мүмкіндігіне ие болады.

Синхронды оқытуың мүмкіндіктері:

- жедел кері байланыс беру;
- топтық оқуды ұйымдастыру;
- өзара бірлесе оқу дағдыларын дамыту;
- өзара қарым-қатынас орнату;

кемшіліктері:

- оқу қарқынын қадағалау қажеттігі;
- оқытушымен тікелей қарым-қатынаста үйренуді қажет ететін дағдыларды дамытудағы кедергілер;

- білім алушылардың өз бетінше оқу дағдыларына жоғары талаптар қойылады;
- нақты бір уақытта техникалық байланыстың сапасына жоғары талаптар қойылады

Асинхронды оқытудың мүмкіндіктері

- оқу кестесі мен тәртібінің икемділігі;
- оқу бағдарламасын өзіне ыңғайлы қарқынмен меңгеру мүмкіндігі;
- оқу материалдарының кез-келген уақытта қолжетімді болуы;
- өзін-өзі ұйымдастыру және өз бетінше оқу дағдыларын дамыту;

Кемшіліктері:

- оқытушынен жедел кері байланыс алудың мүмкін болмауы;
- оқытушымен тікелей қарым-қатынаста үйренуді қажет ететін дағдыларды дамытудағы кедергілер;

- оқытудың тиімді болуы оқытушының жеке тұлғалық қасиеттеріне байланысты;

- нақты бір уақытта техникалық байланыстың сапасына жоғары талаптар қойылмайды[4, 42 бб].

Синхронды оқытуда *ZOOM* сессияларын немесе *Teams* командаларын, *WhatsApp* және *Telegram* мессенджерлері арқылы топтық қоңырау шалуды қолдана отырып, топтық және жұптық жұмысты ұйымдастыру. Ал асинхронды оқытуда оқушыларға жұптарға немесе топтарға бірігіп жоба жұмыстарын орындап, оның акпараттары мен нәтижелерімен мессенджер чаттарында, бірлесіп қолданылатын құжаттарда, интерактивті тақталарда өзара бөлісу.

Тәжірибемізден байқағанымыздай қашықтықтан оқыту жағдайына біздің білім беру жүйесі толық дайын емес екендігіміз көптеген қиындықтарға әкеп соқты. Атап айтатын болсақ, жаңа форматқа көшу кезіндегі қиындықтар, ауызша емес жағдайларда сұхбаттасушыны түсінудегі көптеген қолайсыздықтар тудырды.

Қашықтықтан оқытудың басты ерекшелігі ол білім алушыдан күшті мотивацияны қажет етеді. Мысалы, сырттай оқитын студент барлық оқу материалдарын өз бетінше оқиды. Бұл ерік-жігерді, жауапкершілікті және ұстамдылықты қажет етеді. Бұл өз кезегінде сыртқы бақылаусыз оқу қарқынының төмендейтіндігін дәлелдейді.

Қашықтан білім беру *коммуникативті икемділікті дамыту* үшін қолайсыз. Қашықтықтан оқытуда студенттердің бір-бірімен және оқытушылармен жеке байланыстары аз. Сондықтан оқытудың бұл түрі сыпайылықты, өзіне деген сенімділікті, командалық жұмыс дағдыларын дамытуға жарамайды.

Практикалық білімдерінің болмауы, Қашықтықтан оқыту көптеген практикалық сабақтарды қамтитын мамандықтар бойынша қиын. Тіпті ең заманауи тренажерлер, болашақ дәрігерлер мен мұғалімдер үшін тәжірибені алмастыра алмайды.

Компьютерлік сауаттылықтың болмауы. Жалпы профессор-оқытушылар құрамының аға буыны қашықтықтан оқыту технологиясын меңгеруде қиындықтарға тап болуда.

Шалғай аудандарда интернет жоқ. Қазақстанда шалғай аудандарда қашықтықтан оқытуға ерекше қажеттілік бар. Алайда, үйренгісі келетін адамдардың көпшілігінде интернетке қосылған компьютер жоқ.

Оқу үдерісінде адам факторы маңызды рөл атқарады, өйткені мұғалім оқушымен тікелей байланыста белгілі бір дағдыларды аударып алады және сіңіреді, ал қашықтықтан білім беру кезінде ол толығымен немесе ішінара жоғалады. Бұрынғы оқыту әдістері жаңа технологияларға сәйкес келмейді, ал оқу мен оқу материалдарының көпшілігі қашықтықтан оқытуға жарамсыз. Кейбір мамандықтар бойынша қашықтықтан оқу мүмкін емес, өйткені кейбір пәндер оқытушының бақылауымен өткізілетін күрделі зертханалық семинарларды қажет етеді. Көптеген мұғалімдердің ақпараттық технологиялармен жұмыс істеу дағдыларының жоқтығы. Осыған байланысты қашықтықтан білім беруде қолдануға жарамды оқу материалын дайындауда қиындықтар туындайды.

Қазіргі заманғы ақпараттық технологияларға оқытушыларды даярлауға кететін шығындар, сондай-ақ қажетті техникалық құрал-жабдықтар алу үшін университеттің қаржылық шығындары. Қашықтықтан оқытуға қажетті ұсынылған оқу материалдарына қойылатын талаптарды стандарттау қажеттілігі.

Сондай-ақ, қашықтықтан оқытуды енгізу кезінде туындайтын мәселелердің бірі - студенттер арасындағы білімнің болуын бақылау. Студенттің пәнді игеруге және білімнің бар екендігін растауға

қажетті белгілі бір тапсырмаларды өз бетінше орындайтындығына толық кепілдік жоқ. Бұл мәселенің ішінара шешімі - on-line бақылау немесе аралас оқыту технологияларын қолдану.

Еліміздің ең прогрессивті университеттерінің командалары ғана емес, олардың арасында білім берудің осы түрін жақтаушылар көбейіп келе жатқан студенттердің өздері де қашықтықтан оқытудың өміршеңдігі және оның барабар екендігіне сенді [5, 42 бб].

Қашықтықтан оқыту жағдайында білім беру үдерісін тиімді ұйымдастыруда оны жоспарлауды маңызды құрамдас бөліктеріне көңіл аударылуы тиіс:

-мазмұны (нені оқытамын);

-ұйымдастырылуы (қалай оқытамын?)

-технология (сабақты қалай түрлендіремін, қалай қызығушылықты оятамын?).

Қорыта келе, оқу өміріміздің барлық кезеңдерінде паралель түрде жүріп отыратын маңызды әрекет болып табылады. Сондықтан, қашықтықтан оқыту жағдайында оқушылардың сабаққа қызығушылығын оятуда білім беру максатын көздеумен қатар, оқушының тұлға ретіндегі қажеттіліктерін де ескеруіміз қажет.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Білім беру Заңы Астана, ҚР 2018 жылғы 4 сәуірдегі № 171-VI.
<https://bil.edu.kz/wp-content/uploads/2018/11/Bilim-turaly-zang.pdf>
2. <https://bilimdinews.kz/?p=108771>
3. <https://www.art-talant.org/publikacii/33129-ashytytan-oytu-zaman-talaby-bayandama>
4. Қазақстан және ТМД елдеріндегі білім беруді акпараттандырудың IV Халықаралық форумының ғылыми мақалалар жинағы (18-19 бет.38-39 бет. 118-119 бет. 460-461 бет).
5. Білім беру ұйымдарына электрондық оқыту жүйесін енгізу жағдайында педагогтардың біліктілігін арттыруды ұйымдастыру әдістемесі / Ахметова Г.К., Караев Ж.А., Мухамбетжанова С.Т. // Алматы:АҚ «ҰБАО «Өрлеу», 2013.

КОММУНИКАТИВТІ ОЙЫН МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ӨЗІН-ӨЗІ БАҒАЛАУЫН ДАМУЫТ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ

Әбіш Д.Б.

7M01201 Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу, 2 курс магистранты

Жұмаева Ы.С.

7M01201 Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу, 2 курс магистранты

Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті

Алматы қаласы

Аннотация. Бұл мақалада авторлар коммуникативтік ойындардың мектеп жасына дейінгі балалардың өзін-өзі бағалауының дамуына әсері туралы сұрақтарды ашады. Осы саладағы зерттеулер талданды, бұл өзін-өзі бағалауды дамытудың негізгі шарттары ретінде темекі шегушілермен қарым-қатынас және баланың өзіндік белсенділігі сияқты факторлар Алға тартылғанын көрсетті. Авторлардың пікірінше, коммуникативті ойын өзін-өзі бағалаудың тиімді және дұрыс дамуына ықпал етеді. Ойынның бұл түрі өзіне деген сенімділік жағдайымен, өзіндік эмоционалды әл-ауқат сезімімен, балалар командасындағы маңыздылығымен байланысты оң өзін-өзі қабылдауды дамытуға бағытталған.

Тірек сөздер: мектепке дейінгі жас, коммуникативті ойын, өзін-өзі бағалау, рефлексия, қарым-қатынас.

Аннотация. В данной статье авторами раскрываются вопросы влияния коммуникативных игр на развитие самооценки детей дошкольного возраста. Проанализированы исследования данной области, которые показали, что в качестве основных условий развития самооценки выдвигают такие факторы, как общение с окружающими и собственная деятельность ребенка. Эффективному и правильному развитию самооценки способствует, по мнению авторов, коммуникативная игра. Поскольку данный вид игры направлен на развитие позитивного самоощущения, что связано с состоянием уверенности в себе, ощущением собственного эмоционального благополучия, своей значимости в детском коллективе.

Ключевые слова: дошкольный возраст, коммуникативная игра, самооценка, рефлексия, общение.

Annotation. In this article, the authors reveal the influence of communicative games on the development of self-esteem of preschool children. The research in this area is analyzed, which showed that the main conditions for the development of self-esteem are put forward by such factors as communication with smokers and the child's own activity. According to the authors, the effective and correct development of self-esteem is promoted by the communicative game. Since this type of game is aimed at developing a positive sense of self, which is associated with a state of self-confidence, a sense of one's own emotional well-being, and one's importance in the children's team.

Key words: preschool age, communication game, self-assessment, reflection, communication.

Өздеріңіз білетіндей, мектепке дейінгі кезеңде балалар әртүрлі тәрбиелік әсерлерге өте сезімтал, сондықтан мектепке дейінгі балалық шақта баланың дамуындағы маңызды және маңызды фактор-құрдастарымен, мұғалімдермен және отбасымен өзара әрекеттесу. Мектеп жасына дейінгі балалардағы белсенділік пен сананың көрінісі, ең алдымен, мақсатқа жету кезінде, белгілі бір қызмет түрінде, сонымен қатар қарым-қатынас серіктестерін ұмытпай, жеке қасиеттерін барабар бағалауға негізделген басқа адамдардың мүдделері мен қажеттіліктерін ескере отырып, әрекет ету қабілетінде көрінеді.

Мектеп жасына дейінгі балалардың өзін-өзі бағалауы, оның жеке тұлғаны қалыптастырудағы және әлеуметтік қатынастар жүйесіндегі маңызы көптеген зерттеулерде сипатталған және талданған. Л.И. Божович, М.И. Боришевский, М.Л. Гомелаури, А.А. Ершов, Л.М. Запругалова, Я.С. Коломинский, А.П.Копылова, А.И. Липкина, Л.Г. Подоляк, Б.И. Савонько сияқты шетелдік педагогтардың, психологтардың зерттеулерін зерттеу барысында тұлғаның қажеттілік-мотивациялық жағының негізгі компоненті өзін-өзі бағалау болып табылатыны және жасына қарай реттеуші фактордың мәніне ие болатыны анықталды [1].

Мектепке дейінгі жастағы бала тек оның бар екенін біледі. Әзірге ол өзі туралы, оның қасиеттері туралы ештеңе білмейді. Ересек болуға ұмтылу үш-төрт жастағы бала өзінің нақты мүмкіндіктерін ескермейді. Ол жай ғана ересектер мақұлдаған жағымды қасиеттерді өзіне жатқызады, көбінесе олардың не екенін білмейді. [2].

Шынайы өзін-өзі бағалауды дамыту балалардың өз дағдыларын, іс-әрекетінің нәтижелерін және нақты білімдерін шынайы құрдастарымен бағалаудан басталады. Тезірек объективті емес, көбінесе осы кезеңде Даму балалары өздерінің жеке қасиеттерін бағалайды. Мектеп жасына дейінгі балалар өздерін асыра бағалауға бейім, олар негізінен айналасындағы ересектердің оң бағаларына бағытталған.

Өзін дұрыс бағалауды үйрену үшін бала алдымен басқа адамдарға қалай қарау керектігін үйренуі керек. Бұл бірден болмайды. Осы кезеңде құрдастарын бағалай отырып, бала ересектер туралы айтқан пікірлерді қайталайды. Сол ақсақал өзін-өзі өткенді бағалау кезінде де болады. («Мен жақсымын, өйткені анам осылай дейді»). Позитивті өзін-өзі бағалау өзін-өзі бағалауға, өзіндік құндылық сезіміне және өзі туралы идеяларға кіретін барлық нәрсеге оң көзқарасқа негізделген. Теріс өзін-өзі бағалау өзін-өзі қабылдамауды, өзін-өзі бас тартуды, жеке басына теріс көзқарасты білдіреді [3].

Үлкен мектеп жасына дейінгі кезден бастап рефлексияның басталуы пайда болады-өз пікірлерін, тәжірибелері мен іс-әрекеттерін басқалардың пікірлері мен бағалауларымен салыстыру үшін әдейі қарау және талдау мүмкіндігі, сондықтан үлкен мектеп жасына дейінгі балалардың өзін-өзі бағалауы әлдеқайда нақты болады, әдеттегі жағдайларда және әдеттегі іс-әрекеттерде кадрға жақындайды.

Ересек мектепке дейінгі балалар жеткілікті түсінеді өз артықшылықтары мен кемшіліктері, мүмкін ескеруге жатады, олар тұрғысынан қоршаған ортаны қорғау. Бұл жеке тұлғаның одан әрі дамуы, мінез-құлық нормаларын саналы түрде игеру, оң үлгілерді ұстануға деген ұмтылыс үшін өте маңызды. Сонымен бірге, бала басқалардың белгілі бір қасиеттері мен іс-әрекеттеріне қатынасын мақсатты түрде пайдалану қабілетіне ие болады. Мысалы, мектепке дейінгі жаста балалар қыңырлық мінез – құлық нормаларын бұзу екенін жақсы біледі, сондықтан олар тек жеңілдік жасайтын ересектерге қатысты қыңырлықты саналы түрде көрсетеді. Бала анасымен қарым-қатынаста баланың рөлін ойнай алады, осылайша әртүрлі ләззаттарға қол жеткізу үшін оның сүйіспеншілігі мен нәзіктігін тудыратын балалық ерекшеліктерін баса көрсетеді.

Мектепке дейінгі жаста бала өз пайдасына әдейі өтірік айта алады, қызғанады және қызғанышты кемшілік ретінде түсінеді, оны басқалардан жасырады. Бұл ретте дошкольник мүмкін емес ұзақ

аударуға өз кемшіліктері, қалай, дегенмен, және құндылықтар. Баланың рефлексиясы жеткілікті дамыған болса да, ол өзінен гөрі сыртқы әлемге көбірек қарайды [4].

Мектеп жасына дейінгі балалардың іс-әрекетінің жетекші түрі-ойын өзін-өзі бағалауды дамытуға мүмкіндік береді. Ойын әрекеті, белгілі болғандай, баланың тандаған рөлі немесе басқа рөлі тұрғысынан ойын серіктесімен қарым-қатынастың нақты тәжірибесі түрінде ұсынылады. Өзіңізді басқа балалардың "көзімен" көру, олардың өзіне деген көзқарасын сезіну, өзін басқалармен салыстыру, ойын қарым-қатынасындағы серіктес ретінде бағалауды үйрену мүмкіндігі, мұның бәрі ойын рөлдерін өзгерту кезінде қол жетімді. Ойынның ең тиімді түрі-коммуникативті ойын. Коммуникативті электронды ойын – бұл балалардың бірлескен іс-әрекеті, өзін-өзі көрсету тәсілі, өзара ынтымақтастық, онда серіктестер "тең дәрежеде" позициясында, бір-бірінің ерекшеліктері мен мүдделерін ескеруге тырысады.

Коммуникативтік ойындардың мақсаты:

- қарым-қатынастың динамикалық жағын дамыту: байланысқа түсудің жеңілдігі, бастамашылдығы, қарым-қатынасқа дайындығы;

- эмпатияны, серіктеске деген жанашырлықты, қарым-қатынастың вербалды емес құралдарының эмоционалдылығы мен мәнерлілігін дамыту;

- оң өзін-өзі қабылдауды дамыту, бұл құлдыққа, өзіне деген сенімділікке, өзінің эмоционалдық әл-ауқатын сезінуге, балалар командасындағы маңыздылығына, оң өзін-өзі бағалауға байланысты.

Балалардың құрдастарымен қуаныш тәжірибесі болашақта көңілділікке, өмірге деген оптимистік көзқарасқа, адамдармен тіл табыса білуге, өмірлік мәселелерді сәтті шешуге, мақсаттарына жетуге айналады [4].

Керісінше, коммуникативті қабілеттердің болмауы немесе дамымауы бейтараптандырушы рөл атқарады, баланың жалпы психикалық дамуының кешеуілдеуіне, болашақта жағымсыз өмірлік ұстанымның қалыптасуына әкеледі.

Музыка мотор-бұлшықет және интонация –сөйлеу сезімдерімен тығыз байланысты және бұл әсіресе ойынға жақын. Демек, музыкалық және ойын әрекеті балалардың әлеуметтік қасиеттерін дамытуға педагогикалық тұрғыдан бағытталуы мүмкін. Мұғалім музыкалық іс-әрекеттің ойын әлеуетін балалар арасындағы қарым-қатынас дағдыларын дамыту, балаларды бір-біріне жақсы қарым-қатынасқа тәрбиелеу үшін қолдана алады.

Музыкалық коммуникативті ойындар-бұл сөйлеу, қозғалыс, кеңістіктік, тактильді және көрнекі сезімдермен музыканың синтезі, оның негізгі міндеті мектеп жасына дейінгі балаларды тұлғааралық қатынастарға қосу, баланың жеке қасиеттерінің еркін және табиғи көрінісі үшін жағдай жасау. Бұл ойындардағы Музыка ойынды уақыт, Ырғақ, эмоционалды көңіл-күйде ұйымдастыратын фактор ретінде жиі қолданылады.

Коммуникативті ойындар формада әр түрлі. Бұл әдеттегідей болуы мүмкінүжет-топ балалардың музыкалық репертуарды эпизодтық қолдануымен рөлдік ойын, жалпы сюжетке әндерді қосу, сонымен қатар Карл Орфтың әдістері мен әдістеріне негізделген ойындар.

Коммуникативті ойындарға барлық балалар фольклоры кіреді (питомниктер, әндер, әзілдер, мотельдер, қоңыраулар). Балалардың ойын фольклорын баланың әлеуметтік дамуының ерекше құралы ретінде қарастыруға болады, өйткені ол баланың жас психофизиологиялық ерекшеліктерін, оның мүдделері мен шығармашылық мүмкіндіктерін ескереді. («Ай, гугу, шалғынға айналма» және т.б.).

Коммуникативті ойындар балалардағы қарым-қатынастың динамикалық жағын дамытуда атқаратын функциясына сәйкес жіктеледі:

- ойындар-шығармашылық қиялды және эмоционалды экспрессивті қозғалыстарды дамытатын пластикалық импровизациялар («Гномдар мен алыптар», «Шаңсорғыш және шаң бөлшектері», «Достық бау» және т. б.).)

- ойындар-айналар, бейвербалды қарым-қатынас дағдыларын дамытуға бағытталған жұптағы пластикалық Диалогтар («Теңіз алаңдатады», «Айна», «Ашуланбаңыз, бірақ күліңіз» және т. б.).)

- тактильді ойындар, балалар бір – біріне тигенде,қолдарын ұстайды (ашық ойындар – «жалған тізбектер», «айқын күйіп кету», «қасқыр мен қаздар», сөйлеу ойындары–«масалар», массаж «біз қырыққабатты кесеміз...») және көптеген т. б.)

- ритмо-аты бар интонациялық ойындар. Бұл ойындар балаға өзін әртүрлі рөлдерде көрсетуге, осы рөлдерді «сынап көруге» мүмкіндік беретін ерекше жаттығулар болып табылады. Бұл ойындарда әр балаға назар аударылады: ол ұсынған суретті құрдастары бірден көшіреді. Бұл ойындар балаларға өздерін сырттан көріп қана қоймай, ұжымдағы маңыздылығын сезінуге мүмкіндік береді. Сонымен

қатар, басқалардың аузынан өз есімінің дыбысы жағымды эмоциялар тудырады және басқа балалармен достық қарым-қатынас орнатады. Өз есімінің қатты айтылуы балаға ұялшақтықты жеңуге, өзінің күші мен өзіне деген сенімділігін сезінуге көмектеседі (әр түрлі ойындар - сәлемдесу, «танысу», «бізде кім жақсы» және т. б.) [5].

Коммуникативті ойын балаларға басқалармен бірлікті сезінуге, баланың жалғыз емес екенін түсінуге көмектеседі. Баланың теріс қарым-қатынас тәжірибесі бар және олар басқаларға сенуді қайта үйренуі керек. Ойын кеңістігі бұл процесті тездетуге және қорғауға көмектеседі.

Коммуникативті ойынның көмегімен сіз баланың өзі сәтті бола алатындығын түсінуге көмектесе аласыз. Өмірлік жағдайларды модельдеу арқылы ойын баға жетпес тәжірибе береді және өзін-өзі мақтануға үйретеді. Бұл сізге нақты өмірде кездесетін қиындықтарды жеңуге мүмкіндік береді, ішкі күшті сезінуге және адалдықты қалыптастыруға көмектеседі.

Коммуникативтік ойын барысында балалар жақсы қарым-қатынас ережелерін үйренеді, олар қарым-қатынас мәдениетін дамытады. Ойында өзін-өзі құрметтеудің негізі жеке тұлға ретінде қалыптасады және әркімнің құрметтеуге құқығы бар деген түсінік қалыптасады.

Ойындар басқаларға қамқорлық жасауды үйретеді, ал қамқорлық тікелей көрінбейді. Әрбір жаңа ойынмен және әрбір жаңа жаттығумен басқаларға қамқорлық жасаудың кішкентай кірпішіне салынады, бұл кейінірек өзіне және басқаларға құрметпен қараудың бүкіл үйін салуға мүмкіндік береді.

Ойын барысында коммуникативті шығармашылық қабілеттерін анықтауға және жеке шығармашылық әлеуетін дамытуға, өзін-өзі бағалауды қалыптастыруға, тәуелсіз шешімдер қабылдау қабілетін дамытуға, өзін-өзі реттеу дағдыларын қалыптастыруға және эмоционалды саланы түзетуге ықпал етеді. Ойын құрметтеуге, сүйуге, жанашырлыққа, жанашырлыққа үйретеді, рефлексияны дамытады, өзін-өзі бағалауды қалыптастырады.

Коммуникативті ойындарды қолдану қарым-қатынас дағдыларын, балалардың коммуникативті қабілеттерін дамытуға ықпал етеді және құрдастар тобында достық қарым-қатынасты қалыптастыруға оң әсер етеді. Өзін жақсы көру және қабылдау, басқаларға мейірімді болу қабілеті-баланың тағдырын анықтайтын факторлар, болашақта оған қоғамның лайықты мүшесі болуға, тұлға ретінде толық танылуға мүмкіндік береді.

Осылайша, өзін-өзі бейнелеудің қалыптасуы баланың жеке тәжірибесі мен қарым-қатынас процесінде алынған ақпарат арасында байланыс орнату негізінде жүреді деп қорытынды жасауға болады. Адамдармен қарым-қатынас жасай отырып, өздерін олармен салыстыра отырып, өз іс-әрекетінің нәтижелерін басқалардың нәтижелерімен салыстыра отырып, бала өзі туралы білім алады. Бала өзін – өзі танудың күрделі компонентін-өзін-өзі бағалауды дамытады. Бұл се туралы білім мен ойлар негізінде пайда болады.

■ ДЕБИЕТТЕР:

1. Болотова, А.К. Развитие самосознания личности: временной аспект / А. К. Болотова // Вопросы психологии. – 2006. – 126 с.
2. Репина Т.А. Психология дошкольника. Хрестоматия. - М.: Академия, 1995.
3. Лисина, М.И. Общение, личность и психика ребенка. / М.И. Лисина. М., 2007. – 276 с.
4. Урунтаева, Г.А. Дошкольная психология: Учебное пособие для студентов / Г. А. Урунтаева. – М., 2011. – 283 с.
5. Уманец Л.И. Роль самооценки в игровых отношениях дошкольников. // Вопросы психологии. – 1986. – № 11. – С. 61 – 67

ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ КЕЗЕҢІНДЕ ОТБАСЫНДАҒЫ БАЛАЛАРДЫ АДАМГЕРШІЛІК ТӘРБИЕЛЕУДІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Байназарова Т.Б., п.ғ.к., қауымдастырылған профессор м.а

Ерменбаева А.Ә., 7M01201 Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу, I курс магистранты

Зенова А.Е., 7M01201 Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу, I курс магистранты

Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы қаласы

Аннотация Бұл мақалада авторлар қашықтықтан оқыту кезеңінде отбасындағы балалардың адамгершілік тәрбиесін қалыптастыру мәселелерін қарастырады. Белгілі болғандай, карантиндік шаралар кішкентай баланың әдеттегі өмір салтына ерекше әсер етті. Талдау барысында авторлар қазіргі уақытта балалардың көпшілігі агрессивтілікті, тілазарлықты, эмоционалды саңырауды, оқшаулануды

көрсететінін анықтады. Бұл жағдайды шешуге мектеп жасына дейінгі балаларда адамгершілік қасиеттерді қалыптастыру бойынша ата-аналардың дұрыс және тиімді жұмысын ұйымдастыру ықпал етеді. Осыған байланысты авторлар ата-аналардың балалармен жұмысының тиімді формаларын жасап, ұсынды.

Тірек сөздер: адамгершілік тәрбие, қашықтықтан оқыту, отбасы, мектеп жасына дейінгі балалар.

Аннотация В данной статье авторами рассматриваются вопросы формирования нравственного воспитания детей в семье в период дистанционного обучения. Как известно, карантинные меры оказали особое воздействие на привычный уклад жизни маленького ребенка. В ходе проведенного анализа, авторами выявлено, что большинство детей в настоящее время проявляют агрессивность, непослушание, эмоциональную глухоту, замкнутость. Решению возникшей ситуации способствует организация правильной и эффективной работы родителей по формированию нравственных качеств у детей дошкольного возраста. В связи с чем, авторами разработаны и предложены эффективные формы работы родителей с детьми.

Ключевые слова: нравственное воспитание, дистанционное обучение, семья, дети дошкольного возраста.

Annotation In this article, the authors consider the issues of forming the moral education of children in the family during distance learning. As you know, quarantine measures have had a special impact on the usual way of life of a young child. In the course of the analysis, the authors revealed that the majority of children currently show aggressiveness, disobedience, emotional deafness, and isolation. The solution to this situation is facilitated by the organization of proper and effective work of parents on the formation of moral qualities in preschool children. In this regard, the authors have developed and proposed effective forms of work of parents with children.

Key words: moral education, distance learning, family, preschool children.

Өздеріңіз білетіндей, коронавирус бүкіл әлемдегі адамдардың өміріне өзгерістер енгізді. Карантинде көптеген адамдар, сондай-ақ балалар болды. Карантинде ең көп қиындық түскен бұл балалар. Ұзақ уақыт таза ауасыз және теледидарда отыру зиянды, ал оқу, сурет салу, мүсін жасау тез шаршатуы мүмкін. Бала үшін ойын және қозғалыс маңызды. Ал карантин жағдайында бұл өте аз болды. Осыған байланысты мұғалімдер мен психологтар қоршаған адамдармен, ата-аналармен, достармен өзара әрекеттесу кезінде балалардың агрессивтілігінің, қатыгездігінің, эмоционалды саңыраудың, өзін-өзі оқшаулаудың және өз мүдделерінің артуын атап өтеді.

Руханилықтың жоғалуы, мәдениеттен алыстау қоғамға және оның болашағына үлкен қауіп төндіреді. Рухани жетілмеген адам ішкі жан-жақты, әлемді және өзін дұрыс және толық түсіне алмайды, әдетте, қоғамдық тәртіп пен адамгершілікке нұқсан келтіретін құқық бұзушылықтар жасауға бейімділік танытады [1, 22 б.].

Әр дәуір өзіне тән әлеуметтік – экономикалық және мәдени қалыптасу міндеттеріне сәйкес адамгершілік тәрбие мен мінез-құлық мәдениетін қалыптастыру қажеттілігін белгілейді. Бұл факт білім беру мекемелерінің сұраныстарымен, балаларды адамгершілік құндылықтар жүйесіне тарту қажеттілігімен анықталады.

Әр түрлі дәуірлер мен кезеңдердегі моральды дамыту мәселесін Ежелгі Грецияның ғалымдары – Сократ, Платон, Аристотель, гуманистік бағыттың өкілдері – А.Адлер, А. Маслоу, К. Роджерс, Выготский Л.С. классикалық мұғалімдер- К.Д.Ушинский, Я.А.Коменский қарастырды. Бұл мәселенің дамуына шетелдік (Ж. Пиаже, Л. Колберг және т. б.), XX ғасырдың ортасын зерттеушілердің (В.Г. Нечаева, Т.А. Маркова, Р.И. Жуковская, Д.В. Менджерицкая, А.М. Виноградова, С.Г. Якобсон) және қазіргі (В.В. Абраменкова, Е.В. Субботский, В.Г. Щур және т. б.) жұмыстары үлкен үлес қосты [2, 3].

Мектепке дейінгі жастағы балаларды адамгершілік тәрбиелеу отбасы жағдайында тәрбиелеудің ең қиын міндеттерінің бірі болып табылады. Сонымен қатар, отбасы баланың өміріндегі маңызды әлеуметтік факторлардың бірі бола отырып, оның дамуында үлкен рөл атқарады. Бұл өмірдің өзекті негіздері мен дүниетанымды қалыптастыруға үлкен әсер етеді. Отбасының қолдауымен балалар алдымен азаматтық парыз сезімін, өзінің мәнін, басқа адамдармен қарым-қатынастағы мінез-құлықтың этикалық негіздерін түсініп, ойлана бастайды. Ата-ана мен бала арасындағы қарым-қатынастың шынайылығы балалардың өзін-өзі бағалауын дамытады [3].

Отбасылық микро орта өсіп келе жатқан балаға алдыңғы ұрпақтар жинаған әлеуметтік тәжірибе мен білімді, ата-аналардың моральдық тәжірибесін береді. Бала ерте жастан бастап ата-анасының мінез-құлық нормаларын үйренеді және оларға сәйкес жақын адамдарымен қарым-қатынас жасайды,

содан кейін қоғамға өз көзқарасын жеткізеді. Құрдастарымен, мұғалімдермен және көршілермен қарым-қатынас қалай құрылатыны бастапқы моральдық тәжірибеге байланысты. Отбасында бала өз іс-әрекеттерін басқа адамдардың мүдделерімен байланыстыруды, олардың осы немесе басқа мәселе бойынша тілектерін және көзқарастарын ескеруді, басқаларға қамқорлық жасауды үйренеді.

Бала және қоғам, отбасы және қоғам, бала және отбасы. Бұл тығыз байланысты ұғымдарды келесі ретпен орналастыруға болады: отбасы – бала - қоғам. Бала өсті, қоғамның саналы мүшесі болды, қайтадан балалар дүниеге келген отбасын құрды. Осыдан біздің қоғамның адамгершілік денсаулығы балаларымыздың қаншалықты адамгершілік, мейірімді және әдептілікке байланысты болады деген қорытынды жасауға болады [4].

Алайда, қазір көшеге шығу мүмкін болмағандықтан, ол отбасыларды пәтердің шектеулі кеңістігінде өмір сүрудің қатаң шеңберіне қойды. Ересектерде кенеттен бос уақыт көп болды, оны бір нәрсеге жұмсау керек. Балалар құрдастарымен әдеттегі қарым-қатынастың ортасынан шығарылып, ата-аналарымен жалғыз қалды. Дәл қазір ата-аналардың баласын қайта зерттеп, ол туралы көп нәрсені білуге, қарым-қатынас орнатуға және бұрын жіберілген кейбір қателіктерді түзетуге үлкен мүмкіндігі бар уақыт келді. Осыған байланысты отбасының бала тәрбиесіне теріс әсерін барынша азайту және азайту үшін қалай жасау керек деген сұрақ туындайды.

Мұндай жұмыстың тиімділігі негізінен мектеп жасына дейінгі балалардың адамгершілік тәрбиесі процесін дұрыс ұйымдастырылған әдістемелік сүйемелдеуге байланысты. Балаға өз қабілеттерін барынша арттыруға көмектесу үшін ата-аналар:

- баланы сүйіспеншілік пен қауіпсіздікке деген қажеттілігін қанағаттандыру арқылы тәрбиелеу;

- балаға моральдық құндылықтарды сіңіру, оның жеке басының толық дамуына ықпал ету. Бұл мінез-құлықтың белгілі бір нормаларын белгілеуді қамтиды, онда ата-аналар берген жеке жағымды мысал негізгі рөл атқарады. Жақсы мінез-құлық нормаларына сәйкес келмейтін нәрсені белгілеу кезінде және шектеулер қою кезінде баланың сана-сезіміне жету өте маңызды, бұл ең алдымен оның қауіпсіздігі үшін және өзінің өмірлік құндылықтарын қалыптастыру үшін жасалады;

- баланың оны жеке тұлға ретінде тану қажеттілігін қанағаттандыру. Бала өзіне көбірек назар аударуды қажет етеді: ол оның байқалғанын, оны тыңдағанын, басқаша айтқанда, оны тұлға ретінде бағалағанын қалайды. Ата-аналар балаларының күнделікті өміріне қызығушылық танытып, оларды тыңдап, олардың көзқарасын түсінуге тырысуы керек;

- дербестікті тәрбиелеу, яғни баланың өз білімі мен іскерлігіне деген сенімін нығайту, өзін-өзі басқару және айналасындағылардың мінез-құлқына әсер ету қабілетін арттыру [5].

Балаларға жағымды мінез-құлықты үйренуге көмектесу үшін ата-аналар:

- балаларға өздері қабылдаған шешімдердің ықтимал салдарын түсінуге көмектесу;

- балалардың мінез-құлқындағы кез-келген жағымды сәттерді ерекше назар аудару және мадақтау және кішігірім жағымсыз қылықтарды елемей;

- балалардың мінез-құлқына үлгі болу, олармен қарым-қатынаста құрмет көрсету және жанжалдарды шешудің сындарлы тәсілдерін көрсету.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде біз келесі жұмыс түрлерін ұсындық:

1. Бірге тамақ дайындаңыз. Бұл бірге уақытты көңілді өткізуге ғана емес, сонымен бірге жеуге де көмектеседі.

2. Әуен тыңдау. Музыка сияқты көңіл-күйді басқа ештеңе көтере алмайды.

3. Үй театры. Сіз бүкіл отбасымен ертегі ойнай аласыз.

4. Үйде пикник өткізіңіз. Балалар мен ата-аналардың оң қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру.

5. Оригами жасаңыз. Оригами жасау тек көңілді ғана емес, сонымен қатар мидың дамуы үшін де пайдалы, өйткені мұнда ұсақ моторика қолданылады.

6. Мұражайға немесе театрға виртуалды экскурсия өткізіңіз.

7. Оқу сайттарын пайдалану-оқу және танымдық ойын үшін.

Ата-аналарға практикалық кеңестер

- Балаларға өз пікірлерін білдіруге үйрету;

- Отбасылық алаңдаушылықты ынталандырыңыз, егер сіз олармен келіспесеңіз де, балаларыңыздың көзқарасын құрметтеніңіз;

- Балаларын қатаң бақылауда ұстайтын ата-аналар өздері туралы ойлана алмайтын бейімделушілерді өсіреді;

- Балаңызды өз пікірін білуге үйрету-ата-аналардың маңызды тәрбиелік міндеті;

- Балаға белгілі бір әрекеттердің әділдігі туралы не ойлайтыныңызды айтыңыз;

-Моральдық, адамгершілік шешімді талап ететін жағдайлар туындаған кезде, баланы оларға қатыстырыңыз;

-Адамгершілік сабақтары бала үшін маңызды, ол болашақта дұрыс таңдау жасай алады;

-Балаңызға моральдық құндылықтарды үнемі үйретіңіз, оған әсер еткен кезде нақты мысалдармен күшейтіңіз;

Балаларға көп күш жұмсамай берілетін жақсы ата – аналардың ең құнды адамгершілік қасиеті- бұл ана мен әкенің рухани мейірімділігі, адамдарға жақсылық жасау мүмкіндігі. Әкесі мен анасы жанының бір бөлігін басқаларға берген отбасыларда олар адамдардың қуаныштары мен қайғыларын қабылдайды, балалар мейірімді, сезімтал, жылы жүзді болады. Бала-отбасының айнасы, су тамшысында күн шағылысады, сондықтан балалар ана мен әкенің моральдық тазалығын көрсетеді. Отбасының міндеті - әр балаға бақыт беру. Бақыт көп қырлы. Ол адам өз қабілеттерін аша білуінде, еңбекті сүйгені және өзі де еңбекқор болуы, қоршаған ортаның әдемілігіне тамсана білуі және басқаларға әдемілік сыйлай білуінде.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Жетписбаев Б.А., Айтпаева А.К. Концептуально-теоретические проблемы девиантного поведения и правовой социализации несовершеннолетних в Республике Казахстан. - Алматы: «Юридическая литература», 2002.— С. 322.
2. Выготский, Л.С. Психология развития ребенка / Л.С. Выготский. – М.: Эксмо, 2003. – 512 с. 11. Гаврилова, Т.П. О воспитание нравственных чувств / Т.П. Гаврилова – М.: Просвещение, 2004. – 117 с.
3. Нечаева, В.Г. Нравственное воспитание дошкольника/ В.Г. Нечаева. – М.: Педагогика, 2002. – 192 с. 33.
4. Шишова Т.П. Как воспитать в ребёнке послушание? - М., 2010.
5. Гликман, И. З. Практический аспект нравственного воспитания / И.З. Гликман // Народное образование. - 2010. - № 5. - С. 259 – 263

ТАРИХТЫ ОҚЫТУДА АҚПАРАТТЫҚ ЖӘНЕ КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Бектұрғанов Қ.Б.

тарих магистрі

А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті

Аннотация

Бұл мақалада қазіргі жаһандану заманындағы білім беру процесінде орын алған өзгерістерге байланысты тарихты оқытудың цифрлық форматта ұсынылуының негізгі аспектілері сипатталады. Сонымен қатар қазіргі таңдағы қолданысқа ие тарихты оқытудың цифрлық оқу құралдары ұсынылады. Қазіргі тарихи білім берудің сұранысқа сай болуы – мақаланың басты мақсатының бірі болып есептеледі.

Түйінді сөздер: цифрлық тарих, электронды формат, оқыту дизайні, технологиялық орта.

Аннотация

В данной статье будут описаны основные аспекты представления истории в цифровом формате в связи с изменениями, произошедшими в образовательном процессе в эпоху современной глобализации. Также будут представлены цифровые учебные пособия по истории, имеющие современное применение. Одной из главных целей статьи является востребованность современного исторического образования.

Ключевые слова: Цифровая история, электронный формат, дизайн обучения, технологическая среда.

Abstract

This article will describe the main aspects of the presentation of history in digital format in connection with the changes that have occurred in the educational process in the era of modern globalization. Digital history textbooks with modern applications will also be presented. One of the main goals of the article is the relevance of modern historical education.

Keywords: Digital history, electronic format, learning design, technological environment.

Қазіргі таңда тарихшылар тарих пәнінің тәжірибесін түбегейлі өзгертетін цифрлық технологиялар мен ресурстарды кеңінен қолданады. Бүгінде цифрлық әлемге оңтайлы тәсіл қажет. Бұл

технологияларды қолданушылардың көпшілігі цифрлық материалдарды құрастыру және оны сақтауға қажетті техникалық тәжірибені жетік меңгермеген, сол себепті тарихшылар өздері пайдаланатын тәсілді сыни тұрғыдан қарастыруға ерекше назар аударғаны дұрыс. Сонымен қатар ақпараттық технологияның тарихи тәжірибеге және өткеннің кең ауқымды әлемде орын алатын орнына әсерін түсінгені жөн.

Бүгінгі заманда цифрлық технологияның тарихи тәжірибеде қолданыс аясы кеңейіп, сұраныс көбейді. Электронды пошта арқылы хат алмасу, кітапхана каталогтарын іздеу, үйрену және оқыту үшін цифрлық платформаларды пайдалану сияқты күнделікті атқаратын істерден бөлек, архив, музей, жарияланымдарға байланысты және блог, ойын, фильм немесе оқыту барысында оқытушылар пайдаланатын дәрістер жүктелген веб-сайттар саны жеткілікті. Сондай-ақ бұл зерттеу мен оқыту ісінде пайдаланылатын жаңа технологияларды сыни тұрғыдан қарастыруға көмектеседі. Мұнда қарастыратын бірнеше мәселелер бар. Мысалы, соңғы онжылдықтарда өткен замандарды түсінудің жолдары қаншалықты өзгергенін және тарихи мәліметті құрастыратын әрі оны қолданатын әртүрлі топтарға қатысты туындаған жаңа мәселелер мен зерттеу бағдарламаларының пайда болғанын қарастырған жөн. Тәжірибе жүзінде қарастыратын болсақ, мәліметті кілт сөздер арқылы табу әдісін қалайша тиімді түрде қолдануға болатынын, цифрлық форматқа көшірілген архив пен жарияланымдар зерттеушілерге не ұсынатынын анықтау, сонымен қатар цифрлық форматтағы жазбаның сенімділігіне көз жеткізу үшін маңызды саналатын цифрлық машық түрлерінің сипатын зерттеуіміз керек.

Негізінен, бұл мәселелер өзара тығыз байланысты, сол себепті кілт сөздер арқылы мәлімет іздестіру тәсілінің сипаты туралы ойлану біз қолданатын, деректер мен сайттардағы ақпараттардың негізгі өзегі саналатын мәліметті жете түсіну машығын қамтиды [1, 244 б.]. Қазіргі заманда ақпараттық технологияны меңгермей әрі оның тілін түсінбей тұрып, өзінді тарихшы деп атау дұрыс болмас. Сонымен қатар тарихшының күнделікті өмірінің ажырамас бөлігіне айналғандықтан, ол енді соншалықты тартымды емес сияқты, бұл ауқымды саланы қарастырудың маңызын арттырып әрі оны күрделендіре түседі. Бұл зерттеудің мақсаты – цифрлық тарихты түсінудің бірқатар тәсілдерін ұсыну және оның неліктен маңызды екенін түсіндіру. Мұнда цифрлық мәдениетті қабылдауға қатысты теріс түсініктерге баса мән беріледі, сонымен қатар тарих пәніне тигізер пайдасы сипатталады.

Осы орайда мына бір мәселені түсіндіріп өткен жөн. Әдетте цифрлық форматтағы жобаларды қолжетімділігі, жаңа әрі үлкен аудиторияға тарихи материалдар ұсынатын сипаты үшін мақтап жатады [1, 249 б.]. Дегенмен көпшілік адамдардың компьютер мен интернетке қол жеткізе алмайтыны шындық, ал цифрлық машықтар әмбабап емес, тіпті дамыған елдерде де солай. Білім алу, мүмкіндіктерді пайдалану, жабдықтау мен инфрақұрылымға қатысты алғанда айтарлықтай ауқымды теңсіздік бар. Әрине, цифрлық ресурстар алыс аймақта орналасқан кітапханалар мен архивтегі материалдарды қолдану үшін оларға арнайы бару мен қонақүйде тұрып жұмыс істеу мәселесін түбегейлі шешіп береді. Алайда іс жүзінде бұл артықшылықтар бірдей бола бермейді, оның ішінде цифрлық мәліметтерге қол жеткізу барысында дамыған елдермен салыстырғанда қала мен ауылды жердің тұрғындары арасында айтарлықтай айырмашылық бар. Цифрлық әлем ұғымы жер шарының ауқатты адамдар тұратын бөлігінде ерекше қолданысқа ие. Цифрлық форматтағы тарихтың көптеген түрі бар екенін ескерсек, мұнда мұқият іріктеу жұмыстарын жүргізу қажет. Қазіргі тарихшылар тарихи білімді қалыптастыру және оны таратумен айналысады, дегенмен бұл процестер ойын-сауық пен сауда саласында да кездесетін цифрлық тарихты қамтитын ортада жүзеге асырылады.

Цифрлық тарих терминін қолдану қолайлы, алайда ол адамдарды жаңылыстыру мүмкін, себебі аталған термин блог, онлайн форматтағы кітапхана каталогтары, күрделі дерекқор, цифрлық мәтін, қозғалмалы және қозғалмайтын суреттер жиынтығы мен веб-сайттар сияқты әртүрлі құбылыстарды қамтиды [2. 38 б.]. Цифрлық әлемнің негізінде жатқан жеке тұлғалар, топтар, ұйымдар мен мамандықтардың әртүрлі және күрделі байланысы туралы ойланған жөн. Цифрлық технологияны қолдануды үйрету, оны қаржыландыру және тарихшыларға пайдалануға ұсынатын материалдарды құрастыратын мамандардың қызығушылықтарын да қарастыруымыз керек. Бұл қатарға өткен уақыт туралы түсініктеме берушілер, деректерге иелік ететін архив сияқты мекемелер, өткенді өзгеріс енгізу үшін қолданатын кез келген маман цифрлық тарихтың техникалық аспектілерін құрастыратын, сол үшін қаржы төлейтін, бақылайтын және соған иелік ететін адамдар, сонымен қатар бағдарламалық жасақтама, веб-сайттар, түрлі техника, іздеу жүйелері, сондай-ақ цифрлық өнімдер маркетингі мен жарнамасын құрастыратын мамандар кіреді. Бір жағынан, тарихтың бос уақытта айналысатын іс ретінде танымал екенін ескере отырып, кейбір орында көпшіліктің құжаттар мен деректерді өз көзімен көре алатындай жағдайда орналастырылған, кейбір жерлерде бұл тегін болса, ендігі бұл жерлерде бұл ақылы түрде қызмет етеді. Мұндай орындарды өз көзімен көріп, деректермен танысудың нәтижесінде

қоғамдық тарихпен бірге академиялық тарих те қалыптасады. Цифрлық форматтағы бұл тарихи мәліметтерде қайталаушылық болатыны сөзсіз, сайттардың көпшілігі білім мен біліктілігі түрлі деңгейдегі қолданушылар үшін жасақталған [2, 183 б.]. Сонымен қатар мұндай сайттарда пікір білдіріп, жарнама орналастырылуы мүмкін, сол себепті бір сайттағы бұл элементтерді мұқият ажырата білген жөн. Сондай-ақ еңбек бөлінісінің күрделі формалары туралы білу де маңызды, себебі бұл ақпаратты өндеуге септігін тигізетін күрделі техникалық аспект үшін аса қажет. Сонымен бірге ақша үнемдеу мақсатында әуесқой шежіре жинаушылар мен мамандарға арналған ақылы цифрлық ресурстарды жеткізушілер сияқты коммерциялық кәсіпорындардың рөлін атап өткен жөн.

Цифрлық тарихқа енгізілген машықтар мен әдістердің ауқымы бұл саланың тарихты қолдану тәсіліне ықпал ететін мамандандыру формалары арқылы сипатталатынын көрсетеді. Тарихшылар – түрлі машықтарға ие мамандар, санаулы мамандар ғана бағдарламалық жасақтауды меңгерген [3, 47 б.], ал кейбір тарихшылар веб-сайттардың дизайнері және мененджерлерімен тығыз байланыста жұмыс істеуі мүмкін, тіпті кейбір жағдайда тарихқа қатысты мәліметті тауып, өңдеп әрі сайтқа енгізетін еріктілерімен жақын байланыста болуы мүмкін. Сонымен қатар технологияға күн сайын өзгеріс енгізіліп жатқан қазіргі заманда күрделі сипаттағы веб-сайттарды жүргізу ісіне экономикалық, ұйымдастырушылық және техникалық мәселелердің де ықпал ететінін мойындауымыз қажет. Мәліметтің ескеруі барлық қызығушы тарап үшін үлкен мәселе екені белгілі. Соның нәтижесінде кәсіби тарихта салыстырмалы түрде жаңа, ғаламат құбылыстар пайда болады.

Көптеген тарихшылар қолдайтын және зерттеу жүргізу үлгісі әрдайым жарай бермейді. Ынтымақтастық орнату – цифрлық тарих үшін өте маңызды әрі қажет кадам [3, 120 б.]. Сонымен қатар тарихшылар біліктілігі мен ойлау тәсілі бір-бірінен өзгеше әріптестерімен бірге жұмыс істеуі мүмкін. Компьютерлік лингвистика, мәтінді талдауға және кітапхана ісіне маманданған адамдар цифрлық әдістің қолданудың алдыңғы шебінде жүреді. Нәтижесінде тарихтың пәнаралық байланысының жаңа түрі пайда болады, сондай-ақ бағдарламалық жасақтамамен айналысатын мамандар және географиялық ақпараттық жүйемен етене таныс мамандармен бірлесе жұмыс істеудің артықшылықтары анық байқалады.

Цифрлық технология маңызды рөл атқаратын тарихи салалар бар, мәселен, демография мен пропография [4, 40 б.]. Бұл салаларды қарастырған кезде цифрлық тарихтың қандай сала екені бізге түсінікті, себебі қазіргі уақытта бірқатар тарихи салаларда маңызды элемент саналатын деректер жиынтығын іздеуге мүмкіндік беретін құрылғылар бар. Сонымен қатар, тарихтың қай түрін қолданатынымызға қарамастан, қазіргі кезде цифрлық технологияға тәуелділік байқалады. Тарих пәнінің сол технологияларға негізделгені соншалық, тіпті тарихи зерттеудің цифрлық және өзге түрлері арасындағы шекараны табудың өзі қиын деп атауға болады. Қысқа уақыт аралығында туындаған мұндай жағдай тарихшылардың назарына ілігетіні айтпаса да түсінікті. Бұл академиялық қызметтің ауқымын өзгертті, сонымен қатар өткен уақыт туралы білгісі келетін миллиондаған адамның ақпаратқа жылдам әрі тікелей қол жеткізуіне мүмкіндік береді. Сондай-ақ қалың көпшіліктің тарихи құбыластарды жете түсініп, бұл жайында өз пайымдарын құрастыруына септігін тигізді және бұрыннан қалыптасқан таптаурын пікірлеріне қарсы шығып, ақпаратты жаңа сипатта ұсынды әрі аса маңызды, құнды жобаларды іске асыруда бірлесе жұмыс істеу үшін тың көзқарастағы мамандарды бір топқа біріктірді.

Ынтымақтастық орнатудың мұндай жаңа түрі мұқият құрастыруды, сол секілді цифрлық гуманитарлық ғылымдар деп аталатын жаңа сала да егжей-тегжей зерттеуді қажет етеді. Цифрлық гуманитарлық ғылымдар – жан-жақты термин, мұнда ғалымдар мен өзге мамандар нақты жобаларды жүзеге асырумен ғана емес, сондай-ақ цифрлық технологиялардың ықпалын сыни тұрғыдан талдаумен айналысады. Бұл тез өзгертін және кеңейін сала, онда әдеби, мәтіндік әрі библиографиялық машықтары бар адамдар жетекші рөл атқарады. Цифрлық гуманитарлық ғылым саласында, мысалы тарихи тақырыптарға қатысы бар видео ойындар туралы еңбектерді, классикалық туындыларды, қазіргі заман жазушылары, құқықтық жазбалар мен экономикалық құжаттарды таба аламыз [5, 120 б.]. Атауына «гуманитарлық» сөзі қосылған осы жаңа салалар – маңызды құбылыстар, олардың қатарында қосымша тағы медициналық гуманитарлық ғылымдар мен энергетикалық гуманитарлық ғылымдар деген түрлері де бар. Бұл ғылым түрлері әдетте пәнаралық байланыстар мен бірлесе жұмыс істеу ниетін көрсетеді [6, 87 б.].

Цифрлық гуманитарлық ғылымдарға келсек, мұнда визуалдандырудың рөлін ерекше атап өткен жөн, себебі қазір ақпарат, артефактілер мен мәтіндер бейнеленетін формалар жеткілікті. Тарихи тәжірибеге қатысы бар мысалдар ретінде мәліметтерді ұсынудың тың әрі қолайлы тәсілдерін, ертеректе қирап қалған ескі ғимараттар мен елді мекендерді қайта қалпына келтіру мен жаңа карталар құрастыруды атауға болады.

Іс жүзінде барлығын цифрландыруға, яғни компьютерде оқылатын және әлемнің түкпір-түкпіріне санаулы секундтар ішінде жететін ақпаратқа айналдыруға болады. Осылайша мұндағы негізгі мәселе ақпаратты кодтау және қайта ұсыну нәтижесінде болатын әрекеттер, осы процестерге енгізілетін болжамдар мен ақпарат алмасу тәсілдерімен байланысты. Бұл ғылыми зерттеуде цифрлық тарихты қарастырудағы маңызды әрі жүйелі түрде қарастырылған тәсілді қалай қабылдайтынымызды, ақпараттық технологиялардың тарихшыларға ұсынатын мүмкіндіктерінің ауқымын ұғынуды және онымен байланысты кейбір тәсілдерді бағалауды зерделеуге тырысамын.

Цифрлық мәдениет пен технологиялардың дамуы – өзінің ауқымды әрі терең ықпалы бойынша баспа мен индустриялық революциямен салыстыруға болатын маңызды тарихи құбылыс. Сондықтан тарихшылар мұндай трендтерді қалыптастыруға қатысып, оларды өз еңбектерінде қолданса да, оның мәні туралы ойлана білуі керек. Цифрлық тарих тарихи және тарихнамалық тұрғыдағы заманауи трендтермен тығыз байланысты. Өзгерістердің табиғатын түсіну барлық тарихи тәжірибенің негізі саналады, сондықтан тарихи процестегі қазіргі өзгерістерді ұғына білу қажет.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1. Джорданова Людмила. Тарихи білім: пәні мен зерттеу әдістері. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2020. – 376 б.
2. Уоллейс П. Интернет психологиясы. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2019. – 356 б.
3. Элен Битэм, Рона Шарп. Педагогиканы цифрлық дәуірде қайта зерделеу. ХХІ ғасырдағы оқыту дизайны. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2019. – 328 б.
4. Шунк Дейл Х. Оқыту теориясы: білім беру көкжиегі. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2019. – 608 б.
5. Стив В., Диана В. Білім берудегі зерттеулер. Кіріспе. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2016. – 416 б.
6. Репина Л.П., Зверева В.В., Парамонова М.Ю. Тарихи білім тарихы. – Алматы: «Ұлттық аударма бюросы» қоғамдық қоры, 2016. – 288 б.

THE IMPORTANCE OF TEACHING ENGLISH TO PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Arailym Dalibayeva

Baizak district, village Koktal

Koktal secondary school

English teacher

*Taraz Regional University named after M.Kh. Dulati, Department
of Preschool and Primary Education. Ospanbyava A.R..*

Аннотация. Қазіргі замандағы технологиялық жетістіктерге негізделген қашықтықтан білім беру жетекші рөл атқарады. Сонымен қатар фонетикалық және грамматикалық жаттығуларды үйрету тәсілдері, фонетикалық дағдыны қалыптастыру үшін қолданылатын жаттығулар жүйесіне мән бере отырып, АКТ мен электрондық оқулықтар, интерактивті тәсілді шет тілін үйретуде қолданудың тиімділігі туралы айтылады.

Тірек сөздер: Қашықтан оқыту, компьютерлік, телекоммуникациялық технологиялар, фейзбук желісі.

Аннотация: Дистанционное образование, основанное на современных технологических достижениях, играет ведущую роль. Также существуют методики обучения фонетическим и грамматическим упражнениям, ИКТ и электронные учебники, акцентирующие внимание на системе упражнений, используемых для формирования фонетических навыков, эффективности использования интерактивных методов в обучении иностранному языку.

Ключевые слова: Дистанционное обучение, компьютерные, телекоммуникационные технологии, сеть фейзбук.

Annoation: Distance education based on modern technological advances plays a leading role. There are also methods of teaching phonetic and grammatical exercises, ICT and electronic textbooks that focus on the system of exercises used to form phonetic skills, the effectiveness of using interactive methods in teaching a foreign language.

Key words. Distance learning, computer, telecommunications technologies, feyzbuk network

The most widely used learning software in the process of distance learning is a computer-based learning system. It allows you to:

- privatization of the language learning process;
- ensuring the level of language proficiency with self-monitoring;
- save time learning the language by working on a computer;
- increase interest in language learning through the use of game elements;
- formation of cognitive culture through various materials.

The Internet has a positive effect on children's language learning. This is due to the fact that children are provided with a quick source of information, and they can get additional information through this network. In this regard, according to Bill Gates: "Teachers and students have more personal computers than any intellectual worker. As I said, a student is developing his own style of life, a student is a pure intellectual labor, because learning is all about passing knowledge on to others. The teacher can also use the Internet to communicate with colleagues and to open up completely new ways of teaching the subject to the student under his / her care. The personal computer is a catalyst for mutual learning in the field of education and training, the development of critical thinking, the formation of an attitude to lifelong learning. Students can improve their knowledge through distance learning and increase their ability to use information systems. For example, the search for the necessary literature and textbooks, the performance of control and test tasks, participation in distance Olympiads affect the development of creative potential of students.

Experts on strategic issues call distance learning the education system of the XXI century. On this day, great importance is attached to it. The fact that the results of social progress, previously focused on technology, are now centralized in the information space, has increased the importance of distance learning. The era of computer science has begun.

Distance learning is a form of education through the media and science-based approaches. There are two components to distance learning: learning management and independent learning.

Distance learning technology is an information technology that allows students to work independently on the learning process, as well as during the learning process, providing interactive interaction between children and teachers during the learning process and the delivery of the main volume of material to learners.

Distance learning is a form of learning based on computer and telecommunication technologies, the use of the best traditional and innovative methods in the educational process.

English is an international language. English is now the language of international communication and the most widely spoken language in the world. Today, English is the official language of many developed countries, such as the United States, the United Kingdom, Canada, and Australia, and is one of the six languages of the United Nations. A person who speaks English has a great opportunity in the future, so it is important to teach it in many countries.

Much attention is paid to the training of competitive and well-developed specialists to join the fifty developed countries. At present, in order to train a competitive specialist, it is necessary to master three languages, so a lot of work is being done in the country to teach English. For example, teaching English from primary school.

The importance of teaching English from primary school is that it is easier for a child to learn a language because he or she learns it quickly at an early age.

At present, much attention is paid to English language learning in schools. In almost all schools, English is taught from primary school. Students aim to be fluent in English because they understand that they need a foreign language for their future studies and careers. Today, the main task of English teachers is to develop students' interest in learning a foreign language.

The XXI century is the century of new technologies. Therefore, today it is possible to increase the interest of students in foreign languages using various new technologies and learn a foreign language quickly and efficiently. Therefore, in order to motivate the student, increase interest in the subject, the teacher can conduct the lesson in the following ways:

- extensive use of diagrams, tables, pictures related to the topic in the classroom;
- show slide shows, videos on the topic using an interactive whiteboard;
- Conducting lessons in the form of games;
- effective use of technical aids in the classroom;

The most effective way to increase interest in the subject is to conduct lessons in the form of games. Conducting lessons in the form of games helps students to quickly master grammar, vocabulary, speech and hearing. The game is also played with love by both teachers and students. Because the game is a fascinating lesson for children.

Students who do well during the game are equal to students who study poorly. Therefore, a sense of equality during the game, a sense that the student can do the task, a free atmosphere helps each student to overcome their feelings of shyness, to express themselves freely, to work together in a team. Games allow to perform the following important methodical tasks:

1. To prepare children psychologically for speech communication;
2. To meet the natural need for children to repeat language material more often;
3. Train students to choose the right style of speech, which is generally a preparation for the unexpected.

It is also important to use e-books in the classroom. Because it helps to form the cognitive outlook of the student, to increase the search, to increase creativity, to quickly perform independent work. It is important to use new technologies in the learning process. Indeed, the use of new technologies in the learning process plays an important role and is used in all areas. Internet technologies provide great opportunities for information retrieval, development of international research projects, research. In order to develop students' learning in English lessons, we must first look for ways to increase their interest in the English language. Therefore, increasing the interest of language learners in the language depends primarily on teachers.

In conclusion, mastering a foreign language is very important. It broadens the horizons of students, fosters international friendship and culture. In today's education system, which aims to create conditions for the development of the student as an individual, the focus on multilingual education, which is recognized as one of the key components of the requirements of international standards, is a modern order. A foreign language teacher must have a thorough knowledge of new teaching technologies, study the teaching methods of experienced teachers in the latest scientific and methodological literature and be able to use them in their work. As the President NA Nazarbayev said, "the future of our country is in the hands of today's young generation, and the fate of the younger generation is in the hands of teachers."

Approaches used to increase students' interest in teaching English

English is an international language. English is the native language of Great Britain, the United States, New Zealand, Australia and other countries. It is also the official language in many countries.

English is one of the six languages of the United Nations. English is the most widely spoken language in the world. Widespread on six continents, the language is now spoken by more than 400 million people. In Kazakhstan, since the 1950s, English has been taught at the Abylai Khan Kazakh State University of International Relations and World Languages, as well as at other universities and colleges. Incorporated into school curriculum as an individual subject.

In his message, the President noted that mastering three languages is a prerequisite for Kazakhstanis, and by 2020 the share of English-speaking population should be at least 20%.

At present, much attention is paid to English language learning in schools. In almost all schools, English is taught from primary school. Students aim to be fluent in English because they understand that they need a foreign language for their future studies and careers.

Today, the main task of English teachers is to develop students' interest in learning a foreign language. The XXI century is the century of new technologies. Therefore, today it is possible to increase the interest of students in a foreign language using various new technologies and learn a foreign language quickly and effectively.

Therefore, in order to motivate the student, increase interest in the subject, the teacher can conduct the lesson in the following ways:

- Extensive use of diagrams, tables, pictures related to the topic in the lesson;
- Show slide shows, videos on the topic using an interactive whiteboard;
- Conducting lessons in the form of games;
- Effective use of technical aids in the classroom;

The most effective way to increase interest in the subject is to conduct lessons in the form of games. Conducting lessons in the form of games helps students to quickly master grammar, vocabulary, speech and hearing. The game is also played with love by both teachers and students. Because the game is a fascinating lesson for children. Students who do well during the game are equal to students who study poorly. Therefore, a sense of equality during the game, a sense that the student can do the task, a free atmosphere helps each student to overcome their feelings of shyness, to express themselves freely, to work together in a team. Games allow to perform the following important methodical tasks:

1. To prepare children psychologically for speech communication;
2. To meet the natural need for children to repeat language material more often;
3. Train students to choose the right speech pattern, which is generally a preparation for the unexpected.

Well-known scientist M.Stronin in his book, Coaching Games for English Lessons, categorized games into the following categories: lexical games, grammar games, phonetic games, spelling games, and creative games.

It is also important to use e-books in the classroom. Because it helps to form the cognitive outlook of the student, to increase the search, to increase creativity, to quickly perform independent work.

It is important to use new technologies in the learning process. Among the research scientists who make a significant contribution to the use of known new technologies are US Polat, EN Dmitreeva, SV Novikov, TA Pomelov belong. Indeed, the use of new technologies in the learning process plays an important role and used in all areas. Internet technologies provide great opportunities for information retrieval, development of international research projects, research.

In order to develop students' learning in English, we must first look for ways to increase their interest in the English language. Increasing the interest of language learners in the language depends primarily on teachers.

In conclusion, mastering a foreign language is very important. It broadens the horizons of students, fosters international friendship and culture. In today's education system, which aims to create conditions for the development of the student as an individual, the focus on multilingual education, which is recognized as one of the key components of the requirements of international standards, is a modern order. A foreign language teacher must have a thorough knowledge of new teaching technologies, study the teaching methods of experienced teachers in the latest scientific and methodological literature and be able to use them in their work. As the President NA Nazarbayev said, "the future of our country is in the hands of today's young generation, and the fate of the younger generation is in the hands of teachers." Therefore, we, the teachers, must constantly improve our knowledge in accordance with all the requirements of the XXI century.

List of used literature

- 1.New pedagogical and information technologies in the education system. Ed. Polat E.S. M., 1999.
2. M.F. Stronin Exercises used in English lessons.

ҚАШЫҚТЫҚТАН БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДА БОЛАШАҚ БИОЛОГИЯ ПӘНІ МҰҒАЛІМДЕРІН ДАЯРЛАУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Драхметова Айсұлу Бақытқызы
Astana International University

7M01502 Биология мамандығының 1 –курс магистранты

Аннотация

Қашықтықтан білім беру ерекшеліктерін ескере отырып, болашақ биология пәні мұғалімдерін даярлау мәселесі талқыланады. Covid-19 жағдайындағы оқыту жүйесінің артықшылықтары мен кемшіліктері талданады. Жаңа форматқа болашақ мұғалімдерді дайындау қажеттілігі қарастырылады.

Тірек сөздер: қашықтықтан білім беру, биология пәні, болашақ мұғалімдерді даярлау, күздіреттілік, білім беру ерекшеліктері.

Аннотация

Обсуждается вопрос подготовки будущих учителей биологии с учетом особенностей дистанционного образования. Проанализированы преимущества и недостатки системы обучения в условиях Covid-19. Рассматривается необходимость подготовки будущих учителей к новому формату.

Ключевые слова: дистанционное образование, биология, подготовка будущих учителей, компетентность, особенности образования.

Annotation

The issue of training future biology teachers taking into account the peculiarities of distance education is discussed. The advantages and disadvantages of the training system in the conditions of Covid-19 are analyzed. The article considers the need to prepare future teachers for the new format.

Key words: distance education, biology, training of future teachers, competence, features of education.

Қазақстан Республикасы үшін жалпы білім беретін мектептер үшін жоғары білікті және сапалы пән мұғалімдерін даярлау өте өзекті болып саналады. Covid-19 пандемиясы осы қажеттілікті тағы бір айқындай түсті. COVID-19 пандемиясы бүкіл әлемдегі білім беру жүйесінің тоқырауына алып келді, сондай-ақ мектептер мен жоғары оқу орындарының ұзақ уақытқа жабылуына себеп болды. Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев 2020 жылдың 16-наурызынан бастап Қазақстан Республикасы халқының қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында елімізде төтенше жағдай енгізген болатын. Коронавирустық індеттің ықпалы әлемдегі білім алушылардың 90% - ына әсер етті, нәтижесінде көптеген елдер мен мемлекеттер үздіксіз білім беруді қамтамасыз ету мақсатында білім берудің балама тәсілдері туралы ойлануға мәжбүр болды. Үздіксіз білім беру принципін ескере отырып, әлемдік білім беру жүйесінде онлайн білім беру платформаларының, электронды оқулықтар мен АКТ-ны қолдана отырып, қашықтықтан білім берудің маңыздылығы арта түсті.

Оқытудың жаңа жағдайына бейімделу білім берудің барлық деңгейлерінде реформа жасады, білім берудің мазмұнын түбегейлі өзгертуге алып келді. Бұл жағдайда бүгінгі оқытушылар мен оқушылар ғана емес, болашақ оқытушылар мен оқытушылар да бейімделуге мәжбүр. Оған себеп болған фактордың бірі – post – covid жағдайында онлайн білім берудің актуалдылығы жойылмайтынын көрсетіп отыр.

Мен алға қойған мәселе, биология пәні мұғалімдерін даярлау тақырыбы болғандықтан, осы аумақта сөз қозғайтын боламын. Қашықтықтан білім беру жағдайында болашақ биология пәні мұғалімдерін даярлаудың бірқатар ерекшеліктері, артықшылықтары мен кемшіліктері көрініс тапты. Биология мамандығы бойынша оқытушылық, зерттеу, ұйымдастыру-технологиялық, өндірістік-басқару, тәрбие, мәдени-ағартушылық жұмыстарды орындау саласында мамандарды даярлау мәселесі өз өзектілігін арттыруда. Қазіргі қиын сәтте сан қырлы, әрі күрделі мәселелерді жүзеге асыруда мұғалімнің атқарар рөлі орасан. Оған әрі ауыр, әрі жауапты міндет жүгі жүктеледі: ол қысқа мерзімді оқу жоспарын дайындап, оны қашықтықтан білім беру жүйесімен астастырып бейімдейді, оқу үрдісінің барысын қадағалап, тапсырмаларды орындау барысында, өз бетімен бақылау-пысықтау жұмыстарын орындау жөнінде ұсыныстар береді. Бұл ретте қашықтықтан оқыту жүйесінің әдістерінде көрсетілгеніндей, көңіл-күй, психологиялық қарым-қатынас бой көрсетеді. Қашықтықтан оқыту тәсілі бойынша жұмыс істейтін педагог оқытудың жаңа технологиясын, оқытудың компьютерлі және тораптық жүйелерін жетік біліп, олармен іс жүргізу ісін орындау шарт [1].

Қазақстан тәжірибесін үлгіге алатын болсақ, орта мектептердегі жаратылыстану, математика ғылымдарын оқыту мәселесі біршама тоқырауға ұшырағаны айқын мәселе. Әсіресе, лабораторияларда, табиғатта, топта және бірлесе жасауды талап ететін практикалық тапсырмалар білім беру деңгейіне сын және сынақ болды. Қазақстан Республикасының білім беру саласында биология пәнінің мұғалімдеріне төмендегідей талаптар қойылады және олар қашықтықтан оқыту жағдайында да өз маңыздылығын жойған жоқ:

- Оқытудың жаңа технологиясын пайдаланып, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру және қашықтықтан оқыта отырып, оны сақтап қалу;
 - Оқушылардың шығармашылық қабілеттерін, сыни-тұрғыда ойлау, талдай білу, есте сақтау, өз ойын қорытындылай білу дағдыларын қалыптастыру және жетілдіру.
 - Өз бетімен жұмыс жасауға бейімдеу;
 - Теориялық тұрғыдан біліммен қамтамасыз етіп, оны тәжірибе жүзінде біліктілігін қалыптастыру;
 - Жаңа технологияларды, жаңа әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, пәннің сапасын арттыру;
- Қашықтықтан оқыту тәсілімен оқытатын оқытушыларға және осы істе мүдделі басқа да адамдарға бірнеше талаптар қойылады:

- Оқытушы компьютермен жоғары дәрежеде сауатты жұмыс істей білуі қажет.
- Қашықтықтан оқытудағы мақсаттары мен міндеттері, оның алдағы уақытта ақпараттық технология және коммуникация құралдарының негізінде дамуы туралы білуі қажет.
- Қашықтықтан оқыту технологиясын жетік білетін, білім саласындағы қызметкерлерді, оқушыларды таныстыра білуі қажет.
- Оқытушының ақпараттық құралдармен жұмыс істеуге іс жүзінде дағдылануы қажет.
- Оқытудың телекоммуникациялық құралдарын қолдану ісіне дағдылануын қалыптастыру, атап айтқанда: тұтынушылар арасында ақпараттар алмастыру және ақпараттық жүйелердегі ресурстарды пайдалануға дағдылануын қалыптастыруы қажет.

• Жинақталған түрде оқу бағдарламасын құрайтын белгілі бір тәртіптегі модульдік курстардың әдістемелерін баяндай және курстарды өткізуді ұйымдастыра білуі қажет.

• Оқу үрдісін қашықтықтан оқыту шеңберінде жүргізу ісіне жан-жақты даярлау, қашықтықтан оқыту жүйесі бойынша сабақ өткізу үрдісінде үйлестіруші болуы қажет [2].

Соңғысы және ең бастысы, мұғалімнің әрдайым дамуда болуы. Үздіксіз білім алу термині – тек оқушыға қатысты термин емес. Қашықтықтан білім беру жағдайында болашақ биология пәні мұғалімдерін даярлаудың ерекшелігі ретінде кез-келген жағдайға бейімделе алу қабілеті деп атауға болады. Оффлайн оқыту немесе онлайн оқытуда да білім беру сапасын сақтау қажет. Мұғалімге қойылатын талаптардың барлығын сақтай отырып, әр сабақ сайын шеберлігін шыңдап отыруы маңызды. Осындай күзіндетіліктерді болашақ биология пәнінің мұғалімдерінің бойына ЖОО деңгейінен бастап қалыптастыру аса маңызды. Осы кезеңнен бастап, болашақ ұстаздардың бойында керекті қабілет, дағдылар қалыптаса бастайды. Оқушылармен бетпе-бет отырып жұмыс жасауға бейімделген жүйеде, қашықтықтың оқытудың жаңа форматын үйрету оңай болмасы анық. Дегенмен де, дамыған елдер тәжірибесінде биология пәнін онлайн жүргізудің сан қырлы үлгісін өзімізге бейімдеу аламыз. Ақпараттардың ашық заманында оқу мен білім берудің заманауи форматтары күн сайын қалыптастып, дамып келеді. Ең бастысы – осы лектен қалыс қалмау. Сол үшін де мектептерде биология пәнін оқытудың сапасын сақтау және көтеру – болашақ биология пәні мұғалімдерінің қолында.

Қорытындылай келе, COVID-19 пандемиясы жағдайында биология пәні мұғалімдерін даярлауда қалыптастасқан бірқатар сұрақтарға жауап беру қажетпіз. Ол, әрине, қысқа қайыруға жеткіліксіз тақырып. Біріншіден, пандемия кезінде биология пәні мұғалімдері пәнді даярлау және өткізу проблемаларынан қандай сабақтар алынды? Болашақ білім беруді қалыптастыру үшін осы сабақтардан қалай пайда көре аламыз? Екіншіден, болашақта биология пәнінің оқытушыларын даярлау жоспарлары мен бағдарламаларын әзірлеу кезінде білім беру жүйелері қандай басымдықтарға назар аударуы тиіс? Үшіншіден, бәсекеге қабілетті сапалы білімді қамтамасыз ететін мұғалім дайындаудағы олқылықтарды қалай жоюға болады?

Осы аталған мәселелер өз шешімін тапқан жағдайда, біздің мәселеміздің бір түйіні шешілетініне сеніміміз мол.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. <http://edunews.kz/> Жолшыбекова Салтанат Оразханқызы / ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ – ЗАМАН ТАЛАБЫ
2. <http://www.ripkso.narod.ru/> Мұхамбетжанова С.Т., п.ғ.к., доцент/ Қашықтықтан білім беруді ұйымдастырудың дидактикалық мүмкіндіктері

ЗНАЧЕНИЕ НЕПРЕРЫВНОСТИ КОРРЕКЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ ДЕТЕЙ С ООП В УСЛОВИЯХ ЛОКДАУНА

Ермагамбет А.Ы.

*магистр дефектологии, старший преподаватель
Казахский национальный женский педагогический университет
г. Алматы*

Аннотация

Баяндама енгізілген бірінші карантин кезінде білім алуда ерекше қажеттілігі бар балаларды онлайн түрінде арнайы оқытуда кездескен қиындықтар талқыланады. Жинақталған тәжірибе негізінде қашықтықтан оқытудың тиімділігін арттыруға бағытталған іс-шаралар ұсынылады, сонымен бірге түзете-педагогикалық тұрғыдан үздіксіз қолдаудың маңызы мен қажеттілігі ашылады.

Тірек сөздер: локдаун, онлайн оқыту, тиімділігі, үздіксіз, түзете-педагогикалық қолдау, білім алуда ерекше қажеттілігі бар балалар

Аннотация

В докладе рассматриваются сложности обучения детей с ООП во время введенного первого карантина и на основе приобретенного опыта предлагаются направления работы, которые повысили бы эффективность онлайн обучения. Вместе с тем раскрывается значение и необходимость непрерывной коррекционно-педагогической поддержки детей с ООП при дистанционном обучении.

Ключевые слова: локдаун, онлайн- обучение, эффективность, непрерывность, коррекционно-педагогическая поддержка, дети с особыми образовательными потребностями

Annotation

The report examines the difficulties of teaching children with SEN during the first quarantine and based on the experience gained, directions of work are proposed that would increase the effectiveness of online learning. At the same time, the significance and necessity of continuous correctional and pedagogical support of children with SEN in distance learning is revealed.

Keywords: lockdown, online learning, efficiency, continuity, correctional and pedagogical support, children with special educational needs

В связи со сложившейся ситуацией с Ковид -19 с 16 марта 2020 года в Казахстане был объявлен карантин (Локдаун). Локдаун это режим полного или частичного ограничения социальных контактов: запреты на посещение многолюдных общественных мест, проведение мероприятий со скоплением людей. Хотя такого термина нету в юридической терминологии и законодательстве Республики Казахстана, но слово стало широко использоваться в различных сферах жизни (в средствах массовой информации, в разговорной речи и т.д).

Введение локдауна внесло некоторые изменения и в систему образования т.е. обучение перешло на дистанционную форму. И так как переход был довольно быстрым, малоадаптивным, возникавшие многие вопросы решались уже в процессе.... [1, стр 3].

Особенно трудно перенесли изменения привычного режима педагоги и учащиеся в сфере специального образования. Ведь обучение детей с ООП предполагает и основывается на таких принципах, как эффективная социализация, формирование коммуникативных навыков, активное вовлечение родителей в коррекционно-развивающий процесс и т.д.

Введенные ограничительные меры и в связи с этим внесенные изменения в организацию и реализацию коррекционно-учебного процесса, конечно же отразились на качестве работы специальных педагогов и успеваемости учащихся с ООП. Во первых дети с ООП долго перестраивались на новый режим обучения и не только. Ведь многим родителям из-за смены расписания занятий необходимо было внести изменения в установленный режим дня ребенка. Например, некоторые дети стали позже просыпаться т.к. не было необходимости рано вставать и ехать куда-то. Вследствии этого ребенок долго «пробуждался» эмоционально-психологически т.е. был вялым, малоактивным, капризным вторую половину дня. Изменения и в других видах деятельности ребенка так же отрицательно сказались на их продуктивности, ведь не все родители имеют знания и опыт в подготовке и структурировании обучения.

Значительное внимание здесь надо было уделить коррекционным занятиям со специальным педагогом, которые проходили в онлайн-режиме. Дистанционное обучение детей с ООП не так часто применялось и применяется в организации и реализации коррекционно-развивающего процесса. Дистанционное (онлайн) обучение предусматривает постоянное применение компьютерных технологий, гаджетов, смартфонов, но не все устройства адаптированы и не все устройства удобны для детей с особыми образовательными потребностями [1, стр 6]. Постоянное использование гаджетов неблагоприятно влияет на их соматическое состояние, на эмоционально-волевую сферу (переутомление, перевозбуждение). При традиционном обучении специальные педагоги (дефектологи, логопеды и другие специалисты), зная и учитывая психо-физиологические особенности детей с ООП осуществляют комплексный подход при планировании и оказании психолого-педагогической поддержки, используют различные нейросенсорные, кинезиологические и тактильные технологии коррекции и развития во время своих занятий. Полностью оснащенные кабинеты дают возможность педагогу-дефектологу использовать дополнительные средства: сенсорную дорожку, массажеры или сыпучие материалы (песок, фасоль и т.п.). Это повышает эффективность коррекционной работы и делает ее результативным.

В условиях локдауна при дистанционном обучении педагог не всегда мог воздействовать комплексно на ребенка, использовать различные методы и приемы с применением дидактического оборудования, организовать совместную практическую деятельность с ребенком. Неимение опыта у педагога держать себя перед камерой приводило к тому, что видно было только его голова или лицо и такой эффект «говорящей головы» делали занятия для ребенка малоинтересными, не увлекательными. Вместе с этим необходимо отметить и то, что дети с ООП перед монитором компьютера (экраном телефона) ведут себя по другому: становятся еще более неусидчивыми, не могут сосредоточить внимание на лице говорящего, не правильно выполняет инструкции и задания и т.п. Недостаточное

(отдаленное) присутствие педагога и его неполное включение затрудняет для ребенка процесс восприятия учебного материала, не создает возможности ориентироваться на образец, подражать.

Несмотря на все сложности дистанционного обучения во время локдауна, необходимо сохранять непрерывность коррекционно-педагогической поддержки. Ежедневные занятия со специальным педагогом приучают ребенка к дисциплине и порядку, развивают умения последовательно действовать, закрепляют и систематизируют знания и умения полученные ранее. Даже в формате онлайн занятия специальный педагог должен заранее спроектировать структуру урока (вводная часть, основная часть и закрепление), подготовить наглядный материал с учетом собственного арсенала и возможности родителей т.к. процесс зачастую реализуется в стенах дома [2, стр 4-5].

Продолжая при необходимости проводить онлайн-занятия мы негласно учим детей с ООП подстраиваться под различные условия, адаптироваться к изменениям окружающей среды, а также постепенно воспитываем действовать самостоятельно. Конечно же, дети с ООП нуждаются в помощи со стороны, в помощи близких родственников. Поэтому очень важную роль играет родитель, который находится рядом с ребенком во время онлайн-занятия, слушает и помогает ему.

Полученный опыт по онлайн-обучению детей с ООП во время локдауна и сделанные выводы, показали что не следует ограничиваться только консультированием родителей по вопросам выполняемой работы. Формировать компетенцию родителя надо целенаправленно и системно, т.е. обучать их основам специальной педагогики, практическим приемам работы с ребенком. Специальный педагог на онлайн-занятии может давать словесные инструкции, объяснять цель и значение задания или игры родителю. А родитель находясь уже рядом с ребенком и следуя данным рекомендациям, непосредственно работает с ним. Например, родителям детей с ООП важно понимать и представлять структуру занятия, уметь подбирать соответствующий дидактический материал (картинки, игрушки, предметы) для занятия.

При организации и проведении коррекционных занятий с использованием компьютерных технологий следует придерживаться рекомендаций, данные специалистами организацией образования (медицинского работника, психолога и дефектолога). Основные требования, которые должны учитываться при проведении онлайн занятия это:

- обязательное присутствие родителя рядом;
- индивидуальная форма занятия;
- осуществлять дистанционное обучение на платформе ZOOM, Skype для удобного демонстрирования презентации, отрывка из мультипликационного фильма, аудиозаписи и других дидактических материалов;
- соблюдать здоровьесберегающие нормы (длительность занятия, количество нагрузки, темп работы);
- проведение одного занятия в день (желательно в первой половине дня) [2, стр 5-6].

Помощь и совместная деятельность родителя и ребенка во время онлайн-занятия благоприятно влияет на появление интереса к обучению, создает условия для подражания и потребность к коммуникации, а самое главное – побуждает ребенка к активности. Привлечение родителей к коррекционно-педагогическому процессу, а именно их подготовленное участие на онлайн-занятиях помогут решить все поставленные задачи (психо-эмоционально настроить ребенка на учебную деятельность, развитие общей и мелкой моторики, развитие познавательных процессов, формирование диалогической речи).

Взаимодействие и взаимообучение специального педагога и родителей дадут возможность более эффективно и содержательно организовывать и проводить не только онлайн-занятия, но и свободное время ребенка дома. Самое главное дистанционное обучение детей с ООП в присутствии с родителями сделают коррекционно-педагогический процесс непрерывным!

Использованная литература:

1. Приказ МОН РК № 123 01.04.2020
 2. Методические рекомендации по организации работы с детьми с особыми образовательными потребностями в удаленном режиме. ГУ «ННПЦ КП», 2020г. Алматы
 3. Специальная педагогика. Учебное пособие. Караганда «Medet group», 2014. Авт. Абаева Г.А
- Интернет ресурс:
1. <https://special-edu.kz>

РАЗВИТИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА ЛИЧНОСТИ КАК ФАКТОР УСПЕШНОЙ АДАПТАЦИИ В КРИТИЧЕСКИХ СИТУАЦИЯХ

Жиглова Л.Н., психолог

ГБОУ «Шебекинская гимназия-интернат», г. Шебекино, Россия

Аннотация: в статье рассмотрены особенности влияния эмоционального интеллекта на успешность адаптации в критических ситуациях. Определено понятие «эмоциональный интеллект». Рассмотрены основные компоненты развития эмоционального интеллекта. Рекомендованы эффективные практики по развитию эмоционального интеллекта.

Ключевые слова: эмоциональная компетентность, эмоциональный интеллект, успешная адаптация, управление собой, эффективное взаимодействие.

Изучение вопроса о влиянии эмоционального интеллекта личности на успешность её адаптации в критических ситуациях за последнее время приобретает всё большую актуальность во всём мире за счёт постоянно меняющихся экономических и социальных условий.

И ситуация пандемии наиболее ярко показала значимость здоровья в жизни человека, важной составляющей которого является эмоциональная устойчивость. Умение принять изменяющиеся условия как ресурс для развития, способность проявлять гибкость в ситуации неопределённости и адекватно реагировать на происходящие события является основой для психического и, следовательно, для физического здоровья.

В образовательной системе всего мира возникло множество вопросов. И не только о том, как COVID повлияет на качество образования, на семью, на экономику? Но самый важный вопрос - как поддержать себя и детей в преодолении трудных времен, вызванных пандемией COVID? Трудно сохранять спокойствие, быть уравновешенным и эффективным в момент, когда так высок уровень неопределенности. Чтобы пережить этот опыт с минимальными потерями, важно отслеживать свои эмоциональные реакции и учиться их контролировать. Понимание своих эмоций, чувств и переживаний необходимо для осознанного восприятия, анализа происходящих событий, гибкости в принятии решений в критических ситуациях. А верное распознавание чужих эмоций, чувств и переживаний необходимо для гармоничного и эффективного взаимодействия с окружающим миром.

Эмоциональная компетентность никогда не была настолько важной для нас самих и окружающих людей всего мира, как сейчас. Именно сейчас на первый план выходит важность развития эмоционального интеллекта личности [3, с.23]

Дискуссия о происхождении эмоционального интеллекта все еще продолжается. Но с уверенностью можно утверждать, что одной из основополагающих вех стала статья «Эмоциональный интеллект» Питера Саловей и Джека Майера, опубликованная в 1990 году. В статье впервые определили эмоциональный интеллект как «данные, которые можно оценить методами научного тестирования». После первой публикации, Саловей и Майер провели еще немало исследований и опубликовали с десяток научных статей. В конце концов, они пришли к такому определению «эмоциональный интеллект – это способность воспринимать эмоции; обращаться к эмоциям и генерировать их, чтобы улучшить мыслительный процесс и осознанно управлять эмоциями, применяя их для эмоционального и интеллектуального развития [5].

Понятие эмоционального интеллекта стало популярно после публикации одноименной книги научного журналиста Дэниела Гоулмана в 1995 году. Согласно исследованию Гоулмана, у людей с развитым эмоциональным интеллектом лучше психическое здоровье, эффективность реагирования в критических ситуациях. Даниел Гоулман определяет эмоциональный интеллект как способность достигать оптимальных результатов во взаимоотношениях как с самим собой, так и с другими людьми [1, с.17].

Через эмоции мы реагируем на события, на слова других людей и обстоятельства. Если их не понимать, происходящее будет искажаться. «Жизнь на 10% состоит из того, что с вами происходит, и на 90% из того, как вы на это реагируете», — отмечал писатель Чарльз Свиндолл. А то, как мы и наши дети реагируем на происходящее, зависит от развития эмоционального интеллекта [6].

Основу для развития эмоционального интеллекта составляют 4 компонента:

1. Осознанность. Важно научиться отделять от себя эмоции, представляя их как отдельное явление и смотреть на них со стороны. Умение отделить эмоцию от себя помогает адекватно оценить происходящие события, принять верные решения.
2. Самоконтроль - способность контролировать свои эмоции и сдерживать импульсы.

3. Мотивация — способность стремиться к цели ради самого факта ее достижения.

4. Социальная компетентность - способность выстраивать отношения с людьми и направлять их поведение в желаемом направлении.

Самосознание и самоконтроль помогают работать с собой, а социальная компетентность и управление отношениями строить сильные отношения с другими.

Способы развития эмоционального интеллекта в образовательном процессе.

Очень хороша для осознания своих эмоций рефлексия, которой дети подводят итоги, высказываются о том, что они сегодня чувствовали, что им понравилось или не понравилось и почему. Эффективным инструментом работы в данном направлении являются практики цифровой платформы Skillfolio. Есть множество техник, например, управление эмоциями «через тело». Тело и разум человека — части одной системы, поэтому физическое и эмоциональное состояние тесно взаимосвязаны. Это интересный, а главное, применимый в любых условиях подход, которому мы можем научить наших детей.

В дополнение - практики, которые помогают осознать глубинные причины сдерживающих факторов и понять, чем на самом деле человек способен управлять, а что ему не подвластно.

Почему? 1 Почему? 2 Почему? 3 Почему? 4 Почему? 5 Что вы можете сделать, чтобы изменить то, что указано в «последнем почему»? Практика «5 Почему»	Подростку предлагается задать себе вопрос «почему?» последовательно 5 раз и последовательно на него ответить. Вопрос «почему» — по сути, главный, ведь именно здесь ребёнок начинает понимать свои эмоции: «потому что мне было обидно...», или «потому что я разозлился...», или «мне грустно, потому что я скучаю...» и так далее. По сути рефлексия — это эффективнейший инструмент для развития эмоционального интеллекта. Например, Почему я испытываю тревогу? — Потому что не справлюсь с заданиями контрольной работы Почему ты считаешь, что не справишься? - Потому что плохо понял тему урока. Почему ты плохо понял тему урока? - Потому что отвлекался во время урока Почему ты отвлекался во время урока? — Потому что мне трудно удерживать своё внимание, мои мысли постоянно куда-то улетают. Почему тебе трудно удерживать своё внимание? - Потому что вообще не умею управлять собой. В итоге пять простых вопросов и ответов дают ребенку возможность осознать видение своих глубинных зон развития.
1 ЗОНА МОЕГО КОНТРОЛЯ Пожалуйста, дополни. Практика «Зона моего контроля»	Данная практика предназначена для развития стрессоустойчивости. Зачастую стресс связан с тем, что человек слишком много пытается контролировать то, что ему неподвластно, например, поведение других людей. В результате выполнения практики приходит осознание того, что есть область, которую можно контролировать, а есть область, которая не поддается нашему контролю. Например, пошел неожиданно дождь и ты не можешь его выключить, но это не мешает тебе взять с собой зонт (активное действие вместо бессмысленного гнева или злости)

Выполняя различные практики для развития эмоциональной компетентности взрослые и ребенок начинают понимать, что, можно применять специальные упражнения, которые помогут контролировать свои эмоции и снизить уровень стресса.

Осознавать свои эмоции и считывать эмоции окружающих, уметь справляться со стрессом и прокрастинацией, находить в себе ресурсы для мотивации, развития, повышения самооценки — это бесценный актив. Эмоциональный интеллект несомненно является ключевым навыком XXI века.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Даниел Гоулман. Эмоциональный интеллект. Почему он может значить больше чем IQ. - М.: Ман.Иванов и Фербер, 2018. - 540 с.
2. Бодров В.А. Проблема преодоления стресса. Часть 2. Проблемы и ресурсы преодоления стресса // Психологический журнал. 2016. № 2. С. 122–133
3. Давыдова Ю.В. Составляющие эмоционального интеллекта // Психолого-педагогические аспекты формирования и развития личности: Материалы Межвузовских психологических чтений студентов, аспирантов и молодых учёных / Сост. и науч. ред.: А.В. Иващенко, А.В. Гагарин, И.А. Тюткова. М., 2017. – 25 с.
4. Юркевич В.С. Проблема эмоционального интеллекта // Практическая психология образования. 2012. № 3 (4). С. 4–10
5. В.Шиманская. Практикум развития эмоционального интеллекта/ обучающий курс в рамках цифровой платформы Skillfolio <https://lk.skillfolio.ru/>
6. В.Шиманская. Эмоциональный интеллект: как научиться понимать свои и чужие эмоции // Электронный ресурс <https://trends.rbc.ru/trends/education/5ed67acf9a79470d60d8af28>

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДЕ ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Жиенбаева С.Н.

*педагогика ғылымдарының докторы, профессор;
Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті,
Алматы қ.*

Аңдатпа. Бұл мақалада мектепке дейінгі білім беруге қашықтықтан оқыту технологияларын енгізу және оны жүзеге асыру ерекшеліктері қарастырылған. талдау объектісі ретінде ғалымдардың зерттеулері және мектепке дейінгі ұйымдардың тәжірибесінде қашықтықтан оқыту технологияларын қолданудың нормативтік-құқықтық базасы талдауға негізге алынған. Автор қашықтықтан оқыту кезінде балалардың жас және психологиялық, физиологиялық ерекшелігін ескертуді ұсынады. Сол сияқты ата-аналармен жұмыс әдістемесін және мектеп жасына дейінгі балаларды 4 ұйымдастырылған оқу іс-әрекетін қалай ұйымдастыруға кеңес береді.

Түйін сөздер: Қашықтықтан оқыту технологиясы, мектепке дейінгі бала, мектепке дейінгі ұйым, ресурсы

Аннотация. В статье рассматриваются особенности внедрения и реализация технологий дистанционного обучения в дошкольное образование. В качестве объекта анализа нормативно-правовой базы использования технологий дистанционного обучения в практике дошкольных организаций и научные исследование. Автор предлагает учитывать возрастные, психологические и физиологические особенности детей при дистанционном обучении. И рекомендует методику работа с родителями и как организовать учебные деятельности детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: Дистанционные образовательные технологии, детей дошкольного возраст, дошкольная организация, ресурсы

Annotation. The article discusses the features of the introduction and implementation of distance learning technologies in preschool education. As an object of analysis of the regulatory framework for the use of distance learning technologies in the practice of preschool organizations and scientific research. The author proposes to take into account the age, psychological and physiological characteristics of children in distance learning. And he recommends a methodology for working with parents and how to organize educational activities for preschool children.

Keywords: Distance educational technologies, preschool children, preschool organization, resources

Еліміздің саяси, әлеуметтік, экономикалық өзгерістеріне сай білім беруді жетілдірудің негізгі бағыттарының бірі – білім беруді акпараттандыру және акпараттық-коммуникациялық технология құралдарын жаңа жағдайда қолдану арқылы жеке тұлғаның танымын зияткерлік әлеуетін дамыту негізінде әлемдік білім деңгейіне қол жеткізу. Қазіргі заманғы балалар мен ата-аналарды оқыту мен тәрбиелеу компьютерлік технологиялармен тығыз байланысты. Оның үстіне әлемді жайлаған COVID-

19 пандемиясы жағдайында мектепке дейінгі білім беруде қашықтықтан оқыту технологиясын қолдануды қажет етіп, педагогикалық процестің барлық қатысушыларының өзара әрекеттесуінің жаңа форматына көшті. Мектепке дейінгі білім беру жүйесінің нормативтік-құқықтық құжаттары қайта қарастылып өзгерістер енгізілді. «Коронавирустық инфекцияның таралуына байланысты шектеу шаралары кезінде білім беру ұйымдарында оқу процесін жүзеге асыру жөніндегі әдістемелік ұсынымдарды бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 13 тамыздағы №345 бұйрығымен бекітілген әдістемелік ұсынымдары[1], «Коронавирустық инфекцияның таралуына байланысты шектеу шаралары кезеңінде мектепке дейінгі ұйымдар мен мектепалды даярлық сыныптарында ұйымдстырылған оқу қызметтерін ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдары» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 13 тамыздағы № 345 бұйрығымен шықты[2]. Қашықтан оқыту форматындағы сабақтарды (консультацияларды) ұйымдастыру тәртібі, мектепке дейінгі ұйымдарда кезекші топтардың жұмысын ұйымдастырудың ұсынымдары берілді. Осы құжаттардың негізінде қашықтықтан оқыту технологиялары кеңінен қолданыла бастады. Бұл мектепке дейінгі балалардың дене және психологиялық ерекшеліктерін ескере отырып, оңтайлы оқыту тәртібіне мүмкіндік береді. Негізгі шарт - компьютердің болуы және Интернетке шығу, ақпараттық коммуникациялық құралдарды қолдану арқылы мектепке дейінгі білім берудегі қоғамның заманауи қажеттіліктерін қанағаттандыруы керек.

Әдебиет көздерінде қашықтықтан оқыту дегеніміз - ата-аналар мен олардың балаларына оқу материалын игеру бойынша өз бетінше жұмыс істеуге мүмкіндік беретін ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы педагогпен және басқа балалармен тікелей байланыссыз қашықтықтан білім беру. Қашықтықтан білім берудің басты мақсаты - әр балаға үйде ыңғайлы уақытта және қолайлы қарқынмен білім алу мүмкіндігін беру. Қашықтықтан оқытуды бүкіл курсты оқып үйрену үшін де (мысалы, мектепке дейінгі білім беру ұйымына карантин енгізу кезінде) де, жеке бөлімдерді игеру үшін де қолдануға болады. Осы кезге дейін педагогика ғылымында ақпараттық-коммуникациялық технологияның оқу процесінде қолданудың теориялық, әдістемелік мәселелері (С. Пейперт, Р. Вильямс, Б.С. Гершунский, А.П. Ершов, Е.Ы. Бидайбеков, Т.О. Балықбаев, А.Е. Абылкасымова, Ж.А. Қараев, С.К. Кариев, Е.Ө. Медеуов, Қ.С. Мусин, Ж.К. Нұрбекова, С.М. Кеңесбаев, Д.Н.Исабаева және т.б.) көптеген ғалымдардың еңбектерінде білім беру жүйесін ақпараттандыру мен ақпараттық-коммуникациялық технология туралы ой тұжырымдары аппараттық және программалық құралдарды оқу үдерісінде қолдану әдістемесін жетілдіруге негіз болады. Соңғы жылдардағы зерттеулерде АКТ қолдану аясында оның ішінде мектеп балалары мен жоғары оқу орындарында қашықтықтан оқыту технологияларының теориялық және әдістемелік мәселелері қарастырылған. Ал мектепке дейінгі қашықтықтан оқыту және АКТ құралдарын пайдану туралы зерттеулердің аясы жеткіліксіз. Оның үстіне компьютердің мектеп жасына дейінгі балалардың дамуына тиімсіз жақтары туралы ақпараттар кең таралған.

Сондықтан осы бағытта ғалымдардың мектеп жасына дейінгі балаларды қашықтықтан оқытуға бола ма? Цифрлық қондырғыларды қолдануға мүмкіндік бар ма? Деген сұрақтарға жауап іздеу үшін жеке зерттеулерге тоқталуды жөн көрдік. С.Л. Новоселова[3,46-б], Г.П. Петку [4, 8-б] жадыны, зейінін, сөйлеуін, қиялын дамыту үшін мектепке дейінгі ұйымнан тыс бос уақытын өткізуге арналған компьютерлік ойындарды қолдану ұсынады. АКТ-ның мектеп жасына дейінгі балалардың интеллектуалды дамуына оң әсерін Д.Б. Богоявленская, Н.Н. Поддяков, А.В. Горячев және т.б. өз зерттеулерінде, қарапайым компоненттердің аз мөлшерінен компьютерлік ойындарды қолдануды ұсынады. Рөлдік ойындарда балалар компьютерлік ойынның, ата-аналар оқыған кітаптың немесе мультфильмнің сюжетін жалғастыра алады, олардың қиялын, есте сақтау қабілетін, сөйлеу қабілетін дамытады. Педагогикалық процесте балалардың өзіндік іс-әрекетін ұйымдастыру мақсатында Т.П.Петька, режиссерлік компьютерлік ойындарды қарапайым сюжеттік-рөлдік ойындардың жалғасы ретінде қолдануға болады. Компьютерде мұндай режиссерлік ойынды дамытудың негізі - мектеп жасына дейінгі балалардың қоршаған әлем туралы білімдері мен идеялары жүйесін қалыптастырады. Компьютердегі режиссерлік ойындардың мазмұнын, сонымен қатар балалардың суреттері мен әңгімелерінің мазмұнын едәуір байытатын сюжеттік-рөлдік сипатқа ауысады. Автордың алған мәліметтері бойынша, компьютердегі трансформациялық қызмет процесінде қоршаған әлем туралы білімдер мен идеяларды өз бетінше алудың арқасында мектеп жасына дейінгі баланың танымдық дамуы жүреді [4,9-б]. Өз еңбектерінде Е.В. Зворыгина педагогикалық бағытына қарай компьютерлік ойындарды тәрбиелік, дамытушылық және диагностикалық деп бөлуді ұсынады. Сонымен бірге Н.Ф. Комарова мен С.Л. Новоселова компьютерде ойнауды дамытуға жетекшілік ететін кешенді әдісті ұсынады: 1) балалардың тәжірибе мен білімді игеруі, оның ішінде ересек адаммен мағыналы қарым-қатынас жасау арқылы қоршаған шындық туралы ойларын кеңейту; 2) балалардың компьютерде ойнау

тәжірибесін игеруі; 3) ойын тәжірибесін жүзеге асыру және ойын тапсырмаларын балалардың өздері қою үшін пәндік-ойын ортасын байыту; 4) ересек адам мен баланың арасындағы қарым-қатынасты белсендіру, компьютерлік режиссерлік ойын барысында да, дербес рөлдік ойында да [5, 15-6]. Кері байланыс проблемасын зерттеген О.Д. Лукьяненко [6,29-6] қашықтықтан білім беру технологияларын пайдалану кезінде кері байланыс ойын түріндегі тесттерді, сондай-ақ веб-камераны пайдалану арқылы жүзеге асырылатындығын атап өтті. Мұндай камерасы арқылы баланың сабақ кезінде және үзіліс кезінде өзін-өзі ұстауын бақылауға болады. Қашықтықтан-ты заманауи мектепке дейінгі білім беру жүйесіне енгізу: • нақты уақыт режимінде мектеп жасына дейінгі бала мен педагог арасындағы кері байланысты пайдалануға; • құбылыстарды динамикада көрсету (компьютерлік визуализация); • үздіксіз өзара байланысты түрлендірулер түріндегі процестерді көрсету (модельдеу); • жергілікті және ғаламдық желілердің ресурстарымен өзара әрекеттесу; • мектеп жасына дейінгі балалардың оқу жетістіктерін ақпараттық-әдістемелік қамтамасыз ету және бақылау процестерін автоматтандыру (Ю.Б. Бабаева, Л.Р. Лизунова, Н.А. Морева, Г.П. Петку, И.В. Роберт және т.б.). Жоғарыда айтылғандар мектепке дейінгі білім беру жүйесінде қашықтықтан оқыту технологияларын енгізуді материалдық-техникалық, нормативті-құқықтық, ғылыми-әдістемелік қамтамасыз ету мәселелерін талдау қажеттілігін көрсетеді. Мектепке дейінгі ұйымда қашықтықтан оқыту проблемасы туралы бірлі жарымды ғылыми және тәжірибеге негізделген мақалалар да шығып үлгерді. Мәселен, Н. В. Федина, И. В. Бурмыкинаның мақаласында мектепке дейінгі білім беруде қашықтықтан оқыту технологиясының жүзеге асырылуына әлеуметтік талдау жасалған және тәжірибеде жүзеге асырылу жағдайын тұжырымдайды[7, 2-6]. Жалпы қандай формада ұйымдастырылады? Көптеген зерттеулерде қашықтықтан оқыту синхронды және асинхронды әдістерді қолдану арқылы жүзеге асырылатындығы тұжырымдалған. Синхронды оқыту дегеніміз - онлайн режимінде оқыту, ата-анасы мен педагогпен бала ақпараттық құралдар болғанда сабақ алдын-ала белгіленген кесте бойынша өтеді. Асинхронды оқыту - бұл «оффлайн» режимі, өтетін орны мен уақыты маңызды емес, өйткені барлық өзара әрекеттесу кейінге қалдырылған режимде ұйымдастырылған. Бұл жағдайда ата-ана ұсынылған оқу материалын өзіне ыңғайлы кез келген уақытта пайдалана алады.

Қашықтықтан оқытуды ұйымдастыру кезінде келесі аспектілерді ескеру қажет:

- баланың басқалармен үнемі эмоционалды байланыста болу қажеттілігі, бұл желіде сөйлесуді ұйымдастыру кезінде мүмкін болады;
- ақпарат алмасу әлеуметтік желілер арқылы жүзеге асырылады; - әр түрлі шығармашылық және танымдық іс-шаралар;
- әр түрлі бағыттағы мамандармен ынтымақтастық және консультациялар (психологтар, логопедтер және т.б.).

Қашықтықтан оқыту процесін ұйымдастыруға қойылатын талаптар: - балалардың іс-әрекетін мұқият ойластырылған жоспарлау, қажетті оқу және көрнекі материалдармен қамтамасыз ету; - білім беру процесіне қатысушылар арасында тиімді және жылдам кері байланысты қамтамасыз ету;

- баланың танымдық мотивациясын үнемі қолдау. Қашықтықтан оқыту келесі формаларда жүзеге асырылады: онлайн-сабақтар мен консультациялар, видео және фото мастер-класстар, виртуалды турлар, презентациялар, вебинарлар, онлайн-конференциялар, форумдар, олимпиадалар, веб-сайттар. Қашықтықтан оқыту қазіргі заман педагогіне белгілі бір талаптар қояды және оның алдына жаңа міндеттер қояды. Осыған байланысты ата-аналар (заңды өкілдері) өздері баланың оқуына ыңғайлы уақытты, оның оқуы үшін қандай уақыт тиімді екенін анықтайды; мұнда және балаға деген жеке көзқарас; бала белгілі бір жерге байланбаған, ол әлемнің кез келген нүктесінде еркін оқи алады. Дегенмен, педагог, ата-аналар баланың жас және психологиялық ерекшелігін ескеріп ұйымдастырғаны жөн. 2 жасқа дейінгі сәбилерге цифрлық дисплей алдында отыруға тыйым салынады, олар үшін ересектермен жанды эмоционалды қарым-қатынас маңызды: ертегілер оқу, суреттер қарау, ән айту, ойын ойнау және мотор жаттығулары. 3-4 жастағы балалар компьютерде 20 минуттан артық отыра алмайды, қалған уақытта олар педагогдер ұсынатын дидактикалық және сюжеттік-рөлдік, үстел ойындарын ойнайды. 6 жасынан бастап бала қоршаған әлем туралы, математика, сауаттылық, тілдерді үйрену туралы білімдерін тереңдету және кеңейту мақсатында компьютерді қолдана алады. Осы жаста бала компьютерді күніне 60 минуттан артық емес пайдалана алады, мұнда динамикалық үзілістерге міндетті үзіліс жасалады[8, 9]. Мектеп жасына дейінгі балалармен ұйымдастырылған оқу әрекеті интеграцияланған, баланың қоршаған әлеммен, әртүрлі материалдармен және қоршаған ортамен өзара әрекеттесу және ойын әрекеті арқылы дамып, үйренетіні есте болуы керек.

Сонымен қатар, педагог ұйымдастырылған оқу іс-әрекеттерін толықтай дайындап, өткізу үшін ақпараттық технологияларды жақсы меңгеруі керек. Интернеттегі оқытудың тағы бір проблемасы бар - тек 5-6 бала қатыса, өйткені педагог балалардың көп санына тиісті көңіл бөле алмайды. Сонымен

катар, сабақта ата-анасы немесе ересектердің бірі баламен бірге болуы керек, өйткені кішкентай бала көмекке мұқтаж. Тағы бір мәселе, ересектер балаға тым белсенді түрде көмектесе бастайды, оған кейінірек оны түзету үшін оған тәуелсіздік немесе қателік жасауға мүмкіндік бермейді. Немесе, керісінше, олар баланың проблемаларына мүлдем немқұрайлы болып қалады, оған ешқандай назар аудармайды. Қашықтықтан оқытудың келесі мәселесі - педагог бір сабақты бірнеше рет өткізуі керек, өйткені жоғарыда айтылғандай, сабаққа 5-6 бала ғана қатыса, себебі топта 30-40 балаға дейін болуы мүмкін.

Мектеп жасына дейінгі балалар үшін қашықтықтан оқытуды құру ұстаным:

1. Басты назарда - бала; 2. Ересек адам - тәрбиеші. Мектеп жасына дейінгі балалар үшін қашықтықтан оқытуды жүзеге асырудың бағыттары: Бірінші бағыт: балаға үй тапсырмасын ата-анасымен бірге орындауға беру. Ата-аналар Интернет арқылы тапсырмаларды электронды түрде алады. Екінші бағыт: ата-аналарға педагогикалық сауаттылықтарын арттыру бойынша кеңестер мен ұсыныстар беру. Қашықтықтан оқытуды қалай тиімді етуге болады? 1. Онлайн сабақ кестесін жасау: - берілетін материалды баланың қабылдау уақыты туралы ойлану, өйткені барлық оқу материалдарын бірінші рет түсіне бермейді, сондықтан материалмен қайтадан танысуға, сондай-ақ педагогтың виртуалды кеңес уақыт бөлу керек; - тапсырмаларды орындауға арналған уақытты ойластыру, сондықтан балаға тапсырманы шешуге мүмкіндік беру керек, алынған білімді бекіту үшін оны тексеру; 2. Баланы біртіндеп қатыстыру: -біріншіден, анасы материалды өз бетімен қарау керек; -сосын мектепке дейінгі жастағы бала үшін онлайн-сабақ емес, ойын, ойын-сауық екенін есте сақтай отырып, балаға арналған материалды қосу; 3. Бағыт беру керек: - баламен оның қай уақытта оқитынын келісу; - оқу үдерісін алаңсыз бақылау: баланың бәрін түсінетінін, ұнайтынын, тапсырмалары қиын ба, жеңіл ме екенін сұрау қажеттігін ескерту керек. Дейтұрғанмен, мектепке дейінгі білім беру саласында қашықтықтан оқытудың зерттелуі қажетті бірнеше мәселелері туындайды: Мектепке дейінгі ұйымда қашықтықтан оқытудың теориялық және әдістемелік мәселелері зерттеліп, тиімді контенттердің іріктеліп, заттық дамытушы ортаны толықтыру, педагогтарға және ата-аналарға арналған әдістемелік нұсқаулықтарды жеткіліксіздігі, интернет ресурстардың тиімділігі және жүйеленуі қажет деп санаймыз.

Пайданылған әдебиеттер тізімі

- 1.«Коронавирустық инфекцияның таралуына байланысты шектеу шаралары кезінде білім беру ұйымдарында оқу процесін жүзеге асыру жөніндегі әдістемелік ұсынымдарды бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 13 тамыздағы №345 бұйрығымен бекітілген әдістемелік ұсынымдары«Мектепке дейінгі балалық шақ» Республикалық орталығыҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІНІҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ | Әдістемелік нұсқау хат (rc-dd.kz)
2. Коронавирустық инфекцияның таралуына байланысты шектеу шаралары кезеңінде мектепке дейінгі ұйымдар мен мектепалды даярлық сыныптарында ұйымдстырылған оқу қызметтерін ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдары» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 13 тамыздағы № 345 бұйрығы. «Мектепке дейінгі балалық шақ» Республикалық орталығыҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІНІҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ | Әдістемелік нұсқау хат (rc-dd.kz)
- 3.Новоселова С.Л. Компьютерный мир до
4. Петку Г.П. Педагогические условия познава
- применением компьютерных игр: Автореф. дис. ...канд. пед. наук. М., 1992. 8. Роберт И.В. Психолого
- ос
- Роберт, Т.А. Лавина. М.: ИИО РАО, 2004.
- 5.Зворыгина Е.В. Педагогические подходы к ком
- образование. 1990. № 6.
6. Лукьяненко О.Д. Технологическое обеспечение обратной связи в дидактическом информа
- педагога с детьми 6–7 лет. Армавир, РИЦ АГПУ.
- 7.Федина Н. В. Социологический анализ готовности участников образовательной деятельности к реализации
- дистанционных образовательных технологий в дошкольном образовании / Н. В. Федина, И. В. Бурмыкина, Л. М. Звезда,
- О. С. Пикалова, Д. М. Скуднов, И. В. Воронин //Гуманитарные исследования в Центральной России. - М. : ФГБОУ ВО
- "Липецкий государственный педагогический университет имени П. П. Семенова-Тян-Шанского", 2017. - №3(4). - С. 94-
- 111.
- 8..Банщикова М.В. Организация дистанционного обучения дошкольников: консультация для педагогов // Совушка. 2020.
- №2 (20) URL:<https://kssovushka.ru/zhurnal/20/>
9. Никуличева Н. В. Внедрение дистанционного обучения в учебный процесс образовательной организации: практ.
- пособие / Н. В. Никуличева. – М. : Федеральный институт развития образования, 2016. – 72 с.

- ш кольника/ С.Л. Новос
рской школы развития старших до
- педагогический
- новые использов
- пьютерным играм для д
- ционном взаи

МЕКТЕП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТІНІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ МЕН МҮМКІНДІКТЕРІ

Исрайлов Н.С.

География пәнінің мұғалімі

Бауыржан Момышұлы атындағы № 45 қазақ классикалық гимназиясы

Тараз қаласы

Аннотация

Мақалада пандемия кезіндегі мектеп мұғалімдерінің технологиялық мәдениетінің қазіргі таңдағы жағдайы мен мүмкіндіктері қарастырылған. Білім берудегі мұғалімнің технологиялық мәдениетін қалыптастырудың өзектілігін анықтайтын факторлар келтіріледі. Мультимедиялық технологиялар және олардың қазіргі қашықтықтан оқыту кезіндегі мүмкіндіктері көрсетілді.

Тірек сөздер: педагог, менеджер, мультимедиа, ақпараттық технология, электрондық құжат, электронды оқулық.

Аннотация

В статье рассматривается современное состояние и возможности технологической культуры школьных учителей в период пандемии. Приведены факторы, определяющие актуальность формирования технологической культуры учителя в образовании. Были представлены мультимедийные технологии и их возможности в современном дистанционном обучении.

Ключевые слова: учитель, менеджер, мультимедиа, информационные технологии, электронный документ, электронный учебник.

Annotation

The article examines the current state and possibilities of the technological culture of school teachers during a pandemic. The factors determining the relevance of the formation of the technological culture of the teacher in education are given. Multimedia technologies and their capabilities in modern distance learning were presented.

Key words: teacher, manager, multimedia, information technology, electronic document, electronic textbook.

Қазір бүкіл әлемді жаулап алған «COVID-19» індетінің кесірінен оқытудың көп бөлігі қашықтықтан оқыту формасына көшіп отыр. Ол ақпараттандырудың жоғары деңгейде болуын талап етеді. Орта білім беру жүйесін ақпараттандырудың негізгі мақсаты –мұғалімдердің технологиялық мәдениетін қалыптастыру. Осы орайда аталмыш мақсатты орындау барысында ұстаздардың технологиялық мәдениетін жүйелі қалыптастыруда жаңа әдіс-тәсілдерді қолдану керектігі туындайды.

XXI ғасырдың кез-келген ұстазы-психолог, менеджер, педагог болуы тиіс. Сондықтан оқытудың жаңа инновациялық әдістері және педагогикалық технологиялармен үздіксіз, жүйелі жұмыс жасайтын мұғалімдердің көрсеткен жұмыстары білім мен тәрбие процесін сапамен қамтамасыз ете алады [1,67 б.].

Ақпараттық-коммуникациялық технологияны бәсекеге қабілетті ұлттық білім беру жүйесін дамытуға және оның мүмкіндіктерін дүниежүзілік білімдік ортаға енудегі сабақтастыққа қолдану басты мәнге ие болып отыр.

Білім беруді ақпараттандыру, білім сатыларының барлық қызметіне ақпараттық технологияны ендіру және ұлттық нобайды қалыптастыру еліміздің білім беруді сапалы деңгейге көтерудің алғышарты.

Білім беруді қазіргі пандемия уақытында қайта құру мұғалімнен үлкен дайындықты қажет етеді. Ол дегеніміз, мұғалімнің тұлғалық қасиеттері мен мамандық құзырлықтарына үлкен талап қойылады. Қазіргі кезде ұстаз білім беру жүйесіндегі кез келген қайта құруларды педагогикалық үрдістің негізгі субъектісіне айналып кетті.

Қазіргі оқу орындарында шығармашылық ізденіс қабілеті аса қатты дамыған, жаңа педагогикалық үздік технологияларды жете меңгерген педагогикалық мамандық шеберлігі қалыптасқан ұстаз қажет. Бір уақытта менеджер, педагог, психолог, сыншы және оқу-процесін ұйымдастырушы әдіскер бола білуі керек. Сонымен қатар оқушының шектеусіз қабілетін дамыта алатындай білім берудің әлемдік кеңістігін құруға қабілетті бола білуі шарт. Бұдан ұстаздың мамандық

шеберлігі анықталады. Қазіргі кезде ұстаз мамандығының осы тұстан әлсіреп тұрғаны елімізге жасырын дүние емес...

Басқаша айтқанда, қазіргі уақытта білім беру мұғалімінің технологиялық мәдениетінің деңгейі мен мамандық сапасына зор талап қояды. Ол ұстаздың өзін-өзі жеткілікті дамуына, өзіндік білім алуына және шығармашылық тұрғыда өздігінен қызметтерін жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Сондықтан мұғалімдерді жаңа ақпараттық технологияны өз қызметтеріне еркін қолдана білуіне және оқыту құралы ретінде пайдалану бағыттары бойынша білімдерін көтеру және қайта даярлау курстарының мақсатын өзгертіп, жасақтау керектігі туындады. Мұғалім мамандардың біліктілігін көтеру және қайта даярлауда ақпараттық әлемде оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың негізгі құралдарын, жаңа әдістер мен формаларды кез келген уақытта таба білуіне мүмкіндік туғызу. Мұндай жағдайда педагог мамандар өзін-өзі дамытуына және өздігінен білім алуына мүмкіндік алады. Бұл жағдайда дамытудың өзектілігі – жаңа ақпараттық коммуникациялық технологияны оқу-тәрбие процесіне жан-жақты, әрі еркін пайдалана білуге үйрету дайындау кезеңдерінің сапалығымен анықталады [2, 125 б.].

Қазіргі таңда дәстүрлі оқыту әдістемесінің заман талабына сай толық білім беруге, меңгертуге кепілдік бермейтіндігін мектеп тәжірибесі көрсетіп отыр. Сондықтан жаңартылған әдістемелік жүйенің оқыту процесінде іске асу үшін оны технологияландыру қажеттігі туады. Экономикасы күшті дамыған елдердің тәжірибесі білім беру жүйесін ақпараттандыру экономика, ғылым және мәдениеттің қарқынды дамуының негізгі кепілі екендігін көрсетіп отыр. Олай болса қазіргі заманның ақпараттық және телекоммуникациялық технологиясын игеру әрбір мұғалімнің басты міндеті болып табылады. Білім беру үрдісін ақпараттандыру – жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы дамыта оқыту, дара тұлғаға бағыттап оқыту мақсаттарын жүзеге асырып, оқу тәрбие үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын жоғарылатуды көздейді. Білім берудегі мұғалімнің технологиялық мәдениетін қалыптастырудың өзектілігі мына факторлармен түсіндіріледі:

1. Мұғалімді қазіргі қоғам сұранысына сай өзінің өмірлік іс әрекетінде дербес компьютердің құралдарын қажетті деңгейде пайдалана алатындай жан-жақты дара тұлға ретінде тәрбиелеу.

2. Мұғалімнің коммуникациялық техниканың құралдарын пайдалану дағдысын қалыптастыру.

3. Мұғалімнің шығармашылық қабілетін, іскерлігін дамыту.

4. Ақпараттық технологияны жекелеген пәндерде оқыту құралы ретінде пайдалана отырып, оқу тәрбие үрдісінің барлық деңгейін жетілдіру, тиімділігі мен сапасын жоғарылату.

Қазіргі уақытта «қоғамды ақпараттандыру», «білім беруді ақпараттандыру», «Мультимедиялық технологиялар» деген сөз тіркестері біздің сөздік қорымызға еніп кетті.

Мультимедиялық технологиялар - бейнелік және аудиоэффетілік, әр түрлі мультипрограммалық мүмкіндіктерді интерактивті программалық жаб-дықтың басқаруымен орындалатын электрондық құжаттарды дайындау тәсілдері.

Мультимедиа құралдары деп әр түрлі орталарды: графиканы, гипермәтінді, дыбысты, анимацияны, бейнелік көріністерді пайдалана отырып, тұтынушының компьютермен әрекеттесуін жүзеге асыратын аппараттық және программалық құралдардың біріктірілген кешендерін айтады.

Мультимедиа жарнамалық бизнесте, компьютерлік ойындар жасауда кең қолданылады. Мультимедиа технологияларының қызықты мүмкіндіктері электрондық оқу құралдарын жасауда және де басқа оқып үйренуге арналған материалдар дайындауда көп пайдаланылады. Мультимедиялық техноло-гияларды кеңінен қолдану оқытудың қазіргі компьютерлік технологияларын дамытудың жаңа бағыттарын дамытуға зор үлес қосып келеді [3.65 б].

Қазіргі кездегі жаңа ақпараттық технологиялар – қазіргі компьютерлік техника негізінде ақпаратты жинау, сақтау, өңдеу және тасымалдау істерін қамтамасыз ететін математикалық және кибернетикалық тәсілдер мен қазіргі техникалық құралдар жиыны. Ақпараттық технологиялардың жиі кездесетін осы анықтамасын біз де пайдаланамыз. Оқытудың қазіргі кездегі ақпараттық технологиялары – қазіргі оқыту технологиясын интерактивті программалық-әдістемелік сүйемелдеумен қамтамасыз ететін қазіргі компьютерлік техника, телекоммуникациялық байланыс құралдары [2. 32 б].

Қазіргі компьютерлік технологиялар негізінде жасалған ақпараттық-білім беру ортасының басты ерекшелігі – интерактивтілік, яғни алдағы мақсатқа байланысты диалог жүргізу. Оны тек сұхбаттасу деп немесе әңгімелесу арқылы мәлімет алмасу деп түсінбеу керек, ол әр түрлі логикалардың, көзқарастардың, қойылған мәселеге байланысты айтылатын пікірлердің, іштей «мәлімет алмасу» формасының диалогы болуы керек.

Бүгінгі таңда мектеп пәндерін оқытатын мұғалімдердің технологиялық мәдениетінің қажетті деңгейінің нәтижелерін зерттеудегі ғылыми проблемаларды шешу ең басты орын алады. Бұған себеп

оқыту процесінде туындайтын компьютерлендірудің педагогикалық-психологиялық жаңа проблемалары әлі толық шешілмегені.

Оқыту жүйесін ақпараттандыру еліміздегі білім беру үшін зор перспективалар ашады. Соңғы кезде компьютерлік, телекоммуникациялық техника мен технологиялардың адам өміріндегі ролі мен орнында түбегейлі өзгерістер болды. Цифрлық және телекоммуникациялық технологияларды меңгеру қазіргі заманда әрбір жеке тұлға үшін оқу және жазу қабілеті сияқты сапалармен бірге қатарға және әрбір адам үшін қажетті шартқа айналды. Алынған білім мен дағдылар бұдан әрі көптеген жағдайда қоғамның даму жолдарын анықтайды.

Уақыт талабына қарай күнделікті сабаққа видео, аудио қондырғылары мен теледидарды, АКТ қолдану айтарлықтай нәтижелер беруде. Барлық сабақта электрондық оқулықты пайдалану баланың танымдық белсенділігін арттырып қана қоймай, логикалық ойлау жүйесін қалыптастыруға, шығармашылықпен еңбек етуіне жағдай жасайды. Дәстүрлі оқулықты оның электрондық нұсқасына оңай айналдыруға болады. Бұл нұсқаның жетістігі – оны компьютер жадында қалдыру мүмкіндігі, оны компьютерлік желілер арқылы тарату болып табылады.

Қазақ мектептерінің білім деңгейін көтеру және онда ақпараттық технологияларды пайдалану арқылы оқу-тәрбие процесін тиісті деңгейге көтеру, мектеп мұғалімдерінің, басшыларының, педагогикалық ортаның жүйелі басшылыққа алған жолы деп есептейміз.

Жоғарыда көрсетілген ой-пікірді қорытындылай келе, мұғалімдердің технологиялық мәдениеті негізінде мектеп пәндерін оқыту сапасын арттырып, білім беруді ақпараттандыру жүйелі түрде жүзеге асады деуге болады.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Қ.Қабдықайырұлы. Оқытудың педагогикалық жаңа технологиясы. – Алматы:РБК, 2009. –214 б.
2. Молахов Н.В. Инновационные методы обучения. –М.:Высшая школа, 2014. – 258 с.
3. Лапин Н.И. Системно-деятельностная концепция исследования нововведений. - М.:Феникс, 2016. – 282 с.

ОНЛАЙН РЕЖИМДЕГІ ДӘРІС АРҚЫЛЫ СТУДЕНТТЕРДІҢ БЕЛСЕНДІЛІКТЕРІН АРТТЫРУ ӘДІСТЕРІ

Кудайбергенова Кульзада Саековна

педагогика ғылымдарының докторы, доцент

Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті

COVID-19 әлемдік деңгейде бағытты, ойды, ойлауды өзгертуге, әсіресе, білім саласындағы аудиториялық міндетті оқу орнының монополиялық басымдығын қашықтықтан оқыту форматына ауыстыруға мәжбүрледі. Дегенмен, Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің сырттай оқитын студенттерге қашықтан сабақ өткізу тәжірибесін негізге ала отырып, 2020жылдың март айынан бастап жаңа оқу форматына, онлайн режиміне өту студенттер үшін де оқытушылар үшін күрделі мәселелерді туындатпады. Қашықтықтан оқу форматына көшу ерекше жағдайларға байланысты болғанымен, оның оң нәтижелері де бар. Біріншіден, студенттер білімді өздерінің қажеттіліктері мен жеке қасиеттерін ескере отырып, өз бетінше іздеуге, алуға дағдылана бастады. Сол секілді, ғылым мен практиканы қатар алып жүрген магистранттар мен докторанттар үшін онлайн оқудың тиімділігіде атап айтуға тұрарлық. Онлайн-білімнің қарқынды өсуі және оның жоғары білім берудегі әлеуеті бұл ерекше зерттеу нысаны ретінде қарастырылатын мәселе болғандықтан, бұл мақалада мәселені ашық қалдыруға тура келеді.

Он-лайн режимінде дәрістерді тиімді ұымдастыру мүмкіндіктері қандай деген сауал шеңберінде ойланатын болсақ, өз тәжірибемізден түйгенімізді ортаға салып, ойлануға болады.

Дәріс - бұл студенттердің танымдық іс-әрекетін үздіксіз басқару әдістері ретінде әрекет ететін білім берудің негізгі ұйымдық формаларының бірі. Университеттегі дәріс - білім берудің дидактикалық циклінің негізгі буыны. Оның мақсаты – студенттердің оқу материалын кейіннен игеруіне негіз қалыптастыру. Дәріс қажетті ақпаратты белгілейді, тақырыпқа қызығушылық тудырады, құбылыстарды бағалайды, ойлауды дамытады, бағдар береді, негізгі ғылыми категорияларды түсіндіреді, дәлелдемелер жүйесіне баса назар аудара отырып сендіреді, сонымен қатар студенттің жеке дамуына, оның жалпы мәдениеті мен эрудициясын қалыптастыруға көмектеседі.

Қазіргі уақытта дәрісті оқудың жақтастарымен қатар, қарсыластары да жеткілікті. Университеттегі білім берудің негізгі формасы ретінде дәріс қарсыластары:

- дәріс басқа адамдардың пікірін пассивті қабылдауға үйретеді, өз бетінше ойлауды дамытпайды;
- дәріс өздігінен оқуға деген қызығушылықты төмендетеді;
- дәрістер оқулықтар болмаған жағдайда ғана қажет;
- барлық студенттер дәріс барысында материалды түсінуге үлгермейді, деген пікірлер келтіреді. Бәлкім, солай да шығар. Дегенмен, жаңа форматта, интербелсенді әдістер арқылы ұйымдастырылған дәрістер қалыптасқан пікірлерді толығымен жоққа шығара алады.

Жаңа форматтағы дәрістер білімді игеру арқылы тәуелсіз ойлауды және ең алдымен талдау, синтез, салыстыру, қорыту сияқты психикалық операцияларды ойдағыдай дамыта алады. Дәрістерден бас тарту студенттердің ғылыми дайындық деңгейіне, білімнің тұтастығымен логикалық жүйелілігіне кері әсерін тигізеді. Дәріс университеттегі оқу үрдісін ұйымдастырудың жетекші формасы болып табылады.

Дәрісті оқудың, ұйымдастырудың тиімді технологиясын американдық сарапшылар Д.В.Джонсон, Р.Т.Джонсон және К.А.Смит «Сыни тұрғыдан ойлау» жобасы аясында ұсынған. Олар дәріс құрылымының үш кезеңін бөледі:

- 1) дайындық кезеңі - оқытушы білім алушылардың білімін өзектендіріп, олардың назарын қарастырылып отырған мәселеге бағыттап, оны зерттеуге қызығушылық тудырады;
- 2) түсіну кезеңі – ұсынылатын жаңа білім ақпаратын сыни тұрғыдан өңдеуге арналған тапсырмалар жүйесін қолдану;
- 3) рефлексия кезеңі - студенттер мазмұнды емес, жаңа ақпаратты қалай игергені талданады. Яғни, дәріс үшін маңызды- мотивациялық, сыни ойлау, өз әрекетіне қайта оралу- рефлексия кезеңдері. Дәрістің негізгі мақсаты, студенттердің танымдық белсенділігін арттыру әдістерін қолдану.

Тәжірибеде қолданылған әдістерді зерделей келе, неғұрлым жиі қолданылатын, тиімді әдістер – проблемалық жағдаят әдісі, белсенділікке жетелеуші сұрақтар ойластыру әдісі, диалог әдісі, ойды дауыстап жеткізу, ойды сөзбен өрнектеу әдісі, сонымен қатар сыни ойлауды дамыту технологиясының әдістері деп санаймыз.

Проблемалық жағдаяттар әдісі - білім алушының таным объектісімен психикалық өзара әрекеттесуінің психикалық күйі, білім алушының өзіне әлі белгісіз, білім беру мәселесін шешуге қажетті жаңа білімді ашуға, және игеруге деген қажеттілігі мен күш-жігерімен сипатталатын жағдай. *Проблемалық жағдаят* өзінің шарттарындағы кейбір қарама-қайшылықтарды түзететін сұрақпен аяқталатын танымдық тапсырманың логикалық түріне ие. Проблема - бұл студенттің интеллектуалды қиындық ретінде бастан кешетін қайшылықты шешетін сұрақтың жауабы. Оқытушының міндеті, студенттерді осы қарама-қайшылықтарды шешу логикасымен таныстыру, студенттердің өзіндік, шығармашылық ойлауын дамыту, танымдық іс-әрекетін белсендіру.

Белсенділікке жетелеуші сұрақтар ойластыру әдісіндегі назар аударатын мәселе - студенттердің бір-біріне сұрақ қоя білуі, түсінікті ақпарат негізінде сұрақ туындату маңызды шарт болып есептеледі. Сұрақ қою процесі бір жақты емес, көп жақты процесс болып саналады. Сұрақ қою ерекше белгіленген тәртіппен ұйымдастырылады. Мысалы, 1 топ сұрақ қоятын болса, келесі топ сұраққа жауап береді, 3 топ сұрақтың тиімділігін, күрделілігін, ұтымдылығын бағалайды, 4 топ жауапты бағалайды. Бұл процесс барысында студенттерде белсенділіктің шыңы байқалады. Студенттер «алаңдаушылық», «зерігушілік» дегеннен айырылып, (Чиксентмихай «ағын») ағында отырғандарын аңғармайды.

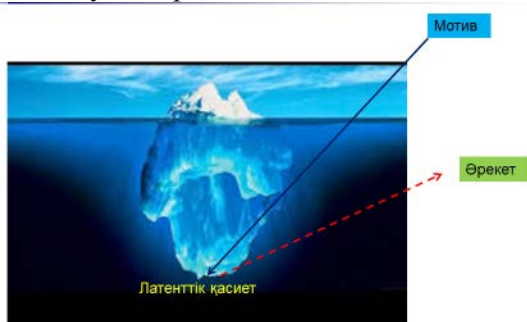
Диалог әдісі. Дәрістегі диалог, оқытушы мен аудитория арасындағы пікір алмасу ретінде, дәрістің кейбір кезеңінде ұсынылған аралық білім беру ақпаратын пайдалануға негізделген. Диалогты ұйымдастыру, әдетте, үш сұраққа негізделеді:

- біз қандай ақпарат алдық?
- біз өз іс-әрекетімізде не нәрсеге ұмтыламыз, мақсатқа жету үшін ақпарат жеткілікті ме?
- алынған нәтижелерді мақсатқа жету үшін қалай пайдалануға болады?

Диалог - толық сенімділікті талап етеді, әр студент өз пікірімен мұғаліммен бөліскісі келетін, тіпті дұрыс емес пікір білдіруден қорықпайтын жағдай жасау керек. Диалогтағы басты нәрсе - бұл мәселеге қызығушылықты ояту, ойлау механизмдерін іске қосу, ойды шарықтау шегіне жеткізу, айтылған ой-пікірлерді ғалымдардың ой тұжырымдарымен қорытындылау, студенттердің пікірлері мен ғалымдардың пікірлеріне салыстырмалы талдау жасату.

Сыни ойлау әдістерімен қатар жүретін *ойды дауыстап жеткізу, ойды қағаз бетінде өрнектеу* - жаңа ақпаратты өз бетінше алу дағдыларды дамытудың бір әдісі деп саналады. Оқытушының міндеті - бір тапсырманы немесе мәселені шешуге әкелетін логикалық ойлаудың бағыттарын саралау. Сол арқылы *студент лектордың пайымдау логикасын игеріп*, білім туралы **ақпараттың өзінен** гөрі маңызды нәрсеге ие болады.

Көрнекілік әдісі. Бұл әдіс презентация әзірлеу талаптарын жүзеге асыруға дағдыландырады. Көрнекілік, өздеріңіз білетіндей, оқу материалын ойдағыдай қабылдау мен есте сақтауға ғана емес, сонымен бірге студенттердің ақыл-ой белсенділігін арттыруға, зерттелген құбылыстардың мәніне терең енуге мүмкіндік береді. Кейбір ақпараттардың табиғаты, мәні туралы ұзақ әңгімелеуге болады, бірақ осы ақпаратты тиімді бір сурет арқылы бейнелеп көрсету, түсінікті кеңейте, тереңдете түседі. Мысалы, латенттілік қасиетті түсіндіру, немесе латенттілікті өлшеу ұғымдарын түсіндірудегі пайдаланылған (айсберг) мұзтаудың суреті, теориялық түсінімнен әлденеше түсінуге жеңіл және бейнелеудегі ерекшелігімен есте сақталатындығын атап өтуге болады.

Көрнекі ойлаудың заңдылықтарын зерттеу оның шығармашылық шешім қабылдау процестерімен байланысын көрсетеді. Көрнекі ойлау әдісі талданған ақпараттың маңызды элементтерін жүйелеу, шоғырландыру және бөлектеу арқылы ойлау процесінің қалыптасуына ықпал етеді.

Студенттермен өзара әрекеттесу тұрғысынан жақсы дайындалған және ұйымдастырылған бұл дәрістер жаңа ақпаратты жеткізіп қана қоймайды, күрделі ұғымдарды түсіндіріп, жүйелейді, сонымен бірге

шығармашылық қабілетін дамытады, проблемаларды шешу үрдісін модельдейді.

Дәрісте ойлау мен есте сақтауды белсендіру әдістерін қолданатын оқытушы стандартты емес және жауапты шешімдер қабылдай отырып, студенттермен авторлық бірлестікте, өзгерістер енгізуге, жұмысты жақсарту бағытында жұмыс істеуге үйретеді.

Сонымен, студенттердің танымдық іс-әрекетін дәрісте басқару оқытушы алдында тұрған негізгі мәселелердің бірі болып табылады. Бұл проблемаға студенттердің танымдық және кәсіби қызығушылықтарын ынталандыру, студенттердің дәрістегі жұмысын арттыру, осы жұмысты басқару және дәріс материалдары негізінде студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыру міндеттері кіреді. Бұл міндеттердің барлығы әдістемелік шеберліктің барлық кешенін қолдану арқылы шешіледі. Оқушылардың танымдық іс-әрекетін белсендіретін барлық әдістер оқу ақпараттарының мазмұнына, аудитория құрамы мен дайындығына, қоршаған ортаға байланысты қолданылуы керек, деген тоқтамға келемін.

Пайдаланылған интернет ресус:

1. Красинская Л. Ф. Приемы активизации мышления студентов на лекции [Электронный ресурс]. URL: www.gramota.net/materials/1/2007/1/55.html.

CHALLENGES AND CHANCES OF DIGITAL UNIVERSITY TEACHING: UZBEKISTAN EXPERIENCE

Mukhabbat Qurbanova

DSc, professor, NUUz

Nilufar Sadullaeva

DSc, associate professor, NUUz

According to World Bank research, education is the most powerful tool for solving poverty problems, improving people's health, increasing gender equality, and ensuring peace and stability. In Uzbekistan, some attention has recently begun to be paid to online education. The Minister of Public Education has more than once announced video lectures in schools. In 2018, the presidential decree granted the right to all universities, institutions of postgraduate education, retraining and advanced training of personnel, regardless of their form of ownership and jurisdiction, to organize distance learning. As a result, an online platform was created on the basis of the e-Education Implementation Center. At the first stage, distance learning is planned to be introduced for extramural and evening directions, and in subsequent stages - for other directions. All spheres, including the education system, are moving towards digitalization, and Uzbekistan will have to adapt to new realities. The pandemic has led to an experiment on an unprecedented scale, in which all levels of education around the world either ceased to operate for a period or tried to provide a continuous learning process through technology. Quarantine has had a profound impact on people's lifestyles and has changed many areas of business, and definitely influenced the education market. [2]

First, the digitalization process has accelerated. As a simple example, the demand for online courses has increased by 62% compared to last year. Second, it stimulated educational platforms to start developing courses that would be up to date. Thirdly, it helped to raise the authority of online services. Uzbekistan, along with some other countries in Europe and Africa, launched distance lessons for schoolchildren, which were broadcast on national television. Public and private universities have had to use creativity to provide teachers and students with learning management systems such as Moodle, eClass, and Google Classroom, and conferencing platforms to connect with students. Among the obvious advantages are flexibility and convenience – it is possible to study and teach without leaving your home. [3]

In addition, distance education significantly reduces the cost of education. Another plus is that people come to realize that the process of learning and skills development is continuous. Accordingly, education and self-development does not stop at getting a diploma, but continues depending on the needs for the development of certain skills. But, nevertheless, do not forget that this is a fairly young direction, as a result of which certain disadvantages must be considered. For example, there is too much freedom given to students as materials are available at any time. Another obvious disadvantage is the lack of socialization of students among themselves, with teachers and other participants in the learning process. This is especially true for students at the preschool, primary and secondary levels. And another disadvantage in the context of Uzbekistan is access to technology and high-speed Internet. Online education will become one of the development directions in Uzbekistan, which is reflected in the development strategy until 2035. Large human and material resources will be required to ensure successful integration. [1] This initiative may face a number of challenges, such as: infrastructure; access; digital literacy; lack of specialists. The main problem is infrastructure, which includes electricity and internet. Another problem on the way of introducing online education is equal access to online resources - about 12-15% of the population in Uzbekistan live in poverty. As a result, this segment of the population does not have the resources to buy a computer and the necessary accessories to attend online classes. Consequently, such families cannot afford to pay for expensive high-speed internet.[4] The access issue is also relevant for higher education institutions, as decisions need to be made about software. This raises the question of financial resources - are universities willing to pay from a thousand US dollars per year and more for licensed access and maintenance of platforms such as Moodle and Zoom. In turn, universities should employ staff who can carry out the maintenance and practical application of such platforms.

The factors described above lead to the next problem of online education - the lack of highly qualified specialists. Synchronous student meetings using conferencing should be used as a complement to asynchronous learning, which occurs offline. These observations lead us to the next industry challenge: digital literacy. Digital literacy includes knowledge and skills for the safe and effective use of technology, in this case, in the learning process. This is necessary for both students and their parents. [5] Here, special attention should be paid to the development of skills for the safe use of technology among students in view of the increase in cases of crime in the Internet space, where not all activities are regulated by law. In addition, the development of digital literacy skills is also necessary among the teaching staff at all levels of education. Particularly, attention should be paid to the effective use of technology in the learning process. The teaching staff should remember that technology does not replace traditional pedagogy, but complements it, giving teachers and students new, often creative solutions. Uzbekistan, as an equal participant in the market, should devote all efforts to improving this one of the highest priority tasks of the state.

REFERENCES

1. K.Khusanov. Integrated platform usage for e-learning. Perspectives of Higher Education Development, vol. 4, National Erasmus+ Office in Uzbekistan, 2016, pp. 102-107.
2. International education after COVID-19. Virtual Conference. May 28, 2020
3. Decree of the President of the Republic of Uzbekistan on the approval of the Concept of development of the system of Higher Education of the Republic of Uzbekistan till 2030, DP-5712 29.04.2019.
4. The State Committee of the Republic of Uzbekistan on Statistics. <https://stat.uz>
5. Portal of a Discussion of project regulatory legal documents of the Republic of Uzbekistan. <https://regulation.gov.uz>.

БУДУЩЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ: РАЗВИТИЕ ИЛИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ?

Кусаинов Г.М.

*ЧУ «Центр педагогического мастерства» АОО
«Назарбаев Интеллектуальные школы», г.Нур-Султан*

Васильева Е.Н.

*Красноярский краевой институт повышения квалификации
работников образования, г.Красноярск*

Аннотация

Баяндамада технологиялық сауаттылықты қалыптастыру қажеттілігі қарастырылады, оқытудың топтық тәсілінен ұжымдық тәсіліне көшу тұжырымдамасы ұсынылады.

Тірек сөздер: тұжырымдама, үздіксіз білім беру, технологиялық сауат, оқытудың ұжымдық тәсілі

Аннотация

В докладе рассматриваются вопросы необходимости формирования технологической грамотности, предлагается концепция перехода от группового способа обучения к коллективному.

Ключевые слова: концепция, непрерывное образование, технологическая грамотность, коллективный способ обучения

Annotation

The report examines the need for the formation of technological literacy, proposes the concept of transition from a group method of learning to a collective one.

Key words: concept, lifelong learning, technological literacy, collective method of learning

Сегодня в условиях всемирной пандемии Covid-19 особо остро стоят вопросы образования. Каким оно должно быть? Каким трансформациям должно подвергнуться? Чему отдать предпочтение: онлайн или оффлайн обучению? И т.д.

Небольшой опыт массового обучения в онлайн-формате вызвал к жизни широкий круг проблем, с которыми прежде человечество не сталкивалось. И без того достаточно сложное положение в отечественном образовании результаты PISA, TIMSS, TALIS и др. международных сравнительных исследований, казахстанские школьники отстают по многим показателям [1; 2; 3]), усугубилось с переходом на дистанционное обучение (многочисленные публикации в социальных сетях).

Недостатка в сценариях и стратегиях по развитию и совершенствованию непрерывного образования в целом и отдельных его уровней нет. И это понятно, в рамках реализации Послания Президента РК Токаева К.К. от 1 сентября 2020 года [4] многие организации выдвигают свое видение. Так, 29 декабря 2020 г. в Алматы состоялся круглый стол «Обсуждение Концепции непрерывного образования Казахстана: перспективы и направления развития» с участием представителей МОН РК, НПП «Атамекен», консультантов международных консалтинговых агентств, руководителей казахстанских корпоративных университетов, ведущих игроков сектора корпоративного обучения и других экспертов рынка неформального и формального образования Казахстана, где обсуждался проект Концепции обучения в течение всей жизни (непрерывного образования) [5].

Достаточно много документов разработано на уровне ЮНЕСКО, ОЭСР и др. международных организаций [6; 7; 8]. В каждом из них дальнейшее совершенствование образования связывается с его цифровизацией и информатизацией, прежде всего, автоматизацию процессов управления образованием, подготовку IT-специалистов, что предполагает онлайн-учебники, облачную систему обучения, виртуальные лаборатории, персональный ID каждому ученику, открытый образовательный контент смешанное обучение (традиционное обучение в условиях информатизации образования и методик электронного обучения) и т.д. Например, внедрены три системы, которые решают эту проблему. Это - национальная образовательная база данных (НОБД), электронный журнал (Күнделік) и облачная бухгалтерия [9].

Буквально, на днях Глава государства подписал закон «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты по вопросам образования», в котором уточнено понятие «дистанционное обучение» и определен порядок его проведения [10].

Несмотря на очевидные преимущества онлайн-обучения, использование современных ИКТ, дистанционное обучение во всех формах обучения содержит и негативные последствия, о которых здесь не будем упоминать, т.к. они общеизвестны.

Информационно-коммуникационные технологии, цифровые образовательные ресурсы и т.д. необходимо считать важным средством обучения, но они не могут заменить живого общения между обучающимися и обучаемыми.

Всё это предполагает не только изменение технологии обучения, но и многое другое. Именно изменение *технологии обучения* – это важнейшая задача сегодня. От того, насколько консервативен в этом вопросе сам учитель-преподаватель и административно-управленческий персонал организаций образования, зависит степень профессиональной компетентности педагога, и, как следствие, скорость в продвижении технологических изменений в самом учебно-воспитательном процессе, в получении качественного образования в целом.

В существующей массовой педагогической практике роль учителя-преподавателя как источника информации излишне гиперболизирована. Даже введение кредитной технологии, где приоритет за самостоятельной работой обучающихся, в целом ситуацию в обучении не меняет. Сегодня имеется достаточно много дополнительных источников, которые, по мере необходимости, можно использовать в учебном процессе. Место учителя-преподавателя в педагогической информационно-образовательной среде определяется участием его в процессе цифровизации образования, а именно - через состав его основных функций, таких как:

- моделирование различных источников информации естественной «метасреды» в области преподаваемого предмета;
- предъявление обучающимся информационных смыслов;
- формирование функциональной самостоятельности обучающегося в присвоении им универсальных способов деятельности. При этом: учитель-преподаватель – организатор информационного обмена между обучающимися и держатель дидактических отношений в условиях конкретных технологий обучения;
- целенаправленная реализация педагогических функций на получение результата (индивидуальная дельта изменений), продукта обученности каждого обучающегося.

Это лишний раз подтверждает справедливость слов известного футуролога Элвина Тоффлера, одного из авторов концепции «информационной цивилизации», который считал, что «...в школах будущего должна преподаваться не только сумма знаний, но и умение ею оперировать» [11, с.450].

С использованием этих функций мы связываем *технологические способы* дидактической поддержки самостоятельного потребления обучающимся информации из различных источников, переработки (усвоения) этой информации и ее применения в практике. В этой связи, обучающийся осваивает общеучебные умения, способы познания и усвоения информации, общеинтеллектуальные умения. Реализация этого возможна лишь при определенной *технологической грамотности* педагога.

Современные обучающие технологии, заявляемые как альтернативные традиционному обучению, иногда гиперболизируют функции какого-либо одного источника информации. Так, при проблемном обучении основное внимание уделяется организации учебного исследования.

В рамках «развивающего обучения» освоение предмета связано с реализацией дедуктивного метода потребления смысловой информации (от общего теоретического знания к конкретным явлениям).

В отличие от них технология коллективного способа обучения (КСО) базируется на потреблении информации, как от учителя-преподавателя, так и из других источников, на основе активной работы участников занятий с УМК - учебными текстами и использовании такого источника информации как учебные коммуникации. При этом главным звеном в сфере учебных коммуникаций выступают сами обучающиеся и это чрезвычайно важно в технологии обучения.

Технология «авторизованного обучения» в значительной мере опирается на самостоятельную работу обучаемых с фондами «готового» знания. Основным источником информации в проектной технологии выступают учебные исследования, преимущественно прикладной направленности.

Осваивая и практически применяя сегодня те или иные технологии обучения, учитель-преподаватель вынужден практически разрабатывать (постоянно апробировать в практике, в *синтезе*) различные технологии самообучения участника занятий. Поэтому сегодня как никогда актуален вопрос развития педагогического знания учителя, его *технологической грамотности* – умение содержательно и процессуально синтезировать разные технологии обучения, объединять их, находить способы их органичного взаимодействия в единой педагогической информационно-образовательной среде, в т.ч. в условиях цифровизации образования.

Сегодня в организациях образования наблюдается плюрализм различных технологических практик обучения, эклектический набор того, что пытается включить в учебный процесс учитель-

преподаватель. У абсолютного большинства из них отсутствуют глубокие системные знания по ведущим технологиям обучения. Иногда учитель-преподаватель пытается что-то «творить» в конкретной технологии обучения, не уяснив при этом ее глубокое предназначение для процесса обучения. Реальное состояние освоения технологической грамотности на сегодняшний день таково, что качество подготовки будущих педагогов и практиков по многим параметрам не соответствует запросам современного образования.

У подавляющего большинства практиков даже на когнитивном уровне нет четкого однозначного и содержательного представления о педагогических технологиях. При этом отношение педагогов к педагогическим технологиям формально характеризуется выраженной положительной мотивацией и достаточной степенью сознательности. Однако в реальной практике педагог продолжает обучать традиционно, вводя, по его словам, «какие-то элементы» разных технологий. Имеющаяся недостаточная дидактическая, психолого-педагогическая подготовленность, отсутствие необходимой инновационной практики и, безусловно, нехватка времени для самостоятельного изучения педагогической литературы – приводят к тому, что позитивное отношение учителя-преподавателя к освоению технологий не связано с глубинным пониманием и продуктивным введением их в педагогическую практику, не ориентировано на улучшение профессиональной компетентности педагога, что не приводит к ожидаемым положительным изменениям в практике обучения.

В этой связи группой ученых и специалистов Казахстана и России под нашим руководством в 2019 году был разработан проект Концепции развития образования и науки Республики Казахстан до 2030 года, который включает: научное обоснование кризиса и вектора развития образования в Казахстане, цель и основные задачи Концепции; цель и задачи, принципы деятельности организации образования; особенности организации педагогического процесса, содержания обучения (образования); вопросы воспитания, интеграции обучения и производительного труда, профессиональной ориентации; профессиональной подготовки и практики обучающихся колледжей и вузов; нового формата деятельности педагога и участников; вопросы управления, финансирования, материально-технического обеспечения; этапы перехода и ожидаемые результаты [12].

Проект Концепции прошел обсуждение в МОН РК (протокол №07-2/264 от 21 января 2020 года), однако, несмотря на одобрение, дальнейших шагов по ее реализации с его стороны предпринято не было.

Сегодня, как никогда, необходима опора на дидактику как науку об обучении и в соответствии с ее положениями выстраивать и развивать модель будущего образования, а не совершенствовать его до бесконечности, постоянно изучая, обобщая и транслируя даже лучший международный опыт. В свое время известный советский методолог Г.П.Щедровицкий писал: «Обобщая опыт использования керосиновой лампы, нельзя прийти к электричеству. И наоборот, чтобы получить электрическую лампочку, нужно предварительно научно исследовать природу и законы электрических и электромагнитных явлений... Суть вопроса в одном: будем ли мы строить наше воспитание и обучение по-прежнему на основе здравого смысла и так называемых обобщений передового опыта, не развертывая научных исследований, или мы будем развивать педагогическую науку и проектирование?» [13, с.7].

В условиях нынешнего группового способа обучения (ГСО), который корнями уходит в XII-XIII вв., все преобразования бессмысленны. Не случайно А.Эйнштейн говорил: «В сущности, почти чудо, что современные методы обучения ещё не совсем удушили святую любознательность, ибо это нежное растение требует, наряду с поощрением, прежде всего свободы - без неё оно неизбежно погибает» [14].

Необходим переход с группно-парно-индивидуального метода (ГСО), доминирующего во всем мировом образовательном пространстве, к коллективно-группно-парно-индивидуальному методу обучения (КСО), который дает возможность коренным образом переформатировать учебно-воспитательный процесс, обучать всех обучающихся адекватно их способностям, наращивать их потенциал, обеспечить естественность непрерывного образования и развития, поднять качество обучения и образования. Только в этом случае будет реализована амбициозная идея Елбасы – «превратить Казахстан в центр знаний мирового уровня» [15].

ЛИТЕРАТУРА:

1. PISA-2018: казахстанские школьники впервые за 10 лет показали снижение уровня грамотности// Электронный ресурс: <https://informburo.kz/stati/pisa-2018-kazahstanskije-shkolniki-vpervye-za-10-let-pokazali-snizhenie-urovnya-gramotnosti.html> (дата обращения 13.01.2021).
2. «Результаты Казахстана в TIMSS-2015», 2017 год, Национальный отчет/ С.Ирсалиев, А.Култуманова, Б.Картпаев, А.Байгулова, Б.Искаков - Астана: АО «Информационно-аналитический центр», 2017 - 220 с.

3. Результаты исследования TALIS-2018//Электронный ресурс: <https://www.oecd.org/education/talis/> TALIS 2018 CN KAZ ru.pdf (дата обращения 13.01.2021).
4. Казахстан в новой реальности: время действий. Послание Главы государства К.Токаева народу Казахстана. 1 сентября 2020 года// Электронный ресурс: https://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana-1-sentyabrya-2020-g (дата обращения 13.01.2021).
5. Lifelong learning в Казахстане: перспективы и направления развития//Электронный ресурс: https://www.almau.edu.kz/news/lifelonglearning_v_kazahstane_perspektivy_i-12974 (дата обращения 13.01.2021).
6. Инчхонская декларация. Образование 2030: Обеспечение всеобщего инклюзивного и справедливого качественного образования и обучения на протяжении всей жизни (принята на Всемирном форуме по вопросам образования, проходившем в мае 2015 г. в Инчхоне, Республика Корея)//Электронный ресурс: <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002338/233813M.pdf>. (дата обращения 13.01.2021).
7. Право на образование Записка Генерального секретаря от 29 августа 2016 года// Электронный ресурс: <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=57f3a4d74> (дата обращения 13.01.2021).
8. Будущее образования и навыков: Образование 2030// Электронный ресурс: <https://fioco.ru/Media/Default/Documents/E2030%20Position%20Paper%2027.05.2019.pdf> (дата обращения 13.01.2021).
9. Цифровизация казахстанского образования: будущее началось сегодня//Электронный ресурс: <https://www.nur.kz/1768520-cifrovizaciya-kazahstanskogo-obrazovania-budusee-nacalos-segodna.html> (дата обращения 13.12.2018).
10. Президент подписал поправки к закону по вопросам образования// Электронный ресурс: <https://news.mail.ru/politics/44822567/> (дата обращения 08.01.2021).
11. Тоффлер Э. Шок будущего: Пер. с англ. – М.: ООО «Изд-во АСТ», 2002. – 557 с.
12. Концепция развития образования и науки Республики Казахстан до 2030 года/ Б.Т.Абыканова, А.М.Абзалханова, Н.Н.Будищева, Е.Н.Васильева, Е.В.Веричева, Н.А.Викулина, А.И.Говорова, Н.О.Жетпеисова, М.Ж.Жунусова, А.К.Игибаева, Б.Т.Кадрин, А.К.Кагазбаева, Т.Г.Кашигина, С.А.Иванова, З.К.Конурова, В.Н.Косов, Г.М.Кусаинов, В.Ф.Малых, М.М.Мукаметкали, С.Б.Нугуманова, Г.С.Сапарова, П.И.Тушнолобов, К.К.Шалгынбаева / Под ред. Е.Н.Васильевой, Г.М.Кусаинова. – Алматы: Изд-во TechSmith, 2020. – 105 с.
13. Щедровицкий Г.П. Система педагогических исследований (Методологический анализ) // Педагогика и логика. – М.: Касталь, 1993. – С.6-20.
14. Альберт Эйнштейн о высшем образовании//Электронный ресурс: <https://alister-com.livejournal.com/51122.html> (дата обращения 13.01.2020).
15. Назарбаев назвал главные задачи правительства//Электронный ресурс: https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30969463 (дата обращения 13.01.2020).

ПАНДЕМИЯ ЖАҒДАЙЫНДА СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗДІГІНЕН БІЛІМ АЛУЫН ДАМУҒА ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Қылышпай Баян Сағындыққызы
педагогика ғылымының магистрі,
Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті
Алматы қаласы

Аннотация: Барлық уақытта білім беру үдерісі, ең алдымен, білім алушының жеке басымен байланысты екендігі белгілі. Еңбек нарығында бәсекеге қабілетті, құзыретті, өз кәсібін еркін меңгерген мамандарды даярлау мәселесі ерекше маңызға ие. Болашақ маманның кәсіби өзін-өзі дамытуға бағытталуын қалыптастыру. Студенттердің өзін-өзі мамандығы аясында, кәсіби өзін-өзі дамытуды жүзеге асыруда өздігінен білім алудың маңыздылығы ерекше орын алатындығына кәз жеткізу. Мақалада пандемия жағдайында студенттердің өздігінен білім алуын дамыту ерекшеліктері туралы баяндалады

Тірек сөздер: пандемия, өздігінен білім алу, өзін-өзі дамыту және тәрбиелеу, студенттің өзіндік жұмысы, студенттің оқытушымен өзіндік жұмысы

Аннотация: В статье рассмотрены особенности развития самообразования студентов в условиях пандемии. Во все времена известно, что образовательный процесс связан, прежде всего, с личностью обучающегося. Особое значение имеет вопрос подготовки конкурентоспособных, компетентных, свободно владеющих своей профессией специалистов на рынке труда. Формирование ориентации будущего специалиста на профессиональное саморазвитие. Самообразование занимает особое место в осуществлении профессионального саморазвития.

Ключевые слова: пандемия, самообразование, саморазвитие и воспитание, самостоятельная работа студента, самостоятельная работа студента с преподавателем

Annotation The article examines the features of the development of self-education of students in the context of the pandemic. At all times it is known that the educational process is connected, first of all, with the personality of the student. Of particular importance is the issue of training competitive, competent, fluent in their profession specialists in the labor market. Formation of the future specialist's orientation to professional self-development. Self-education occupies a special place in the implementation of professional self-development.

Key words: pandemic, self-education, self-development and education, independent work of a student, independent work of a student with a teacher

Әлемдегі пандемия жағдайындағы өзгерістер жалпы білім беру үдерісіне елеулі әсер етті, студенттердің әлеуметтік, жеке өміріндегі өзінің дербес қызметі мен білімін ұйымдастыра білудегі елеулі өзгерістер байқалады. Қазіргі жағдайда өз мүддесі мен қоғам мүддесі үшін өзін-өзі ұйымдастыру мен өзін-өзі жүзеге асыруға қабілетті, өз білімін жетілдіре отырып, өзін-өзі басқара алатын тұлғаны қалыптастыру мен дамыту өзекті болып отыр.

Мамандықты таңдау білім беру бағдарламаларын таңдау негізінде жүзеге асады. Жоғары мектептегі білім беру үдерісі оқу уақытын ұйымдастырудың белгілі бір регламенті аясында жүреді. Студент тек педагогикалық көшбасшылықтың объектісі ретінде ғана емес, ең алдымен танымдық іс-әрекеттің субъектісі ретінде әрекет етуі үшін тұлғаға бағытталған педагогика тұрғысынан өте маңызды. Қазіргі білім беру мен тәрбиелеу үдерісінің өзіндік сипаттары болашақ мұғалім мен оқытушының өзара іс-әрекеті: білім беру, өздігінен білім алу, өзін-өзі тәрбиелеу және дамыту болып табылады.

Өздігінен білім алудың ең кең тараған формалары әдеби шығармалар оқу және әдебиеттерді зерделеу болып табылады. Студенттің білім беру мекемелеріндегі жүйелі оқытудан тыс өздік жұмысы арқылы білім алуы өздігінен білім алуға жатады.

Өздігінен білім беру бағдарламасының траекториясы бойынша терең білім алу, оқу және тәрбие әдістерін жетілдіру және кеңейту мақсатында жалпы педагогикалық және психологиялық білімдерін жетілдіріп, кеңейту өздігінен білім алудың мақсаты болып табылады.

С.И.Ожегов сөздігінде «өздігінен білім алу - оқытушының көмегінсіз, өз бетінше дайындалудың барысында білім алу» деп анықталса, түсіндірме сөздікте «өздігінен білім алу - мұғалімнің көмегінсіз өз бетінше оқудың көмегімен алынған білім» ретінде қарастырылған. Өздігінен білім алу - өзіндік даму арқылы қалыптасқан біртұтас жүйе деп ұсынады Е.А.Шуклина. Өздігінен білім алу тұлға ретінде өзіндік рефлексияны, өзіндік танымды, яғни оның өзін-өзі табудың танымдық жағын көрсетеді. «Білім алудағы өзіндік әрекет - жеке тұлғаның дамуының басты мотивациясы» деп атап көрсеткен өз сөзінде К.Д.Ушинский. «Білім алушыға тек білім беріп қана қоймай, оның өз еркімен, мұғалімнің көмегінсіз, жаңа білім алуға құштарлығы мен қабілетін ояту қажет. Кез-келген білім алудың басты мақсаты – жан-жақтан өзіне пайдалы ілімді ала білетін, ойлау күші бар тұлғаның өмір бойы білім алуы болып табылады».

А.Г.Ковалев «өздігінен білім алу - жеке тұлғаның өзін-өзі тәрбиелеу түрі» деген тұжырым жасаған.

М.Князева өздігінен білім алудың атқаратын негізгі қызметтерінің топтамасын келтіреді:

- 1.Экстенсивтік - жаңа білімдерді іздестіру, жинақтау.
- 2.Бағдарлық – мәдениет және қоғам ішінде өз орнын анықтау.
- 3.Компенсаторлық-мектептік білімнің олқылықтарын толықтыру, өз біліміндегі кемшіліктерді жою.
- 4.Дамытушылық - өзіндік сананы, есте сақтау қабілетін, ойлау қабілетін, шығармашылық сапаларын дамыту.
- 5.Әдіснамалық - кәсіби біліктілігін, білімдерін жетілдіру, дүниенің тұтастығын түсіне алу.
6. Коммуникативтік - түрлі кәсіптер, ғылымдар, адамдар арасындағы байланыстарды орната алу
7. Шығармашылық — шығармашылық жұмысқа үйрену.
8. Жаңашылдық — қалыптасып қалған пікірлерге жаңаша көзқарастардың туындауы, ескілікті жою, стереотиптерден арылу.
9. Психологиялық - зиялы адамдар қатарынан екенін сезіну, өзін зиялылар қауымының бір бөлігі ретінде сезіну.
10. Геронтологиялық - жасы ұлғайған адамдардың өздігінен білімдерін жетілдірулері арқылы заманауи жаңалықтардан хабардар болып отыруы.

Студенттерді тиімді даярлауда олардың мақсатқа бағытталған өзіндігінен білім алу жұмысын дұрыс жолға қою керек. Студенттердің өзіндік жұмысы оқу бағдарламасының құрамдас бөлігі болып

табылады және алынған білім мен дағдыларды бекіту және тереңдету, жаңа білім іздеу және алу, сондай-ақ оқу тапсырмаларын орындау, алдағы сабақтарға, сынақтар мен емтихандарға дайындалу мақсаты бар.

Студенттердің өзіндік жұмысы, оқу бағдарламасына, силлабусқа сәйкес тапсырмалар әзірлеуді, шығармашылық тапсырмаларды, аралық бақылау жұмыстарын, диплом тақырыбына сәйкес зерттеу жұмыстарын орындауды көздейді. Сабақтың бұл түрінің негізгі мақсаты-студенттерді оқу материалымен өзіндік жұмыс әдістеріне үйрету. Студенттердің оқытушының жетекшілігімен жүргізілетін өзіндік жұмысы оқу сабақтарының басқа түрлерімен өзара байланысты болуы қажет. Пәнді немесе тақырыпты өз бетінше оқуды меңгеруді бастауға болмайды. Өз кезегінде бұл оқу материалын оқуда қиындықтарға алып келеді, сабақтың мақсатына қол жеткізуге кедергі келтіреді.

Ол үшін қажетті материал оқулықта жеткілікті түрде толық және мысалдармен мазмұндалуы керек. Таңдалған тақырып бойынша әдебиеттер, оқу құралдары, оқу-әдістемелік кешендер жеткілікті болса, сабақ табысты болады. Тапсырмалар дәрісте алған білімдерін тереңдететін мәліметтерді қамтуы тиіс. Ұғымдар мен анықтамалардың түсініктерін өз бетімен талдауды кеңіту қажет. Сабақ барысында айтылған, бірақ толық ашылмаған мәселелерді өздігінен толықтыратын тапсырмаларды қамту, тұрақты терең жұмыс пен ойлауды талап етіп отыру керек. Студент өздігінен білім алу кезінде жалықпайтын көлем беру керек.

Оқытушының басшылығымен орындалатын (СОӨЖ) студенттерге арналған жұмыстың жалпы тапсырмалары білім бағдарламасын толық меңгеруге бағытталғандықтан, қадағаланып отыруы тиіс. Жеке тапсырмалар студенттердің білім дәрежесіне сәйкес курстың шеңберін кеңейтуді ескерген кезде қолданылады. Білім алушылардың кітапханада қажетті оқу материалдарын, ақпаратты іздестіруге уақыты болуы үшін өзіндік сабаққа арналған тапсырмалар алдын ала берілуі керек. Тапсырманы дайындаумен қатар оқытушы негізгі жұмыс және есеп беру құжаты болып табылатын сабақ жоспарын жасайды.

СОӨЖдің мақсаты: оқу сабақтарының ауқымын кеңейту, студенттердің белсенділігін арттыру, енжарлықтан арылту, талдау қабілетін дамыту, кіріктіруді, ойлаудың кеңдігі мен тереңдігін жақсарту, студенттерді іс-әрекеттің дәлдігіне, дәлдігіне, дәйектілігіне үйрету.

Оқу - рефлексия, қоршаған ортаны тану ортасы ретінде білім алу қабілетін қалыптастыру; өз іс-әрекеттері үшін жауапкершілікті қалыптастыру; өз іс-әрекеттері мен айналасындағылардың іс-әрекеттерін бағалауда сыншылдық пен өзін-өзі сыншылдықты қалыптастыру; саналы адамгершілік таңдау, іс-әрекет үлгілерін өз бетінше құрастыру қабілетін дамыту; мақсат қою іскерлігін қалыптастыру; білім беру мақсаттары мен міндеттерін өзектендіру, оларға қол жеткізу және шешу құралдары мен тәсілдерін анықтау; өзін-өзі білім беру қызметін ішкі ынталандыруды дамыту және осы негізде өзін-өзі әсер ету мен өзін-өзі қолдауды қамтамасыз ету, өзін-өзі оқытуға ұмтылу, жеке білім беру қажеттіліктерін кеңейту.

Өздігінен білім алу тұлғаның өзіндік рефлексиясы, өзін-өзі тануы, өзін-өзі жүзеге асыруы, өзін-өзі жетілдіруі арқылы жүзеге асады.

Өзін-өзі жетілдіру дегеніміз нарықтық қатынастар жағдайында өзін-өзі анықтау, өзін-өзі ұйымдастыру және шындықты сын тұрғысынан пайымдау, адамның қалыптасуындағы оның рөлін ұғыну. Өзіндігінен білім алуды маңызды әдіснамалық факторға айналдыру қажет. Жоғары білім беру жүйесінде адамның қалыптасуы мен дамуын, өмір сүру құндылықтарын, идеалдарын, мағынасы мен тәсілдерін меңгеру арқылы, тұлғалық факторды дамыту жүзеге асады. Өзін-өзі тану, өзінің қажеттілігін анықтау арқылы, студент біртұтас тұлға ретінде дамып, жеке іс-қимыл бағдарламасын қалыптастырады және ұтымды тұсын анықтайды. Бұл өз кезегінде оқу және тәрбиелеу құралдарын, мазмұны мен әдістерін, сондай-ақ мақсаттарын айқындауда шешуші болып табылады. Білім беру үдерісіндегі оқытушы мен студенттердің өзара іс-қимыл сипатының өзгеруіне, білім беру үдерісін өздігінен білім алуға айналдыруға ықпал ете отырып, белсенділік пен дербестік деңгейін арттыруға әкеледі. Білім берудің өзін — өзі қалыптастырушы парадигмасы оқушыға — оқыту субъектісіне өзінің қабілетін, өзін, ішкі әлеуетін ашуға көмектесу болып табылады. Студенттің рөлін, оның қадір-қасиетін күшейту, дамыту және жетілдіру идеялары тұлғалық фактордың, оның ішінде білім беру қызметінде өсудің қазіргі заманғы тенденцияларына сәйкес білім беруді дамытудың перспективалық идеясына өздігінен білім беру болып табылады. Өздігінен білім алу мазмұны өз білімін адамның өзіне ғана емес, оның айналасындағыларға ақиқатқа айналуына жағдай жасайды. Осылайша білім берудің жаңа саясатының мақсатты және міндетті негіздеріне айналдырады.

Студенттің бір уақытта әлеуметтік және өзін-өзі қамтамасыз етуі, өзін-өзі жүзеге асыруы жүзеге асатын болады. Біріншіден даралық қалыптасады, ол өз кезегінде білім берумен анықталады. Екінші жағынан, бұл өз білімін жетілдіру міндеттерін шешу үшін әдіснамалық негіз болып табылады.

Сыртқы және ішкі тұлғалық факторлардың дамуы өз бетімен білім берудегі айқындаушы фактор болып табылады. Студенттің өз бетімен білім алу мәселесін зерделей отырып, біріншіден, мұндай күрделі құбылысты ашудың әмбебап және толық тәсілі жоқ екеніне көз жеткіземіз; екіншіден, өз бетімен білім алудың мәнін оның белгілі бір сипаттамаларын жасау және кейіннен тұтас түсінігін қалыптастыру арқылы түсінуге болады. Осылайша, студенттің өз бетімен білім алудағы жеке факторын дамытуды рухани жетілдіру үшін қажетті мақсатты, жүйелі, өзі басқаратын танымдық іс-әрекет ретінде анықтауға болады. Бұл ретте студент өзі (немесе жетекшінің көмегімен) білім беру мақсатын, танымдық іс-әрекетінің мазмұнын, өз жұмысының көлемі мен оның ұйымдастырылуын анықтауы қажет. Студенттің өздігінен білім алуы жеке тұлғаның қарқынды қалыптасуы, оның өзіндік санасының өсуі, бейімділігін, өмірлік жоспарларын анықтау кезінде орын алатынымен ерекшеленеді. Сондықтан да өзін-өзі жетілдіру әрдайым өзін-өзі тәрбиелеумен, тұлғаның адамгершілік қасиеттерін таңдаумен, оның қағидаттарымен, мінез-құлқын қалыптастырумен ұштасады. Болашақ мамандардың өздігінен білім алуы үздіксіз білім беру үдерісінң ажырамас бөлігі, белсенді танымдық іс-әрекет студенттің жеке бастамасымен оның негізгі сабақтарына қосымша білімді игеру бойынша жеке өзіндік жұмыс түрінде жүзеге асырылады. Студенттің жеке тұлғасына тән қасиет ол өзіндік білім алу мәдениеті. Студенттің өз бетімен білім алу мәдениеті оқу қызметінің сапасына айтарлықтай әсер етеді. Сонымен, студенттің өзіндік білім алуында жеке факторын дамыту студенттің оқу және болашақ кәсіби қызметінің құрамдас бөлігі болып табылады және студенттің табысты оқу қызметінің шарты болып табылады.

Қорытындылай келе, білімді түрлі тәсілмен жетілдіруге болады. Білімді арттырудың тиімді тәсілі - бұл өздігінен білім алу. Өздігінен білім алу жеке тұлғаның өзін-өзі басқару мақсатына бағытталған ғылымның, техниканың, мәдениеттің, саяси өмірдің және т.б. қандай да бір салада жүйелі түрде білімге қол жеткізудің танымдық іс-әрекеті. Өздігінен білім алудың негізінде материалды өздігінен оқып-үйренумен үйлесімді байланыстағы қызығушылық бар. Студенттің білім беру сұраныстарының өзгеруін анықтайтын факторлар: рухани, интеллектуалдық және физиологиялық бітімін дамыту; жеке басының мүдделері мен бейімділігін іске асыру; жеке, адамгершілік сенімдерін, басқа ұлттарға, діндерге, өмір ағымдарына төзімділігін қалыптастыру; өзінің болашақ ересек рөлін меңгеру; ересек өмірде, нарықтық қатынастар жағдайында және тез өзгеретін әлемді түсіну, білу және әрекет ете білу; өз бетінше қызмет ету; қоршаған ортаға ұқыптылық және қамқорлық жатады. Қазіргі жағдайда білім беру қызметіне дайын тұлғаға қойылатын талаптар өзгерді: өзінің оқу тәртібін талдай білу, ондағы негізгі мағыналық сәттерді бағалау және ажырату.

Студенттің өздігінен білім алудағы кәсіби өзін-өзі дамытуы-бұл үздіксіз өзін-өзі өзгертуі, дамуын саналы басқаруы, кәсіби өзін-өзі жетілдірудің мақсаттарын, жолдары мен құралдарын таңдауы, оның іс-әрекетінің жеке стилін қалыптастыруға ықпал ететін, уақыт өте келе дамып келе жатқан, көп компонентті жеке және кәсіби маңызды үдеріс.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Орысша-қазақша түсіндірме сөздік: Педагогика / О 74 Жалпы редакциясын басқарған экономика ғылымдарының докторы, профессор Е. Арын - Павлодар: "ЭКО" ҒӨФ. 2006. - 482 б. ISBN 9965-808-85-6
2. В.И. Андреев Педагогика. Учебный курс для творческого саморазвития.
3. Каур С. Моральные ценности в образовании // Гуманитарный и общественный журнал IOSR. – 2015. – №20 (3). – С. 21-26.
4. Власова, Е.А. История становления проблемы процесса саморазвития. - М.: Фолио, 2007.
5. Омарова Г.А., Ахметова А.И., Абдрахманова А.М., Багадаева Ж.А. Духовное наследие человечества (5-11 кл.). Методическое пособие для учителей. – Алматы, ННПООЦ «Бөбек», 2014. – 128 с.
6. Жаманқұлова Н.Б. Студенттердің өздігінен білім алу біліктері мен дағдыларын қалыптастыру: дисс...пед. ғылым. кандидаты: 13.00.01.- Алматы. - 1998. -157 б.
7. Боранбаева А.Р., Беркимбаев К.М., Арымбаева К.М. Болашақ мұғалімдердің өздігінен білім алуын ұйымдастырудың мазмұндық сипаты // Куләш Құнантайқызы Құнантаеваның 85 жылдығына арналған «Қазақстан Республикасының әлемдік кеңістіктегі білім мен ғылымның даму тарихы және заманауи тенденциялары» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары. - 2016.- Б. 377-339

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ: СОВРЕМЕННЫЕ ВЫЗОВЫ В СИСТЕМЕ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

А.Г.Ларионова

доц.каф.ТиИМ ВШМ РС(Я)

Еще более года назад, дистанционное обучение связывалось с понятиями «заочное обучение», «открытое обучение» и пр., доказавшее свою значимость и востребованность. Но мир не мог и предполагать, что востребованность в подобной технологии возникнет так скоро. В связи с глобальным распространением коронавируса система образования полностью перешла на дистант. Т.е., не было ни времени, ни возможности для выявления сложностей методического, учебного, педагогического и психологического взаимодействия участников педагогического процесса. Поэтому актуальнейшей задачей данного периода является перевод в дистант формат всего образовательного процесса. Очень сложно коллегам-медикам, которые в невероятно сложных условиях выполняют свой профессиональный долг. В педагогической, научной, музыкальной сфере тоже. Мы все оказались в ситуации, когда объективная реальность диктует всем нам создания условий для адаптации учебного процесса таким образом, чтобы не утратилась прежняя эффективность обучения в целом.

Для исследователей теории педагогической науки актуальными являются вопросы – дистанционное обучение это форма, педтехнология или средство? В настоящее время нет сущности единого понимания «дистанционное обучение». Безусловно, еще недавно ДО было связано с «кейстехнологиями» - учебными материалами на печатных и мультимедийных носителях. Прекрасно использовались на лекционных, семинарских, консультационных, тренинговых, контрольных работах и пр.

В настоящее время актуальным выступает сетевая технология. Актуализируется уровень обучающих программ, электронных учебников и аналогичных программ, размещающихся на интернет-сервисах. Т.е., уже весь процесс обучения проходит уже в реальности, когда сетевая технология позволяет родителям следить за учебной деятельностью детей, студентам проходить промежуточные и итоговые тесты, быть в он-лайне в процессе реального времени. Безусловно, это технологии настоящего и будущего.

Телевизионно-спутниковая связь организационно схожа с сетевой, только контакт осуществляется по спутниковой связи.

Как новая форма (технология, средство) обучения ДО не является автономной формой обучения, потому что осуществляется вместе с теми же целями, задачами и базовыми дидактическими принципами обучения. Но форма подачи учебного материала, а также способы взаимодействия педагога с обучающимся требуют нового осмысления.

Положительные моменты можно отметить в том, что в отличие от других ранее существовавших технологий, существует постоянный контакт с преподавателем (тьютором), возможность организовать он-лайн площадки для дискуссий, оперативного обсуждения возникающих вопросов, совместной работы над проектами (научными прежде всего), связь с коллегами из-за рубежа и пр. Границы практически открыты и ранее такой возможности, в принципе, не возникали. Также положительным моментом может быть фактор передачи любых материалов (печатные, электронные) любому участнику любого формата переговоров. Т.е., возможности открыты очень широкие.

Таким образом, сейчас и сегодня образуется новая информационная и, конечно, образовательная среда.

Но вместе с «волшебной образовательной средой» мы видим и определенные проблемы, связанные именно со спецификой музыкальной педагогической работы.

Почему же эти «волшебные технологии» не удовлетворяют будущих профессиональных музыкантов?

Небольшой опрос, проведенный в Высшей Школе Музыке РС(Я) выявил следующее:

- зависимость от связи (интернета) и техники принимающей стороны (ученика);
- нивелирование межличностных контактов «ученик -учитель»;
- актуализация и поддержание мотивации обучения;
- постижение основ профессионального мастерства. Только Мастер может воспитать Мастера;
- неудовлетворительное качество существующих технологий для профессиональной работы.

Более того, старшие ученики и студенты выразили неудовлетворение подобной формы работы с начинающими учениками. Специфика работы требует реального контакта учителя и ученика.

Это тот небольшой, но во многом определяющий спектр вопросов, которые требуют если не решений, но по крайней мере определения ряда вопросов для обсуждений на профессиональных площадках.

Последний пункт «неудовлетворительное качество существующих технологий для профессиональной работы» скорее связан с уровнем Искусственного Интеллекта (технологий), способного в достаточно полной мере охватить сенсорику ощущений музыканта. Безусловно, это похоже на что-то невозможное, но мы живем в эпоху кардинальных прорывов, прежде всего, в сфере искусственного интеллекта и it-технологий.

Не являясь сторонником дистанционного образования, ВШМ использует все возможные ресурсы для достижения высоких результатов с учетом сложившейся ситуации. В профессиональном блоке, реализующих программы специальных дисциплин, камерный ансамбль, концертмейстерское мастерство были использованы облачные технологии Google, разумеется, использовались мессенджеры и сервисы видеоконференцсвязи WhatsApp, Skype и Zoom. Эффективным методом проведения занятий on-line явилось прослушивание учеников и направление им замечаний в виде текстовых и видео аудио-файлов. Т.е., прослушивая игру ученика, педагог может остановить запись и дать комментарий относительно любого момента исполнения. Безусловно, экзамены проводились также on-line, либо просматривая видеозапись.

В настоящее время в среде музыкантов-исполнителей практикуется использование цифровых форматов, позволяющих запись своих партий синхронизировать с партией других инструментов в ансамбле.

Основными трудностями явилось то, что требованием настоящего момента является работа преподавателя из дома (самостоятельная загрузка платформы, подключение к режиму собрания и т.д.). Особую сложность это вызвало у преподавателей в возрасте за 60 лет, которые отчасти освоили возможности, предлагаемые электронными средствами связи, однако только для личного использования и взаимодействия с коллегами и сотрудниками учебного заведения для осуществления учебного процесса в целом. Даже для загрузки определенной платформы им требуется подробная инструкция и консультация сотрудников кафедры, не говоря уже об использовании возможностей, которые предоставляет каждая платформа. Следовательно, одной из существенных проблем начального периода массового ДО стала недостаточная подготовка преподавателей для установки платформ Интернет-ресурсов, изучение их возможностей и, как результат, нарушение устойчивого взаимодействия со студентами в режиме онлайн. Но систематическое применение интернет-технологий существенно повлиял на возросшую степень владения современными средствами коммуникации. Преподаватели должны уметь не только доносить программное содержание дисциплины студентам, но и уметь на достаточно хорошем уровне владеть компьютером и новыми Интернет-технологиями.

Библиографический список

- 1.Сергеев А.Г., Жигалов И.Е., Баландина В.В. Введение в электронное обучение. - Владимир: Издательство ВлГУ, 2012.
- 2.Танцура Т.А. Аспекты дистанционного обучения в современных условиях / Мир науки, культуры, образования. № 2 (81), 2020. С. 355-358.

ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

Мочалова Я.В., доц., к.э.н.

*Белгородский государственный национальный исследовательский университет,
г.Белгород*

Аннотация: в статье рассмотрены особенности управления качеством образования в условиях дистанционного обучения. Рассмотрены наметившиеся важные образовательные тенденции. Определено понятие «качество образования». Рассмотрены цели и задачи образовательного учреждения. Изучены методики оценки качества дистанционного образования. Разработаны перспективные *рекомендации по управлению качеством образования в условиях дистанционного обучения.*

Ключевые слова: качество, образование, дистанционное обучение, управление, эффективность.

Актуальность темы исследования заключается в том, что благодаря широчайшему внедрению электронных средств обучения - систем дистанционного обучения, электронных книг, систем онлайн-общения, смартфонов, интернет-курсов - современное обучение стало по-настоящему доступным для любого человека практически в любой точке мира. Удобство, которое стало возможными именно благодаря новейшим образовательным разработкам, мы можем ощутить сидя дома, не отрываясь от уютной обстановки и всех домашних удобств, при этом расширяя горизонты своего познания и открывая для себя множество новых интереснейших знаний [4, с.77].

Самые важные изменения, на наш взгляд, в конце XX - начале XXI вв. произошли в системе обучения с появлением дистанционных технологий. В связи с этим в России в начале нашего века наметились несколько важных образовательных тенденций:

1. Интернационализация - иначе говоря, создание единых стандартов для всех образовательных структур и организаций во всём мире;
2. Гуманизация - поворот от потребностей общества в образовании к потребностям личности, ее способностям и желаниям;
3. Приоритетность - уделение первоочередного внимания вопросам образования и науки с целью повышения как уровня общего развития личности, так и уровня профессиональных навыков;
4. Демократизация - обеспечение доступности образования (в любой форме и на любом его уровне) для любого человека;
5. Гуманитаризация - повышение роли социально-гуманитарных дисциплин (история, экономика, юриспруденция, социология, философия и др.);
6. Компьютеризация - разностороннее использование компьютеров и информационных технологий для повышения качества обучения;
7. Альтернативность - право обучающегося на выбор формы обучения (очная, заочная, экстернатная, домашняя) и учебного заведения (школа, лицей, гимназия, ВУЗ, ССУЗ и т.д.);
8. Индивидуализация - персональный подход к каждому обучающемуся, создание условий для наиболее полного развития и проявления его способностей;
9. Непрерывность - преемственность форм обучения, которая обуславливает постоянное развитие индивида и т.д.

Все эти тенденции явственно показывают, что образование на рубеже XX-XXI вв. претерпело действительно радикальные изменения.

Человек, как правило, очень негативно относится к новому в образовании, потому что изменения делают невозможным реализацию потребностей человека в комфорте и самоутверждении. Человек с трудом способен переучиваться, неоднократно менять специализацию, обновлять и совершенствовать свои навыки.

С другой стороны, слом старой системы обучения и внедрение новых черт - дело достаточно сложное и затратное - как в финансовом, так и в психологическом плане. Перестройка людей на новые образовательные стандарты всегда сложна.

С развитием цифровизации и появлением дистанционного образования возник вопрос о его качестве. Данная проблема волнует не только педагогов, но и родителей учащихся.

Прежде всего, необходимо определить само понятие «качество образования».

Понятие качество может рассматриваться с двух сторон: с позиции руководства образовательного учреждения и с позиции учащихся. С позиции руководства качество определяют администрация вузов, общество в лице государственных организаций и т.д. С позиции учащихся качество определяется совокупностью полученных знаний и характеристик, удовлетворяющих ожидания потребителей на образовательном рынке.

Следует отметить, что качество дистанционного образования достигается, прежде всего, поставленными целями и задачами образовательного учреждения. К основным целям можно отнести следующие:

- 1) уровень достижения знаний, умений и навыков учащимися в предметной области;
- 2) эффективность работы с информацией;
- 3) способность оценивать ситуацию и принимать грамотные решения.

При оценке качества дистанционного образования необходимо использовать применение различных методик. Среди которых можно отметить анкетирование, проведение опросов, наблюдение, интервьюирование, экспертные методы оценки и другие.

Стандартная процедура оценки качества дистанционного образования и удовлетворенности потребителя набором оказываемых образовательных услуг включает в себя непосредственно анализ

состояния параметров качества до проведения исследования и после него. Посредством проведения данной процедуры сравнения можно определить уровень изменения указанных параметров качества образовательных услуг на рынке и оценить их степень удовлетворенности для потребителя.

После проведения процедуры анализа данные расчетов заносятся в соответствующую таблицу и строится график по которому наглядно видно какие произошли изменения в структуре качества дистанционного образования и оказываемых услуг, а также степени удовлетворенности потребностей потребителей [1, с.77].

Важным итогом проведения всей данной работы является выявление параметров несоответствия качеству предоставляемых дистанционных образовательных услуг и степени удовлетворения потребностей потребителей на рынке.

Глобализация экономики и возникновение новых рынков труда требуют от преподавателей и учеников развития новых компетенций, которые будут обеспечивать проникновение информационных технологий и систем в процесс обучения, тем самым модернизируя его и разбавляя новыми красками. Для учеников сейчас особенно важно, чтобы информация поступала к ним в привычном формате, который ускорит усвоение информации.

Развитие информационно-коммуникационных технологий и то, насколько они доступны позволяет нам с легкостью постепенно внедрять их в учебный процесс. Для школьника теперь школа и знания, накопленные в учебнике, не являются единственным источником знаний, напротив, они идут как дополнение к тому материалу, который он получает их информационных систем и сети Интернет.

Теперь одним из основных вопросов обучения становится умение школьников правильно ориентироваться во всем этом пространстве с пользой для себя.

Большое значение в условиях повышения качества дистанционного образования играет использование электронных учебников.

Электронная литература делает опору на самостоятельное обучение ученика под чутким руководством преподавателя. Электронный учебник используется не только в качестве информационного источника, но и в качестве инструмента для практических и лабораторных работ.

Электронная форма учебника имеет ряд преимуществ:

- 1) более компактна, то есть все учебники помещаются в одном устройстве, не нужно таскать с собой огромное количество учебников;
- 2) более удобная, так как можно быстро перемещаться по разделам электронного учебника при помощи оглавления или закладок;
- 3) дополняет учебный материал мультимедийными объектами, которые обеспечивают огромную наглядность и широту материала;
- 4) поддержание экологического баланса, т.е. для изготовления электронного учебника не нужно губить деревья;
- 5) имеет качественное изображение;
- 6) большая часть электронных учебников находится в Интернете и скачать их оттуда не составит большого труда, это экономит деньги и облегчает поиск нужной книги.

Однако у электронного учебника есть и свои недостатки:

- 1) зависимость от электропитания - это неудобно, ведь аккумулятор может разрядиться в неподходящий момент;
- 2) не все имеют электронные носители и соответственно не могут пользоваться электронными учебниками;
- 3) меньшая защищенность от внешних факторов, таких как низкая или высокая температура, влага, удар и т.д., если обычную печатную книжку уронить на пол или облить водой, она может прийти только в потрепанный вид, но ее можно будет использовать дальше;
- 4) наличие проблем, которые могут повлиять на открытие книги;
- 5) неестественность ощущений при использовании электронных книг. Невозможно почувствовать книжный запах, услышать шелест страниц.

Благодаря широчайшему внедрению электронных средств обучения - систем дистанционного обучения, электронных книг, систем онлайн-общения, смартфонов, интернет-курсов - современное обучение стало по-настоящему доступным для любого человека практически в любой точке мира. Удобство, которое стало возможным именно благодаря новейшим образовательным разработкам, мы можем ощутить сидя дома, не отрываясь от уютной обстановки и всех домашних удобств, при этом расширяя горизонты своего познания и открывая для себя множество новых интереснейших знаний.

В данной работе нами предложены перспективные рекомендации по управлению качеством образования в условиях дистанционного обучения:

1) разработать комплексные программы качества, включающие в себя мероприятия по привлечению новых потребителей дистанционных услуг на рынке, максимального удовлетворения их потребностей, оперативное решение всех возникающих проблем, установление системы обратной связи с потребителями на рынке образования;

2) осуществлять регулярный мониторинг качества предоставляемых дистанционных образовательных услуг (использование цифровых технологий за контролем качества);

3) оценка эффективности качества предоставляемых дистанционных образовательных услуг и степени удовлетворенности ими клиентов на основе сравнения полученных результатов с вложенными затратами.

Подводя итог можно сделать вывод, что управление качеством образования в условиях дистанционного обучения с целью достижения удовлетворенности потребителя является важным направлением для развития экономики, не только образовательного учреждения, но и всей страны.

Считаем, что будущее стоит именно за развитием дистанционного образования, которое поможет максимально удовлетворить вкусы и запросы потребителей на рынке.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Жапарова, Самал Внедрение системы дистанционного обучения Moodle в высшем образовании / Самал Жапарова. - М.: LAP Lambert Academic Publishing, 2019. - 112 с.
2. Зюзина, Тамара Дистанционное обучение в образовательной школе России. / Тамара Зюзина. - М.: LAP Lambert Academic Publishing, 2018. - 204 с.
3. Иманова, Алия Дистанционное обучение в системе повышения квалификации педагогов / Алия Иманова. - М.: LAP Lambert Academic Publishing, 2019. - 158 с.
4. Петров, А.Е. Дистанционное обучение в профильной школе. Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Гриф УМО МО РФ / А.Е. Петров. - М.: Академия (Academia), 2019. - 428 с.

БУДУЩЕЕ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ COVID-19

Муратова Р.А.

кандидат экономических наук, доцент

*Казахский университет международных отношений и мировых языков
имени Абылай хана*

Аннотация. Мақалада студенттерді желілік оқыту жағдайында оқытудың ерекшеліктері қарастырылған. Қашықтықтан оқыту формасы және оның мазмұны қарастырылады. Кәсіби шеберлікті нығайту және студенттің жеке басының психологиялық ерекшеліктерін ескеру қажеттілігі айтылады.

Түйінді сөздер; жоғары білім, онлайн-оқыту, пандемия

Аннотация. В статье рассматриваются особенности подготовки студентов в условиях онлайнового обучения. Рассматриваются дистанционная форма обучения и ее содержание. Подчеркивается необходимость усиления профессионального мастерства и учет психологических особенностей личности студента.

Ключевые слова; высшее образование, он-лайн обучение, пандемия

Annotation. The article discusses the features of training students in the conditions of online learning. The distance learning form and its content are considered. The need to strengthen professional skills and take into account the psychological characteristics of the student's personality are emphasized.

Keywords; higher education, online learning, pandemic

Система образования в Республике Казахстан в условиях пандемии понесла значительные потери. Пока еще трудно определить размеры этих потерь. Но уход на дистанционное образование и отсутствие личного контакта с преподавателем лишают возможности живого общения, налаживания дружеских контактов, формирования коллектива, установления взаимоотношений как между преподавателем, так и в самой студенческой среде, полного раскрытия интеллектуального потенциала как обучаемого, так и самого обучающего.

Поэтому немаловажное значение для системы образования помимо знаниевых аспектов имеет и социальное общение. Система образования включает среднее и высшее, а также поствузовское образование. Образовательный возраст всех уровней обучения - это подростковый и молодежный возраст, который наиболее нуждается в физическом общении и внимании. Живые контакты

формируют социальную среду. Помимо получения базовых знаний по всем блокам и направлениям подготовки учащиеся получают возможности непосредственного общения и формирования гражданской позиции, творческого потенциала человека.

В учебном процессе в современном обществе большую роль играет неформальный творческий подход, основанный на личном жизненном, интеллектуальном, профессиональном и педагогическом потенциале преподавателя.

Подготовка в системе высшего образования в условиях организации он-лайн обучения прошла определенную апробацию. Нынешний учебный год продолжается в дистанционной форме. Условия работы в он-лайн режиме в течение практически всего 2020 года позволили сделать некоторые выводы.

Приведем примеры работы в он-лайн режиме для экономических специальностей вуза. Следует отметить, что в учебных программах вузов выделена активная и пассивная нагрузка. Активная нагрузка представляет собой аудиторную работу. В последние годы в аудиторную работу включены задания по самостоятельной работе студентов, выполнение которой осуществляется в он-лайн формате и размещается на образовательном портале платформы системы Moodle. Это модульная объектно-ориентированная динамически обучающая среда - Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment. Эта система управления курсами (электронное обучение), известная как система управления обучением или виртуальная обучающая среда. Представляет собой свободное (распространяющееся по лицензии GNU GPL) веб-приложение, предоставляющее возможность создавать сайты для онлайн-обучения. Первая версия написана 20 августа 2002 года.

Платформа предоставляет пространство для совместной работы преподавателей и студентов. В Moodle доступны различные возможности для отслеживания успеваемости учащихся, а также есть поддержка массовой регистрации с безопасной аутентификацией.

Система имеет гибкий интерфейс с возможностью конфигурирования макетов и дизайна отдельных страниц. Платформу можно интегрировать с большим количеством программного обеспечения, включая инструменты для общения, совместной работы, управления документами и другие приложения для повышения производительности. Moodle имеет открытый исходный код [1].

На платформе Moodle университета размещен комплекс учебно-методических материалов по каждому читаемому курсу, доступных для студентов в интерактивном режиме. Студенты во время он-лайн обучения имеют возможность доступа к информационной базе по всему интернет-пространству. Преподаватель готовит основательную подборку учебного материала, который студент имеет возможность изучать самостоятельно и в процессе интерактивного обучения.

Специфика экономической учебно-методической литературы основывается на изучении кейсовых ситуаций, задач связанных с решением и поиском решения определенной ситуации на предприятии, регионе, отраслей экономической деятельности и на уровне национальной экономики в целом. В условиях глобализации и интернационализации национальных экономик преподавателем ставятся задачи масштабного характера.

Современная экономическая ситуация связана с кризисными явлениями, обусловленными действовавшими и продолжающимися запретами и ограничениями всех видов хозяйственной деятельности, исключая, естественно, сельскохозяйственные работы. К этим мерам можно добавить закрытие границ, ограничение перемещений как внутри страны, так и за ее пределы, а также совпавшие по времени с пандемией кризис в нефтегазовом секторе, привели к серьезным спадам экономической деятельности, почти во всех отраслях экономической деятельности, практически по всем странам. Этот спад производства, особенно в сфере услуг, туристической деятельности отразился на процесс преподавания экономических дисциплин.

Теоретические основы цикличности экономики были реально подтверждены текущей экономической ситуацией и по прогнозам многих аналитиков, глубина, масштабы и продолжительность кризисов беспрецедентны в мировой экономической истории. За исключением, конечно, периодов мировых войн. Кстати, результатом первой мировой войны явился также пандемия “испанки”, вызванная последствиями возвращения с фронтов солдат, изнуренных трудностями окопного быта и антисанитарии. Советская инфекционная система сумела справиться с множеством эпидемий, массово уничтожающих миллионы жизней.

Современная пандемия коронавируса, напротив возникла в условиях относительно благополучного положения стран и вызвана употреблением в пищу зараженных животных. Все это в относительно благополучный период мирового экономического развития породило массу сомнений в искусственном происхождении вируса и сознательного сокращения экономической активности.

Но труднее и больше всего последствия пандемии скажутся и уже сказываются на бедных странах. Казахстан, страна с высоким уровнем запаса международных резервов тратит их на

поддержание уязвимых слоев населения и практически поддержку всего малого бизнеса. В системе образования, к счастью, были сохранены все рабочие места и трудности возникли с обеспечением компьютерной техникой, как преподавателей, так и обучающихся, наличием интернет соединений, качеством видео-связи, не только в отдаленных регионах республики, но и в Алматы.

Помимо чисто технических проблем возникали и проблемы в организации учебного процесса, не учета разницы во времени в часовых поясах регионов, перегрузки лекционных потоков. Во время семинарских занятий при решении ситуационных и типовых задач практически трудно отследить степень выполнения работы и усвоения материала и его тематики. Тем самым ослабляется контроль за всем учебным процессом. В ходе виртуального общения необходимо сузить круг общения.

Согласно теории управления норма управляемости не должна превышать 5 уровней. Это утверждение применимо к передаче информации с одного уровня на другой, по есть по вертикали управления. В противном случае эффективность управления снижается и возникает асимметрия информации. Но, по нашему мнению, данная норма управляемости должна и может быть применена к горизонтальным связям. Что касается учебного процесса восприятие информации зависит от конкретного слушателя, его настроенности на получение знаний, их обработка и применение в практической деятельности. При этом численность слушателей не должна быть ограничена. К слову, лекционные курсы для школьников, которые ведутся в он-лайн формате по телевизионным каналам, не всегда достигают цели, так как непонятый вопрос или задача не могут быть уточнены и или повторены, так как нет обратной связи.

Следует отметить, что процесс восприятия информации зависит от психологических характеристик человека, его психологического и эмоционального склада. Некоторые обучающие воспринимают информацию на слух, некоторые лишь визуально, при этом сам процесс восприятия зависит и духовного равновесия человека, состояния окружающей среды, не только природной, но и всей внешней среды.

Восприятие информации человеком носит зачастую спонтанный, неупорядоченный характер, Вспомним, к примеру, описание процесса восприятия информации юного Сережи Каренина, который получал знания от практической деятельности, интересной ему самому от всех окружающих, за исключением самих учителей. То же можно сказать и об особенностях восприятия учебного материала студентами, которые в отличие от детей, выбрали сознательно свою будущую профессию, и степень заинтересованности студента в получении знаний должна быть осознанно необходимо. Другой вопрос в профессиональном мастерстве преподавателя, умеющего побудить творческие процессы, заинтересовать студента в материале. Но это педагогическое мастерство не должно сводиться к популистским приемам заинтересованности студентов, типа использования молодежного лексикона или рассказов собственной биографии и других методов.

В век информационной пресыщенности преподаватель должен уметь комментировать имеющееся на просторах интернета материал, творчески его перерабатывать и преподносить студенческой аудитории в систематизированном виде. Обилие информации зачастую ведет к бессистемному накоплению информации, затрудняет отбор нужной информации при отсутствии навыков аналитического мышления и творческого подхода к исследованию того или иного экономического явления.

Как следует из подобного подхода, преподаватель вуза должен иметь больше академической самостоятельности, необходимо освобождение его от излишней рутинной работы, в виде отчетных материалов и составления плана каждого занятия, общественных мероприятий по поиску и привлечению абитуриентов. Последнее не всегда оправдано, так как имидж каждого вуза должен говорить сам за себя, а пропагандировать вуз со слабой материально-технической базой, высокой текучестью кадров не всегда оправданно.

В настоящее время в системе образования происходят глобальные изменения, обостренные и вызванные пандемией. В системе высшего образования нашей республики принято решение об увеличении степени академической свободы вузов и усиления их профессиональной специализации.

«Пандемия COVID-19 уже сильно повлияла на систему высшего образования во всем мире. В конце мая Кембриджский университет официально объявил об отмене массовых лекций в грядущем академическом году: очное обучение будет проходить в небольших группах и индивидуально, часть учебного процесса переместится в онлайн. Если эпидемия затянется, с высокой долей вероятности слабые вузы не справятся с переходом, и качество обучения в них станет еще ниже. В то же время университеты, которые до пандемии предлагали качественные программы обучения, откроют новые методы и алгоритмы, которые останутся с нами после окончания карантина. [2]

Похоже, консервативной системе высшего образования придется пережить революцию и совершить вынужденный прыжок в будущее”. Присоединяясь к данному высказыванию, хочется еще раз подчеркнуть, что введение он-лайн обучения имеет и определенные плюсы в виде усиления объема самостоятельной работы студентов. В то же время перспективы развития системы высшего образования в дистанционном формате должны сопровождаться сокращением учебной нагрузки на преподавателя.

Пандемия 21 века нанесла серьезный удар по всей системе образования в плане вероятного снижения качества подготовки студентов. Прошедший учебный год старшекласников, как будущих абитуриентов, скорее всего, серьезно повлиял на уровень подготовки и снизит требования к качественному составу будущего набора студентов.

Литература

1. Википедия
2. Школа будущего: пять трендов, которые совершат революцию в высшем образовании// <https://www.forbes.ru/karera-i-svoy-biznes/404527-shkola-budushchego-pyat-trendov-kotorye-sovershat-revoluciyu-v-vysshem>

ҚАШЫҚТАН ОҚЫТУ ЖАҒДАЙЫНДА КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ ЖҮЙЕСІН ҚОЛДАНУ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ

Набуова Роза Абдрахманқызы

педагогика ғылымдарының кандидаты,

Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы қ.

Түйіндеме. Мақалада қашықтан оқыту жағдайында критериалды бағалау жүйесін ақпараттық-коммуникациялық технология арқылы қолданудың тиімді жолдары айқындалған. Жаңартылған білім беру жағдайында оқыту мен оқуда критериалды бағалау қиындықтарын жетілдіру жолдарын, қашықтан оқыту форматында оқыту мен оқуда туындайтын жағымды, жағымсыз тұстарын анықтау және оқу мақсаттарына қол жеткізу үшін тиімді тәсілдерді қолдану арқылы тәжірибе алмасуға бағытталған.

Тірек сөздер: критериалды, бағалау, қашықтан, кері байланыс

Аннотация. В статье определены эффективные пути применения системы критериального оценивания в условиях дистанционного обучения посредством информационно-коммуникационных технологий. Направлен на обмен опытом в условиях обновленного образования путем выявления проблем совершенствования критериального оценивания в обучении, положительных и отрицательных сторон обучения в дистанционном формате и применения эффективных подходов для достижения целей обучения.

Ключевые слова: критериальное, оценивание, дистанционное, обратная связь

Annotation. The article defines effective ways of applying the system of criteria-based assessment in the conditions of distance learning through information and communication technologies. It is aimed at sharing experience in the context of updated education by identifying problems of improving criteria-based assessment in training, positive and negative aspects of distance learning and applying effective approaches to achieve learning goals.

Keywords: criteria assessment, distance learning, feedback.

Қашықтықтан оқыту – білім алушы мен педагог қызметкерінің жанама (алыстан) немесе толық емес жанама өзара іс-қимылы кезінде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды және телекоммуникациялық құралдарды қолдана отырып жүзеге асырылатын оқыту үдерісі болапы табылады [1,5 б.].

Қашықтықтан білім беру технологиялары қашықтықтан оқу сабақтарын «online», «offline» режимінде өткізуге негізделген. «Online» режимінде оқу сабақтары нақты уақыт режимінде оқудың өзара іс-әрекет ету үдерісін қарастырады (бейнеконференция, Интернет желісімен хабар алмасу, телефон аппараты арқылы келіссөздер).

«Online» режиміндегі оқу сабақтары оқытушы мен білім алушы арасындағы асинхронды тілдесудің (электрондық пошта, кейіннен қорытынды бақылау тапсырумен оқытушының тапсырмасы бойынша білім алушының оқулықпен жұмысы) оқу іс-әрекеті процесін қарастырады.

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрінің «Қашықтан білім беру технологиялары бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидалары» құжатында «Сандық білім беру ресурстары - бұл интербелсенді түрде оқытуды қамтамасыз ететін, оқу пәні және (немесе) модульдер бойынша дидактикалық материалдар: фотосуреттер, бейнефрагменттер, статистикалық және динамикалық үлгілер, виртуалды шынайылық пен интерактивті модельдеу нысандары, дыбыстық жазбалар мен өзге де цифрлық оқу материалдары» анықтама берілген [1,7 б.].

Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінде қашықтан білім алушыларға пәннің модульдік бөлінуіне байланысты (пәннің мазмұны, тақырыптық жоспары, ұсынылатын әдебиеттердің тізімі (негізгі және қосымша, интернет көздері) модульдік бөлінуі, қашықтықтан кеңестерді өткізу кестесі; дәрістер кешенімен бірге практикалық және семинарлық сабақтардың материалдары; практикум (тапсырмалардың әдістемелік нұсқаулары, мысалдар, кері байланыс); студенттің өзіндік жұмысы және оқытушы жетекшілігімен жүргізілетін студенттің өзіндік жұмысына арналған тапсырмалар; аралық бақылауға арналған материалдар (бақылау жұмыстары, тест тапсырмалары, жеке және ситуациялық тапсырмалар); қорытынды бақылауды ұйымдастыруға керекті материалдармен (емтихандық тестілеу тапсырмалары, емтиханға арналған сұрақтар, билеттер, емтихандық бақылау жұмыстары) қамтылған.

Қашықтықтан оқыту жағдайында студенттерге тиімді кері байланысты қамтамасыз ету – оқытушының шеберлігіне байланысты екені анық. Оқытушы-профессорларға онлайн-кері байланыс дағдыларын жетілдіру үшін өмір бойы білім алу ұстанымын ұстану – қазіргі уақыттың ең өзекті мәселесі десек те болады.

Қашықтан оқыту форматы жағдайында критериалды бағалау жүйесін болашақ педагог мамандарды даярлау жағдайында қалай қолдануға болады? Бағалау жүйесінде қандай кедергі қиындықтар туындауда? Оң нәтижеге жету үшін қандай мүмкіндіктер бар? деген сұрақ төңірегінде жауап іздеуге тырыстық.

Біріншіден, 1) практикалық сабақтарда студенттердің талқылауға толыққанды қамтылуындағы шектеулер; 2) интернет желісі төмен аймақтардағы студенттердің сабаққа қатысу, тапсырмаларды мерзімінде салу мәселесі өзекті; 3) практикалық тапсырмаларды орындауда интернет желісіндегі дайын материалдарды көшіріп бере салу, яғни қажетті оқу ақпаратын қабылдау, мағыналау, қайта өңдеу, интерпретациялай алу дағдыларының қалыптаспағандығы елеулі қиындықтар туғызады; 4) ауызша пікір алмасу, студенттермен кері байланыс (тест) жасауда уақыттың шектеулігі елеулі қиындықтар туғызады.

Қиындық туғызатын мәселелерге қатысты қашықтан оқытудың тиімді жолдары айқындалды:

- дәрісті жүргізілу ерекшелігін студенттермен бірлесе отырып, «Пікірталас дәрісі», «Дәріс: сұрақ-жауап-талқылау», «Таныстырылым арқылы талдау», «Қателерді түзетуге бағытталған тренинг» формасында (Zoom, CiscoWebex, Microsoftteams және т.б.) платформалары арқылы ұйымдастыру;

- практикалық семинар сабақтарды жүргізуде қолданылатын әдіс, стратегиялары және жұмыс формалары;

- студенттің өзіндік жұмысы қашықтан оқытуға бейімдеу;

- кері байланыс жүргізу жолдары, бағалау критерийлері;

- тест, сауалнама, интерактивті тапсырмаларды құрастыру

- шешу жолдарына оқу тапсырмаларының ықшам типін айқындау; оқу нәтижесі бойынша бағалау өлшемдерінің алгоритмін құрастыру; критерийлерді құрастыру және студент әрекетінің моделін дайындау.

Критериалды бағалауды қолдануда оқу мақсаты мен нәтиже деңгейі арасындағы сәйкестікті анықтау, материалды меңгеру деңгейіне байланысты кері байланыс және түзету шаралары (жеке жұмыс, жұптық жұмыс, шағын топпен кеңес) әдістемесі айқындай отырып, нақтыланды.

Қалыптастырушы бағалау – студент пен оқытушы арасындағы кері байланысты қамтамасыз ететін және оқу үдерісін дер кезінде түзетуге мүмкіндік беретін бағалаудың түрі болып табылады.

Қалыптастырушы бағалаудың міндеттері:

– оқу мақсаттарын, бағалау критерийлерін анықтау, білім алушыларға ұсыну;

– білім алушының қай деңгейге жеткенін дәлелдеуге көмектесетін бірлескен (коллаборативті) оқытуға арналған орта құру;

– білім алушыларды дамытуға жағдай жасайтын сындарлы (конструктивті) кері байланысты қамтамасыз ету;

– білім алушыларды бірін-бірі бірлесе оқытудың сапалы көзі ретінде қатыстыру;

– білім алушыларға өзінің оқуын «құрушылар/жасаушылар» ретінде жағдай жасау болып табылады. [4,5 б.].

Осы қағидаттарды басшылыққа ала отырып, практикалық семинар және студенттің өзіндік жұмыстарына бағалау критерийлері анықталды:

Практикалық семинар сабақ және студенттің өзіндік жұмыстарын бағалау критерийлері

Практикалық семинар сабақты бағалау критерийі		
өте жақсы	жақсы	қанағаттанарлық
- білім алушы практикалық тапсырмаларды мектептегі тәжірибесімен байланыстыра және сәйкестендіре біледі	- білім алушы практикалық тапсырмаларды дұрыс орындайды, бағдарламаларды дұрыс сәйкестендіреді, бірақ бастауыш сынып оқушыларының жас ерекшеліктерін ескеруде аздаған қателіктер жібереді	- білім алушы практикалық тапсырма кезінде теориялық білімін көрсете алуы жеткіліксіз
- жағдаяттарды дұрыс шеше біліп, дұрыс негізделген шешім жасай алады	- оқытушының ескертпесінен кейін оны жөндейді	- міндетті деңгейдегі тапсырманы орындауда қателік жібереді
- бағалауы, ашық, логикалық сұрақтарды өзі құрастыру арқылы жауап береді	- жағдаяттарды шешуде дұрыс жауабын табуда аздаған қателіктер жібереді	- жағдаяттарды шешуде талдау жасауы төменгі деңгейде
Студенттің өзіндік жұмысын бағалау критерийлері		
өте жақсы	жақсы	қанағаттанарлық
- білім алушының өзіндік жұмыс мазмұны тақырыпқа және қойылған талаптарға сай келеді	- білім алушының өзіндік жұмыс мазмұны тақырыпқа және қойылған талаптарға сай келеді	- білім алушының өзіндік жұмыс мазмұны тақырыпқа және қойылған талаптарды аздап түсінетінін байқатады
- материалды жинақтай білу жәнесын тұрғысынан ойлауға бағытталған өзіндік тапсырмалар (логикалық таблица, кесте, блок-схема және моделін) негізделген шешім, сенімді дәлеледемелермен құрастыра алады	- материалды жинақтай білу жәнесын тұрғысынан ойлауға бағытталған өзіндік тапсырмалар (логикалық таблица, кесте, блок-схема және моделін) негізделген шешім, сенімді дәлеледемелері жеткізіксіз.	- материалды жинақтай білу жәнесын тұрғысынан ойлауға бағытталған өзіндік тапсырмалар (логикалық таблица, кесте, блок-схема және моделін) негізделмеген сенімді дәлеледемелері қамтылмаған
- өзіндік ой-тұжырым, қорытынды жасай алады	- өзіндік ой-тұжырым, қорытынды жасауда қиналады	- өзіндік ой-тұжырым, қорытынды жасауы ішінара байқалады

П.Блэкпен Д.Уильямнің “Қара жәшік ішіндегі жұмыс” білім алушыларға кері байланыс беру жолдарын: білім алушыларды өзара кері байланысқа тарту, білім алушыларға қосымша уақыт беру; бір мезетте бір қабілетке мән беру; білім алушылардың жеке қажеттілігіне мән беру; кері байланыс беруде уақытты қатты ұстану қажет екенін ескертеді [3,55 б.].

Кері байланыс жүргізуде оқытушы студенттің кез келген кері байланыс парағын оқи отырып, жұмысының сәтсіз шыққан тұсын және сәтті шыққан қадамын, ендігі іс-әрекетін қалай жақсартуға болатынын алдын ала біледі. Жазбаша кері байланыс жүргізуде студенттердің орындалған жұмыстарына оқытушының берген кері байланысы 1-кестеде берілген

Кесте - 1. «UNIVER» жүйесіне студенттің жіберілген тапсырмасына оқытушының кері байланысы

	
Топтық жұмыс барысындағы рөлдер бойынша бақылау парағымен жұмыс жүргізілгені байқалады, «Бақылаушы, сарапшы, модератор, идея жетекшісі» рөлдерін белсендіру арқылы топ жетістігі мен шешімін «Фишбоун» әдісі арқылы айқындалып, талдау жасауға тырысқансыз, дегенмен бақылаушы, сарапшы, модератор, идея жетекшінің <i>топтағы іс-әрекетінде кездесетін кедергілері нақты анықталғанда керемет болған болар еді!</i>	Топтық жұмыс барысындағы рөлдер бойынша бақылау парағымен жұмыс жүргізгеніңіз байқалады, «Бақылаушы, сарапшы, модератор, идея жетекшісі» рөлдерін белсендіру арқылы топ жетістігі мен шешімін «Фишбоун» әдісі арқылы айқындалған және <i>сипаттамалық тұрғыда жасалған, келесі тапсырмаларда талдау жасауға бағытталса.</i>

Рефлексия ұғымы қазіргі уақытта болашақ педагог маманның кәсіби біліктілігі мен педагогикалық құзыреттілігінің негізгі компоненттерінің бірі болып саналады. Өзін-өзі дамытумен қатар индивидтің жан мен тән үйлесіміне сәйкес өз ойын жинақтау қабілетін бейнелейтін рефлексия ұғымы пайда болды.

Студенттердің оқу нәтижелерін айқындау мақсатында сабақ үдерісі кезінде алынатын сауалнама, кері байланыс «google форм» форматында дайындалды.

Бүгінгі таңдағы мұғалім қызметіндегі педагогикалық үдерістегі рефлексия – өзін өзі бақылау, дамыту, сондай-ақ педагогикалық үдеріс кезінде студенттің өзінің оң және теріс жақтарының себептерін анықтауға, қайта ұйымдастыруға мүмкіндік беретіні анық.

Кері байланыс (рефлексия) – өзіндік білімі мен жетістіктерін бағалаудағы ең жағымды құралы болып табылады. Студент өз білімін өзі нақты бағалай алғанда ғана ары қарай білім алуын өзі реттей алуды үйрене бастайды. Сондықтан да рефлексия – өзін-өзі танудың, түсінудің, тексерудің, бақылаудың, бағалаудың негізгі тәсілі және ойлаудың қажетті құралы екеніне көз жеткізуге болады.

Кәсіптік білім шарттарының өзгеруі кезінде ой толғаныста бола отырып, өзінің даму тетіктерінің негізін жоспарлайды – деп, Д.Дьюи мен Д.Шонның «Рефлексиялаушы практик» еңбектерінде көрсетілген [3,486.]. Рефлексияланушы мұғалім – бұл ойлаушы, талдаушы, өз тәжірибесін жетілдіретін зерттеуші педагог, сондықтан болашақ рефлексиялаушы мұғалімді даярлау қазіргі уақыт талабы.

Жиынтық бағалау белгілі бір оқу кезеңінде оқу бағдарламасының мазмұнын меңгеру деңгейін тіркеу, анықтау үшін жүргізіледі. Тіркеу үдерісі кезінде оқу бағдарламасының мазмұнына сәйкес студенттердің білімін, дағдысын көрсететін дәлелдерді жинау жүзеге асырылады.

Әрбір тақырыптар бойынша жиынтық бағалау – бұл белгілі бір материалды меңгеруді аяқтаған кездегі оқу жетістігін бағалау. Аталған бағалауды сабақ соңында тақырыптың көлеміне және әрбір сабақты меңгеру тиімділігіне сәйкес тест «Quizizz», «kahoot» арқылы жүргізіледі.

Пән бойынша қорытынды баға 1-ші аралық бақылау (АБ1), 2-ші аралық бақылау (АБ2) және қорытынды емтихан (ҚЕ) жиынтық үлгерімі ретінде анықталады.

1-ші аралық бақылау және 2-ші аралық бақылау жүргізілетін тест «google форма» студент электронды поштасына жіберілген сілтеме арқылы орындайды.

Бағалау нәтижелерін оқытушы, студенттің оқудағы ілгерілеуін бағамдау үшін қолдануына болады. Ол үшін оқытушы нәтижелерді, кері байланысты студентті оқуға ынталандыратындай түсінікті етіп, өзінің нәтижесі бойынша ойлануына мүмкіндік беру қажет.

Қорытынды ой-тұжырым ұйымдастырылған тренингтер мен жаттығулар төмендегідей мәселелерді қамтылуын қажет етеді: 1) барлық мұғалімдерді қамту; 2) нәтижеге бағытталған үрдіс; 3) ақпаратпен бөлісу; 4) әрбір студенттің жеке және жас ерекшелігін ескеру; 5) студенттердің қажеттілігіне қарай жұмыс түрлерін ұйымдастыру; 6) ішкі уәжге бағыттап отырып, жұмыс жасау; 7) шығармашылық орта құру, ауызша аналитикалық талдау жүргізуге бағыттау; 8) кері байланыс орнату.

Онлайн форматта ыңғайлы, кез-келген уақытта, қажетті жерде қолжетімді жүзеге асыруға бағытталса ғана оң нәтижесін бермек!

1. Қашықтан білім беру технологиялары бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидалары. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2020 жылғы 28 тамыздағы №374 бұйрыққа қосымша.
<https://stud.kz/referat/show/77310>
2. Black H. (1986). Assessment for learning [Оқу үшін бағалау]. In D. L. Nuttall (Ed.), Assessing Educational Achievement. (pp. 7-18). London: Falmer Press.
3. ҚР педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттырудың деңгейлі бағдарламасының негізінде әзірленген педагог кадрларды даярлайтын жоғары оқу орындарының бітіруші курс студенттеріне қосымша білім беру бағдарламасы, Студентке арналған нұсқаулық, «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2015 ж. www.cpm.kz. 13б. - кітап (жанартылған білім беру бағдарламасы).
4. Оқушылардың оқу жетістіктерін критериялды бағалау жүйесін енгізудің әдіснамалық және оқу-әдістемелік негіздері. Әдістемелік құрал. – Астана: Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2015. – 58 б.

МАССОВЫЙ ОТКРЫТЫЙ ОНЛАЙН-КУРСА ПО РКИ КАК ЭЛЕМЕНТ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ СОВРЕМЕННОГО ВУЗА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Никулина Надежда Александровна
Тюменский индустриальный университет
Кандидат филологических наук, доцент
Мордвинцева Валентина Самуиловна
Кандидат филологических наук, доцент

Представляю вашему вниманию доклад, подготовленный мной и моей коллегой Мордвинцевой Валентиной Самуиловной. Мы же являемся авторами концепции и сценария массового открытого онлайн-курса по РКИ на платформе Тюменского индустриального университета.

Уже сегодня, спустя несколько месяцев после запуска курса в тестовом режиме, мы можем говорить о его достоинствах и недостатках, описание которых может быть полезным для коллег из других российских вузов, участвующих в реализации подобных проектов.

Начнём с того, что безусловным фактором перспективности такого курса является его доступность, поскольку цифровая презентация материала является значительным фактором в преодолении технических барьеров, обусловленных приобретением учебников и работой с ними, дистанцией, которая возникла в результате пандемии, а также тем, что в нашу эпоху гаджетов такое обучение (через телефон и Интернет) воспринимается современными молодыми людьми во всём мире как вполне комфортная форма работы. Но с другой стороны, мы все понимаем, что у такого обучения есть минусы, коммуникативные погрешности и проблемы, которые мы ещё не научились решать по причинам технологическим, психологическим и методическим.

Первой (но решаемой) проблемой этого и подобных курсов является выход на адресата и понимание этого адресата. Примечательно, что от ясности посылки зависит значительная доля успеха в продвижении онлайн-курсов. Этот учебный курс адресован иностранным слушателям, освоившим вводно-фонетический курс и мотивированным к изучению русского языка и дальнейшей жизни и учёбе в России.

Процесс тестирования показал, что наша стратегия с выбором адресата может быть эффективной в том случае, если выходу на платформу предшествовало освоение вводного фонетического курса, и очень эффективным, если процесс изучения русского языка с преподавателем (пусть и в режиме онлайн) продолжается. Курс оказался работающим именно в качестве дополнительной составляющей, ориентированной на закрепление коммуникативных навыков, на фоне реальных условий учёбы и жизни.

В настоящее время МООК по РКИ содержит семь основных разделов: «Знакомство с городом и университетом», «Знакомство. Рассказ о себе», «Еда в Тюмени», «Погода в Тюмени», «Жизнь студентов ТИУ. Праздники, отдых, хобби», «Прогулка по Тюмени», «Жизнь в Тюмени». Каждый раздел позволяет изучать темы на материалах, отражающих реальные условия города и вуза, формировать коммуникативную компетенцию на основе образцов, предложенных в роликах, прокомментированных преподавателем, актуальных в системе грамматических моделей русского языка. Так, например, раздел о еде помогает иностранцу освоить основные речевые формулы, необходимые для посещения кафе и магазинов, формирует представления о бытовых условиях жизни в Тюмени и даже о некоторых традициях питания в России. Раздел о погоде готовит обучающихся, проживающих в жарких странах, к особенностям сибирского климата и рассказывает о сезонных проблемах людей в выборе одежды и прочих.

Примечательно, что формат курса позволяет вносить дополнения не только в каждый из разделов, но и включать в него новые темы (например, в настоящее время разрабатывается сценарий разделов по медицинскому обслуживанию в городе). Именно возможность корректировки модулей курса, правки фрагментов по мере апробации является неременным условием успеха в продвижении проектов такого типа. В качестве рекомендации коллегам хочется сказать именно о необходимости планирования бюджета проекта таким образом, чтобы существовал резерв на постоянное обновление ресурса.

Все мы понимаем, насколько изучать иностранный язык по Интернету непросто, тем более без преподавателя, самостоятельно, а региональная составляющая (в совокупности с нескучной презентацией учебного материала) в некоторой степени оказывают мотивирующее воздействие. Именно мотивация составляет главную проблемную зону дистанционного обучения. Поскольку в условиях реальной аудитории у преподавателя гораздо больше способов вдохновить ученика на изучение предмета, стимулировать к выполнению заданий и т.д. В нашем случае обучающийся начинает готовиться к поступлению в российский вуз и отработка навыков говорения превращается в фактор успеха. Сегодня мы можем говорить и о том, что курс способствует будущей адаптации иностранцев в условиях российского города и вуза и эта особенность курса способна формировать устойчивую мотивацию к изучению русского языка как иностранного.

При этом мы изначально понимали, что этот и подобные курсы не смогут обеспечить возможность успешного изучения языка в режиме самостоятельного онлайн-обучения даже на 50 процентов. И это нормально. Поскольку языковое обучение становится наиболее эффективным только в режиме индивидуальной работы с педагогом, поскольку у каждого человека разные способности к языку, разный уровень обучаемости и т.д.

Область методической рефлексии – это самый важный фактор удачи или неудачи в создании проектов подобного типа. Язык и речь – специфическая область для изучения, в которой нельзя с опорой на знания обрести необходимые навыки говорения, слушания и коммуникации без практики, поэтому на этапе разработки концепции курса были предложены установки, которые учитывают эту специфичность и решают конкретные задачи, направленные на формирование у обучающихся

- устойчивых навыков диалогического общения;
- активного лексического запаса;
- устойчивого приятия чужой культуры и способности к продуктивному диалогу;
- мотивации к изучению русского языка, необходимой для успешного освоения любого онлайн-курса.

Для решения этих задач основными стали принципы, с одной стороны, традиционные для методики обучения иностранным языкам, с другой стороны, сформированные под влиянием практик обучения в виртуальной среде и с учётом возможностей новых технологий. Базовыми принципами, направленными на методическую составляющую курса стали следующие:

- принцип последовательного включения нового материала (от простого к сложному); установка на успешную адаптацию в условиях русского города и вуза через эффект понимания чужой речи (аудио, видео и активная работа с ними); Адаптация к реальным условиям жизни и учёбы – задача, от решения которой зависит результат обучения даже в режиме онлайн.
- принцип результативности, основанный на эффекте успеха от выполненных заданий (каждый раздел содержит тестовые и творческие задания, позволяющие обучающему почувствовать личный прогресс);
- принципы продуктивного межкультурного диалога (русский язык как возможность рассказать о себе и о своей стране).

Примечательно, что такой курс может стать фактором качественного отбора иностранных абитуриентов, способных к учению (обучаемость не обязательное качество человека), который хочет жить и учиться в неродной стране.

Вынужденная (в условиях пандемии) практика дистанционного обучения русскому языку позволила уточнить плюсовые и минусовые стороны онлайн-обучения. С одной стороны, сформировалась продуктивная практика учить и учиться в условиях дома, получать необходимую информацию в удобное время, регулировать график обучения и т.д., с другой стороны, конкретизировались проблемы, сопутствующие обучению в режиме онлайн. Обучение русскому языку как иностранному в формате открытых массовых онлайн-курсов – это начало пути специалистов нашего университета, поскольку MOOK такого типа нельзя сделать однажды и не заниматься его актуализацией.

ОБРАЗОВАНИЕ С ПРИМЕНЕНИЕМ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ И ПЕРЕКВАЛИФИКАЦИИ

Парманасова А. Дж, к.э.н., доцент

Кыргызский Национальный университет им.Ж.Баласагына, г.Бишкек

Аннотация

Статья рассматривает вопросы дистанционного образования в новых условиях. Показан опыт применения дистанционных технологий в Кыргызском Национальном университете им.ЖусупаБаласагына на примере факультета переподготовки и повышения квалификации кадров. В статье описан процесс использования дистанционных образовательных технологий в подготовке слушателей на профессиональной переподготовке на базе ВПО (высшего профессионального образования), т.е. на базе первого образования (специалитет, бакалавриат)

Ключевые слова

Дистанционные образовательные технологии, дистанционное обучение, образовательные платформы, профессиональная переподготовка, повышения квалификации, модульные задания, пандемия, цифровые технологии.

Annotation

The article considers the issues of distance education in new conditions. The experience of using remote technologies at the Kyrgyz National University is shown. Zhusup Balasagyn on the example of the Faculty of Retraining and Advanced Training of Personnel. The article describes the process of using distance learning technologies in the preparation of students for professional retraining on the basis of HPE (higher professional education), i.e. on the basis of the first education (specialty, bachelor's degree)

Keywords

Distance learning technologies, distance learning, educational platforms, professional retraining, advanced training, modular tasks, pandemic, digital technologies.

Современные образовательные технологии активно ведут к информационному обществу, цель которого доносить информацию «из первых рук» в кратчайшие сроки и любое время суток, и на удалённом расстоянии.

Мировые тренды цифровизации общества, государственного управления, цифровизации экономики, образования подводит к тому, что именно образование ставит практическую цель обучения цифровым навыкам.

Национальная программа «Цифровой Кыргызстан» поставила цель достижения данного приоритета во всех сферах кыргызского общества.

Кыргызский Национальный университет им.ЖусупаБаласагына уже более десяти лет работает над развитием, внедрением, поиском разных образовательных платформ научно-практически применимыми для образования как очного так и заочного обучения, согласно Положения об организации учебного процесса с применением дистанционных образовательных технологий.

https://www.knu.kg/ru/images/stories/2018/03_2018/15/uo/pol_org_up_dot.pdf

Факультет переподготовки и повышения квалификации кадров является базовым факультетом в вопросе профессиональной переподготовки и повышения квалификации кадров и дополнительного образования

https://www.knu.kg/ru/images/stories/2018/03_2018/13/uo/pol_dpo.pdf.

Становится логичным, что новые образовательные платформы призваны активно применять именно в системе профессиональной переподготовки и получения дополнительного образования, и повышении квалификации кадров.

В условиях пандемии факультет стал активнее и интенсивнее применять различные интернет ресурсы.

Факультет работал с образовательными технологиями как MOODLE, AVN, ZOOM, Google meet, WhatsApp, TelegramWeb.

В настоящий момент наиболее активное развитие образовательных технологий и платформ является AVN, ZOOM, Google meet.

Несколько лет КНУ им. Ж.Баласагына активно работает с образовательной платформой avn<http://avn.knu.kg/> это образовательный портал включающий все разделы учебного процесса (рис1.)

Рисунок 1. Внешний вид образовательного портала avn (<http://avn.knu.kg/>)

В соответствии с нормативно-правовыми документами в Университете применение дистанционных образовательных технологий (ДОТ) дает возможность академической свободы при преподнесении лекционных и практических занятий, проведении экзаменов, приёме курсовых работ, выпускных государственных экзаменов.

Факультет специализируется на профессиональной переподготовке и повышении квалификации кадров на базе ВПО (на базе первого образования), что дает широкие возможности для применения дистанционных образовательных технологий (ДОТ), контингент слушателей почти 75% это трудоустроены, многие получают дополнительное образование на базе первого образования и по окончании получают диплом государственного образца квалификация– бакалавр.

Профессиональная переподготовки осуществляется по четырем направлениям:

- Юриспруденция
- Экономика
- Психология
- Педагогика.

Факультет последовательно и целенаправленно вел и ведет программу совершенствования применения ДОТ, что позволяет быть привлекательным на образовательном рынке услуг.

ППС факультета разрабатывает учебно-методические материалы (УМК), которые доступны для слушателей, слушатели получают логины и пароли (которые можно изменить) и через них получают доступ ко всем учебно-методическим комплексам (рабочей программе, силлабусу, лекционный материал, вопросы к модульным заданиям, темы самостоятельной работы студентов (СРС), списку литературы).

Применение дистанционных методов обучения дает свои положительные моменты для обучающейся категории (большая часть трудоустроены) на факультете:

- Слушатели отмечают, что ДОТ дает возможность без отрыва о производства получать дополнительное образование;
- Доступ к УМК не ограничено в любое время суток;
- Возможность с любой точки мира получить все учебно-методические материалы;
- В ход в образовательный портал имеет удобные навигации;
- Связь с преподавателем через все возможные интернет платформы;
- Получение модульных заданий без ограничений;
- Экономическая выгода для слушателей;
- Экономия времени;
- Гибкость обучаемые работают с учебными материалами в удобное время.

Факультет уже более пяти лет ведет активное внедрение и совершенствование дистанционных технологий в систему профессиональной переподготовки и повышения квалификации кадров.

Применение дистанционных технологий на факультете для слушателей на базе ВПО в период пандемии, показала стратегически верную траекторию развития образования в системе профессиональной переподготовки и повышения квалификации кадров.

ППС морально, профессионально, технически был готов на удаленном расстоянии вести занятия, так же как и слушатели.

Развитие и совершенствование дистанционных образовательных технологий актуально, своевременно и значимо особенно для профессиональной переподготовки и повышения квалификации.

ПАНДЕМИЯ ЖАҒДАЙЫНДА ФИЗИКА ПӘНІ МҰҒАЛІМІНІҢ ҚЫЗМЕТІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН КӘСІБИ ТАЛАПТАР

Сандибаева Н.А.

п.ғ.к., қауым. проф. м.а. ҚҰҚПУ, Алматы қ.

«Оқытумен айналысқан, өзі де әрқашан оқумен айналысуы керек» (Ричард Генри Дани).

Уақыттың кез-келген ағымына қарай, қоғам сұраныстары мен мемлекет талаптары бойынша өзгерістерге орай бейімделетін тұлғалар, ол білім беру саласының негізі болған мұғалімдер. Мұғалім үнемі өз оқушыларына - оқу қабілетінің жоғарылығын көрсетуі керек. Қазіргі заманауи мұғалім балалармен бірге, жаңа әдістерді, технологияларды іздеуде, балалардың дамуы үшін оңтайлы жағдай жасау үшін әріптестерінің тәжірибесін зерттеуде. Себебі, бүкіл әлемді шарпыған пандемия кезіндегі тіршілік ету, өмір сүру ережелерін бейімдеу де білім беруді, атап айтқанда мұғалімдерді айналып өтпеді. Осы орайда Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі «Қашықтықтан білім беру технологиялары бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» 2015 жылғы 20 наурыздағы № 137 бұйрығына өзгеріс енгізіп, білім беру ұйымдарында қашықтықтан білім беру технологиялары бойынша оқу процесін ұйымдастыру тәртібін айқындаған болатын [1]. Қазақстанда 2020 жылдың наурыз айынан басталған қашықтан оқытудың мүмкіндіктерін зерттеу (оң және теріс жақтары) әлі күнге дейін жүргізілуде. Қашықтан оқыту – балалардың білімін бір күнге тоқтатпауға мүмкіндік береді. Әлемдік білім беру жүйесінде де орын алған ізденістер қашықтан оқытуда жаңа технологиялар мен әдістерді білім алушыға қиындық туғызбайтын жаңа теориялар мен шешімдерді ұсынууда.

Мектепте қашықтан білім беру процесінде отандық 8 онлайн платформа қолданыста.

2020-2021 оқу жылының басында 2,6 млн оқушы қашықтан, 800 мың бала дәстүрлі форматта мектепке қатынап оқыды. Білім және ғылым министрі Асхат Аймағамбетовтың сөзінше, қашықтан оқуға сегіз қазақстандық онлайн білім платформалары, шетелдік WhatsApp, Telegram мессенджерлері, Zoom видеоконференциясы, Microsoft Teams, Google Classroom платформалары қосымша қолданылды [2].

Қашықтықтан оқытуды ұйымдастыру мен оны жүргізу тәртібі ерекше. Атап айтсақ, бастауыш мектептің оқушылары үшін қашықтан білім алудың өз қиындығы бар, олар ата-ананың, ұстаздың бақылауын қажет етеді. Дәстүрлі оқуға қарағанда, қашықтан оқыту кезінде бастауыш оқушыларына ерекше эмоция, кері байланыс қажет.

Физика пәні бойынша оқушы мен оқытушы арасында толыққанды байланыстың болмауы, жеке психологиялық ахуал, оқушылардың білім алуына орай дерек көздеріне қол жетімділік, техникалық жабдықтар, компьютер мен интернет қажет. Сонымен бірге әдістемелік тұрғыдан физикадан оқушыларға практикалық жұмыстың, бақылаудың аздығы, оқушылардың өз білімдерін жазбаша түрде жеткізу қиындығы, физикалық үйірме жұмыстарының жүргізілмеуі кері әсер етеді.

Физика пәнінің мұғаліміне қойылатын талаптар:

- оқушылардың оқу пәні бойынша жазу дәптерлері, оларды ресімдеу, жүргізу тәртібі, бірыңғай орфографиялық режимді сақтау.

- бақылау және зертханалық жұмыстарды уактылы жүргізу.

- физика пәнінен оқушылардың дәптерлерін оқу тоқсанында бір-екі рет тексеру.

- физика пәні бойынша мектеп олимпиадасын және сыныптан тыс жұмыстарды ұйымдастырады.

- мектепте еңбекті қорғау, қауіпсіздік және өрт қауіпсіздігі туралы барлық нұсқауларды орындайды.

- физика кабинетінің зертханашысының жұмысын басқарады [3].

Физика пәнінің мұғалімі оқу жылының ерекше жағдайларына қарамастан, қашықтан оқытуды меңгеруде. Карантин кезінде оқытудың да пайдасы мұғалімдер үйден шықпай-ақ техникалық мәселелермен айналысып, цифрлық ресурстарды игеруде.

Қашықтан сабақ өткізудегі іс-тәжірибені талдай отырып, Uchi.ru, Youtube, Wizio, ZOOM, Google HangOuts және т.б. платформалардың мұғалімдерге, ата-аналарға, білім алушыларға көмек ретінде қызметтерді ұйымдастырды.

Мектеп әкімшілігі, мұғалімдер, ата-аналар мен оқушылар бірігіп, біртұтас бүтін болғанда ғана сәтті білім беру орнайды. Әрине мұғалімдерге өз уақытын компьютер экранының алдында өткізіп, электронды және қашықтықтан оқыту сабақтарына презентациялар дайындауға, үй жағдайында онлайн сабақтар өткізуге және ата-аналарымен онлайн кездесулер өткізеді. Егер бір отбасында бірнеше оқушы болса және техникалық мүмкіндіктері шектеулі болса, мәжбүрлі өзін-өзі оқшаулау отбасылардағы невроздық дәрежені жоғарылатып, еріксіз түрде «мұғалім» роліне ие болған ата-аналарға үлкен жүк түсіреді [4].

Ең алдымен, оқу процесінің барлық қатысушылары үшін физика сабақтарын жаңа формада қай платформада өткізу керектігін анықтау керек:

- оқушыларға ыңғайлы сервистерді таңдау;
- қашықтан оқыту жөнінде вебинарлар мен курстардан өту, арқылы білімді арттыру;
- оқытушы, ата-ана, оқушы үшін тиімді және қолжетімді платформаларды таңдай білуі;
- сабақтың барысында көру қабілетінің нашарлауы мен сколиоздың алдын алу үшін екі минут физикалық жаттығуларға арнау;

- онлайн оқытуда балаларға жаңа форматта сабақты жүргізу және мінез-құлық ережелерімен таныстыру қажет;

- материалды ұсыну кезінде алдын-ала дайындалған презентацияны, құжаттарды немесе тапсырмалары бар карточкаларды (міндетті түсініктемелермен) көрсету үшін жұмыс үстелінің көрсетілімін пайдалану үшін кем дегенде 50% уақыт қажет;

- оқушылардың назарын онлайн форматта бақылау оффлайнға қарағанда қиынырақ, сабақ барысында мұғалімге сұрақ қойылса, оқушы оны есінде сақтай алады және оқушы назарын шектентіс түсірмеу үшін, мұғалім чатта сұрақтар қоюды сұрағанда ғана сұрақтарын чатқа жібереді;

- дұрыс тандалған суреттер мен бейнематериалдар сабаққа назар аударуға көмектеседі;
- Егер бейнетрансляция кезінде мәселе туындаса, үрейленудің қажеті жоқ. Онлайн-мұғалімдер үшін де, балалар үшін де қашықтан оқытуға төселуге көп уақыт қажет;

Техникалық мамандықтарға арналған бейіндік пән ретінде физика ғылыми білімнің гуманистік мәнін де көрсетеді, олардың адамгершілік құндылығын баса көрсетеді, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін қалыптастырады. Физика пәнінен қашықтан оқытудың ерекшелігі, бұл оқушыға іс-әрекеттің белсенді дамуының шарттары мен ортасын, өзін және күштерін сынап көру, қызықты іс-әрекет пен қарым-қатынасты іздеу, өз ісін таңдау және оны нақты материалдық нәтиже түрінде аяқтау, жаңа қабілеттерді игеруді және бар қабілеттерін жетілдіруді қамтамасыз етеді. Физика курсы-бұл үйлесімді, логикалық байланысты сабақтар жүйесі. Оқу процесі білім көлемін беруге емес, өз бетінше білім алу дағдыларын дамытуға бағытталған [5].

Физика пәнін дәйекті, кезең-кезеңмен зерттеу болашақ орта буын мамандарының техникалық ойлауының нақты логикалық әдісін жасайды. Физика ақыл-ой қабілеттерін дамытудың қуатты құралы болып табылады, ақпаратты талдаудың практикалық дағдыларын, өзін-өзі оқытуды қалыптастырады, оқушылардың өзіндік жұмысын ынталандырады. Физиканы зерттеудің басты мақсаты танымдық қызығушылық негізінде зияткерлік техникалық және шығармашылық әлеуетін дамыту үшін оңтайлы жағдай жасау.

Физиканы оқытудың негізгі міндеті – әр оқушының өзіндік ерекшелігін, психологиясын және әлеуетті мүмкіндіктерін ескере отырып, қызықты және тартымды оқыту, тәуелсіздік, оқу процесіне шығармашылықпен іздену, еркін білім алуға және тұлғаның дамуына ықпал ететін әдістерді табу және жүзеге асыру. Физика бойынша қашықтан оқыту бағдарламасы курстың барлық бөлімдері бойынша іргелі физикалық теорияларды зерттеу, физикалық есептерді шешу, өзіндік және жеке тапсырмаларды қарастырады.

Физиканы қашықтықтан оқыту курсы білім алушылардың қызығушылықтарының ерекшелігін, олардың білім алу стилін, психологиялық және жас ерекшеліктерін ескереді; ойлау қызметін жандандыруға, дерексіз ойлау операцияларын дамытуға ықпал етеді: талдау, синтез, жалпылау,

салыстыру; ғылымның іргелі негіздері мен олардың қосымшаларын өз бетінше зерттеу дағдыларын игереді.

Физиканы қашықтықтан оқыту кезінде зертханалық сабақтарды өткізу нысандары мен әдістерінің өзіндік ерекшеліктері бар:

- зертханалық жұмыстарды зерттеушілікке жақын орындау;
- зертханалық жұмысқа бөлінген уақыттың қатаң тәртібінің болмауы;
- қиындықтар туындаған жағдайда кеңес алу мүмкіндігі;
- зертханалық жұмыстарды жеке орындау мүмкіндігі, нәтижелерді чаттарда, форумдарда талқылап, тәжірибе алмасу;
- зертханалық жұмыстарға әртүрлі тапсырмалардың болуы.

Физиканы қашықтықтан оқыту кезінде зертханалық жұмыстарды орындауға арналған құралдар төмендегі талаптарды қанағаттандыруы тиіс:

- зертханалық қондырғылардың модельдері көрнекі және қауіпсіз болуы тиіс;
- виртуалды зертханалық қондырғылар интерактивті және эргономикалық болуы керек;
- зертханалық жұмыстарға арналған нұсқаулықта жұмысты жүргізу үшін жеткілікті теориялық бөлім, сондай-ақ оқушылардың оқу қызметін жандандыру элементтері болуы керек.

Міндеттерді шешу бойынша физикалық практикумды чаттарда, форумдарда, бейнеконференцияларда консультацияларды трансляция режимінде өткізген жөн.

Физика пәнінің мұғалімі өзінің пәнін және пәнаралық байланысты салаларын, сонымен қатар педагогикалық, психологиялық білімді, физиканы қашықтықтан оқытуды, ақпараттық және телекоммуникациялық технологияларды, оқу процесін қашықтан ұйымдастырудың ерекшеліктерін меңгеруі керек.

Алайда, білім беру үшін дағдарыс пен оны жеңу шаралары мұқият назарда болуы керек, өйткені олар қазір оқып жатқан адамдар үшін ғана емес, сонымен бірге болашақ білім беру жүйесі үшін маңызды.

Эпидемияның таралуын тоқтату үшін көптеген мемлекеттерде оқу орындарының жабылуы және оқытуды онлайн форматқа көшіру маңызды шешім болды. Талдау көрсеткендей, вирус жұқтырғандар саны өскен сайын мектеп, колледж, университеттерді жауып, білім беруді қашықтан оқытуға көшті.

ЭБДҰ халықаралық оқушыларды бағалау бағдарламасының (PISA) нәтижесі цифрлық оқыту мүмкіндіктеріне дайын еместігін көрсеткен болатын. Бұл инфрақұрылым мен мұғалімдердің дайын болмауынан бастап, балаларды оқытуға ынталандыру міндетіне дейін және отбасылардың әлеуметтік-экономикалық жағдайына байланысты білім беруді саралау үшін қауіпті.

Бірақ COVID-19 пандемиясынан туындаған дағдарыстың айқын жағымсыз әсерлеріне қарамастан, ол қазіргі болжанбайтын әлемде сандық алшақтықты жою және табиғи апаттардан бастап зорлық-зомбылыққа дейінгі әртүрлі қауіп-қатерлерге қарсы тұру дағдыларын қалыптастыру өте қажет екендігі туралы бірқатар мүмкіндіктер береді. Цифрлық алшақтықты жою білім беруде тұрақтылықты қамтамасыз ете алады.

Білім беру саласында бұған дейін де жаңашылдар бүкіл әлем бойынша цифрлық сыныптарда оқыту бойынша эксперименттер жасаған болатын. Бірақ бұл процесс өте баяу және жүйесіз болды.

Қорыта келгенде мұғалімдер мен оқушылардың көпшілігі жаңа форматта оқуда айтарлықтай қиындықтарға тап болды. Әлбетте, дағдарыстық жағдай елдердің басым көпшілігінде онлайн-оқытуды сынақтан өткізу және бейімдеу процесін жеделдетті. Еліміздің білім берудегі цифрлық технологиялары төтенше жағдай кезінде цифрлық оқытуды игеру үшін, заман талабына сай білім беруді қажет етеді. Теледидар, интернет, түрлі бағдарламалар арқылы, жаңалықтан құр қалмай ілгерілей отыру болашақ ұрпақ үшін жасалған нақты шаралар болып табылады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. <https://www.gov.kz/memleket/entities/edu>
2. <https://informburo.kz/>
3. Соловьева Т.А. Болашақ мұғалімдердің пәнді дайындаудағы қашықтықтан оқыту технологиясы
4. Сергиенко И.В. Қашықтықтан оқыту процесін модельдеу негіздері. // Білім берудегі инновациялар. - 2005.-№2.
5. COVID-19 Impact on Education // Сайт en.unesco.org (<https://en.unesco.org/COVID19/educationresponse>).

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ РОДИТЕЛЕЙ, ИМЕЮЩИХ ДЕТЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ РАЗВИТИЯ, В ПЕРИОД ПАНДЕМИИ COVID-19

Семенова Людмила Михайловна, канд. биологических наук, доцент кафедры технологий психолого-педагогического и специального образования Орловского государственного университета им. И.С. Тургенева (Россия, г. Орел)

Ивашова Ирина Александровна, канд. пед. наук, профессор кафедры библиотечно-информационной деятельности Орловского государственного института культуры (Россия, г. Орел)

Мукашева Марияш Базкеновна, канд. пед. наук, доцент, кафедра библиотековедения и библиографии, Казахский национальный женский педагогический университет (Республика Казахстан, г. Алматы).

Аннотация. В статье рассматриваются основные формы сопровождения родителей, имеющих детей с ограниченными возможностями развития. Показаны формы и приемы этой работы во взаимодействии образовательных учреждений, учебных центров и библиотек в условиях пандемии.

Ключевые слова: учебные центры, образовательные учреждения, библиотеки, родители, дети с ограниченными возможностями развития, сотрудничество, формы сопровождения, пандемия.

Annotation. The article discusses the main forms of support for parents with children with developmental disabilities. The forms and techniques of this work in the interaction of educational institutions, training centers and libraries in the context of a pandemic are shown.

Keywords: educational centers, educational institutions, libraries, parents, children with developmental disabilities, cooperation, forms of support, pandemic.

Поддержка родителей «особого» ребёнка, повышение общей грамотности родителей в вопросах нарушенного развития их ребёнка является важным направлением в деятельности учебно-методических центров. Сопровождение ребенка с ограниченными возможностями следует понимать как комплексную технологию поддержки и помощи ребёнку и его родителям в развитии, обучении, воспитании со стороны специалистов различного профиля [1, 2].

Основными формами сопровождения являются: консультативно-просветительская, коррекционно-развивающая, досуговая, совместная деятельность родителей и детей. В условиях пандемии учебные центры и городские библиотеки региона продолжили обслуживание детей с ограниченными возможностями и их родителей в дистанционном режиме, через свои официальные сайты, аккаунты социальных сетей, каналы интернет-платформ.

Консультативно-просветительская деятельность. В учебно-методическом центре апробирована такая форма консультаций как дистанционное интернет-консультирование и обучение родителей, имеющих детей с особыми образовательными потребностями. Консультативно-просветительская деятельность в работе с родителями направлена на повышение информированности родителей в области развития и воспитания детей с ограниченными возможностями в условиях семьи, с учетом особенности развития, решения проблем каждого ребенка и оказание методической помощи семье [8]. Индивидуальные консультации, беседы, дискуссии и обсуждения заданных тем, педагогических и проблемных ситуаций, решение педагогических задач помогали родителям осознать важность своего влияния на развитие личности ребенка, они учились содействовать его гармоничному развитию, активно сотрудничать с нами. Родители имели возможность задать любой вопрос и получить исчерпывающий ответ, так как на консультации приглашались врачи, психологи учителя-логопеды, социальные работники, юристы, священнослужители, работники библиотек. В этой связи, родителям были интересны рекомендации по организации жизни ребенка в семье, методы и приемы коррекционно-развивающего воздействия на него, в соответствии с возрастными и индивидуально-типическими его особенностями, состоянием соматического и психического здоровья [9].

Особый интерес вызвали у родителей встречи с работниками библиотек. Библиотеки поддерживают партнерские отношения с образовательными организациями, активно работают с «особенной» категорией детей и их родителями в рамках проектов, направленных на социализацию детей с ограниченными возможностями здоровья: «Особый читатель: особый подход», «Библиотека как центр помощи и поддержки детям с ОВЗ», «Ты не один», «Библиотека для особого ребенка» и др. Библиотеки начали внедрять разные формы дистанционного обслуживания для данной категории

пользователей: организация доступа к электронным ресурсам, информирование о составе фондов, справочное обслуживание [7]. Совместно со специалистами учебно-методического центра библиотекари провели вебинары «Дети с ограниченными возможностями в библиотеке», «Книжное царство – мудрое государство», направленные на поддержку и развитие интереса к чтению и книге. Библиотекари помогли родителям в отборе детской литературы, доступной и понятной ребенку.

Коррекционно-развивающая работа с родителями направлена на создание эмоционального настроя на совместную работу, повышение их педагогической компетентности, оказание помощи во взаимодействии со своим ребенком, а также обучение их эффективным приемам работы с ним. В практике дистанционного обслуживания в условиях пандемии и самоизоляции можно назвать несколько способов раскрытия информационных ресурсов по данному направлению. Самый распространенный способ – создание и размещение на сайтах виртуальных выставок. На этих мероприятиях родители закрепляли имеющиеся знания и изучали что-то новое. При этом они имели возможность поделиться опытом друг с другом, обсудить те или иные проблемные ситуации, которые возникают при воспитании и обучении ребенка. Также, большое внимание уделялось ознакомлению с методикой проведения игр и упражнений на регуляцию психофизиологического состояния, снятие нервно-психического напряжения, обучение дыхательной гимнастике, что способствовало включению родителей в решение коррекционно-воспитательных задач. В работу с родителями включали новые инновационные формы (сказкотерапию, игротерапию, изотерапию, лепку из глины, пластилина, теста, музыку) [10].

Исследование показало, что проблема организации и обеспечения доступности пространства информационных систем для родителей, воспитывающих особого ребенка, достаточно актуальна. Сотрудники библиотек на занятиях проводили презентацию новых методических и информационных материалов, знакомили родителей с электронными ресурсами (пособия для развития речи, творчество с детьми, музыкальное воспитание, развитие мелкой моторики и др.). Все это было направлено на повышение психологической и педагогической компетентности родителей по вопросам, касающимся обучения и воспитания особых детей.

Досуговая деятельность рассматривается нами как средство реабилитации и психолого-педагогической коррекции детей с особыми образовательными потребностями силами родителей в условиях семьи. Данная форма включает самые разнообразные темы, направленные на оздоровление детей, развитие речи, интереса к художественной деятельности («Своими руками», «Чудесный сундучок», «Играем пальчиками, развиваем речь», «Читаем сказку», Спорт, спорт, спорт», «Пуговица», «Как читать сказки», «Забавные зверюшки») где родители овладевали не только знаниями по теме, но и получают практические умения по формированию тех или иных навыков у ребенка [3,11]. Досуговая деятельность в дистанционном режиме отличается тематическим разнообразием. Среди мероприятий досугового характера в учебном центре используются видеозаписи проведенных лекций, презентаций, литературных композиций и концертов, снятые видеоролики, организованы на платформе ZOOM мастер-классы, онлайн-встречи. Все это способствует оптимизации детско-родительских отношений, формирует положительные установки у родителей [7].

В учебно-методическом центре нами была апробирована такая форма консультаций как дистанционное интернет-консультирование и обучение родителей, имеющих детей с особыми образовательными потребностями [4. 5]. Наиболее значимыми оказались беседы с родителями детей с нарушениями опорно-двигательной системы. Дистанционное интернет-консультирование и обучение родителей проводилось один раз в неделю в удобное для них время. Для каждого родителя в среднем проведено 10-12 консультаций. Обучение родителей работы с каждым конкретным ребенком направлено на развитие его личности и интеллектуальных качеств. При этом родители всегда могли задать любой интересующий их вопрос и получить четкий и обоснованный ответ. Установлено, что после обучения родители владеют необходимой информацией, навыками и умениями по организации воспитания и обучения детей с нарушением опорно-двигательной системы в семье. Доказано, что использование технологий дистанционного обучения родителей создает максимально благоприятные условия для овладения ими знаниями, для развития и проявления творческой индивидуальности детей, в зависимости от их возможностей и интересов.

Таким образом, несмотря на особый режим работы образовательные организации, учебные центры, библиотеки продолжают выполнять свои функции по обслуживанию «особенной» категории детей и их родителей. Учреждения перешли на дистанционный режим работы, перенесли мероприятия в онлайн-формат, стали вводить новые цифровые сервисы, расширять электронные ресурсы. Это позволяет судить об огромном информационном и культурном потенциале данных организаций в создании условий для образования и просвещения в чрезвычайных условиях.

ЛИТЕРАТУРА

1. Акатов Л. И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья. – Москва, 2003.
2. Корельская Н. Г. «Особенная» семья – «особенный» ребенок. – Москва, 2003.
3. Коррекционные подвижные игры и упражнения для детей с нарушениями в развитии / Под. ред. Л. В. Шапковой. – Москва, 2002.
4. Казьмин А. М., Словохотова О. В. Дистанционное консультирование родителей в ранней помощи: компетентностный подход // Клиническая и специальная психология. – 2019. – Том 8. – № 2. – С. 159-184.
5. Кудрина Т. П., Серкина А. В. Дистанционное консультирование родителей в системе ранней помощи: из опыта работы // Дефектология. – 2013. – № 6. – С. 60-70.
6. Мастокова Е. М., Московкина А. Г. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии. – Москва: ВЛАДОС, 2003. – 408 с
7. Муниципальные библиотеки Орловской области в 2019 году: информационно-аналитический отчет и статистический сборник. – Орловская детская библиотека им. М. М. Пришвина. – Орел, 2020. – 41 с.
8. Основы психологии семьи и семейного консультирования. / Под ред. Н. Н. Посысоева – Москва: Владос. Пресс, 2004.
9. Семенова С. И. Социально-психологическая адаптация ребенка в общество. – Москва, 2004.
10. Ткачева В. В. Психокоррекционная работа с матерями, воспитывающими детей с отклонениями в развитии. – Москва, 2000.
11. Щербакова А. М. Воспитание ребенка с нарушениями развития. – Москва, 2002.

ВОЗМОЖНОСТИ УНИВЕРСИТЕТА В ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В ГИБРИДНОМ ФОРМАТЕ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ

Лидер А.М., д.т.н., профессор
Склярова Е.А., к.п.н., доцент
Слесаренко И.В., к.п.н., доцент

Национальный исследовательский Томский политехнический университет

Аннотация. Возможности университета по реализации гибридного обучения безграничны. Опыт Томского политехнического университета по организации и реализации учебного процесса в формате гибридного обучения в условиях пандемии рассматривается в рамках решения трех групп задач современного этапа развития гибридного обучения – организационно-методических, учебно-методических (дидактических), психолого-педагогических. Обсуждаются доступные методические и организационные решения, внедряемые модели гибридного обучения, сформулированы рекомендации по организации учебного процесса в гибридном формате в условиях пандемии Covid-19.

Ключевые слова: гибридный формат обучения, университет, задачи организации учебного процесса, модели гибридного обучения

Введение. Новые задачи

Большая степень неопределенности сегодня в связи с пандемией Covid-19 заставляет университеты мира обеспечивать организацию учебного процесса в формате смешанного или гибридного обучения в долгосрочной перспективе. Гибридное обучение стало мировым трендом, самым востребованным форматом организации учебной деятельности.

Модели гибридного обучения внедрены в учебный процесс различных университетов мира достаточно давно. Термин «гибридное» обучение относится ко всем форматам «смешанного» обучения, означая, что с самого начала организации занятий учебная дисциплина планируется к реализации частично онлайн и частично при личном очном взаимодействии. В обычных условиях реализации учебного процесса гибридное обучение подразумевает уменьшение времени нахождения студентов в учебной аудитории, таким образом, одновременная реализация занятий не ограничена возможностями аудиторного фонда университета [1;2]. Организация учебного процесса в гибридном формате дополнительно приобретает другую учебно-организационную форму – преподавание ведется в двойной аудитории студентов. Это означает, что часть студентов присутствует на занятии очно, лично, а другая часть участвует в занятии посредством видеоконференции [3].

Возможности университета по внедрению формата гибридного обучения практически безграничны. Вариативность принимаемых сегодня решений зависит от текущей ситуации в здравоохранении страны, региона, имеющихся ресурсов университета, специфики образовательных программ, реализацию которых необходимо переместить в формат гибридного обучения. Перейдя на онлайн формы организации учебного процесса в условиях пандемии в весеннем семестре 2019-2020

учебного года, в настоящее время Томский политехнический университет реализует оба вида гибридного обучения.

Новые условия реализации учебного процесса онлайн в условиях пандемии в весеннем семестре 2019/2020 учебного года и перспектива реализации учебного процесса онлайн в 2020/2021 учебном году существенным образом дополнили содержание трех групп задач, решение которых необходимо в целях эффективной реализации учебного процесса в университете. Выделим следующие группы задач [4]:

- организационно-методические задачи, связанные с анализом имеющихся ресурсов университета для внедрения различных форматов онлайн обучения (гибридного, онлайн обучения), с учетом вариативности реализации моделей гибридного обучения;

- учебно-методические (дидактические) задачи, в область которых входит адаптация и/или разработка нового учебно-методического обеспечения, принимая во внимание специфику основной образовательной программы, учебной дисциплины для реализации онлайн, в формате гибридного обучения; наращивание компетенций научно-педагогических работников и студентов для преподавания и обучения в формате гибридного обучения;

- психолого-педагогические задачи переоснащения учебного процесса связаны с преодолением организационных, эмоциональных трудностей, вызванных вынужденной изоляцией, большим объемом асинхронных форматов учебного взаимодействия, тревожностью, вызванной отсутствием или небольшим опытом преподавания и обучения онлайн, освоением этикета онлайн общения.

Рассмотрим опыт Томского политехнического университета по реализации дидактических и организационных возможностей для решения трех групп задач, представленных выше.

Дидактические и организационные возможности университета в условиях пандемии

Организационно-методические задачи перезапуска учебного процесса подготовки студентов подразумевают для университетов выбор формата обучения, форм учебного взаимодействия, разработку и пилотирование новых регламентов и правил проведения аттестационных и других мероприятий, поддержание функционирования процессов, обеспечивающих научно-образовательную деятельность в университете. Выбор формата обучения во многом обуславливает эффективность учебного процесса. Для многих университетов мира, включая ТПУ, в весеннем семестре 2019/2020 учебного года таким форматом стало онлайн обучение, а в осеннем семестре 2020/2021 учебного года – формат гибридного обучения.

Эффективная организация гибридного формата учебного процесса зависит от технологических решений и наличия инструментариев, доступных студенту и преподавателю конкретного университета [5]. В рамках решения организационно-методических задач, связанных с обеспечением инструментарием и ресурсами для реализации учебного процесса в гибридном формате, созданием условий для сохранения здоровья участников учебного взаимодействия, Томский политехнический университет предлагает своим научно-педагогическим работникам использовать в учебном процессе:

- системы, организующие учебное взаимодействие (система электронного обучения LMS Moodle, системы видеоконференций Big Blue Button, ZoomUs, Webex; виртуальные лабораторные комплексы и тренажеры);

- инструментарии для обеспечения асинхронной и синхронной обратной связи и оценивания (элементы задания, форумы, другие элементы электронных курсов платформы LMS Moodle, позволяющие осуществлять оценивание, взаимное оценивание, обратную связь между студентами, студентами и преподавателем, реализовывать опцию анкетирования, встроенную в личный кабинет сотрудников и студентов ТПУ; видеоконференции);

- системы и инструментарии для организации оценивающих мероприятий, в том числе система прокторинга для проведения промежуточной и итоговой аттестаций;

- системы для организационных решений, планирования учебного процесса (электронное расписание со встроенными опциями оповещения о формате проведения занятий и используемой системе видеоконференции; онлайн кафедральные журналы, ведомости; организация оценивающих мероприятий с учетом временных зон, в которых находятся обучающиеся);

- инструментарии хранения данных (облачное хранилище OwnCloud, аналог Google-диска, работающий на мощностях ТПУ; раздел «учебная работа» персональных сайтов преподавателей университета, содержащий учебно-методические, справочные материалы учебных дисциплин, объявления для студентов).

Учебно-методические (дидактические) задачи включают вопросы целесообразности применения моделей онлайн или гибридного обучения, оценивание дидактического потенциала

ресурсов и инструментариев с точки зрения их эффективности при организации преподавания и обучения в формате гибридного обучения с учетом специфики учебной дисциплины, основной образовательной программы.

ТПУ имеет большой опыт системного внедрения принципов и методик онлайн, смешанного и гибридного обучения для обеспечения научно-образовательной деятельности в области подготовки по основным образовательным программам, программам переподготовки и повышения квалификации, другим образовательным программам и курсам. До пандемии Covid-19, объявленной Всемирной организацией здравоохранения в марте 2020 г. [6], в ТПУ реализовывалась модель «**Смешанное обучение**». Данная модель предполагает комбинирование очных занятий в учебной аудитории и самостоятельной работы студентов, выполняемой онлайн. Основной функцией смешанного обучения являлось учебно-методическое обеспечение, организация структурированной самостоятельной работы студентов.

Второй этап организации научно-образовательной деятельности представляет собой внедрение «**Зеркальной модели**», основанной на принципах перевернутого класса (flipped classroom) [7]. Данная модель реализована ТПУ в весеннем семестре 2019/2020 учебного года в качестве ответа на вызовы сегодняшнего этапа – необходимость реализовывать учебный процесс в условиях карантина. Очные занятия в учебной аудитории (face-to-face) заменены на занятия онлайн.

Третий этап организации учебного процесса представляет собой внедрение модели «FlexModel» - модель «**Гибкое гибридное обучение**». Данная модель разрабатывалась в первой половине 2020 года, внедряется в 2020/2021 учебном году. Гибкое гибридное обучение предполагает комбинирование форматов очного, личного учебного взаимодействия с онлайн форматами преподавания и обучения. Реализация модели предполагает, что студенты могут присутствовать на занятиях онлайн или очно в учебной аудитории, по выбору студента, без штрафных баллов. При реализации данной модели на практике преподаватель, как правило, одновременно обучает две аудитории: присутствующих лично в учебной аудитории и присутствующих онлайн студентов. Задания учебного занятия спроектированы с учетом работы в двойной аудитории, гарантируя результативность учебной деятельности, достижение заявленных результатов обучения, при использовании гибридного формата учебного взаимодействия.

Однако, если освоение учебной дисциплины или темы требует очного присутствия и работы на занятии в целях получения навыков и умений, которые невозможно получить, осваивая учебный материал онлайн, соблюдается требование очного присутствия на занятии.

Переход на любую из моделей гибридного обучения подразумевает развитие профессионально значимых умений студентов, в том числе умений планирования и организации собственной учебной деятельности. Студенты получают больше времени на изучение содержательного наполнения учебного материала, выполнение заданий, размещенных в электронной среде, ознакомление с инструкциями по успешному освоению тем, всей учебной дисциплины. Грамотно структурированные учебный материал, задания дают возможность за время обучения оснастить студента стратегиями учебной деятельности [8; 9], необходимыми для обучения, в том числе, в формате гибридного обучения.

Решение по дидактизации учебных дисциплин для реализации в формате гибридного обучения, с учетом необходимости формирования профессионально-значимых умений организации деятельности обучения, принимают научно-педагогические работники университета, согласование происходит на уровне основной образовательной программы. Решение о переводе учебного процесса в гибридный формат поддержано приказами ректора [10; 11]. Реализация данных моделей поддержана разрабатываемыми электронными курсами на платформе LMS Moodle ТПУ.

Работа научно-педагогических работников университета в формате гибридного обучения поддержана программами повышения квалификации в области методики преподавания, гибридного обучения, педагогического проектирования на русском и английском языках [12]. Программы разработаны в ТПУ в целях развития педагогических компетенций разработки, адаптации материалов учебной дисциплины для реализации при помощи имеющихся инструментариев и сервисов в формате гибридного обучения.

Психолого-педагогические задачи переоснащения учебного процесса требуют обучения этикету онлайн взаимодействия, правилам участия в совместных синхронных и асинхронных обсуждениях, умениям организации и поддержания совместного онлайн взаимодействия в синхронных и асинхронных онлайн заданиях. Эта группа задач требует анализа имеющегося опыта зарубежных университетов, адаптации и разработки ресурсов, позволяющих развивать академические умения и стратегии учебной деятельности. Мероприятия данной группы задач по организации учебного

процесса представлены в инструкциях, опубликованных преподавателями в электронных курсах, однако требуют дальнейшей проработки и некоторой унификации на уровне всего университета.

На сегодня Томский политехнический университет разработал рекомендации к проведению занятий, использованию инструментариев организации работы в формате гибридного обучения [13]. Рекомендации включают следующие разделы: лекции, семинары, консультации – форматы работы, инструкции по размещению материалов; лабораторные работы и практические занятия: работа в виртуальных лабораторных работах, VR-тренажеры; инструкции по работе с видео в гибридном обучении; онлайн-курсы LMS Moodle; организация видеоконференций, вебинаров; ведение учета успеваемости; организация аттестации студентов; коммуникации со студентами.

Выводы. Рекомендации

Несмотря на имеющийся в ТПУ многолетний опыт разработки учебно-методического обеспечения и реализации учебного процесса в модели смешанного обучения, разработка и внедрение моделей гибридного обучения, методик преподавания различных учебных дисциплин в формате гибридного обучения требуют дальнейшей теоретической проработки, практической апробации, систематизации опыта и обобщения.

Организационно-методические задачи организации учебного процесса в формате гибридного обучения в условиях пандемии требуют тщательной проработки организационных вопросов охраны здоровья российских и иностранных студентов, научно-педагогических работников. Постоянно меняющаяся эпидемиологическая ситуация требует вариативности и оперативного реагирования университета в решении этих вопросов. Требуется дальнейшая подготовка пошаговых рекомендаций по соблюдению мер сохранения здоровья, технической и методической организации преподавания из дома и с рабочего места преподавателя в университете. Необходимо постоянно пересматривать и актуализировать имеющиеся ресурсы и регламенты университета для организации учебного процесса в формате гибридного обучения.

Организационно-методические и учебно-методические задачи оснащения учебного процесса для реализации в формате гибридного обучения тесно взаимосвязаны, их эффективное решение требует глубокого знания специфики моделей гибридного обучения, методики преподавания учебных дисциплин, анализа возможностей реализации моделей гибридного обучения на примере работы конкретного университета с учетом имеющихся ресурсов и инструментариев. Отдельное внимание необходимо уделять практическому опыту работы научно-педагогических работников в формате гибридного обучения, предоставлять возможности повышения квалификации в целях совершенствования преподавания онлайн. Требуется проработка оснащения учебного процесса методологиями преподавания в масках, с соблюдением социальной дистанции, разработка и внедрение моделей управляемой и самоуправляемой опережающей самостоятельной работы.

Важным представляется разработка или приобретение онлайн инструментариев общего доступа для всех студентов и сотрудников университета с целью развития и поддержки умений обучаться, организовывать собственное онлайн обучение, а также для развития профессиональных и профессионально-значимых умений студентов, в том числе, в организации и выполнении научно-исследовательских проектов, академического письма, развития умений математического моделирования, умений обучения в сотрудничестве, других умений и компетенций, востребованных в качестве пререквизитов для успешного освоения той или иной учебной дисциплины основной образовательной программы.

В рамках решения психолого-педагогических задач оснащения учебного процесса в условиях пандемии возможности университета необходимо наращивать посредством запуска служб и сервисов поддержки учебного процесса, подготовки сотрудников сервисных служб, которые могли бы, по аналогии с зарубежными, оказывать консультационную поддержку студентам, знакомить с техническими возможностями участия в различных форматах занятий, позволяли бы создавать условия и предоставлять тренинги, материалы и инструментарии для развития умений работы в электронной среде, ИТ компетенций, которые сейчас востребованы в учебном процессе [14; 15]. Важным вопросом является поддержание эмоционального позитивного состояния преподавателей и обучающихся в учебном процессе, где сегодня большую долю занимает опосредованное учебное взаимодействие. Необходимы инструментарии, содержащие справочную информацию, рефлексивные и тренировочные задания для развития умений самоорганизации учебной деятельности, тайм- и стресс-менеджмента, саморефлексии и самооценивания в обучении.

Новые возможности университета по организации учебного процесса онлайн в условиях пандемии требуют новых умений и компетенций от всех участников учебного взаимодействия,

включая студентов, научно-педагогических работников, сотрудников сервисных служб, руководителей структурных подразделений, направлений развития университета. Чем быстрее университет будет решать обсуждаемые в данном исследовании группы задач по организации и реализации учебной деятельности в формате гибридного обучения, тем эффективнее будут происходить изменения в компетенциях научно-педагогических работников, студентов, что позволит сохранить качество научно-образовательного процесса в условиях неопределенности, вызванной пандемией.

Текущие изменения учебного процесса заставляют по-новому посмотреть на возможности университетов в области реализации научно-образовательной деятельности. Системное видение сегодняшнего этапа работы университетов позволяет говорить об изменениях в организации научно-образовательной деятельности в долгосрочной перспективе. Решение данных трех групп задач обуславливает поиск мероприятий для решения стратегических задач развития научно-образовательной деятельности университета, что подразумевает разработку новой концепции научно-образовательной деятельности университета в целях ее реализации в беспрецедентных условиях пандемии.

ЛИТЕРАТУРА:

1. King, S.E. and Arnold, K.C. (2012). Blended Learning Environments in Higher Education: a case study how professors make it happen. *Mid-Western Educational Researcher*, 25(1/2), 44-59.
2. Fleck, J. (2012). Blended learning and learning communities: Opportunities and challenges. *Journal of Management Development*. 31. 398-411. 10.1108/02621711211219059.
3. Gurley, L. E. (2018). Educators' Preparation to Teach, Perceived Teaching Presence, and Perceived Teaching Presence Behaviors in Blended and Online Learning Environments. *Online Learning*, v22 n2, 197-220.
4. Лидер А.М., Слесаренко И.В. Новые задачи и формы организации инженерно-технической подготовки онлайн в университетах сегодня // VI Международная научная конференция «Инновации в профессиональном, общем и дополнительном образовании». VIII Балтийский морской форум. 5-10 октября, 2020, г. Калининград. - стр. 98-103.
5. Kim, H., Krishnan, Ch., Law, J., and Rounsaville, T. (2020). McKinsey COVID-19 and US higher education enrollment: Preparing leaders for fall.
6. WOS Situation Report # 51 Coronavirus disease 2019 (COVID-19). 11 March 2020. Официальный сайт ВОЗ. URL: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports> (дата обращения: 27.11.2020).
7. Brame, C. (2013). Flipping the Classroom. Vanderbilt University Center for Teaching. URL: <http://cft.vanderbilt.edu/guides-subpages/flipping-the-classroom/> (дата обращения: 24.12.2020).
8. Academic Support and Learning development. University of Lancaster. URL: <https://www.lancaster.ac.uk/sci-tech/study/academic-support/> (дата обращения: 30.11.2020).
9. Лицензионный образовательный ресурс Английский в академических целях EAP ToolKit. — URL для авторизованных пользователей: <https://www.elanguages.ac.uk> (дата обращения: 01.09.2020).
10. Приказ ректора ТПУ от 16.03.2020 г. № 76-14/об О мерах по организации образовательной деятельности с использованием технологии электронного обучения и дистанционных образовательных технологий (в тестовом режиме).
11. Приказ от 24.08.2020 г. № 237-7/об Об организации начала обучения в 2020/21 учебном году (очная формат обучения).
12. Аннотации программ повышения квалификации ТПУ. Официальный сайт ТПУ. URL: <http://hr.tpu.ru/work-in-tpu/professional-development/> (дата обращения: 19.12.2020).
13. Рекомендации по проведению занятий. Официальный сайт ТПУ. URL: <https://portal.tpu.ru/www/distance/instructions> (дата обращения: 20.12.2020).
14. Jerke, D., Mosterd, E. (2017). Creating an Online Presence for Hybrid Support. *New Directions for Teaching and Learning*. 2017. 103-109. 10.1002/tl.20231. URL: https://www.researchgate.net/publication/315176768_Creating_an_Online_Presence_for_Hybrid_Support (дата обращения: 21.12.2020).
15. Study and Research Skills Collection. University of Lancaster. URL: <https://lancaster.libguides.com/studyskills> (дата обращения: 21.12.2020).

ПАНДЕМИЯ ЖАҒДАЙЫНДА ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ САБАҒЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Текесбаев Азамат Молдакынович, дене шынықтыру пәнінің мұғалімі

№44 мектеп-гимназиясы КММ, Қазақстан Республикасы, Алматы қаласы

Аннотация. Мақалада пандемия жағдайында дене шынықтыру сабақтарын ұйымдастыру жолдары сөз болады. Дене тәрбиесі - өсіп келе жатқан жас ұрпаққа білім мен тәрбие беру саласының бір тармағы болып табылады. Жеке тұлғаның жан-жақты дамуына, табандыда жігерлі болып өсуіне, салауатты өмір салты дағдысын қалыптастыруға ықпал етеді.

Тірек сөздер: дене шынықтыру, спорт, оқушы, білім беру, әдістеме, қашықтықтан оқыту

Аннотация. В статье рассмотрены пути организации занятий физической культурой в условиях пандемии. Физическая культура является одной из ветвей образования и воспитания подрастающего поколения. Служит для укрепления физических способностей личности. Целью физического воспитания является формирование у учащихся основ здорового образа жизни.

Ключевые слова: физическая культура, спорт, учащихся, образование, методика, дистанционное обучение

Abstract. The article discusses the ways of organizing physical education during a pandemic. Physical education is one of the branches of education and upbringing of the younger generation. Physical education serves to strengthen the physical abilities of a person. The purpose of physical education is to form the foundations of a healthy lifestyle among pupils.

Key words: physical education, sport, pupil, education, method, distance learning

Қазіргі таңда қоғамның әлеуметтік сұранысы жан-жақты дамыған жеке тұлғаны қалыптастыруды қажет етеді. Оның бүгінгі қоғам мүддесіне лайықты, жан-жақты жетілген, белсенді іс-әрекеті мен салауатты өмір сүру дағдысы қалыптасқан парасатты ұрпақ тәрбиелеп өсіру – барша халықтың міндеті.

Бала бойындағы қабілет нышандарын дамытып, оны қоғамның белсенді мүшесі етіп дайындауда, білім беру мен тәрбиелеуде жеке тұлғаны дамыту қатар жүргізілгенде ғана өз дәрежесінде жүзеге асады. Осыған байланысты білімнің мазмұнын, оқыту әдістері мен тәрбиені ұйымдастыру нысандарын жетілдіруді нақтылай түсу қажеттілігі туындайды.

Қазіргі қоғамның тарихи даму тәжірибесі бала тәрбиесінде жеке тұлғаны қалыптастыру міндеттерінен туындауда. Жеке тұлғаның қалыптасуына тәлім-тәрбиенің маңызы туралы ой-пікірлер айтқан орта ғасыр ғұламалары: әл-Фараби, Ж.Баласағұн, М.Қашқари еңбектерінен бастау алып, XIX ғасырдың II жартысында өмір сүрген ағартушылар: Абай, Шоқан, Ыбырай және қазақ зиялылары: Ж.Аймауытов, А.Байтұрсынов, М.Дулатов, М.Жұмабаев еңбектерінде жалғасын тапқан жас ұрпақтың денсаулығы, мәдени ортасы мен салауатты өмір салты туралы тұжырымдары күні бүгінге дейін жалғасып келеді.

Осы орайда, Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңының 1-бап, 9-1 тармағында: «...білім беру – зияткерлік, мәдени, тәндік жағынан дамыту және кәсіби құзыреттілікті қалыптастыру мақсаттарында жүзеге асырылатын тәрбиелеу мен оқытудың үзіліссіз процесі»; 3-бабы 8-тармағында: «...оқытудың, тәрбиенің және дамытудың бірлігі» деп атап көрсетіледі [1].

Оқушылар мен жастардың дене тәрбиесі және жеке тұлғаның дене мәдениетін қалыптастыру мәселелері М.Таникеев, Т.А.Ботағариев, А.Б.Нұрлыбекова, Б.А.Тойлыбаев, Ж.К.Оналбек, А.Қарақов, Қ.Т.Жанабаев, Б.М.Сапарбаев, Е.Мұхитдинов сынды бірқатар ғалымдардың зерттеу жұмыстарына арқау болған.

Бүгінгі пандемия жағдайында өмір сүріп жатқан мектеп оқушыларының денсаулығына белсенді қозғалыстың жеткіліксіздігі, гигиеналық талаптардың сақталмауы, компьютер мен смартфон, теледидар кері әсерін тигізуде.

Дене тәрбиесі – жас ұрпаққа білім мен тәрбие берудің бір тармағы. Ол жас буынның жеке тұлға ретінде жан-жақты дамуына, қайратты, жігерлі, сабырлы, салмақты, денсаулығы мықты, салауатты, білімді де мәдениетті болып өсуіне, өз ісіне жауапкершілікпен қарайтын, өз елі мен жерін сүйетін патриот етіп тәрбиелеуге қызмет етеді [2].

Жас ұрпақтың денсаулығының мықты болуы, оның салауатты өмір салты дағдыларын ұстануы дене шынықтыру мұғалімдерінің жеке басымен, педагогикалық шеберлігімен тікелей байланысты болып табылады. Сондықтан да мектеп оқушыларының дене тәрбиесі бойынша атқарылатын іс-шараларды ұйымдастыру жұмысы – дене шынықтыру пәні мұғалімдерінің кәсіби біліктілігінің ажырамас бөлігі. Дене шынықтыру пәнінің мұғалімдері күрделі әлеуметтік міндеттерді шешу ісіне араласумен қатар мектеп оқушыларының психологиялық ерекшеліктеріне сай, оқу-тәрбие міндеттерін жүзеге асыру барысында жас ұрпақтың рухани жетекшісі де болуы тиіс.

Әлемде орын алған пандемия кезінде дене шынықтыру мұғалімдері қашықтықтан оқыту сабақтарын жүргізе отырып, дене тәрбиесі бойынша қосымша кеңестер беру, оқушылармен және ата-аналармен тығыз қарым-қатынас орнатты. Дене шынықтыру пәнінің мазмұнына сәйкес дене қасиеттерін, жалпы дамыту жаттығуларын өз бетінше орындауға қызығушылықтарын дамытуға, салауатты өмір салты мәдениетін арттыруға, адам өміріндегі дене шынықтырудың рөлі туралы

түсініктерін қалыптастыруға, спорт, ұлттық спорт түрлері туралы түсініктерін дамытып және алған ақпараттарын денсаулықты нығайту үшін пайдалануға, оқу, ойын іс-әрекеті жағдайында туған-туыс, құрдастарымен қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыруға бағытталған. Дене тәрбиесін оқыту барысында мектеп оқушылары дене тәрбиесінің сауықтыру жүйелерінің денсаулықты нығайтуға, түрлі аурулар мен зиянды әдеттердің алдын алу жолдарын меңгереді. Дене тәрбиесін оқыту нәтижесінде оқушы дене дамуы мен дене дайындығын бақылау тәсілдерін, түрлі бағыттағы дене жаттығуларын жоспарлау ережелері мен тәсілдерін игереді [3]. Алған білімдері мен дағдыларын еңбек қабілеттерін арттыруға, денсаулықтарын нығайту мен сақтауға, жеке, ұжымдық, отбасылық демалысты ұйымдастыруға және өткізуге, бұқаралық спорт жарыстарына қатысуда пайдалана отырып, белсенді шығармашылық өмір сүруге, салауатты өмір салтын қалыптастыруға қолданады.

Дене шынықтыру пәнінің мұғалімдері мемлекеттік стандартта көрсетілген мақсат-міндеттерге сүйене отырып, білім алушының дене бітімін дамытып қана қоймай, сонымен бірге оларға теориялық білім беруді жүзеге асырады. Қашықтықтан оқыту барысында пән мұғалімдері тапсырмаларды баланың жас ерекшелігіне, оқушының білім деңгейіне, қалыптасқан дағдысына сәйкес құрып, үй жағдайында орындауға лайықтылығы ескеріп отырды.

Қашықтықтан оқыту кезінде дене шынықтыру сабағын тиімді ұйымдастырып өткізудің маңызы зор. Дене шынықтыру – жалпы мәдениеттің құрамдас бөлігі, ал жас ұрпаққа осы бағытта білім беру дене шынықтыру сабағынан басталатынын естен шығармауымыз керек. Мұғалімдер өз шеберліктерінің арқасында сабақты қызықты, өз ынтасымен орындауға мүмкіндік жасап, ұйымдастырып жатыр.

Қашықтықтан оқыту кезінде қарқынды дамыған оқытудың бірі - Smart технология. Smart оқыту әлеуметтік желілер арқылы білім алуды жүзеге асыратын оқыту қызметі, оқушыға бағытталған, орталықтандырылған оқыту ортасы, Smart құрылғыларды пайдалана отырып оқыту деген тұжырымдарды қамтиды. Алдымен Smart технологиясының ерекшелігі туралы айтпастан бұрын, мобильді құрылғы мен Smart технологияның ара жігін ашып алайық.

Mobile – «қозғалмалы», «икемді» деген мағынаны білдіретін ағылшын сөзі. Бұл сөз автомобиль, аэромобиль, мобильді телефон деген сөздерде жиі кездеседі. Мобиль – адам әрекетін жылдамдататын, қандай да бір затқа шапшаң қол жеткізуге мүмкіндік беретін құрылғы. Қазір өмірімізді осы мобильдік құрылғыларсыз мүлдем елестете алмаймыз. Ақпараттың мобильдік құрылғылар арқылы дамуы ақпараттық ортаның қарқынды дамуына, сол арқылы мобильдік құрылғыны пайдаланушылар санының бірнеше есе артуына алып келді. Соған байланысты сымсыз интернет пайда болып, қарқынды дамыды. Осы орайда мобильдік құрылғының қосымшаларын дамытып отырған әлемдік нарық қалыптасты.

Күнделікті өмірде үлкен де, кіші де жиі қолданатын Смартфон, (Smart-Phone), Smart теледидар (Smart-TV) т.б. атауларындаға «Smart» дегеніміз не? Smart ағылшын тілінен аударғанда «ақылды» деген мағынаны білдіреді. Яғни, ақылды технология, ақылды техника, пайдалануға ыңғайлы, мейлінше ықшам, көп функциялы құрылғыларды атаймыз. Ал педагогикалық үдеріс тұрғысынан қарастыратын болсақ, оқытудың бұл түрі электронды оқыту, мобильді оқыту, кез келген жерде, кез келген ортада оқыту деген мағынада жұмсалады.

Жаңартылған бағдарлама бойынша смарт технология арқылы оқу үдерісінің тиімділігін қамтамасыз ететін негізгі фактор – оқушылардың сабаққа қызыға қосылуы. Дене шынықтыру сабағында тақырыпқа сай қызықты, анимациялық бейнероликтерді көрсету арқылы оқушылардың пәнге деген қызығушылықтарын арттыруға болады. Сабақ барысында ақпараттық технологияларды, электронды қосымшалары бар оқу-әдістемелік құралдарды пайдаланудың маңызы зор.

Powtoon бағдарламасы – Power Point бағдарламасына арналған слайдтары бар бейне немесе файл түрінде сақталатын анимациялық презентациялар құруға арналған бағдарлама. Оның түрлі анимация, презентация, видеомонтаж сияқты көптеген детальдары бар.

Қашықтықтан оқыту барысында интернет мүмкіндіктері мен әлеуметтік желідегі бағдарламалар қолданылды. Zoom платформасы – интернет көмегімен мәтін, дауыс, бейне түріндегі байланыс орнататын желі (система). Оқушылар Zoom арқылы өздерінің орындаған жаттығулары мен тапсырмаларына баға беріп, өз қателерін түзеуге, болашақта сол қателерді жібермеуге тырысып, сыни баға беруді үйренді.

Пандемия бізге денсаулықты қадірлей білуге үйретіп, спорттың адам өміріне қаншалықты маңызды екенін ұғындырды. Әсіресе балаларды қауіпті індеттен қорғау үшін олардың иммунитетін көтеретін денешынықтыру жаттығуларының маңызы зор.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. 27.07. 2007 ж., № 319-III ҚРЗ. - Астана. Ақорда. <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319>
2. Оразов Ш. Профессиональная деятельность педагога – организатора в сфере физической культуры. // Республиканская научно-практическая конференция. –Павлодар, 2008. –С. 111-115.
3. Таубаева Ш.Т., Иманбаева С.Т., Берикханова А.Е. Педагогика. – Алматы: Онон, 2017, - 340 б.

**НАГЛЯДНАЯ БИОЛОГИЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ДОТ ДЛЯ ПРОВЕДЕНИЯ
ЛАБОРАТОРНЫХ РАБОТ В УСЛОВИЯХ КАРАНТИНА**

Тулеугалиева С.С.

кандидат биологических наук, доцент

Казахский национальный женский педагогический университет, город Алматы

Аннотация: баяндамада биологиядан практикалық сабақтар өткізуге арналған виртуалды зертханалардың мәселелері мен мүмкіндіктері қарастырылады.

Тірек сөздер:

Пандемия, карантин, қашықтықтан оқыту технологиялары, виртуалды зертханалар.

Аннотация: в докладе рассматриваются вопросы и возможности виртуальных лабораторий для проведения практических занятий по биологии.

Ключевые слова:

Пандемия, карантин, дистанционные технологии обучения, виртуальные лаборатории.

Annotation: the report examines the issues and possibilities of virtual laboratories for conducting practical classes in biology.

Key words:

Pandemic, quarantine, distance learning technologies, virtual laboratories.

Пандемия коронавирусной инфекции COVID-19 в 2019—2020 годах повлияла на системы образования во всём мире, повлекла за собой вынужденные меры повсеместного закрытия на карантин учебных заведений. В числе других стран все университеты Казахстана тоже перешли на дистанционное обучение. С целью пресечения распространения COVID-19 и профилактических мер, соблюдаются социальное дистанцирование и самоизоляция [1].

В условиях карантина организации образования широко используют дистанционные образовательные технологии при всех формах получения образования или при их сочетании, при проведении различных видов учебных, лабораторных и практических занятий, практик (за исключением производственной практики), текущего контроля, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся.

Отличительной особенностью дистанционных образовательных технологий (ДОТ) является то, что они применяются для обеспечения доступа к образовательному процессу на удалении, посредством образовательных веб – порталов университетов, таких как, например, в Казахском национальном женском педагогическом университете посредством системы «UNIVER» по адресу <http://univer.kazmkpu.kz/>, где пользователями выступают все участники образовательного процесса: обучающиеся, преподаватели, сотрудники отделов, сопровождающие организацию учебного процесса.

Обучение и преподавание в формате онлайн проходят в виртуальных классах интернета, общедоступных сервисах: ZOOM, Cisco WebEx, Skype, WhatsApp, Bandicam, Meet.google.com и других. На данных платформах проводятся все виды онлайн учебных и внеучебных занятий и мероприятий: от лекций до дистанционного консультирования при совместной работе обучающихся над творческими, исследовательскими проектами.

С помощью сервисов вузовской информационной системы «UNIVER» осуществляется передача заданий обучающимся и получение ответов, проверка их знаний с помощью компьютерного тестирования; создание полноценных контентов учебных курсов или заданий для дистанционного обучения с помощью использования электронных модулей или электронных кейсов.

В настоящее время мы наблюдаем расширение видов образовательной деятельности с применением ДОТ, идет поиск наиболее эффективных форм работы. Использование дистанционных образовательных технологий способствует повышению:

- мотивации и эффективности самостоятельной познавательной деятельности обучающихся;

- оптимизации и эффективности организации учебного процесса;
- выбора и эффективности использования интернет видеоконференций;
- доступа к качественному образованию;
- обеспечения возможности изучать выбранные обучающимися специальные курсы.

Также пользователями онлайн курсов отмечается комфортность в условиях виртуального обучения: возможность учиться в удобное время (нет необходимости подстраиваться под график учебного процесса); снимается вопрос субъективности оценивания, а также психологического воздействия, обусловленное влиянием группы или успеваемостью обучающегося по другим предметам; позволяет по-новому фиксировать и документировать ход учебного процесса (электронная переписка с преподавателями; любой учебный материал остаётся у обучающихся фиксированным, и они могут обращаться к нему позже, по мере необходимости).

В условиях удаленного взаимодействия для освоения результатов обучения учебных дисциплин естественно-научного цикла в университете, при подготовке будущих учителей биологии, особо важное место занимает проведение виртуальных лабораторных занятий, применение технологии «наглядного», «интерактивного» обучения.

Наглядная биология предоставляет педагогу возможность находить наиболее интересные и эффективные методы обучения, делая занятия интересными и более насыщенными. Использование интерактивных работ по биологии, подразумевает формирование практических навыков, приобретению навыков использования лабораторного оборудования и проведения самостоятельных наблюдений в процессе выполнения лабораторных работ и решения экспериментальных задач, а также формированию естественнонаучного знания.

Наглядная биология заменяет (полностью или на определенных этапах) натуральный объект исследования, что позволяет гарантированно получить результаты опытов, избежать нанесения вреда живым организмам, сфокусировать внимание на ключевых сторонах исследуемого явления, сократить время проведения эксперимента [3].

По определению В.В. Трухина [4], виртуальная лаборатория «представляет собой программно-аппаратный комплекс, позволяющий проводить опыты без непосредственного контакта с реальной установкой или при полном отсутствии таковой. В первом случае мы имеем дело с так называемой лабораторной установкой с удаленным доступом, в состав которой входит реальная лаборатория, программно-аппаратное обеспечение для управления установкой и оцифровки полученных данных, а также средства коммуникации. Во втором случае все процессы моделируются при помощи компьютера».

Такие программные пакеты, как PSPICE, Proteus or NI-Multisim, отлично подходят в качестве виртуальных лабораторий (или моделирования), которые не обучают практическим навыкам, но при этом виртуальный эксперимент позволяет обучающемуся выполнить конкретную деятельность с пошаговыми инструкциями, например, «Определение принадлежности растений к определенной систематической группе с использованием справочников и определителей». Работа рекомендуется для индивидуального выполнения.

Цель:

Ознакомиться с принципами построения дихотомических определителей. Определить при помощи предлагаемого интерактивного определителя систематическое положение некоторых представителей царства Растения.

Ход работы:

1. Ознакомиться с изображением одного из двух предлагаемых для определения растений.
2. Путём выбора одного из двух альтернативных вариантов прийти к определению систематического положения данного растения.
3. Таким же образом определить второе растение.
4. Сделать вывод из проделанной работы.

Полный виртуальный эксперимент включает цели обучения, фоновое чтение, тесты, результаты, критерии оценивания, детали задания, пошаговые инструкции, рабочие листы / журналы, оценки и написание отчетов. Моделирование особенно полезно для ознакомительных упражнений до лаборатории (в сочетании с видео о фактической лабораторной процедуре) и пост-лабораторного разъяснения концепций, изученных во время комплексной реальной лабораторной работы [2].

Преимущества и недостатки виртуальных лабораторий.

Преимущества виртуальных лабораторий можно резюмировать следующим образом:

- Снижение затрат (например, отсутствие затрат на оборудование).

- Повышенная безопасность (и, следовательно, отсутствие проблем с ответственностью).
- Повышенная доступность.
- Возможность представить учебный материал в более широком масштабе.
- Возможность автоматически записывать результаты программным обеспечением.
- Снижение административной нагрузки на персонал при регистрации деятельности студентов в лабораторной работе (все это делает программа).
- Легкость перенастройки экспериментов.
- Допустимый большой диапазон входов (без разрушающего воздействия на лабораторное оборудование).
- Упрощение работы с нелинейным диапазоном экспериментов.
- Возможность проводить лабораторные эксперименты несколько раз.
- Возможность модификации параметров эксперимента без какого-либо риска для безопасности нарушения или повреждения.
- Отсутствие отказа оборудования или компонентов, мешающих проведению эксперимента.
- Возможность позволить пользователям работать в своем собственном темпе с более глубоким обучением.
- Скучная теория может быть усилена более практичным и реалистичным моделированием реального мира.
- Различные степени детализации (от микро до макро) могут быть выбраны при выполнении моделирования.
- Менее очевидные взаимосвязи между экспериментальными параметрами можно изучить детально.
- Множественные «Что, если?» сценарии можно изучить.
- Данные моделирования можно легко собрать и сравнить с данными из реальных ситуаций.
- Студентам они нравятся, потому что они просты в использовании и похожи на компьютерные игры.
- Простота настройки онлайн (например, без прерывистого подключения оборудования).

К недостаткам можно отнести:

- Вероятно, самым важным недостатком виртуальных лабораторий является то, что они не могут научить правильным лабораторным методам и лабораторной безопасности.
- Моделирование часто бывает нереалистичным.
- Виртуальные лаборатории часто плохо спроектированы с минимальными результатами обучения.
- Студенты не могут контролировать ход лабораторного эксперимента, поскольку он работает в фиксированной последовательности.
- Процесс реального совершения ошибок в лаборатории в рамках учебного процесса не воспроизводится в программном обеспечении при моделировании.
- Часто они не соответствуют всем задачам лабораторной работы.
- Нет никаких реальных практических работ.
- Часто они слишком пассивны для глубокого обучения.
- Они могут быть недостаточно сложными.
- Многие учебные заведения не принимают курсы, основанные на их основе.
- Достижение надлежащего уровня качества может быть очень дорогостоящим.
- У студентов может быть низкая эффективность усвоения из-за плохого воспроизведения реалистичной лабораторной работы.
- Восприятие обучающимися того, что это всего лишь моделирование.

Примеры виртуальных лабораторий для проведения «наглядных экспериментов» в условиях обучения с использованием ДОТ по курсу биологии.

VirtualLab – проект по разработке виртуальных лабораторных работ для обучающихся по физике, химии, биологии, экологии. Виртуальные лабораторные работы реализованы при помощи технологии Flash. Отличаются узкой специализацией, в большинстве случаев линейностью опыта (вся последовательность действий и результаты опыта заданы заранее). Продукты VirtualLab имеют познавательную ценность и решают задачу проведения лабораторных работ при отсутствии необходимого оборудования [3].

STAR (Software Tools for Academics and Researchers) – программа Массачусетского технологического института (MIT) по разработке виртуальных лабораторий для исследований и обучения. Деятельность программы заключается в разработке обучающих и исследовательских приложений по общей биологии, биохимии, генетике, гидрологии, в области распределенных вычислений. Большинство приложений реализованы в java либо в html. Официальный сайт программы: <http://star.mit.edu>.

PhET – проект, разработанный Университетом Колорадо. Проект включает большое множество виртуальных лабораторий, демонстрирующих различные явления в области физики, биологии, химии, математики, наук о Земле. Опыты имеют высокую познавательную ценность и при этом очень увлекательны.

Несмотря на противоречивые точки зрения разработчиков, экспертов, пользователей онлайн обучения, в настоящих условиях пандемии коронавирусной инфекции COVID-19 дистанционное обучение прогрессивно развивается, и проведение «наглядных» видео - лабораторных работ по учебным дисциплинам курса биологии становится повседневной реальностью и потребностью для достижения результатов обучения и формирования практикоориентированных компетенций будущих учителей. С целью изучения данной интерактивной технологии и внедрения в учебный процесс, при кафедре биологии Казахского национального женского педагогического университета по данному направлению ведутся исследования совместно с обучающимися по темам дипломных, магистерских и докторских диссертаций. Преподавателями разрабатываются контентные онлайн – лабораторно-практических занятий.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Википедия. Влияние пандемии COVID-19 на образование в 2019—2020 годах», <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
2. Practical Online Learning and Laboratories, for Engineering, Science and Technology. By Steve Mackay and Darrell Fisher. IDC Technologies 2014. All rights reserved.
3. Виртуальные образовательные лаборатории <http://www.virtulab.net/>
4. А.В. Трухин. «Об использовании виртуальных лабораторий в образовании» // Открытое и дистанционное образование. – 2002. – № 4 (8).

ПАНДЕМИЯНЫҢ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ДАМУЫНА ӘСЕРІ

Тұрғанбай Қ.Е., тех.ғ.к., аға оқытушы

Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы қ.

Аннотация

Адамзаттың дамуымен бірге соңғы бірнеше онжылдықта білім беру жүйесінің эволюциясы орын алды. Білім алушылардың жаңа технологиялары мен жаңа буындары оқытушылар мен оқу орындарынан қазіргі заманғы әлемнің талаптарын үнемі қанағаттандыруды және білім беру қызметтері саласын дамытудың қолда бар құралдарын дұрыс пайдалануды талап етеді. Күн сайын көбірек ақпарат пайда болады және оны алудың қарапайым тәсілдері пайда болады. Осы себепті ақпарат берудің неғұрлым тиімді әдісін іздеу керек және студенттер өздері оқып жатқан технологиялармен және пәндермен байланыста болуы керек. Бұл оқушылардың біліммен өзара әрекеттесу тәсілін өзгертіп қана қоймайды, сонымен қатар барлық студенттер үшін кең мүмкіндіктер туғызады және білімнің өсуіне ықпал етеді. Цифрлық оқытудың артықшылығы-бұл барлық дәстүрлі білім беру мекемелері физикалық тұрғыдан жабылған кезде өте қажет. Сондықтан цифрландыру дәстүрлі білім берудің педагогикалық аспектілеріне үлкен әсер етеді деп айтуға болады.

Тірек сөздер

Цифрландыру, цифрлық білім беру, дәстүрлі білім беру, ақпараттық технологиялар.

Аннотация

Вместе с развитием человечества в последние несколько десятилетий произошла эволюция системы образования. Новые технологии и новые поколения обучающихся требуют от преподавателей и учебных заведений постоянного удовлетворения требований современного мира и правильного использования имеющихся инструментов развития сферы образовательных услуг. Каждый день появляется все больше информации и возникают более простые способы ее получения. По этой причине необходимо искать более эффективный способ предоставления информации и поддерживать связь студентов с технологиями и предметами, которые они изучают. Это не только изменит способ

взаимодействия учащихся со знаниями, но также создаст более широкие возможности для всех учащихся и будет способствовать росту самих знаний. Преимущество цифрового обучения заключается в том, что оно крайне необходимо, когда все традиционные образовательные учреждения физически закрыты. Поэтому можно сказать, что цифровизация оказывает огромное влияние на педагогические аспекты традиционного образования.

Ключевые слова

Цифровизация, цифровое образование, традиционное образование, информационные технологии.

Annatation

Along with the development of humanity, the education system has evolved over the past few decades. New technologies and new generation of students require teachers and educational institutions to meet the requirements of the modern world and correctly use the existing tools for the development of educational services. Every day more information is being provided and easier ways to get it are being developed. For this reason, it is necessary to find a more effective way to provide information and to keep students connected to the technologies and subjects they study. This will not only change the way students interact with knowledge, but also create greater opportunities for all students and promote the growth of knowledge itself. The advantage of digital learning is that it is essential when all traditional educational institutions are physically closed. Therefore, digitalization has a huge impact on the pedagogical aspects of traditional education. Thanks to digital education, the value of traditional education does not end. Both forms of training have their advantages and disadvantages. All over the world, these systems exist, but attention to digital education is currently increasing due to the global spread of the COVID-19 pandemic. All schools, colleges and universities in the rest of the world are closed, and all educational institutions teach their students through an online education system.

Key words

Digitalization, digital education, traditional education, information technology.

XIX ғасырдың ортасында онлайн оқыту тұжырымдамасы болған жоқ және білім беру жүйесін цифрландыру туралы сөз болған жоқ. Ол кезде бүкіл әлемде дәстүрлі оқыту әдісі кең таралған болатын, онда студенттер нақты мекемелерге барып, мұғалімдерінен білім алады. Мұғалімдер сонымен қатар әлеуметтік қызметкер ретінде жұмыс істеді және студенттерді белгілі бір мекемелерде оқытып қана қоймай, сол кездегі қиындықтарға жақсы дайындалу үшін тәрбие және әлеуметтік жұмыстар жүргізді.

Қазіргі уақытта, көптеген басқа салалар сияқты, білім беру саласына Covid-19 пандемиясы қатты әсер етті. ЮНЕСКО-ның мәліметтері бойынша, 2020 жылдың наурыз айында әлемнің 165 елінде оқу орындары жабылып, 1,5 миллиардтан астам балалар мен жастар зардап шекті. Оқу орындарының қашан ашылатыны туралы әлі де үлкен белгісіздік бар. Бақытымызға орай, қазіргі уақытта қашықтан оқытудың әртүрлі шешімдерін қолдануға мүмкіндік беретін көптеген ақысыз және қолдануға болатын сандық байланыс құралдары бар. Жоғары білім беруде цифрлық технологияларды тиімді пайдалану ғылыми және практикалық тұрғыдан маңызды зерттеу тақырыбы болып табылады. Сандық білім беру ортасында оқыту уақыт пен орынға тәуелді емес оқу материалдарын ұсынумен және оқу материалдарына кең қол жетімділікпен сипатталады [1, 119-122 б.].

Сонымен қатар, цифрлық оқыту ортасы оқушылардың барлық түрлеріне білім беру мүмкіндіктерін қолдайды және сандық оқытуды қамтамасыз етеді. Әр түрлі пәндердің білім беру саласындағы зерттеушілері жоғары білім берудегі сандық медиа арқылы оқытудың сәттілік факторларын анықтауға тырысады. Жоғары білім берудің негізгі мақсаттарының бірі студенттердің жоғары сапалы нәтижелерге қол жеткізудегі әлеуетін арттыру және олардың білімін кәсіби өмірдегі болашақ міндеттерді шешу үшін қолдануға қолдау көрсету болып табылады. Осылайша, жоғары білім беруде цифрлық білім беру ортасын қолдану бойынша зерттеулер оқу нәтижелеріне оқудың сәттілігін бағалаудың алдын-ала шарты ретінде ерекше назар аударуы керек. Цифрлық технологиялардың оқытуға әсері туралы қолданыстағы зерттеулердің нәтижелері бірдей емес. Жалпы, оқытушылар, алдын-ала Білім немесе белгілі бір сандық ортаның жаңалығы сияқты факторлар сандық технологияны қолданудан гөрі оқу нәтижелеріне көбірек әсер етеді. Осы зерттеулердегі сандық медианың әсері туралы тұжырымдардың себептерінің бірі олардың өлшеулерге және олар қолданатын оқыту параметрлеріне қатысты өте гетерогенді болуы мүмкін. Сондықтан, бұл зерттеулер қолданыстағы эмпирикалық зерттеулердегі оқу нәтижелерін көрсететін айнымалылардың жалпы өлшемдерін жалпылайды. Бұл оқытудың ерекше нәтижелерін жалпы түсіну арқылы тиімділікті сипаттау үшін зерттеушілер арасында ортақ тіл табуға ықпал етеді. Зерттеушілер мен практиктердің сандық бұқаралық ақпарат құралдарын қолдана отырып оқыту үшін қолданатын нақты теориялық көзқарасы

олардың интернеттегі оқу ортасын қалай жобалайтынына, тиісті айналыстарды қалай қолданатындығына және оқу нәтижелерін қалай өлшейтініне әсер етуі мүмкін. Сандық оқыту зерттеулерінде адамдардың қалай үйренетінін зерттеу мен түсінудің екі перспективасы дәстүрлі түрде қолданылды: танымдық – жеке бағытталған, жеке білімге бағытталған және әлеуметтік-қоғамға бағытталған, таратылған таным мен ынтымақтастыққа бағытталған.

Цифрлық білім беруде студенттер білім беру мекемелеріне сирек барады және барлық жұмысты үйде жасайды. Мұғалімдер оларға жұмсақ түрде шешілетін және әртүрлі қосымшалар немесе электрондық пошталар арқылы жіберілетін тапсырмалар береді. Қазір онлайн режимінде оқыту бүкіл әлемде таратылады және студенттерге ұялы телефондар мен компьютерлер арқылы оқытудың тағы бір заманауи тәжірибесін ұсынады.

Соңғы 20 жыл ішінде жоғары білім беру әдістері айтарлықтай өзгерді. Кейбір білім беру мекемелері әлі күнге дейін ескі және дәстүрлі білім беруді қолдайды, ал басқа мекемелер әртүрлі заманауи технологиялар мен заманауи жүйелік жабдықтарды қолданады. Сондай-ақ, ақпараттық технологиялар Ақпараттық ресурстық деректер базасын айтарлықтай кеңейтті. Енді мектеп, университет немесе қалалық кітапханаға барудың қажеті жоқ, өйткені Google сияқты іздеу жүйелері, Wikipedia сияқты үлкен сандық энциклопедиялар, бейне сабақ платформалары және YouTube сияқты нұсқаулар бар. Студенттер сонымен қатар осы дереккөздердің көмегімен оқи алады және жоғары оқу орындарына барудың қажеті жоқ. Интернеттегі білім беру көптеген жаңа курстарды құрды және университеттерге қашықтықтан қол жетімділікті ашты, сондықтан көптеген студенттер тек осындай курстарға байланысты академиялық мекемелерге жазылды.

Оқытудың жаңа әдістері әзірленуде, ал дәстүрлі білім берудің орнын цифрлық коммуникациялар мен ақпараттық технологиялар алып отыр. Жаңа ақпарат пен технологияның алуан түрлілігі әлемнің басқа елдеріне білімнің қол жетімділігін арттырды.

Білім беруді цифрландыру әдіснамасы-бұл цифрлық білім берудегі кешенді стратегия. Бұл стратегияның негізгі мақсаты-бүкіл әлемде цифрлық білім беру процесін жақсарту.

Цифрлық технологиялар білім беру жүйесіне көптеген өзгерістер енгізуде, олар мұғалімдерге қағазбастылықты азайтуға көмектеседі, барлық жаттығулар мен оқушылардың есептері ноутбуктерге жіберіледі, ал цифрлық әлемде баспа көшірмесі қажет емес және барлық жұмыстар мен бағалар әрдайым сұраныс бойынша баспа түрінде ұсынылуы мүмкін [2, 44-46 б.].

Технология студенттерге виртуалды топтарда жұмыс істеуге мүмкіндік берді, онда олар өз жобаларын Google Classroom, Zoom, Google Meet және т. б. сияқты көптеген қосымшалар арқылы әріптестерімен талқылайды. Кейбір ғалымдардың пікірінше, уақыт өте келе қиын режимде дәрістер өткізу қажеттілігі жоғалады. Сандық форма онлайн дәрістерді жақсартады және әр студент өз материалдарын интернеттен алады.

Өзін-өзі оқшаулаудың Ұлттық шаралары жағдайында мектептер мен университеттер білім берудің үздіксіздігін қамтамасыз ету үшін онлайн режимінде оқыту әдістеріне тәуелді. Көптеген оқу орындары қол жетімді қосымшаларды пайдаланады, Google Hangouts немесе Zoom арқылы сабақтар өткізеді, сонымен қатар оқуға интерактивті жұмыс парақтары мен бейне сабақтар жібереді. Сандық білім беру жүйелері білімге лайықты үлес қосады. Әлеуметтік медиа әкімшіліктерінің ішінде Facebook таныстармен және бейтаныс адамдармен тақырыптық қарым-қатынас арқылы ең танымал болды. Facebook-ті қолданудың студенттерге әсері өте тиімді. Машиналық оқыту студенттерді пайдалы мәліметтерді табуға мәжбүр етеді мәселені шешу [3, 40-43 б.].

Әлеуметтік желілердегі онлайн-бағыттар сансыз қатысушыларды тартады және әртүрлі іс-шаралар үшін әдіс ретінде қолданылады.

Білім берудің сандық технологиясы мұғалім немесе оқушы сандық жабдықты, мысалы, ноутбук, жеке компьютер, планшет, MP3 ойнатқышы немесе сандық құралдарға қол жеткізуді қолдайтын кез-келген процеспен сипатталады, мысалы, оқу кезеңдері және Виртуалды оқу ортасы (VLE), олардың қабілеттерін жақсарту және ақпарат алу. Цифрлық оқыту АКТ элементтерін қамтиды, мысалы, қашықтан үйлестіру, электрондық пошта, вебинарлар және эфирлік сабақтар, интеллектуалды дауыстық жауап жүйесі және т.б. Бірте-бірте бүкіл әлемде цифрландыру жүріп жатыр, және білім беру жүйесі-бұл сандық технологиялардың ең үлкен бағыттарының бірі [4, 184-185 б.].

Бүгінгі таңда оқыту стилінің көп бөлігі сандық білім беру жүйесіне айналды. Цифрлық білім беру әлеуметтік жүйелер арқылы да таралады. Цифрлық оқыту рәсімдері-бұл білім беру сипатын жақсарту және оқушыларды оқыту рәсіміне тарту мақсатында инновацияларды пайдалануды көрсететін жаңа әдістер. Цифрлық технологиялардың үлкен саны бар, оның ішінде проблемалық оқыту, жобалық оқыту, сандық әңгімелер, технологияға біріктірілген онлайн оқыту ортасы оқыту стратегиялары, білім беру ойындары және шынайы оқыту.

Қазіргі уақытта интернет-оқыту білім беру іс-әрекетін жүргізудің ең қолайлы тетігі болып табылады, дәстүрлі білім беру мекемелерінің уақытша тоқтатылуына байланысты ол білім беру жүйесіндегі теңсіздікті атап өтті. Студенттік халықтың көп бөлігі оқымайды. Қалалық білім беру мекемелері студенттермен байланысу үшін WhatsApp және электрондық пошта сияқты қарапайым интернет қосымшаларын пайдаланады.

Осыған байланысты өзін-өзі оқшаулау жағдайында оқытудың келесі проблемалары анықталады:

– Оқытушылар мен білім алушылардың денсаулығы. Интернеттегі дәрістер мен семинарлармен байланыс сағаттарын қарапайым ауыстыру, егер интернетте белсенділік пен белсенділік тепе-теңдігі болмаса, білім беру процесіне қатысушылардың денсаулығына әсер етуі мүмкін екенін түсіну керек.

– Білім беру процесіне қатысушылардың эмоционалдық денсаулығы. Вирустың таралуы мен әсері, аурулар, өлім туралы жаңалықтар білім беру процесіне қатысушылар үшін алаңдатарлық және бағытсыз фактор болуы мүмкін. Технологиялық шешімдер оқу кезінде, әсіресе белгісіздік кезеңінде, байланысты, өзара әрекеттесуді және қолдауды қамтамасыз етудің жолын табуы керек.

– Құрылғыларға кіру. Оқу үйлері ноутбуктерге қарағанда смартфондарға жиі қол жеткізе алады. Осыған байланысты білім алушылар арасында мүмкіндіктерде үлкен айырмашылық пайда болады: біреу онлайн-платформалардың барлық функционалын толық пайдалана алады, ал біреу - тек бақылаушы және тыңдаушы бола алады. Мұндай теңсіздікті жеңу үшін шешімдер мен балама ресурстарды іздеу керек.

– АТ-инфрақұрылымға қолжетімділікті басқару. Кейбір жерлерде барлық студенттерді бір уақытта қосу мәселесі туындауы мүмкін, сонымен қатар барлығына жақсы қол жетімділікті қамтамасыз ету үшін ат инфрақұрылымына кіруді бақылау. Бұл проблема әсіресе ресейлік кеңістік үшін өзекті, онда желілік байланысы жоқ көптеген шалғай және шалғай елді мекендер бар.

Сандық білімнің арқасында дәстүрлі білімнің мәні аяқталмайды деп айтуға болады. Оқытудың екі түрінің де артықшылықтары мен кемшіліктері бар. Бүкіл әлемде бұл жүйелер тең құқықтарда бар, бірақ қазіргі уақытта Covid-19 пандемиясының жаһандық таралуына байланысты цифрлық білімге назар аударылуда. Әлемдегі барлық мектептер, колледждер мен университеттер жабылып, барлық оқу орындары студенттерге онлайн білім беру жүйесі арқылы білім береді. Егер сіз дәстүрлі жүйені ұстанатын болсаңыз, онда мекемелер мұндай жағдайда студенттеріне тиісті білім бере алмайды және уақыт жоғалады. Осылайша, цифрлық оқытудың артықшылығы-бұл барлық дәстүрлі білім беру мекемелері физикалық тұрғыдан жабылған кезде өте қажет. Сондықтан цифрландыру дәстүрлі білім берудің педагогикалық аспектілеріне үлкен әсер етеді деп айтуға болады.

ӘДЕБИЕТТЕР:

1. Алиева Р. Р., Джангаров А. И. Компьютерные технологии в обучении учащихся СПО // В сборнике: Профессионально-педагогическое образование: состояние и перспективы. 2019. С. 119-122.
2. Идрисова Ж. В. Виртуальная обучающая среда и её возможности // В сборнике: Инновационные подходы в современной науке. 2018. С. 44-46.
3. Джангаров А. И. Информационно-коммуникационные технологии в профессиональном образовании // Уральский научный вестник. 2019. Т. 5. № 2. С. 40-43.
4. Магомадов В. С. Использование технологии AR как инструмент образования // В сборнике: Современная мировая экономика: проблемы и перспективы в эпоху развития цифровых технологий и биотехнологии. 2019. С. 184-185.

SALGIN DÖNEMİNDE TÜRKİYE’DEKİ EĞİTİM UYGULAMALARI VE BİR ÖNERİ OLARAK ANALİTİK OKUMA YÖNTEMİ

Ülkü DEMİRAY

Türkçe Öğretmeni, Niğde/Türkiye

Özet: Çin’de ortaya çıkan ve tüm dünyayı etkisi altına alan salgın eğitim, ekonomi, sağlık, çalışma hayatı vb. konuların hiçbirinin diğerinden bağımsız olmadığını gösterirken, bütün ülkelerin alışılageldiği uygulamaları değiştirmesine de neden oldu.

Bu süreçte öncelik insan sağlığı olmakla birlikte mevcut eğitim anlayışındaki yetersizlikler de görüldü ve eğitimle ilgili yeni planlamaların yapılması ihtiyacı ortaya çıktı.

İster yüz yüze ister uzaktan eğitim yoluyla yapılan çalışmalar, öğrencilere “öğrenmenin kendisi” hedef olarak sunulduğunda istek ve heyecan uyandırır. Öğrencilerden hazır bilgileri zihinlerine kaydetmelerini istemek veya beklemek yerine, öğrendiği ile neler yapabileceğini fark ettirmek öğrencilerin okula karşı beslediği olumsuz tutumu değiştirecektir. Eğitimde esas amaç öğrencide yeni bir şeyler öğrenme isteği ve kendini geliştirme duygusu uyandırmaktır.

Dijital çağın bir sonucu olarak hem aile içinde hem sosyal hayatta yüz yüze iletişim azaldığı için çocuklar yetersiz bir kelime dağarcığı ile büyümektedir. Bireyler yetersiz kelime dağarcığı ile ancak günlük hayatın basit iletişim ihtiyacını karşılayabilir. Yetersiz söz dağarcığı öğrencileri anlama, yorum yapma, hayaller kurma, kendi düşüncesini oluşturma, disiplinler arası düşünme ve bir çıkarım oluşturma becerilerinden yoksun kılar. Tüm bu eksiklikler bir sorun karşısında şikâyet eden ancak çözüm üretemeyip ruhsal dengesizlikler yaşayan toplumun temellerini atmaktadır.

Günümüz dünyasında güçlü bir toplum olarak yer bulabilmek için şikâyet eden değil çözüm üreten, bilgiyi tekrarlayan değil yenilikler ortaya koyan, çok yönlü düşünen bireyler yetiştirmemiz gerekmektedir. Düşünce gücünün kuvveti ise sözcük dağarcığının zenginliğine bağlıdır.

“Analitik okuma” temelinde düzenlenecek eğitim içerikleri ile öğrenciye okumanın asıl hedefi gösterilebilecektir. Okumanın asıl hedefi “öğrenmeyi etkin kılmak”, bilmediğini fark edip engelleri tanımlamak ve kaldırmak, yorumlamak, disiplinler arası düşünmek, sorgulamak ve bir çıkarımda bulunup kendi düşüncesini oluşturmaktır.

Anahtar Kelimeler: *küresel salgın, eğitim, analitik okuma, bilişsel gelişim, düşünme becerisi*

Abstract: The epidemic that originated in China and spread all over the world has profoundly affected education, economy, health, working life and showed that none of these issues are independent from the other. It also caused all countries to change their usual practices.

In this process, although the priority was human health, the deficiencies in the current education understanding were also seen and the need to make new educational plans emerged.

Education processes, whether face-to-face or through distance education, arouse enthusiasm and excitement when “learning itself” is presented as the goal. Instead of asking students to record ready-made information in their minds, making them aware of what they can do with what they learn will change the negative attitude of students towards school. The main purpose in education is to awaken the desire to learn new things and a sense of self-improvement.

As a result of the digital age, children grow up with an inadequate vocabulary as face-to-face communication in both family and social life has declined. Individuals can only meet the simple communication needs of daily life with insufficient vocabulary. Insufficient vocabulary deprives students of the ability to understand, interpret, imagine, form their own opinion, think across disciplines, and make an inference. All these skill deficiencies lay the foundations of a society that complains in the face of a problem but cannot produce solutions and experiences mental imbalances.

In order to find a place as a strong society in today's world, we need to raise individuals who do not complain, but produce solutions, reveal innovations rather than repeat information, and think multi-faceted. The power of thought depends on the richness of the vocabulary.

With the educational contents to be organized on the basis of "analytical reading", the main goal of reading will be shown to the student. The main goal of education is to enable learning and to show students ways of recognizing what they do not know, identifying and removing obstacles, questioning, interdisciplinary thinking, interpreting and forming their own thoughts.

Keywords: global epidemic, education, analytical reading, cognitive development, thinking skills

0. GİRİŞ

Salgın başladığında tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de toplum sağlığını korumak için alınan ilk önlemlerden biri okullarda yüz yüze eğitime ara vermek oldu. Türkiye’de bir hafta gibi kısa bir sürede televizyon yayınları aracılığıyla Eğitim Bilişim Ağı (EBA) TV ile müfredatın takip edilmesi sağlanmıştır. Bir ay gibi kısa bir sürede ise eğitim bakanlığına bağlı dijital öğrenme ortamı olan EBA üzerinden öğretmenlerin öğrencilerle buluşması ve çevrimiçi ders yapması sağlanmıştır. EBA sistemine ders kitapları ve materyalleri yüklenerek öğrenciler ve öğretmenler desteklenmiştir. Ülkemizde okul öncesi, ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite seviyesinde yirmi milyonun üzerinde öğrenci mevcuttur. Bu sayının on yedi milyonu üniversite öncesine aittir. Milli Eğitim Bakanlığımız yaş seviyelerini dikkate alarak EBA-TV ve EBA ortamlarında her sınıf seviyesi için ayrı ayrı programlar oluşturmuştur.

Salgında dijital ağırlıklı ve bir internet bağlantısı gerektiren bu öğrenme ortamlarına bütün öğrencilerin eşit şekilde ulaşma imkânı olmadığı dikkate alınarak eğitim bakanlığımız tarafından 13 bin 540 EBA destek noktası oluşturulmuştur. Ayrıca bunların hiçbirine ulaşamayan yerleşim yerlerindeki öğrencilerin EBA mobil destek araçlarıyla eğitime erişimi sağlanmıştır. Tableti, bilgisayarı olmayan öğrencilere tablet dağıtımı yapılmış ve yapılmaktadır. Türkiye olarak Milli Eğitim Bakanlığımızın yaptığı bu çalışmalar önemli ve yerindedir.

Salgının en karanlık yüzü zengin yoksul ayırt etmeksizin herkesi bulmasıdır. Herkes yüz yüze eğitimden uzakta salgının getirdiği psikolojik zorluklarla baş etmek zorunda kaldı. Bu noktada öğretmen ve öğrencilerin bir ekran aracılığı ile de olsa buluşturulması önemlidir.

1. Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Temel Problemler

İlk aşamada başvurulabilecek en ideal yöntem olan uzaktan eğitim kusursuz değildir. Uzaktan eğitimin etkileri salgın sonrası ciddi değerlendirme ve raporlarla ortaya çıkacaktır ve bunlar hiç istemesek de bir sonraki olağanüstü durum için yol gösterici olacaktır. Problemleri şu başlıklarda değerlendirebiliriz:

1. Eğitimdeki eşitsizliği daha belirgin hale getirmiştir. Yeterli imkânlara sahip olan ve olmayan ailelerin çocuklarının uzaktan eğitime katılımları arasında uçurumlar oluşmuştur. Sosyoekonomik olarak dezavantajlı durumdaki ailelerin çocukları akranlarıyla aynı olanaklara sahip değildir.

2. Uzaktan eğitim yeterli düzeyde bilişim teknolojisine hâkim olmayı gerektirmektedir. Programların kullanılmasında yeterli bilgi donanımına sahip olmayan aileler çocuklarına yardımcı olmakta zorlanmıştır.

3. Teknoloji temelli bir eğitimde teknolojik alt yapısı güçlü olan okullar öne geçmiştir.

4. Çocuklar akran eğitiminden mahrum kalmıştır. Okullar çocuklar için sosyalleşme alanıdır. Oyun kurma, grupla hareket etme, grup kurallarına uyma, toplumla bütünleşme gibi okulda akranlarıyla öğrenilecek becerilerden yoksundur. Fiziksel aktivitelerden uzak kalmak çeşitli sağlık problemlerine de zemin hazırlamaktadır.

5. Öğretmen-öğrenci etkileşimi azalmıştır. Birer ses ve görüntüye indirgenmiş bu iletişimde birbirinin varlığından etkilenme ve ortak değer üretme riske girmiştir.

6. Ebeveynler okulun eve gelmesi ile öğretmen olmaya başlamıştır. Çalışan anne babalar için çocukları uzun süre evde yalnız bırakmak, eğitim faaliyetlerini takip etmek ciddi bir soruna dönüşmüştür. Çocuğu ile evde olanlar için de durum kolay değildir. Çocuğu ders için motive etmek, ekran başına oturtmak ve öğrenmesi için zorlamak ciddi bir mücadele ve zorluğu beraberinde getirmiştir.

7. Öğretmenlerin kendilerini birden böylesi bir sürecin içinde hazırlıksız bulmaları da ayrı bir sorundur. Öğrencinin motivasyon ve ilgisini ekran üzerinde canlı tutmak için neler yapacağını bilmeyen, dijital teknolojiye yeteri kadar hakim olmayan öğretmenler farklı içerik üretmede zorlanmıştır.

8. Öğretmenler de kendi evlerinde çocukları ile mücadele etmiştir. Kendileri sabahdan akşama kadar ders anlatırken kendi çocukları ile ilgilenememiştir. Bütün bunlara salgının herkesin üzerindeki psikolojik baskısı da eklenmiştir.

9. Çocuklar okulun eve taşınmasından mutlu değildir. Ekrandan ders dinlerken başka bir şeyle uğraşmakta, dikkatlerini toplayamamaktadır. Diğer yandan günde altı yedi ders boyunca ekran karşısında oturarak ders işlemek hem öğretmen hem de öğrenciler de birtakım sağlık sorunlarına davetiye çıkarmaktadır. Tamamen ekrana bağlı kalan çocuklar sosyal iletişimi de gittikçe azaltmaya başlamıştır.

10. Ölçme ve değerlendirme çok sağlıklı yapılamadığı için öğrenme kayıpları büyüktür. Bu kayıpların belirlenmesi ve salgın sonrası yapılacaklar önemlidir.

11. Kaygı büyük küçük, öğretmen öğrenci her kesimde artan bir sorundur.

12. Tüm bu sorunların her biri ayrı ayrı incelenmeye değerdir. Ancak asıl mesele salgın sürecinde yüzümüze çarpan: bilgi yükleme merkezli eğitim uygulamalarımızın yanlışlığıdır.

2. Eğitim Uygulamalarında Büyük Yanılgı: “Bilgi Yükleme” Merkezli Anlayış

Salgın sonrasında eğitim öğretim faaliyetlerini bekleyen büyük sorunlardan biri de “öğrenme kayıpları”dır. Soru şu: Neden öğrenme kaybı yaşıyoruz ve bu kayıplar hangi boyuttadır?

Sorunun temelinde “öğrenmeyi öğretmek/ öğrenmek” yerine “bilgi yükleme” anlayışının hala devam etmesidir. Okullarda öğrencilerin sadece verilen alan değil bunları sorgulamasını ve kendisini yeniden yapılandırmasını sağlayan bir sistemin uygulanamamasıdır. Mevcut sistemlerde öğretmen genel olarak bilgi aktarıcı konumda oldu. Çocuklar, öğretmen olmayınca ne yapacağını bilemez duruma geldi. Yalnızca bilgiyi öğretmeye çalıştık. Bir öğretmenin görevinin öğreticilik olduğunu düşündük. Günümüzde bilgi internet ortamında çığ gibi önümüze yığılmakta. Bilgiyi buradan da ham haliyle işlemeden alabiliriz. Peki, biz bilgiyle ne yapacağız?

Bundan önceki büyük devrim olan sanayi devrimi okulları birer fabrika olarak görüyor ve bilen insan yetiştirilmesini bekliyordu. Ancak artık bilen değil bildiği ile farklı şeyler yapabilen insanlara ihtiyaç vardır.

Bu yüzyılda çocuklarımızın ihtiyacı çok yönlü düşünme, öğrendiklerini içselleştirme ve işlevselleştirme, bunlardan yola çıkarak zengin bir duyuş ve bakış açısı ile yeni şeyler ortaya koymadır.

Çağ internetin ve dijital teknolojilerin çağı gibi görünse de insan doğası gereği bunun üstündedir ve hiçbir teknoloji bu doğayı tatmin edici değildir.

Duyularımız ve duygularımız, kişiliğimiz ve irademiz bizi tüm makinelerden ve makineleşmiş öğrenme ortamlarından ayırt eder. Aklımız sabit çalışmaz. Sorularımız ve cevaplarımız vardır. Cevaplarımız farklı sorular bulur. Yenilikler ve yeni hayaller düşünce ve duygu dünyasının zenginliğine bağlıdır. Burada anahtar kelime: anadilde yetkinliktir. Anadilinde zengin olanlar düşünce üretebilir. Yenilikçi adımları atabilir, öncü yaklaşımlar belirleyebilir.

Dil becerileri okuma, yazma, dinleme, konuşma olarak dört temel alanı kapsar. Bunlar yazılı ve sesli iletişimin temeli olan becerilerdir. Bu becerilerden birinde eksiklik veya yetersizlik diğer becerilerin de aksamasına neden olur.

Çocuklar dil becerilerini doğdukları aile ve toplum içerisinde kazanmaya başlar. Okula gitme yaşı olarak genel kabul gören 6-7 yaşına kadar aile ve sosyal çevrenin içinde kelimeleri, deyimleri, kavramları çoktan almaya başlamıştır. Okul o ana kadar kazanılan dil becerilerini zenginleştirip geliştirme üzerine çalışır.

Ancak dijital dünyanın cep telefonlarına kadar inmesi günün büyük bir bölümünü çevremizdeki insanlarla yüz yüze iletişimden kopuk geçirmemize neden olmaktadır. Yalnız çocuklar değil anne babalar da bu dünyanın içine hapsolmuştur. Kadının çalışma hayatına yoğun olarak katılımı, uzun çalışma saatleri komşu ve akraba görüşmelerinin sayısını azaltmış ve çocuklar dijital dünyanın hızlı ve renkli dünyasına terk edilmiştir.

Tüm bu yaşananlar milenyum kuşağı çocuklarının kendi ana dillerine hâkimiyetini azaltmıştır. Temel dil örücüler olan aile ve sosyal çevreden az sayıda sözcükle günlük hayatlarını sürdürmektedirler. Okula başladıklarında farklı disiplinler önlerine gelmekte yetersiz kelime dağarcığı ile bunları anlamakta güçlük çekmektedirler. Tarih, coğrafya, matematik, fen bilimleri veya yabancı dil derslerinde büyük sıkıntılar yaşamaktadırlar.

Üstüne bir de bilginin ham haliyle kalıp olarak sunulduğu öğretim uygulamaları ve beklentiler okulu sevilen değil nefret edilen bir yere dönüştürmektedir. Okula gitmek eziyet halini almıştır. Okulun eve geldiği salgın sürecinde de eziyetin devam ettiğini düşünen ve her fırsatta derslerden kaçmak için bahane arayan ciddi sayıda bir öğrenci grubu ile karşı karşıyayız.

Salgın boyunca gördük ki artık hızlı ve çok yönlü değişik eğitim anlayışlarına ihtiyacımız var. Bilim insanlarının yeni normaller olarak tanımladığı bu duruma tüm ülkeler hazırlıklı olmalıdır. Ancak dijital dünyaya tek başına güvenmek ve yeterli olduğunu düşünmek yanılgıdır. Bilgisayarlar ne kadar akıllı olursa olsun insanla arasında bir fark vardır: Anlamak.

İnsan herhangi bir şeyi anlamadığı sürece iç disipline dönüştüremez. Anlamıyorsa değiştirmez. Anlamıyorsa kabullenmez. Anlamıyorsa kuralları içselleştirmez. Dışarıdan zorlama, baskı veya tehdit ile ancak susturulur. Fakat baskı ortadan kalktığında devam eder. Zorbalığın ve şiddetin yanlış olduğunu anlamayan birey baskı ortadan kalktığında buna devam eder. Yaptığının yanlış olduğunu öğretecek hiçbir ceza mevcut değildir.

Okuma sembolleri tanıyarak çözümleme ve anlama eylemidir. Harfleri öğrenme dünyada her ülkenin ilkökul eğitiminde attığı temel adımdır. Bireye alfabe dediğimiz semboller bütünü tanıma ve seslendirme ile yazma becerileri verilir. Ancak bu temel okuryazarlıktır. Bireyin bu beceriyi akıcı ve işlek bir şekilde kazanmasından sonra okuduğunu anlama becerilerini geliştirmek gerekir.

Analitik, çözümlemeli düşünme yöntemi ile okuma pek çok disiplini içeren bir uygulamadır. Bu yöntemle birey hayatın her anında bir öğrenme yaşadığını fark eder. Müzik dinlerken, film seyrederken, yürüyüş yaparken her adımda ve her yerde yeni öğrenmeler yaşamaktadır. Bu nedenle iyi bir gözlemci olur. Çevresindeki kişilerin ve olayların farkına varır. Bir soruya cevap ararken tek bir öğrenme alanına odaklanamaz ve önceki tüm öğrenme alanlarını zihninden geçirir. Bu onun çok boyutlu düşünmesini sağlar. Sorunun cevabını ortaya koyarken olumlu ve olumsuz yanlarını da düşünür. Böylece farklı bakış açıları yakalar. Gerekirse detaylandırmak için yeni sorular sorar. Bulduğu cevabın işe yararlığını denetler. Tüm bunlardan sonra kendi çıkarımını yapar. Yani kendini bulur. Değişir, gelişir ve daha çok arayış içine girer.

Yukarıda da değindiğimiz gibi analitik okumanın ilkokuldan başlayarak merkeze alındığı eğitim içeriğinde doğrudan bilgi yoktur. Bilgiyi aramak, neden böyle olduğunu sorgulamak, ne işe yarayacağını düşünüp bulmak, başka alanlarla ilişkisi varsa bulup çıkartmak vardır. Birey bir okuma sırasında anlamamanın önündeki asıl engelin yalnızca sözlüğe bakmak olduğunu zannederek yanılmaktadır. “filozof” sözcüğünün anlamını sözlükten bulup “düşünür” diye anlamlandıran çocuğa “düşünür ne iş yapar” dediğinizde “bilmem, bir şeyler mi icat ediyor” diye cevap alıyorsanız durum ciddidir. Ya da “tutarlılık” kelimesinin anlamını araştırıp “tutumluluk” üzerine örnekler veriyorsa bir çocuk orda durum ciddidir.

Ayrıca bir doktorun farklı hastalıkları olan tüm hastalarını aynı ilaçla tedavi etmesi imkânsızdır. Üstelik ciddi riskler içermektedir. Aynı şeyi eğitim sisteminin içinde her öğrenciye aynı müfredatı aynı biçimde sunarak yapmaktayız. Analitik okuma sadece doğru cevabı arayan bir uygulama değildir. Bu nedenle bir sınıftaki farklı bakış açılarını yakalama ve her öğrencinin düşünme becerilerini geliştirme olanağı sağlamaktadır. Zeki ve çabuk kavrayan odaklı sınıfın yıldızlarını hedefleyen bilgi yükleme öğretimden çok daha yararlıdır. Sınıftaki her bireyin değerli olduğunu düşünebildiğini, yorumlayabildiğini göstermektedir. Çocuklar arasındaki farklılıklar bu yöntemle daha iyi gözlemlenebileceği için onlara gelecekle ilgili doğru yönlendirme yapma ortamı da hazırlanmış olacaktır. Eğitim-öğretimde zekiler üzerine kurulu ari sınıf uygulaması toplumsal yapıya da zarar vermektedir. Kendisi uzun yıllar süren okul hayatı boyunca değersiz gören ve değersizlik algısıyla yetişen bireyler sorun çıkaran dezavantajlı gruplar içinde daha çok yer almaktadır.

Öğrenme alanları bu disipline göre oluşturulmalıdır. Eğitim-öğretim programlarının içeriği bilgi merkezli olmaktan çıkarılıp bildiğini işlevsel hale getirecek bir içeriğe kavuşturulmalıdır. Düşünme ve hayal kurma gibi dünyada yalnız insana özgü iki yetiyi geliştiren bir felsefe oluşturulmazsa bireylerin öğrenmeye olan olumsuz bakış açıları değişmeyecektir. İmkânlar ne kadar zenginleşirse zenginleşsin birey öğrenmekten kaçınmayı seçecektir.

Analitik okuma yöntemi ile çalışıldığında mecburi öğrenme alanı olan okul bittikten sonra da öğrenme birey için sürekli bir ihtiyaç olacaktır. Ulaştığı bilginin doğruluğunu ve yeterliliğini araştırarak internet aracılığıyla hızla yayılan yanlış bilgi ve yönlendirmelere kapılmayacaktır.

Olaya daha büyük bir çerçeveden bakıldığında tüm dünya ülkelerinin eğitimde temel hedefi iyi insan yetiştirmektir. Ahlaki ve evrensel değerleri olan insanlar topluma yararlı olur. Bu insanlardan oluşan toplumda vatandaşları suç işlemekten, yanlış yapmaktan alıkoyan temel güdü kendi iç disiplinleridir. İdeal toplum ve ideal dünya için herkesin beklentisi olan bu algı analitik okuma yoluyla değişecek bireylerle oluşturulabilir. Aksi halde karantina haberini alınca market yağmalayan ve birbirine şiddet uygulayan duyarsız insanları her yerde görmeye devam edeceğiz.

Toplum mühendisliğine de katkı sağlayacak olan analitik okuma, bireyin vaktini ve enerjisini kendisi ve toplumu adına daha sağlıklı kullanmasına katkı sağlayacaktır.

Sonuç

Her çocuk değerlidir. Bizim tek bir çocuğumuzun bile sesini duymama lüksümüz yoktur. Çocuklarımızın akıllarını özgür bırakacak eğitim metodu olan analitik okumayı hayata geçirmemiz gerekmektedir. Dünya değişirken cevap arayan sorumuz hangi teknoloji değil hangi felsefedir.

Bu salgın bitecektir. Değişen normallerimiz olacaktır. Ancak unutulmamalıdır ki okul ve okuma arasındaki bağ bir ekran aracılığıyla da olsa aynı kalacaktır. Eğitimin felsefesini bireyin kendi eksiklerini görüp yeniden yapılandırma olarak tasarlamadığımız sürece toplumsal sıkıntılarımız da artacaktır. Salgın problemi doğru tanımlayan ve doğru bilgi kaynaklarına ulaşip doğru çözümler üreten insana olan ihtiyacı ortaya koymuştur.

Ham bilgiyi ezber yoluyla almak tüketici zihniyetinin eseridir. Bilgiyle neler yapacağını farkında olan toplumlar yeniçağda söz sahibi olacaktır. Bunu sağlamak için çocukları eksikliklerinin farkına varıp bunu tamamlamayı amaç edinmiş bireyler olarak yetiştirmek gerekmektedir. Okumanın göstergesi “anlama”, eğitimin göstergesi “değişim” dir. Analitik okuma bizi bu hedeflere taşıyacak güçtedir.

Salgın sürecinde yaşanan öğrenme kayıpları yalnız eğitim bakanlarının, akademisyenlerin ve öğretmenlerin kaygısı olmamalıdır. İlkokuldan üniversiteye kadar her birey kendini neden ve nasıl daha yetkin hale getirebileceğini düşünmeli ve bunu en temel meselelerinden biri olarak görmelidir. Eğitimde maddi fırsat eşitliği sağlansa bile kişisel farklılıklar her zaman var olacaktır. Analitik okuma sınıftaki bireysel farklılıkları değerli bir üretim gücüne dönüştürecek farkındalığı yakalamada ihtiyacımız olan yöntemdir. Çok yönlü düşünen ve sorunlarıyla sağlıklı biçimde başa çıkabilen bireylerle daha verimli yol alınacaktır.

İnsan, kâinatın sınırlarını keşfetmek için gösterdiği çabadan daha fazlasını aklın sınırlarını keşfetmek için harcıyor. Yaşanan her toplumsal değişim artık küresel boyutta etki yaratıyor. Bu etkileşim sürecinde kendini hızlı ve doğru şekilde değiştiren ve duruma göre uygun tedbirleri alan toplumlar daha kazançlı olacaktır. Bunun sağlanması için insan zihin işlevselliğinin artırılması gerekiyor.

Bir çocuğa bırakılacak en önemli miras dil zenginliği ve gelişmiş düşünme becerileridir. Bu iki beceriden mahrum kalan çocuklarımız ne kendisini, ne ailesini ne de içinde yaşadığı toplumu anlayabilecektir.

Okuyormuş ve anlıyormuş gibi yaparak yürüttüğümüz çalışmaların yerine analitik okuma çalışmasını merkeze koymamız ihtiyaçtan öte zorunluluktur.

ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫНА БОЛАШАҚ ПЕДАГОГ МАМАНДАРЫН ДАЯРЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Уразалиева М.А

Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті

Өнер және менеджмент институты

Түйіндеме

Қазақстандық білім мазмұны ең озық және заманауи тәжірибелерді, соның ішінде инклюзивтік оқыту жүйесін сараптап, жаппай білім беруге енгізу тәжірибесіне бағыт алды. Инклюзивті оқыту ортасына болашақ мамандарды даярлау, әлемдік тәжірибеге сүйене отырып, қазақстандық білім жағдайында ерекше қажеттілігі бар баланың қоршаған әлеуметтік ортаға бейімделуі мен білім алу ерекшеліктері бүгінгі күні осы мәселеге ерекше қарауды талап етеді. Бүгінгі таңда физиологиялық және психологиялық ерекшелігі бар оқушыларды инклюзивтік ортаға баулуда педагог мамандарды даярлау мәселесін жан-жақты қарастыру міндеті тұр. Инклюзивті оқыту жүйесін жалпы қоғам, әлеумет, білім мазмұны ерекше қажеттілігі бар балаға бағытталған рухани бетбұрыс деп қабылдауымыз қажет.

Тірек сөздер: инклюзивтік орта, ерекше қажеттілігі бар оқушылар, музыка өнері, болашақ педагог мамандарды даярлау.

Аннотация.

Казахстанское содержание образования ориентировано на опыт внедрения в массовое образование самых передовых и современных практик, в том числе системы инклюзивного образования. Подготовка будущих специалистов к инклюзивной среде обучения, особенности адаптации и получения образования ребенком с особыми потребностями в условиях казахстанского образования, опираясь на мировой опыт, сегодня требуют особого подхода к данной проблеме. Сегодня стоит задача всестороннего рассмотрения вопроса подготовки педагогических кадров для приобщения учащихся с физиологическими и психологическими особенностями к инклюзивной среде. Мы должны принять систему инклюзивного обучения как духовная, гуманная модернизация в образовании, направленный на ребенка с особыми потребностями в обществе в целом, социуме, содержании образования.

Ключевые слова: инклюзивная среда, учащиеся с особыми образовательными потребностями, музыкальное искусство, подготовка педагогических кадров.

Annotation.

The Kazakh content of education is focused on the experience of introducing the most advanced and modern practices, including the system of inclusive education, into mass education. Training of future specialists for an inclusive learning environment, features of adaptation and education of a child with special needs in the conditions of Kazakhstan education, based on world experience, today require a special approach to this problem. Today, there is a task of comprehensive consideration of the issue of training teachers to introduce students with physiological and psychological characteristics to an inclusive environment. We must accept the system of inclusive education as a spiritual, humane modernization in education, aimed at the child with special needs in society as a whole, society, and the content of education.

Keywords: inclusive environment, students with special educational needs, musical art, training of teachers.

Қазіргі заманғы азаматтық қоғам өзінің барлық мүшелерін әртүрлі қызмет түрлеріне белсенді тартпай, әрбір жеке адамның құқықтары мен бостандықтарын құрметтемей, қауіпсіздіктің, бостандық пен теңдіктің қажетті кепілдіктерін қамтамасыз етпей мүмкін емес. Біздің қоғамның алдында дамуында әртүрлі ерекшеліктері бар отандастарымызды қоғамға тарту, олардың белсенді бейімделуі, әлеуметтенуі және қоғам аясында және қоғам игілігі үшін дамуы проблемасы тұр.

Бастапқы кезеңде мемлекеттің басты міндеті ғылыми-педагогикалық қоғамдастық пен жалпы қоғам арасында ақпараттық-ағарту жұмыстарын жүргізу болып табылады. Нормативтік-құқықтық базаны, оқыту материалдарын жасау, оқытушылар құрамын даярлау, инклюзивті білім беруді енгізудің отандық және шетелдік тәжірибесін зерделеу Қазақстанға біртіндеп сауатты оқыту жүйесін құруға мүмкіндік береді.

Қазіргі әлемде ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды жаппай білім беру мекемелеріне интеграциялау — бұл барлық жоғары дамыған елдерге әсер ететін жаһандық қоғамдық процесс. Оның

негізгі қоғам мен мемлекеттің мүгедектер мен мүмкіндігі шектеулі адамдарға деген қарым-қатынастың бүкіл жүйесін қайта қарастыруға дайындығы болып табылады. Білім-әр адамның құқығы. Отандық білім беру жүйесінде мүмкіндігі шектеулі балалар ерекше орын алады. Осы санаттағы балалардың тыныс-тіршілігін қамтамасыз ету мәселелері ҚР "Білім туралы", "ҚР Бала құқықтары туралы", "Мүгедек балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы" заңдарында, сондай-ақ бірқатар нормативтік құқықтық актілерде айқындалған. [1] Қазақстан Республикасының Конституциясына және "Білім туралы" ҚР Заңына сәйкес барлық басқа балалармен тең білім алу және шығармашылық даму құқығына ие бола отырып, өмірде мүмкіндігі шектеулі балалар бұл құқықты іске асыру мүмкіндігінен жиі айырылады. Негізгі міндет-оларды әлеуметтік оңалту мен бейімдеуге, қоғамда толыққанды өмір сүруге дайындауға жағдай жасау және көмек көрсету. шет елдердің тәжірибесі көрсеткендей, қолжетімді мектептер құру және бірлесіп оқыту мүгедектердің әлеуметтік бейімделуіне, олардың дербестігі мен тәуелсіздігіне ықпал етеді, ал ең бастысы — мүгедектерге деген қоғамдық пікірді өзгертуді, оларға толыққанды адамдар ретінде көзқарасты қалыптастырады.

Қазақстан Республикасының әлемдік білім беру кеңістігіне енуі педагогикалық қоғамдастықтан кәсіби міндеттер мен оларды шешу тәсілдеріне жаңа көзқарасты талап етеді. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында даму мүмкіндіктері шектеулі балаларға білім берудің, қалыпты дамып келе жатқан құрдастарымен бірлесіп дамуында ауытқулары бар балаларды интеграцияланған оқыту мен тәрбиелеу идеяларын практикаға енгізудің жаңа тұжырымдамалық тәсілдері айқындалған.[2]

Инклюзивті білім берудің негізгі принциптері: адамның құндылығы оның қабілеттері мен жетістіктеріне тәуелді емес. Әр адам сезінуге және ойлауға қабілетті. Әр адам қарым-қатынас жасауға және естуге құқылы. Барлық адамдар бір-біріне мұқтаж. Шынайы білім беру тек нақты қатынастар аясында жүзеге асырылуы мүмкін. Барлық адамдар құрдастарының қолдауы мен достығына мұқтаж. Барлық студенттер үшін прогреске қол жеткізу мүмкін емес нәрселерден гөрі не істей алады. Әртүрлілік адам өмірінің барлық аспектілерін күшейтеді. Инклюзивті мектеп-бұл ең алдымен демократиялық мектеп, ол адамдарға және олардың өмір салтына құрметпен қарайды. Мұндай мектепте оқушылар білім беру мәселелерін шешу үшін бірге шығармашылықпен жұмыс істейді. Инклюзия субъектісі - бұл денсаулығы нашар және ерекше білім беру қажеттіліктері бар бала. Жергілікті мектептерге бару балалардың қоғамға енуін дәлелдейтін маңызды факторлардың бірі болып табылады. Балаларды оқыту тек мектеп қабырғасында ғана емес. Олар отбасында өз құрдастарымен және достарымен байланысып, өз қоғамдастығының әртүрлі әлеуметтік қызметіне қатысады. Мектепке бару оқытудың басқа түрлеріне қолдау көрсетеді.

Болашақ ұстаздар барлық оқушылардың барлығына бірдей оқу мүмкіндіктерін беруге белсенді қатысуы үшін ерекше жауапкершілікті түйсінуі қажет. Бұл ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалармен әр түрлі бағытта жұмыс істеуге мүмкіндік тудырады. Бірақ бүгінгі таңда ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мен тәрбиелеудің арнайы білім берудің балама бағдарламалары туралы мәселе өткір болып отыр.[3] Осы балама бағдарламалардың қажеттілігі дамуында ерекшеліктері бар балаларға әлеуметтену үшін, қазіргі күрделі қоғамда өзіндік құндылық пен маңыздылық сезімін қалыптастыру үшін көбірек мүмкіндіктер беру ісінде өз көмегін берері сөзсіз[4].

Арнайы оқыту мен білім беру жүйесін дамытудың балама бағыттарының бірі ретінде денсаулығы нашар баланы оқу орындарының жаппай топтары мен сыныптарына енгізу деп атауға болады. Бұл процесс интеграция аясында, сондай-ақ біршама өзгеше және біздің ойымызша, перспективалы бағыт - инклюзия аясында болуы мүмкін. Ең маңызды және әлі шешілмеген мәселелердің бірі-мектепке дейінгі және мектеп мекемелері жағдайында балалардың барлық санаттарына сәтті инклюзивті білім беру үшін оқу-әдістемелік кешендер құру мәселесі. Инклюзивті білім берудің артықшылығы - оқушыларды араластыру. Қарым-қатынас оқытудың бастапқы нүктесі. Мұғалімдер балалармен, студенттермен мұғаліммен және бір-бірімен біте қайнасып араласуы керек.

Инклюзивті білім беру (фр. *inclusif*-лат. *include*-қорытындылаймын, қосамын) - жалпы білім беруді дамыту процесі, ол ерекше қажеттіліктері бар балалар үшін білім алуға қолжетімділікті қамтамасыз ететін, барлық балалардың әртүрлі мұқтаждықтарына бейімделу тұрғысынан барлығы үшін білім алуға қолжетімділікті білдіреді[5]. Инклюзивті білім беру балаларға бағытталған және барлық балалар әртүрлі оқу қажеттіліктері бар адамдар екенін мойындайтын әдіснаманы дамытуға бағытталған. Болашақ педагог мамандар инклюзивті білім берудің әртүрлі қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін икемді болатын оқыту мен оқытуға деген көзқарасты дамытуға ерекше мән бергені жөн. Егер оқыту мен оқыту инклюзивтік білім беруді енгізетін өзгерістердің нәтижесінде неғұрлым тиімді болса, онда барлық балалар (ерекше қажеттіліктері бар балалар ғана емес) ұтатын іс екендігін мойындайды[6].

Өнер пәндерінің инклюзивті білім беру жүйесінде өз орны бар екені белгілі. Себебі, өнер пәндерінің, соның ішінде музыка өнерінің бала сезіміне әсер ете отырып, оның түрлі эмоциялық көңіл-күйіне, әсерленуі мен эмоционалдық жай-күйіне жағымды әсерін жөнінде аз айтылған жоқ.[мен] Музыка әуені, ән, жыр мен күй шығармаларын ерекше қажеттілігі бар баланың өмір тәжірибесіне, ойлауы мен ой қызметінің түрлі іс-әрекетіне және қоршаған ортаны қабылдау үдерісіне өз ықпалын тигізеді. Ерекше қажеттілігі бар оқушылар өздеріне ерекше көңіл аударуды талап ететін орта. Инклюзивті орта болашақ музыка мамандарына мол мүмкіндіктер береді, әлеуметтік жағдарлайлар мен баланың ата-анасы, жанұясы жағдайларын ескеру және сыныптастары арасындағы психологиялық жағдаяттар сынды жұмыс аумағы осы мәселені арнайы қарастыруды талап етеді.

Болашақ педагог маман, соның ішінде музыка маманы басқа пәндермен салыстырғанда кең мүмкіндігі бар пән. Сыныптағы сабақ барысында ерекше қажеттілігі бар баланың музыкалық қабілеттілігімен жеке жұмыс жасау ісі мүмкін болмаса да, сыныптан тыс уақыт аралығында баланың музыкалық есте сақтау қабілетімен және т.б. қабілеттілігінің көзін ашатын жұмыс түрлерімен айналысуға мол жағдайы бар. [7]

Музыкалық сауаттылық ерекше қажеттілігі бар баланың барлығының қолынан келетін іс деп айту қиын. Оған арнайы музыкалық дайындық пен белгілі уақыт арасында тікелей осы саланы қамтитын арнайы пәндерді білуі тиіс. Ал инклюзивті сыныптарда ерекше қажеттілігі бар баланың музыка өнеріне қызығушылығын тудыра отырып, оның музыкалық әуен, дыбыстарға жағымды сезімін қалыптастыру, ән орындау, яғни вокалдық-хор дағдылары мен музыканы тыңдау бөлімдерімен қаруландыру жұмысы аса қиындық тудырмайды. Ерекше қажеттілігі бар оқушылармен жұмыс барысында жалпы музыкалық білім беру мен тәрбиелеудің әдістемесінің дәстүрлі тәсілдері мен шарттарына сүйенеді. Дегенмен, ерекше баламен жұмыс жасау өзінің дәстүрлі әдістемеден ерекшелігі бар. Дәстүрлі музыкалық білім беру мен тәрбиелеу әдістемесіне негізделі отырып, әртүрлі физиологиялық (көруі нашар немесе зағип, нашар еститін немесе мүлдем естімейтін, ДЦП қимыл-қозғалысында мүгедек балалар, тілінің дамуында тежеліс бар т.б.) және психологиялық (зиятында тежелісі бар, интеллектуалдық дамуы төмен балалар т.б.) жағынан мүмкіндігі шектеулі оқушылармен музыкалық сабақтарды ұйымдастыру жұмысы оқу бағдарламасынан бастап сабақ жоспарларын құру ісіне қайта қарауды талап етеді.

Бүгінгі күнге дейін ата — аналар ерекше қажеттілігі бар балаларды түзету форматындағы мамандандырылған мектептерге-интернаттарға берді. Қазақстандағы білім жүйесі осы құрылымға негізделді. Дегенмен жағдай өзгере бастады. Қазақстанда білім алу барлығына қолжетімді болғандықтан, балалар физиологиялық немесе психологиялық мүмкіндіктеріне қарамастан, барабар әлеуметтеніп, білім алатын оқу орындарының осындай типтерін құру туралы мәселе туындады.

ҚР инклюзивті білім беру-жаңа құбылыс деп айта алмаймыз. 2002 жылдан бергі үкімет қарарлары мен Балаларды қорғау Конвенциясы негізінде инклюзивті оқытудың алғы шарттары жасала бастады. Бұл мектеп реформасындағы бағыт, ол балалардың денсаулық жағдайына қарамастан білім берудегі барлық қажеттіліктері мен қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін тең мүмкіндіктерді қамтиды.

Қазақстандағы осындай оқыту жүйесінің негізгі сәттері мен мақсаттарын қарастырайық: барлық балалар — білім беру процесінің тең қатысушылары; мектеп балаларды өмірге бейімдейді; мүгедек балаларда олардың қоғамдағы қажеттілігін, Әлеуметтік іске асырудың маңыздылығы мен перспективаларын түсіну қалыптасады; қоғамның гуманистік ұстанымы құрылады, барлық адамдардың мейірімділігі, мейірімділігі мен теңдігіне тәрбиелік екпін жасалады.

Инклюзивті білім беруді енгізу үрдісінде қазақстандық қоғам қандай мәселелерді атап өтуге болады:

1. Қоғам мұндай оқыту стратегиясын жүзеге асыруға дайындық қажет. Дамуында ерекшеліктері жоқ балалардың көптеген ата-аналары мұндай оқытудың нәтижесінде балаларының бағдарламаны меңгеруінде артта қалушылық болады деп қорқады. Мүгедек балалардың ата-аналары балаларының басынан өткеретін психологиялық жайсыздықтан, әлеуметтік остракизмнен (келеке-мазақ, қорлау) қорқады. Сонымен қатар, мұндай студенттер арнайы тәсілді қажет етеді, көбінесе түзету, бұл жалпы білім беру жүйесі ұсынбайды. Сондықтан, оқушылардың екі санатының ата-аналары балаларды бірлесіп оқытуға тиісті көзқарасты қолдайтын және қалыптастыратын әлеуметтік психологтардың қосымша жұмысын талап етеді. Яғни, ата-аналарды қоғам дамуының осындай гуманистік стратегиясын жүзеге асыруға ынталандыру қажет.

2. Педагогикалық құрамды дайындау. Белгілі болғандай, Қазақстанда ерекше қажеттіліктері бар балаларды оқытып, олармен түзету сабақтарын өткізе алатын дефектолог-мамандар әлі де болса аз. Егер 2000 жылдары дефектолог мамандарды даярлау Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінде және Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе мемлекеттік педагогикалық университетінің Мамандандырылған кафедрасында, Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық институтының

қабырғасында т.б. жүргізілсе, 2017 жылы осы бейіндегі мамандарды еліміздің 17 жоғары оқу орны дайындай бастады. 2014 жылдан бастап осы бағыт бойынша 2,7 мың педагог қайта даярлаудан өтті.

3. Оқыту әдістері мен тәсілдерін өзгерту, техникалық базаны қайта жарақтандыру. Өкінішке орай, Қазақстанда ерекше қажеттіліктері бар балаларды оқыту әдістемесі әрдайым уақыт талабына сай келе бермейді. Сондықтан болашақ мамандарды компьютерлерді және басқа да заманауи техникалық құралдарды (аудио, видео) қолдана отырып оқыту жүйесін әзірлеу белсенді жүргізу қарастырылу қажет.. Бұдан басқа, білім берудің оқу жоспарынан бастап, мемлекеттік білім стандарттары, оқу бағдарламасына ерекше қажеттілігі бар балаларды білім беру аймағындағы ерекшелігін ескеретін арнайы бағыт-бағдарлар дайындалып іс жүзіне асырылуы уақыт күттірмейтін мәселелер қатарында.

Мұғалімдер және болашақ ұстаздар арнайы дайындыққа ие болуы керек, ерекше балалардың жетістіктерін қалай бағалауы, жаңартылған оқу бағдарламасының мазмұнын меңгере отырып, оның жергілікті жердегі өзіндік ерекшеліктерін ескере отырып оқу –білім жүйесіне енгізу сынды жұмыстар тұр. Түзету педагогикасының ұлттық ғылыми-практикалық орталығының (ННПЦКП) бас сарапшысы Роза Сүлейменова инклюзивті білім беру мәселесін мұқият дайындаусыз шешу мүмкін емес деп жазды.[8]

Ерекше қажеттілігі бар балалардың ата-аналары, әлеумет, педагог мамандар өзара бірлесіп жалпы қауымның осы мәселеге бетін бұрып, ерекше балаларды өзге деп қабылдамау, оларды қоғамның толыққанды мүшесі ретінде қабылдау, инклюзияның мейірімді ортасын құруға бағыттау бүгінгі өзекті мәселелер қатарында. Дамыған елдердің тәжірибесі толыққанды инклюзивті топтар мен сыныптар ұйымдастырылуы мүмкін және солай болуы керек екенін көрсетеді, ең бастысы – олардың өмір сүруіне оңтайлы жағдай жасау, сондай-ақ осы гуманистік идеяның сәтті жүзеге асырылуын қамтамасыз етуге бағытталған қоғамды тәрбиелеу сәтті орныққан. Ендеше еліміздің инклюзивті білім беру жүйесі осыған бағытталуы тиіс.

Әдебиеттер тізімі

1. ҚР "Білім туралы" Заңы. - [ЭР]. http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30118747.
2. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. - [ЭР]. <http://adilet.zan.kz/rus/docs/U1000>
3. Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беру жүйесін одан әрі дамыту жөніндегі 2015-2020 жылдарға арналған шаралар кешені (ҚР Білім және ғылым министрінің 2014 жылғы 19 желтоқсандағы №534 бұйрығы). - [ЭР]. Қатынау режимі: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=39711662#pos=0;0
4. Исакова А.Т., Закаева Г.З., Шестакова Е.В. Адаптация и модификация образовательного процесса в инклюзивной среде. Алматы, 2019 г.-138 стр.
5. Исакова А.Т., Мовкебаева З.А., Закаева Г.З., Айтбаева А.Б., А.А. Байтурсынова. Основы инклюзивного образования. Алматы, 2019.-320 б
6. Ералиева, Х.С. Қазақстанда инклюзивті білім беруді енгізу // Инновациялық педагогикалық технологиялар: IV халықаралық материалдар. ғылыми. конф. (Қазан, мамыр 2016). — Қазан: Бук, 2016. — Б.26-28.
7. Уразалиева М.А. Мүмкіндігі шектеулі балаларға музыкалық тәрбие берудің ерекшеліктері. Алматы, 2017.-230 б.
8. Сулейменова Р.А. Методологические подходы к внедрению инклюзивного образования в Республике Казахстан // Специальное образование в Казахстане. -2008.-№2(23)ю-С.25-31.

ТАНЦЕВАЛЬНО-ДВИГАТЕЛЬНАЯ ТЕРАПИЯ КАК ЭФФЕКТИВНОЕ СРЕДСТВО РЕШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ЗАДАЧ В ДЕТСКОЙ ХОРЕОГРАФИИ

А.Г. Чурашов

*доцент, кандидат педагогических наук, заведующий кафедрой хореографии, Южно-Уральский государственный гуманитарно-педагогический университет
г. Челябинск, Российская Федерация*

Аннотация

Введение. В статье обоснована актуальность использования танцевально-двигательной терапии как эффективного средства разностороннего развития ребенка в системе дополнительного образования. Целью исследования являлось выявление, научное обоснование возможности реализации танцевально-двигательной терапии как инновационной педагогической технологии в дополнительном образовании в соответствии с социальным заказом на развитие личности растущего человека, его художественно-эстетических и творческих способностей средствами хореографического искусства.

Материалы и методы. Методы исследования: теоретические – анализ философской, психолого-педагогической литературы, литературы, посвященной танцевально-двигательной арт-терапии, материалов и публикаций по теме исследования, изучение педагогического опыта в сфере

хореографического образования; эмпирические – наблюдение, индивидуальные и групповые беседы, апробация методики.

Результаты. Определено значение танцевально-двигательной терапии как эффективного средства и перспективного направления разностороннего развития личности. По результатам исследования выявлено, что теоретико-методической основой разностороннего развития детей в дополнительном образовании является комплекс методик танцевально-двигательной терапии, которые позволяют учитывать возрастные и гендерные особенности детей, а также обладают вариативными и дифференцированными качествами, способствующими разностороннему развитию детей в дополнительном образовании.

Обсуждение. Подчеркивается, что научная новизна исследования определяется представлением методики разностороннего развития личности ребенка средствами танцевально-двигательной терапии как методического ориентира обеспечения направленности педагогической науки на уточнение содержания и структуры комплекса технологий хореографической образовательной деятельности в области дополнительного образования.

Заключение. Делается вывод о том, что реализация инновационных методик танцевально-двигательной терапии как эффективного средства разностороннего развития ребенка является необходимым и перспективным направлением в условиях современного дополнительного образования.

Ключевые слова: инновация, интеграция, арт-терапия, танцевально-двигательная терапия, гендер, хореография, дополнительное образование.

Основные положения:

- определены составляющие танцевально-двигательной терапии;
- разработаны методические рекомендации, способствующие эффективной реализации комплексов и методик танцевально-двигательной терапии в системе дополнительного образования.

В современных условиях система дополнительного образования активно осуществляет переход на качественно новый современный уровень функционирования, интеграцию инновационных и традиционных методов и форм обучения, внедрение прогрессивных технологий и оборудования. Учреждения дополнительного образования по своей сути являются инновационными, т.к. творческая деятельность в их стенах предполагает постоянный поиск все новых и более совершенных педагогических технологий, приемов и методов воспитания и формирования многогранной и разносторонне развитой личности.

Процесс использования арт-терапии в целом и танцевально-двигательной в частности осуществляется в ряде научных исследований в России и за рубежом. Анализ научно-педагогической литературы показал, что научно-педагогическая теория и практика накопили значительный опыт, который может быть использован в формировании системы инновационной деятельности в системе дополнительного образования с учетом особенностей и тенденций развития танцевально-двигательной терапии.

Развитие арт-терапии как научно-практической дисциплины в нашей стране и за рубежом ознаменовано укреплением ее позиций в качестве необходимого компонента деятельности различных медицинских, социальных, образовательных учреждений. Совершенствуется научно-методическая база арт-терапии. Регламентируются ее процедуры и программы лечебно-профилактической и реабилитационной направленности, предназначенные для разных категорий больных и здоровых людей. Возрастают требования к доказательной базе и эффективности арт-терапии, подготовке специалистов, способных оказывать профессиональные арт-терапевтические услуги.

Различные школы психоанализа, развивавшиеся во второй половине XX в., – не только классический психоанализ, но и теория объектных отношений, юнгианский анализ, постюнгианский подход и другие – внесли заметный вклад в совершенствование теории и техник арт-терапии. Развитие иных направлений психотерапии в этот период, таких как гуманистический клиент-центрированный (Н. Роджерс), феноменологический (М. Бетенски), гештальт-терапевтический (Дж. Райн) и другие подходы привели к существенному укреплению позиций арт-психотерапии как одной из форм реализации здоровьесберегающего потенциала изобразительного творчества. В дальнейших исследованиях способности к творчеству и разностороннему развитию разрабатывалась с позиций различных психологических теорий. Так, например, представители психоанализа (З. Фрейд, Э. Фромм, К. Г. Юнг и др.) связывали творчески проявления с детскими переживаниями комплексов, с сублимацией психической энергии в творчество (З. Фрейд), преодолением комплекса недостаточности («неполноценности») (А. Адлер), действием архетипов коллективного бессознательного [5]. В

отечественных исследованиях психологии творчества (Н. Н. Волков, Л. С. Выготский, Б. М. Теплов, П. М. Якобсон и др.), способностей к творчеству обосновывалось значение изучения произведений искусства, его выразительных средств как психологического инструмента формирования творческой личности, её культурного сознания и самосознания. Исследователи справедливо полагали, что в основе способности к художественному творчеству лежит качество тонко развитого восприятия. Подробный анализ литературы, посвященной различным аспектам музыкотерапии, представлен в работах Л. С. Брусиловского, В. Ю. Завьялова, К. Швабе и др. Музыкотерапия может служить вспомогательным средством установления контакта между психологом и клиентом и средством, облегчающим эмоциональное самовыражение в процессе коррекционной работы средствами танцевально-двигательной терапии.

В разные временные периоды танцевально-двигательной терапией придавалось огромное значение как средству разностороннего развития, гармонизации личности (Б. Бегак, И. Ф. Гончаров, Б. К. Григорович, Л. А. Клыкова и др.). По мнению исследователей, эффективность произвольных движений проявляется в формировании художественно-эстетической культуры личности (Л. С. Выготский, Ю. И. Громов, Э. Ж.-Далькроз, А. Б. Есин, Л. П. Сербина, А. Хекелманн, А. Г. Чурашов и др.). Рассматривалась хореография как часть общеобразовательного процесса (В. П. Геращенко, В. И. Уральская и др.), как практическая эстетическая деятельность (Е. В. Николаев, А. М. Месессер, Е. Б. Юнусова и др.), как средство формирования психического строя человека (Ю. М. Лотман, А. И. Воронина, С. В. Филатов и др.)

Вместе с тем, научные исследования, посвященные использованию инновационных технологий в форме танцевально-двигательной терапии как средства разностороннего развития личности, малочисленны, фрагментарны, не отражают системного видения этой проблемы.

Актуальность нашего исследования обусловлена наличием противоречий:

- между общественно-государственной потребностью в доступном дополнительном образовании, ориентированном на воспитание и просвещение, позволяющем формировать разностороннее мышление личности, ориентированной на здоровый образ жизни, готовой к участию социальной и экономической жизни и недостаточной разработанностью на теоретическом и практическом уровнях педагогических способов решения данной проблемы;

- между потребностью в содержательно-методическом обеспечении разностороннего развития детей средствами танцевально-двигательной терапии в дополнительном образовании и недостаточной разработанностью соответствующих учебно-методических материалов и отсутствием специалистов данной области;

- между объективной потребностью в инновационной методике танцевально-двигательной терапии с целью разностороннего развития детей в дополнительном образовании и недостаточностью её технологического обеспечения.

Обозначенные противоречия позволили сформулировать проблему исследования, которая заключается в изменении классического подхода к реализации образовательного процесса по хореографическим дисциплинам с комплексом методик танцевально-двигательной терапии в дополнительном образовании посредством научного обоснования его развивающей направленности, отраженной в соответствующей инновационной методике.

Для выполнения цели исследования необходимо решение следующих задач:

- проанализировать научно-педагогическую литературу по проблеме исследования;
- разработать и апробировать программу по использованию танцевально-двигательной терапии в дополнительном образовании;
- разработать методические материалы по использованию инновационных технологий танцевально-двигательной терапии в дополнительном образовании.

Проблемой разностороннего развития личности средствами танцевально-двигательной терапии в интеграции с различной творческой деятельностью мы занимаемся в течении продолжительного времени и пришли к следующему выводу, что нам необходимо усовершенствовать систему диагностики развития и оценки полученных результатов, налаживать более тесные контакты с представителями различных видов искусств. Наши наработки в этом направлении апробируются и внедряются в творческие коллективы, учреждения дополнительного образования России и Казахстана.

На наш взгляд, изучение социально-психологических характеристик влияния танцевально-двигательных двигательной терапии на личностные особенности и межличностные коммуникации позволяет грамотно использовать танец в социальной, социально-психологической и коррекционной работах работе специалистами разного уровня и профиля. Мы полагаем, что интеграция различных видов арт-терапии будет способствовать более эффективному и долгосрочному результату развития

ребенка. Музыкотерапия, например, может служить вспомогательным средством установления контакта между арт-терапевт-клиент и средством, облегчающим эмоциональное самовыражение в процессе коррекционной работы средствами танцевально-двигательной терапии.

Танцевальная терапия многогранно воздействует на человека, что обусловлено самой природой танца как синтетического вида искусства. Влияя на развитие эмоциональной сферы личности, совершенствуя тело человека физически, воспитывая через музыку духовно, танец помогает обрести уверенность в собственных силах, даёт толчок к самосовершенствованию, к постоянному развитию. Организуя самостоятельную деятельность обучающихся, в которой каждый может реализовать свои способности и интересы, педагог создает «развивающую среду». Его главной задачей становится мотивировать обучающихся на проявление инициативы и самостоятельности.

Реализация поставленных целей в танцевальной терапии достигается с помощью следующих методических приемов:

- ✓ использование преимущественно спонтанного, неструктурированного танца для самовыражения и выражения отношений;
- ✓ целенаправленный выбор музыки (как терапевтом, так и самими участниками);
- ✓ кинестетическая эмпатия;
- ✓ ритмическая синхронизация;
- ✓ экспериментирование с движением;
- ✓ работа с «мышечным панцирем»;
- ✓ целенаправленный выбор темы танцевального упражнения;
- ✓ обратная связь.

Хореографическое искусство, несомненно, является одним из наиболее эффективных и полифункциональных видов арт-терапии, которое приобрело новый смысл, новую роль – танцевально-двигательная терапия. Это совершенно уникальное и эффективное явление в современной психотерапии, в котором движение и танец способствуют развитию как физической, так и эмоциональной интеграции индивида.

Беря во внимание точки зрения ученых, мы считаем, что психотерапевтическое использование танца и движения как процесса, способствующего интеграции эмоционального и физического состояния личности дает возможность выявить творческие способности, а также эффективно корректировать и улучшать психическое, умственное и физическое развитие личности. Психокоррекционное воздействие танцевальной терапии основано на важной роли в жизни человека его собственного тела, которое является основным средством познания и выражает нашу суть.

Танцевально-двигательная терапия базируется на признании того, что тело и психика взаимосвязаны: изменения в сфере эмоциональной, мыслительной или поведенческой вызывают изменения во всех этих областях. Тело и сознание рассматриваются как равноценные силы в интегрированном функционировании.

Большой интерес представляют попытки некоторых арт-терапевтов расширить границы своих исследований за счёт использования нейропсихологических данных, представлений психосоматической медицины, данных о психологии восприятия визуальных образов и физиологии эмоций, некоторых положений теории привязанности, а также результатов изучения плацебо-эффекта.

Критериями личностного развития воспитанника средствами танцевально-двигательной терапии являются следующие новообразования:

- переход к новым способам деятельности и формам поведения;
- рост уровня активности, самостоятельности, самоорганизации, самореализации;
- развитие физического потенциала, физиологических функций организма;
- развитие уверенности в себе, предотвращение различных психологических комплексов, мышечных зажимов.

Учет педагогом особенностей танцевально-двигательной терапии, соблюдение коммуникативных и предметных условий ее применения создает педагогическое пространство, адекватное для развития творческой индивидуальности.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Клыкова Л. А., Чурашов, А. Г. Разностороннее развитие старших дошкольников в дополнительном образовании средствами танцевально-двигательной терапией как актуальная проблема теории и методики дополнительного // Инновационные тренды в современной образовательной деятельности: коллективная монография образования / под ред. проф. Е. Ю. Никитиной. – Москва: Гуманитарный изд. центр ВЛАДОС, 2013. – С. 159-182.
2. Крайг Г. Психология развития. – СПб.: Питер, 2010. – 992 с.
3. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. М.: Смысл, 2004. – 352 с.

4. Маслоу А. Мотивация и личность / пер. А. М. Татлыбаевой. – СПб.: Евразия, 1999. – 478 с.
5. Осинцева И. М. Кластерное развитие образования // Национальная образовательная стратегия. Формирование современной модели образования, ориентированной на достижение целей опережающего развития: материалы окружной науч.-практ. конф. – Екатеринбург, 2009. – С.46-48.
6. Приоритетный проект "Доступное дополнительное образование для детей", утвержден президиумом Совета при Президенте Российской Федерации по стратегическому развитию и приоритетным проектам (протокол от 30 ноября 2016 г. № 11)
7. Распоряжение Правительства РФ от 24.04.2015 № 729-р «Об утверждении плана мероприятий на 2015-2020 годы по реализации Концепции развития дополнительного образования детей, утв. распоряжением Правительства РФ от 04.09.2014 № 1726-р»;
8. Сластенин В. А. Педагогика. – М.: Школа-Пресс, 2000. – 492 с.
9. Стратегии развития воспитания Российской Федерации. Москва, 2015.
10. Чурашов А. Г., Юнусова, Е. Б. Интеграция различных видов танцевально-двигательной терапией как доминирующий фактор полихудожественного подхода в артпедагогике // Профессиональное образование XXI века : коллективная монография / под ред. проф. Е.Ю. Никитиной. – Москва: Перо, 2016. – С. 187-206.
11. Шулешко Е. Е., Ершова А. П., Букатов В. М. Социоигровые подходы в педагогике. – Красноярск: Краевой институт усовершенствования учителей, 1990. – 116 с.
12. Юнусова, Е. Б. Хореографическое образование как источник формирования художественного «Я» ребенка. // Дополнительное образование детей в изменяющемся мире: перспективы развития востребованности, привлекательности, результативности: материалы II Международной научно-практической конференции. – Челябинск: ЧИППКРО, 2015. – С. 506-510.
13. Aronson E. (2000). Nobody left to hate. New York: Henry Holt.
14. Bem S. L. (1987). Gender Schema Theory and Its Implications for Child Development: Raising Gender-Aschematic Children in a Gender-Society. The Psychology of Women: Ongoing Debates. New Haven; L. P. 226–245.
15. D’Mello M. (2006). Gendered Selves and Identities of Information Technology Professionals in Global Software Organizations in India. Information Technology for Development. Vol. 12 (2). P. 131–158.
16. Gallin P., Urs Ruf (1999). Ich Du Wir, Mittelstufe 4 5 6 Schülerbuch-Set.
17. Johnson D. W., Johnson R. T., Smith K. A. (1998) Active learning: Cooperation in the college classroom. Edina, MN: Interaction Book Company.
18. Jung C.G. (1951) Aion: Researches into the phenomenology of the Self. Collected works 9, part II. Princeton: Princeton University Press.
19. Laban R. (1971) The mastery of movement. (3rd ed.). London: MacDonald & Evans.
20. Lurye L. E., Zosuls K. M., Ruble D. N. (2008). Gender Identity and Adjustment: Understanding the Impact of Individual and Normative Differences in Sex Typing. The Intersections of Personal and Social Identities New Directions for Child and Adolescent Development. Eds. M. Azmitia, M. Syed, K. Radmacher. № 120. P. 31–46.
21. Millis B. J., Cottell P. G., Jr. (1998). Cooperative learning for higher education faculty. American Council on Education.
22. Ruble D. N., Martin C. L., Berenbaum S. A. (2006). Gender Development. Handbook of Child Psychology. 6 ed. Hoboken, NJ: Wiley. Vol. 3: Social, Emotional, and Personality Development. P. 858–932.

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ВУЗАХ ВО ВРЕМЯ ПАНДЕМИИ И ТРАДИЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ: СРАВНИТЕЛЬНО-СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ

Шамшиденова Ф.М., кандидат исторических наук,
Казахский национальный женский педагогический университет, г. Алматы.

Аннотация. Вспышка коронавируса в Казахстане привела к смене формата традиционного обучения на онлайн обучение. В статье сделан сравнительно-сопоставительный анализ на дистанционное и традиционное обучение. Автором произведен анализ научно-педагогической литературы по исследованию дистанционного и онлайн-образования. Изучены положительные и отрицательные стороны приложения ZOOM как формы онлайн-обучения.

Ключевые слова: пандемия коронавируса, высшая школа, дистанционное образование, онлайн-обучение, традиционное обучение.

Аңдатпа. Қазақстанда жаппай коронавирустың таралуы оқытудың дәстүрлі түрін онлайн түрге ауыстыруға мәжбүр етті. Мақалада қашықтықтан оқыту және дәстүрлі оқыту түрлеріне салыстырмалы талдау жасалады. Автор қашықтықтан оқыту және онлайн білім беруді зерттеген ғылыми-педагогикалық әдебиеттерге талдау жасап, ZOOM платформасында оқытудың тиімді және тиімсіз жақтарын көрсеткен.

Тірек сөздер: коронавирус пандемиясы, жоғары мектеп, қашықтықтан білім беру, онлайн-оқу, дәстүрлі білім беру.

Annotation. The outbreak of the coronavirus pandemic in Russia has led to a change in the format of traditional education to online. Author makes the analysis of scientific and pedagogical literature on the study of distance and online education. The positive and negative aspects of ZOOM application as a form of online learning are studied.

Key words: coronavirus pandemic, high school, distance education, online learning, traditional education.

Дистанционную форму обучения специалисты по стратегическим проблемам образования называют образовательной системой XXI века. В настоящее время на нее сделана огромная ставка. Актуальность темы дистанционного обучения заключается в том, что результаты общественного прогресса, ранее сосредоточенные в сфере технологий сегодня концентрируются в информационной сфере. Наступила эра информатики.

Большинство современных онлайн-курсов содержат видеолекции, задания для самостоятельного разбора и контрольно-измерительные материалы. Основным недостатком данных платформ является отсутствие индивидуальных траекторий обучения. Стандартная система, используемая в большинстве вузов на сегодняшний день, не позволяет уделять время каждому студенту лично в достаточном количестве. Влияние новейших технологий, СМИ и Интернета на образование, язык и культуру на сегодняшний день облегчает эту задачу, но, несмотря на возможность самостоятельного определения темпа обучения, возможность повторного просмотра материала, необходимо помнить об индивидуальных особенностях личности. Каждый студент по-своему усваивает материал, что требует персонального отношения. Существующие электронные образовательные ресурсы, оснащенные системами автоматизированных проверок, показывают правильность выполнения задания, однако не дают более детального объяснения материала или указания раздела материала, который не был усвоен. Сервисы же, показывающие на тему, которую стоит повторить, заставляют делать это вручную разработчиков курсов [1, с.13].

Онлайн-образование имеет ряд преимуществ над традиционной моделью обучения. Это, в первую очередь, возможность дистанционного освоения дисциплины или модуля, так как не требуется непосредственного контакта преподавателя со студентом. Однако при этом следует отметить, что контакт между преподавателем и студентом может осуществляться в любое время, без привязки к аудиторной нагрузке, что также говорит об индивидуализации обучения. Кроме того, к преимуществам обучения в электронной образовательной среде можно отнести возможности использования разнообразных мультимедийных материалов, что способствует повышению эффективности обучения.

Ещё одним недостатком онлайн-систем является исключение из процесса обучения взаимодействия между людьми. В большей степени эта проблема актуальна для детей школьного возраста, для которых помимо обучения важен процесс воспитания. Для студентов эта проблема чуть менее значима, хотя тоже нельзя забывать о потребности общения для человека. На первый план здесь выходит отсутствие своевременного разъяснения преподавателем непонятого материала в ходе лекции. Онлайн-платформа может предоставлять доступ студентам к форуму для связи с преподавателями, но ожидание ответа может занимать продолжительный промежуток времени. Другой недостаток при работе с электронными ресурсами – сложность концентрации внимания. Нахождение в аудитории психологически настраивает на процесс обучения, в то время как, прослушивая или читая лекции и выполняя практические задания в домашних условиях, студенты допускают наличие отвлекающих факторов, что негативно влияет на усвоение материала. Также необходимо отметить, что целевой аудиторией электронных образовательных платформ на сегодняшний день являются среднестатистические учащиеся. Для неуспевающих студентов или же, наоборот, для способных, быстро обучающихся, работа с подобными платформами будет затруднена.

Построение индивидуальной траектории обучения позволит обеспечить уровень образования, сопоставимый с достигаемым уровнем при наличии личных занятий с преподавателем, что в значительной степени обеспечивает высокое качество обучения.

В ближайшей перспективе произойдет сочетание традиционного и онлайн-образования, появится «гибридное» образование, включающее различные формы коммуникации. Замены традиционной формы образования, скорее всего, не произойдет. Определенная доля потребителей по-прежнему будет отдавать предпочтение традиционной форме обучения [2, с.65].

По мнению экспертов, главной мотивацией онлайн-образования является возможность комфортного сочетания работы и учебы. Анализ также показал, что мотивы получения традиционного образования в университете и получения онлайн-образования практически одинаковы. Но важной

мотивацией получения онлайн-образования являются получение уникальных знаний от людей всего мира и понимание нового опыта людей.

Богатые возможности современного компьютера, включающие ряд специализированных коммуникационных приложений и программ Office 365, Skype, ZOOM, WhatsApp и ряд др. позволили быстро перейти на платформу онлайн-обучения. В условиях ряда московских вузов предпочтение было отдано приложению ZOOM. Это объясняется рядом объективных факторов. Zoom является лидером в современной корпоративной видеосвязи с простой и надежной облачной платформой для видео- и аудиоконференций, чатов и вебинаров в формате высокой четкости. Программное обеспечение приложения достаточно надежно, работает в широком диапазоне операционных систем и обладает рядом технических особенностей, позволяющих их использовать применительно к учебному процессу:

- ZOOM не только обеспечивает видеоконференцсвязь, но и позволяет вести её запись длительностью до 40 минут. Количество видеозаписей не ограничено.
- участников для видеоконференций ZOOM может вмещать 100 – 1000 человек, если использовать платные тарифы (в Skype только 30);
- конференции можно проводить неограниченное количество раз;
- есть функции для управления онлайн-конференциями;
- не нужна большая скорость Интернета, платформа работает стабильно;
- программу можно использовать на телефоне с ОС Андроид;
- у программы есть интерактивная онлайн доска для рисования и демонстрация экрана

За время практической работы в программе ZOOM в качестве преподавателя исторических дисциплин в марте-июне 2020 г. в связи с переходом на дистанционную форму обучения из-за распространения пандемии коронавируса автором статьи был выявлен комплекс специфических достоинств и недостатков применения данного приложения. К многочисленным позитивным моментам программы ZOOM можно отнести следующие аспекты:

1. Достаточно малый «вес» программы (11,6 MB) и сравнительная простота ее загрузки на электронный девайс с доступной пошаговой инструкцией по ее установке.
2. ZOOM - универсальная программа. Она может быть скачана и установлена на любые устройства: смартфоны, iPhone, iPad, планшеты, ноутбуки и компьютеры.
3. Мгновенный вход в программу по приглашению организатора конференции. Предусмотрен двухвариантный вход в программу: или через ссылку, или идентификатор и пароль, высылаемые организатором конференции или по электронной почте, или по WhatsApp.
3. Удобный интерфейс и простота в обращении. Входное окно программы ZOOM, Базовые функции ZOOM для вебинара.
4. Возможность записи и планирования предстоящих учебных занятий со студентами.
5. Прямой контакт со всеми студентами по типу работы в учебной аудитории, возможность выслушать вопросы всех студентов и поочередно ответить на них.
6. Работа в подпрограмме «Демонстрация экрана» как особой составляющей ZOOM, позволяющей преподавателю показывать обширный учебный и учебно-методический материал, заложенный на его компьютере: презентации, схемы, сканированные исторические документы, архивные документы, практические задания и т.д., причем ZOOM позволяет быстро «пролистывать» информацию и переключаться с одной темы на другую.
7. Оказание индивидуальных консультационных услуг студентам, имеющими пробелы с дисциплиной, или со студентами, находящимися в сложной жизненной ситуации: болезнь, невозможность вести полноценный учебный процесс по уходу за пожилыми родителями или родственниками и т.д.
8. Сбор в одну учебную аудиторию студентов, находящихся в различных географических точках.
9. Комфортные условия работы для преподавателя, обусловленные пребыванием в домашней обстановке, и позволяющими ему увеличить время учебного процесса.
10. Наличие функции «Доски сообщений», позволяющей производить элементарные исторические выкладки, корректировать их, вводить повторно, окончательно удалять.
11. Возможность использования ряда цифровых таблиц через подпрограмму «Демонстрация экрана» - Math Editor, Excel, MathCAD и др.

Безусловно, процесс работы в программе ZOOM обладает и рядом негативных факторов:

1. Возникновение компьютерных неполадок в виде кратковременной потери звука или изображения на экране монитора.

2. Отсутствие возможности быстрой проверки индивидуальных практических работ студентов во время работы программы.

3. Отсутствие режима «оффлайн», когда у студента возникает необходимость обратиться к преподавателю с личной просьбой.

Анализ показал тенденцию преобладания достоинств над недостатками обучения в приложении ZOOM в количественном эквиваленте.

Автору статьи было интересно и мнение студентов применительно к дисциплинам истории Великой степии Современной истории Казахстана. С этой целью мною был проведен педагогический мониторинг среди студентов группы в количестве 30 человек, состоящий из двух этапов:

- 1-этап: выявление положительных и отрицательных аспектов обучения в приложении ZOOM, исходя из личного мнения студентов. Данные представлены Таблицей 1

- 2-этап: определение субъективного отношения студентов к онлайн-обучению посредством анкетирования на ряд предложенных вопросов в подпрограмме «Опрос» приложения ZOOM:

- не нравится учиться в режиме приложения ZOOM;
- нравится учиться в режиме приложения ZOOM;
- затрудняюсь ответить;
- безразлично, в какой форме учиться.

Данные представлены Таблицей 2 и Рис.1. (см. Таблица 2. Подсчет количества ответов на вопросы анкеты, Рис. 1. Диаграмма опроса личного отношения студентов к обучению в приложении ZOOM).

Таблица 1

Классификация типовых ответов студентов

1. Комфортное обучение в домашних условиях.
2. Экономия времени, исключая затраты на поездку в вуз.
3. Переброс математической информации студенту со стороны преподавателя в форме электронных документов: презентации, текстовых файлов, фотографий алгоритмических схем и т.д.
4. Возможность быстрой отправки практических, самостоятельных, тестовых, контрольных работ преподавателю на проверку через ZOOM и получения ответа в виде замечаний, отметок и т.д.
5. Коллективное и индивидуальное общение в чате.

1. Затруднения при работе с историческими источниками с монитора при работе в приложении ZOOM.

2. Быстрая физическая утомляемость организма при длительной работе с компьютером.

Таблица 2

Подсчет количества ответов на вопросы анкеты

- не нравится учиться в режиме приложения ZOOM
 - нравится учиться в режиме приложения ZOOM
 - затрудняюсь ответить
 - безразлично, в какой форме учиться
- 12 чел.
15 чел.
1 чел.
2 чел.

Диаграмма

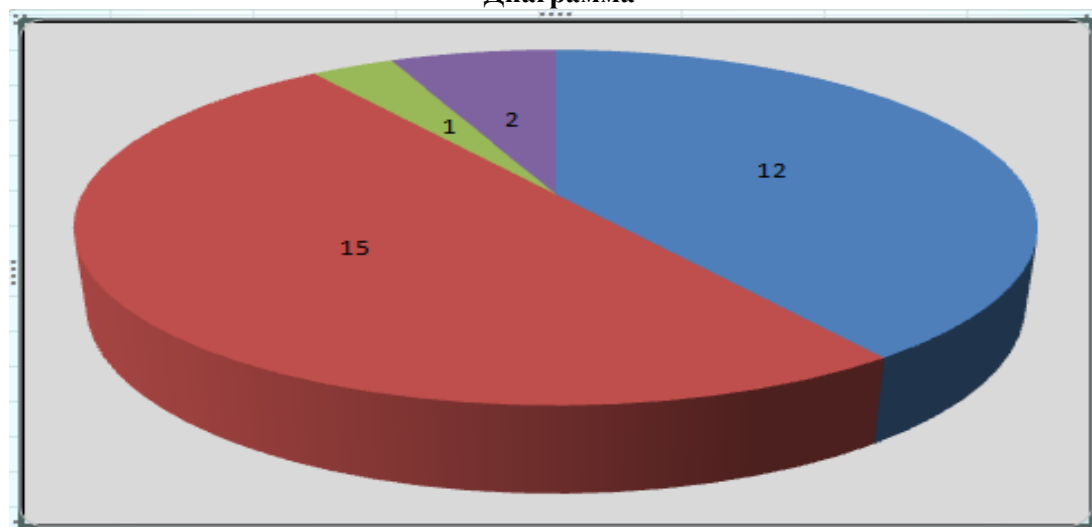

Рис 1. Диаграмма опроса личного отношения студентов к обучению в приложении ZOOM

Как мы видим, большинство изъявили позитивное отношение к обучению в режиме программы ZOOM. Двухсторонний анализ обучения студентов с позиции преподавателя и обучающихся показал преобладание позитивных тенденций онлайн-обучения в форме приложения ZOOM в условиях высшей школы, заменяющего традиционную школу в случае образования чрезвычайных ситуаций как внутри страны, так и в мировом эквиваленте.

Закключение. Высшие учебные заведения прошли серьезное испытание на прочность и эффективность своей работы. Некоторые страны, такие как Бразилия, ряд развивающихся стран, не смогли в полной мере преодолеть последствия пандемии и перейти на дистанционный режим работы. Конечно, дистанционное образование полностью не заменит классическое очное. На будущее развитие системы высшего образования будут влиять два разнонаправленных тренда поддержки и отторжения полного дистанционного формата обучения. Однако пандемия показала возможную эффективность перевода части обучения в цифровой формат, что позволит в дальнейшем сделать обучение более гибким, персонализированным и эффективным.

Говоря о дистанционной форме образования, следует говорить с созданием единого информационного образовательного пространства, куда следует включить всевозможные источники информации (включая сетевые): виртуальные библиотеки, базы данных, консультационные службы, электронные учебные пособия, кибераудиторий и т.п. Главным при организации дистанционной формы обучения является создание электронных курсов, разработка дидактических основ обучения, подготовка педагогов-координаторов. Не следует отождествлять дистанционную форму с заочной формой обучения, так как здесь предусматривается постоянный контакт с преподавателем, с другими студентами кибераудитории, имитация всех видов очного обучения, но специфичными формами. Следовательно, необходимо значительное усиление внимания к научно-педагогическим разработкам в области дистанционного обучения и образования.

Литература

1. Ефремов, А. А. Инструментально-методическое обеспечение функционирования систем онлайн-образования / А.А. Ефремов // Материалы Всероссийской НТК «Управление качеством в образовании и промышленности», 21–22 мая 2020 г. ФГАОУ ВО «Севастопольский государственный университет».
2. Рожина, Е.Ю. Об основных отличиях вузовского и школьного обучения и специфике обучения письменной речи в неязыковом вузе с учетом этих особенностей / Е.Ю. Рожина, И.В. Селиванова // Современное дополнительное профессиональное педагогическое образование, 2015. № 4 (4). – С. 64–68.

БОЛАШАҚТА КОРОНАВИРУС МЕКТЕПТЕРДІ ЖАБА МА?

Шимшек Х.А

*философия ғылымдарының докторы, доцент
Кастамону Университеті, Кастамон қ.*

Аннотация

Берілген мақалада коронавирус пандемиясы білім беру жүйесіне тиген әсерлері көрсетілген. Сарапшылар бұл тақырыпқа байланысты мұқият жұмыс жасауда. Әсіресе, “жасанды интеллект” үйреншікті жағдайға айналған сайын, білім беру мен оқыту да жаңа түрге өзгертіндігін атап айтып отыр. Бұл қалай болуы мүмкін? Бұл тақырып туралы көзқарастар жариялануда. Солардың бірнешесі мақалада талқыланған.

Тірек сөздер: оқушылар, мектеп, студенттер.

Аннотация

В данной статье показано влияние пандемии коронавируса на систему образования. Эксперты тщательно работают над этой темой. Тем более, что по мере того, как “искусственный интеллект” становится привычным, образование и обучение также трансформируются в новые формы. Как это может быть? Взгляды на эту тему публикуются. Несколько из них обсуждались в статье.

Ключевые слова: ученики, школа, студенты.

Annotation

This article shows the impact of the coronavirus pandemic on the education system. Experts are working carefully on this topic. In particular, he stressed that as “artificial intelligence” becomes commonplace, education and training will be transformed into a new type. How can this be? Views on this topic are being published. Several of them are discussed in the article.

Key words: school learners, school, students.

Коронавирус (Ковид-19) пандемиясы әлемдегі барлық қозғалыс салаларында, әсіресе білім беру мен экономикада кері әсерін тигізді. Тіпті кейбір секторлар бұл толқынның соққысынан әліде арыла алмады. Бізде университет мұғалімдері жұмысымызға байланысты бұл індеттен тікелей зардап шеккен адамдармыз. Себебі, алғашқы шектеулер қойылған сектор университеттер мен мектептер болды. Өйткені адамдардың ең көп әрекетте болатын жер білім ордалары еді. Ойланып көрсеңіз қалаларда, ауылдарда, тұрғын үй орталықтарында және де әрбір үйде кемінде бір мұғалім, оқушы немесе қандай да бір оқу орнымен жұмысы байланысты адам бар. Бір адамда анықталған бұл жұқпалы аурудың өзге адамға берілу қауіпі өте жоғары, себебі ол адам көп жүрген ортада, одан бөлек өзгелерде оқитын мектепте немесе жоғары оқу орындарында, жұмысқа бару үшін автобус, метро секілді қоғамдық транспортты қолданады. Сол себепті барлық елдер алғашқы шара ретінде мектептерді жапты. Алайда мектептердің жабылуына қарамастан біздер жұмысымызды интернет пен технологиядардың арқасында қашықтықтан жылғастырдық. Бұл жағдайда ойда бір сұрақ туындады “Егер сабақтарды осылай өткізе білсек, онда мектептердің не керегі бар?” Бұл сұрақтың жауабы үшін жұмыстар әлдеқашан басталып кетті.

Сарапшылар бұл тақырыпқа байланысты мұқият жұмыс жасауда. Әсіресе, “жасанды интеллект” үйреншікті жағдайға айналған сайын, білім беру мен оқыту да жаңа түрге өзгертіндігін атап айтып отыр. Бұл қалай болуы мүмкін? Бұл тақырып туралы көзқарастар жариялануда. Солардың бірнешесімен сіздермен бөліскім келіп отыр.

Әр түрлі уақыт пен орта: Оқушылардың әр түрлі уақыт пен ортада көбірек оқуға мүмкіндігі болады. Олар оқу құралдарын қашықтықтан және де өз оқу қарқына сәйкес қолана алатын болады. Сынып түсінігі өзгереді, ол дегеніміз теориялық сабақтар сырттай өткізіліп, тәжірбиелік сабақтар интерактивті түрде бетпе-бет өткізілетін болады.

Жекеленген оқыту: Студенттер өздерінің қабілеттеріне лайықты құралдар арқылы оқитын болады. Бұл дегеніміз деңгейлері орта деңгейден жоғары студенттер белгілі бір деңгейге жеткенде неғұрлым күрделі міндеттер мен сұрақтарға тап болатындығын білдіреді. Белгілі бір пәннен қиындықтары болған оқушылар нақты юір деңгейге жетпейінше көбірек тәжірбие жүзінде үйренуге мүмкіндігі болады. Жекеленген білім кезінде оқушылар тиімді жағдайда нығая түседі. Бұл оқытудың оң нәтижесін сезінуге мүмкіндік береді және академиялық қабілеттеріне деген сенімін жоғалтатын

студенттер саны азаяды. Сонымен қатар, мұғалімдер оқушылардың қай салада көмек керектігін оңай көре алады.

Еркін таңдау: Алайда әр оқытылатын сабақ бір бағытпен мақсатта оқытылса да, бұл мақсат оқушыдан оқушыға әр түрлі мақсатта жетеді. Жекеленген оқу тәжірибесіне ұқсас студенттер өздерінің оқу процестерін өздері үшін қажет деп санайтын құралдармен өзгерте алады. Студенттер өздерінің таңдауларына қарай әр түрлі құрылғылармен, бағдарламалармен және де оқу әдістерімен оқитын болады.

Жоба негізінде: Мамандықтар экономика негізінде құрылатын болса, қазіргі студенттер жобалық оқыту негізінде бейімделетін болады. Бұл дегеніміз қысқа уақыт ішінде әр түрлі жағдайларда қабілетті болуды үйренеді. Оқушылар орта мектеп кезінен бастап жоба негізінде оқытуды білулері тиіс. Осы ұйымның көмегімен ынтымақтастық пен уақытты басқаруға негізделген дағдыларды әр студент болашақта өзінің академиялық мансабында қолдана алатын негіз ретінде үйретуге болады.

Сфералық тәжірибе : Технологияның белгілі бір салаларда өнімділікті арттыратындығы, адамның білім мен оқу бағдарламасында жеке қарым-қатынасты қажет ететін дағдыларға жол ашады. Осылайша, сабақтарда "сфера" тәжірибесінің маңыздылығы атап өтіледі. Мектептер болашақта өз ісіне байланысты нақты дағдыларды алуға мүмкіндік береді. Бұл студенттерге тағылымдама, кеңес беру және ынтымақтастық жобаларын жүзеге асыру үшін көбірек мүмкіндіктерге ие болуға мүмкіндік береді.

Мағұматтарды түсіндіру: Математика ең негізгі үш сабақтың бірі болып саналғанымен, адамдардың есептеулерін орындау болашақта еш маңызы болмайды. Жакында компьютерлер кезкелген статистикалық талдауды еңсереді, деректерді анықтап талдайды және болашақ тенденцияларды болжай алатын болады. Осы негізде бұл мағұматтардың адамның түсіндіруі бойынша болашақ оқу бағдарламасының ең маңызды бөлігі болып саналатын болады. Теориялық білімді сандарға қолданып және осы мәліметтерден логика мен тенденцияларды адам ақылымен шешу осы курстың маңызды бөлігі болады.

Емтихандар толығымен өзгереді: Курстың бағдарламалық платформалары студенттердің қабілеттерін әр қадам сайын бағалайтындықтан, олардың құзыреттілігін сұрақтар мен жауаптар арқылы өлшеу мағынасын жоғалтып немесе жеткіліксіз деңгейде болуы мүмкін. Адамдардың біраз бөлігі емтихандардың студенттердің керекті мағұматты жаттап ертеңгісі не жаттағандарын ұмытып қалатындай қылып жасалынған дейді. Мұғалімдер емтихандар студенттердің алғашқы жұмысына кіріскен кезде не істей алатындығын дұрыс өлшемеуі мүмкін деп алаңдайды. Студенттің нақты білімін бүкіл оқу процесінде өлшеуге болатындықтан ал білім деңгейлерін олар белгілі бір салада жасаған жобалар кезінде өлшеуге болады.

Оқу бағдарламасына оқушының әсері: Студенттер өз оқу бағдарламасын жасауда көбірек дауысқа ие болады. Заманауи, өзекті және пайдалы оқу бағдарламасын сақтау тек кәсіби мамандардың емес, сондай-ақ жастардың қатысуымен мүмкін болады. Студенттердің өз сабақтарының мазмұны мен ұзақ мерзімділігі туралы сын айтуға құқығы бар екендігі кешенді оқу бағдарламасы үшін өте маңызды.

Мұғалімдер қазіргіден де маңыздырақ болады: 20 жылдан соң оқушылар өздерінің оқу процессінде соншалықты тәуелсіз болады ал мұғалімдер олардың жетістікке жетуінің негізгі факторы болады. Мұғалімдер жетекшілік міндетті мойынарына алады. Білімнің болашағы алыс болып көрінуі мүмкін, бірақ мұғалімдер мен оқу орындары академиялық жетістіктерге жету үшін өте маңызды.

Бұл дегеніміз мектептерді толығымен жабу өте қиын және болашақта адамдарға түзетілмейтін зиян келтіреді дегенді білдіреді. Себебі балалар, мектептер мен университеттердегі студенттер сабаққа бармайды және ақпарат алмайды. Олар сондай-ақ психологиялық дамиды және де адамдарға деген қашықтық ауруынан зардап шекпейді біз оны “әлеуметтік ” деп атаймыз. Адамзат өзінің жаратылысына байланысты басқа адамдармен бірге өмір сүреді. Жалғыз өмір сүру тек ертегілерде мүмкін. Тамақтану, ішу, бір сөзбен айтқанда, ол өзінің барлық қажеттіліктерін басқа адамдардан үйренеді. Сондай-ақ ұжымдық өмір сүруді, адамдар арасындағы ең жақсы қарым-қатынасты мектепте үйренеді. Мысалы, бала мектепке барғанға дейін ол көптеген қажеттіліктерін анасының, әкесінің және аға-інілерінің көмегімен түзетеді. Мысалы, бала мектепке барғанға дейін ол көптеген қажеттіліктерін анасының, әкесінің және аға-інілерінің көмегімен түзетеді. Ол мектепке бара бастағанында су ішкісі келсе ешкім сі әкеліп бермейді немесе аш екенін айтқан кезде тамақ әкелмейді. Бұл қажеттілікті өздігінен шешеді. Бұл қарапайым мысал. Бұдан басқа, ол басқаларға көмектесу және бірге әрекет ету, жауапкершілікті бөлу, сөйлеу тәсілі, құрмет, махаббат, төзімділік, достық, әртүрлі идеялар, тәртіп және, қарым-қатынас, азаматтық жауапкершілік, физикалық айырмашылықтар сияқты көптеген жетістіктерге жетеді.

ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ВУЗЕ

Яшина Н.Г., кандидат педагогических наук, доцент
Казанский государственный институт культуры, г. Казань

Аннотация: Институтта кашыктыктан оқытуды ақпараттық қамтамасыз етуді ұйымдастыру ерекшеліктері қарастырылған. Қашыктыктан оқыту жағдайында Қазан мемлекеттік мәдениет институты студенттерінің ақпараттық қажеттіліктерін зерттеу нәтижелері және қашыктыктан оқыту жүйесін ақпараттық қамтамасыз етуге қойылатын талаптар көрсетілген.

Тірек сөздер: қашыктыктан оқыту, ақпараттық қолдау, ақпараттық қажеттіліктер, студенттер

Аннотация: Рассматриваются особенности организации информационного обеспечения дистанционного обучения в вузе. Приводятся результаты изучения информационных потребностей студентов Казанского государственного института культуры в условиях дистанционного обучения и требования к информационному обеспечению системы дистанционного обучения.

Ключевые слова: дистанционное обучение, информационное обеспечение, информационные потребности, студенты.

Annotation: The features of the organization of information support for distance learning at the institute are considered. The results of research the information needs of students of the Kazan State Institute of Culture in the context of distance learning and the requirements for information support of the distance learning system are presented.

Key words: distance learning, information support, information needs, students

Дистанционное обучение - это форма обучения, при которой учащийся физически не присутствует на занятии. Дистанционное обучение быстро развивается, благодаря росту пропускной способности сетей передачи данных и расширению возможностей и сервисов Интернета. И процесс этот ускорился в условиях пандемии в связи с требованиями и рекомендациями по предотвращению распространения инфекции среди учащихся и педагогов. На самом деле, дистанционное обучение имеет ряд преимуществ перед даже традиционными моделями обучения.

В то время как квалифицированные преподаватели по-прежнему будут неотъемлемой частью системы образования, технологии сократят физическое пространство между педагогами и учащимися. Дистанционное обучение в течение только последнего года уже стало частью программ всех учебных заведений и в ближайшее время должно стать еще большей частью сектора образования, не отменяя и не заменяя при этом живого общения между участниками учебного процесса. В Казанском государственном институте культуры дистанционные образовательные технологии с использованием Интернета применяются как для освоения основных образовательных программ, так и программ дополнительного образования, отдельных курсов повышения квалификации.

Дистанционное обучение при всех своих преимуществах предъявляет повышенные требования к техническому, программному, методическому, организационному, информационному обеспечению учебного процесса. Информационное обеспечение – важнейший компонент в системе дистанционного обучения, его содержательная основа. Эффективность и качество системы дистанционного обучения в значительной степени зависят от уровня разработки информационного обеспечения.

Встречаются различные подходы к пониманию сущности информационного обеспечения:

а) информационное обеспечение рассматривается как совокупность, система информационных ресурсов, услуг, методов, средств, используемых для удовлетворения информационных потребностей [1];

б) информационное обеспечение как процесс (совокупность процессов) по подготовке и доведению информации до потребителей [2].

Согласно ГОСТ 7.0-99 [3], информационное обеспечение – это совокупность информационных ресурсов и услуг, предоставляемых для решения управленческих и научно-технических задач в соответствии с этапами их выполнения.

Информационное обеспечение системы дистанционного обучения можно рассматривать как совокупность всех электронных информационных ресурсов – документов и данных, используемых в учебном процессе и для поддержки функционирования системы независимо от их организации, включая структуру и взаимные связи информационных образовательных ресурсов, других видов информационных массивов и баз данных. Совокупность средств информационного обеспечения может

рассматриваться как отдельная подсистема системы дистанционного обучения, физически распределенная между всеми ее организационно-функциональными блоками.

В целях оптимизации информационного обеспечения участников образовательного процесса в условиях дистанционного обучения было проведено изучение информационных потребностей студентов в условиях формирования электронной образовательной среды Казанского государственного института культуры [4]. Исследование направлено на решение следующих задач: выявить и оценить отношение студентов к использованию новых информационных технологий в учебном процессе; определить круг источников информации, используемых студентами; оценить степень и эффективность использования различных элементов электронной образовательной среды института; определить уровень компетентности студентов в области использования электронных информационных ресурсов и технологий в учебном процессе. В ходе исследования были опрошены студенты, обучающиеся по направлениям подготовки «Библиотечно-информационная деятельность», «Документоведение и архивоведение». Большая часть респондентов положительно относятся к дистанционному обучению (55,2%). Они отмечали, что цифровые технологии делают учебный процесс более «удобным», ускоряют его, помогают лучше воспринимать информацию. Часть студентов (44,8 %) относятся к дистанционному обучению нейтрально. Никто из опрошенных не заявил о своем отрицательном отношении к дистанционным образовательным технологиям.

Студентам было предложено оценить уровень своей компетентности в области использования электронных технологий в учебном процессе по 5-балльной шкале.

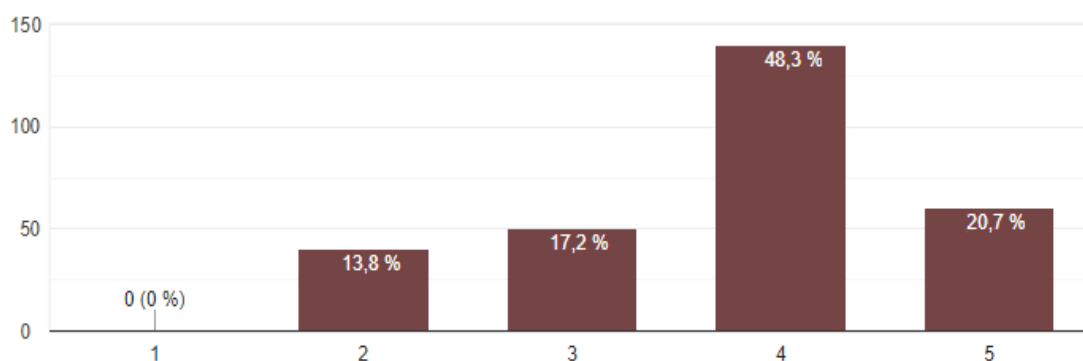

Рисунок 1. Ответы на вопрос: "Оцените уровень своей компетентности в области использования электронных технологий в учебном процессе по 5-балльной шкале"

Результаты опроса показали, что пока не все студенты в достаточной степени уверены в своих знаниях и навыках работы в условиях электронной образовательной среды. Следовательно, необходимо уделять больше внимания формированию у обучающихся таких компетенций, как готовность использовать в своей познавательной деятельности новые информационные технологии.

Оценивая роль использования информационно-коммуникационных технологий и электронных информационных ресурсов в обучении, студенты отмечали, что подобные инновации позволяют индивидуализировать образовательный процесс (75,9%), дают возможность получить дополнительные знания по учебному предмету (51,7 %), повышают компьютерную грамотность (51,7%), способствуют усвоению учебного материала (44,8%), повышают интерес к предмету (27,6%), позволяют сделать контроль знаний объективным (27,6%), формируют навыки самооценки (20,7%), способствуют повышению качества обучения (20,7%), формируют навыки планирования своей деятельности (17,2 %).

Студенты активно используют при подготовке к занятиям, зачетам и экзаменам, при выполнении курсовых и выпускных квалификационных работ электронные информационные ресурсы, но при этом нередко обращаются и к печатным источникам информации.

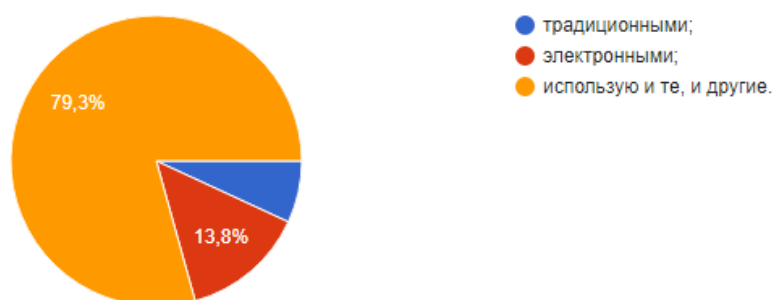

Рисунок 2. Ответы на вопрос: "Какими информационными ресурсами в ходе учебного процесса Вы пользуетесь чаще всего?"

Электронные ресурсы включают в себя веб-сайты, онлайн-базы данных, электронные журналы, электронные книги во всех форматах, текстовые, аудио, и / или визуальные файлы открытого, закрытого или ограниченного доступа, необходимые для учебного процесса или поддержки научно-исследовательской деятельности студентов.

Большая часть опрошенных считают, что электронные образовательные ресурсы и традиционные средства одинаковы по эффективности.

Рисунок 3. Ответы на вопрос: "Как Вы считаете, электронные образовательные ресурсы более эффективны или менее эффективны, чем традиционные средства обучения?"

При этом интернет-ресурсы в учебном процессе используют 100 % опрошенных, а получают необходимую информацию в библиотеке 78,6%.

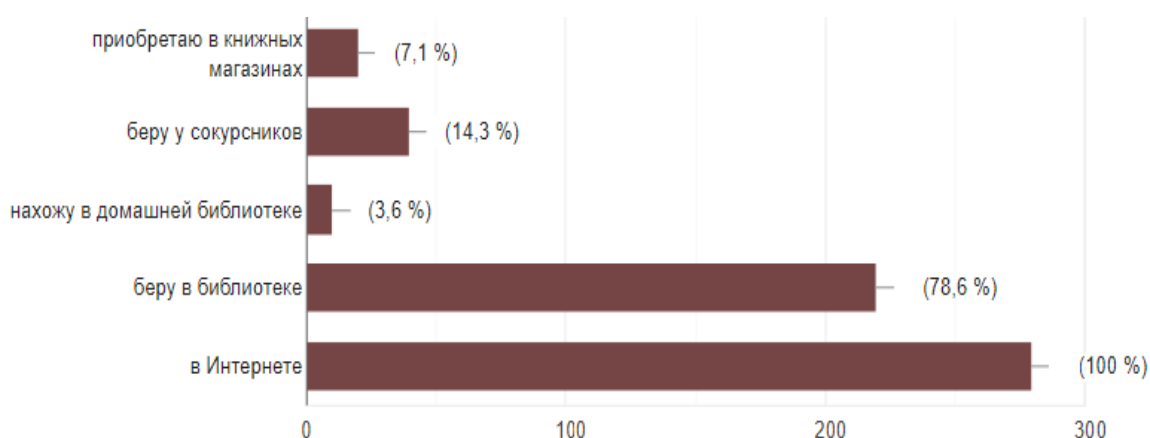

Рисунок 4. Ответы на вопрос: "Где Вы находите информацию, необходимую для учебы?"

Особое место среди электронных информационных ресурсов, обеспечивающих дистанционное обучение, занимают электронные библиотеки. Электронная (цифровая) библиотека, цифровое хранилище или цифровая коллекция - это онлайн-база данных цифровых объектов, которая может включать тексты, неподвижные изображения, аудио, видео, цифровые документы или другие цифровые медиаформаты. Объекты могут состоять из оцифрованного контента, такого как печать или

фотографии, а также из контента, изначально созданного в цифровой форме, такого как файлы текстового процессора или сообщения в социальных сетях. В дополнение к хранению контента электронные библиотеки предоставляют средства для организации, поиска и извлечения контента, содержащегося в коллекции. Цифровой контент может храниться локально или к нему можно получить удаленный доступ через компьютерные сети. Эти информационно-поисковые системы способны обмениваться информацией друг с другом.

В Казанском государственном институте культуры обучающимся предоставляется доступ к широкому кругу электронных информационных ресурсов. Вуз подключен к электронно-библиотечным системам (ЭБС), которые служат хорошей платформой для учебной, научной и исследовательской деятельности, содержат учебную, учебно-методическую, научную, художественную литературу ведущих издательств, научные монографии современных авторов и вузов, журналы: ЭБС «Университетская библиотека онлайн» (<http://biblioclub.ru/>); ЭБС «Издательство «Лань»» (<http://e.lanbook.com/>); Научная электронная библиотека eLibrary.ru (<http://elibrary.ru/>); ЭБС «ЮРАЙТ» (www.biblio-online.ru); сайт www.biblio-online.ru (избранные труды известного книговеда, библиографа, историка Михаила Николаевича Куфаева).

Авторизованные пользователи имеют неограниченный, одновременный и индивидуальный доступ к ЭБС как с вузовского, так и с любого компьютера, где есть выход в Интернет. Для регистрации в ЭБС обучающийся должен обратиться к куратору группы или непосредственно в библиотеку института.

На вопрос «Какие электронные библиотеки Вы используете?» студенты ответили следующим образом:

ЭБС «Университетская библиотека онлайн» (<http://biblioclub.ru/>) – 57,1%;

ЭБС «Издательство «Лань»» (<http://e.lanbook.com/>) – 42,9%;

Научная электронная библиотека eLibrary.ru (<http://elibrary.ru/>) – 71,4 %;

Национальная электронная библиотека (<http://нэб.рф>) – 10,7%;

Научная электронная библиотека «КиберЛенинка» (<http://cyberleninka.ru/>) -50%.

Институт предоставляет студентам доступ к крупнейшим международным базам данных научного цитирования Web of Science (webofscience.com) и Scopus (<https://www.scopus.com>).

На странице библиотеки Казанского государственного института культуры представлены открытые ресурсы Интернет по профилю вуза: Сводный электронный каталог Корпоративной библиотечной сети г. Казани (<http://old.kpfu.ru/zgate/cgi/zgate?Init+corp.xml,simple-corp.xml+rus>); Справочно-правовая система «Гарант» (<http://garant.ru/>); правовой сайт «Консультант+» (<http://consultant.ru/>); Центр Татарской Литературы (<https://tatkniga.ru/>); Единое окно доступа к образовательным ресурсам (<http://window.edu.ru/>); Научная электронная библиотека "КиберЛенинка" (<http://cyberleninka.ru/>) и др.

Для обучающихся обеспечен доступ к современным профессиональным базам данных, информационным справочным и поисковым системам: portalу «Российское образование» (<http://www.edu.ru>); электронным ресурсам крупнейших библиотек – Российской государственной библиотеки, Российской Национальной библиотеки, Государственной публичной научно-технической библиотеки России, Национальной библиотеки Республики Татарстан и др.

Таким образом, при организации информационного обеспечения дистанционного обучения необходимо учитывать требования государственных образовательных стандартов, тенденции развития системы образования и информационно-коммуникационных технологий, а также реальные информационные потребности студентов и педагогов. Информационное наполнение системы дистанционного обучения и эффективное управление знаниями является главной и, в то же время, наиболее трудной для реализации задачей в проблеме создания информационно-образовательных сред в компьютерных сетях.

Информационное обеспечение процесса дистанционного обучения должно:

1. Обладать достаточной полнотой, чтобы обучающиеся могли самостоятельно осваивать теоретический материал, готовиться к семинарским занятиям, экзаменам и зачетам и выполнять практические работы, находить необходимую информацию для написаний курсовых и выпускных квалификационных работ.

2. Обеспечивать реализацию дифференцированного подхода в обучении и индивидуализацию образовательных траекторий студентов.

3. Помогать осуществлять самодиагностику уровня профессиональной компетентности и содействовать саморазвитию обучающегося.

4. Предоставлять разнородную (визуальную и аудиальную) достоверную учебную и научную информацию в соответствии с принципом научности обучения.
5. Развивать интерес к процессу познания.
6. Содействовать формированию информационной и познавательной культуры личности.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Блюменау Д. И. Информационный анализ/синтез для формирования вторичного потока документов. — СПб.: Изд-во «Профессия», 2002. — 240 с. — (Серия «Специалист»).
2. Воройский Ф.С. Информатика. новый систематизированный толковый словарь-справочник (Вводный курс по информатике и вычислительной технике в терминах). — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Либерия, 2001. — 536с.
3. ГОСТ 7.0-99. Информационно-библиотечная деятельность, библиография. Термины и определения – Введ. 07.01.2000 // Стандарты по библиотечно-информационной деятельности / Сост. Т.В. Захарчук, О.М. Зусьман. – СПб.: Профессия, 2003. – С.11-38.
4. Калегина О.А., Матвеева Г.В., Яшина Н.Г. Информационные потребности студентов в условиях электронной образовательной среды института// Вестник Казанского государственного университета культуры и искусств. -2019. - №4.-С. 141-146.

МАЗМҰНЫ

АБДИЕВ К.С.	ФУНКЦИОНИРОВАНИЕ НСОКО КАЗАХСТАНА В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ	4
АСИЛБАЕВА Ф.Б.	ОҚУ ҮДЕРІСІН ТИІМДІ ҰЙЫМДАСТЫРУДА ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	8
ӘБІШ Д.Б. ЖҰМАЕВА Ы.С.	КОММУНИКАТИВТІ ОЙЫН МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ӨЗІН-ӨЗІ БАҒАЛАУЫН ДАМУЫ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ	11
БАЙНАЗАРОВА Т.Б. ЕРМЕНБАЕВА А.Ә. ЗЕНОВА А.Е.	ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ КЕЗЕҢІНДЕ ОТБАСЫНДАҒЫ БАЛАЛАРДЫ АДАМГЕРШІЛІК ТӘРБИЕЛЕУДІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	14
БЕКТҰРҒАНОВ Қ.Б.	ТАРИХТЫ ОҚЫТУДА АҚПАРАТТЫҚ ЖӘНЕ КОММУНИКАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ	17
DALIBAYEVA A.	THE IMPORTANCE OF TEACHING ENGLISH TO PRIMARY SCHOOL STUDENTS	20
ДРАХМЕТОВА А.Б.	ҚАШЫҚТЫҚТАН БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДА БОЛАШАҚ БИОЛОГИЯ ПӘНІ МҰҒАЛІМДЕРІН ДАЯРЛАУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	23
ЕРМАГАМБЕТ А.Ы	ЗНАЧЕНИЕ НЕПРЕРЫВНОСТИ КОРРЕКЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ ДЕТЕЙ С ООП В УСЛОВИЯХ ЛОКДАУНА	25
ЖИГЛОВА Л.Н.	РАЗВИТИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА ЛИЧНОСТИ КАК ФАКТОР УСПЕШНОЙ АДАПТАЦИИ В КРИТИЧЕСКИХ СИТУАЦИЯХ	28
ЖИЕНБАЕВА С.Н.	ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДЕ ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	30
ИСРАЙЛОВ Н.С.	МЕКТЕП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ТЕХНОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТІНІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ МЕН МҮМКІНДІКТЕРІ	34
КУДАЙБЕРГЕНЕВА К.С.	ОНЛАЙН РЕЖИМДЕГІ ДӘРІС АРҚЫЛЫ СТУДЕНТТЕРДІҢ БЕЛСЕНДІЛІКТЕРІН АРТТЫРУ ӘДІСТЕРІ	36
QURBANOVA M. SADULLAEVA N.	CHALLENGES AND CHANCES OF DIGITAL UNIVERSITY TEACHING: UZBEKISTAN EXPERIENCE	38
КУСАИНОВ Г.М. ВАСИЛЬЕВА Е.Н.	БУДУЩЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ: РАЗВИТИЕ ИЛИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ?	40

ҚЫЛЫШПАЙ Б.С.	ПАНДЕМИЯ ЖАҒДАЙЫНДА СТУДЕНТТЕРДІҢ ӨЗДІГІНЕН БІЛІМ АЛУЫН ДАМУЫ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	43
ЛАРИОНОВА А.Г.	ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ: СОВРЕМЕННЫЕ ВЫЗОВЫ В СИСТЕМЕ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	47
МОЧАЛОВА Я.В.	ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ	48
МУРАТОВА Р.А.	БУДУЩЕЕ СИСТЕМЫ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ COVID-19	51
НАБУОВА Р.А.	ҚАШЫҚТАН ОҚЫТУ ЖАҒДАЙЫНДА КРИТЕРИАЛДЫ БАҒАЛАУ ЖҮЙЕСІН ҚОЛДАНУ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ	54
НИКУЛИНА Н.А. МОРДВИНЦЕВА В.С.	МАССОВЫЙ ОТКРЫТЫЙ ОНЛАЙН-КУРСА ПО РКИ КАК ЭЛЕМЕНТ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ СОВРЕМЕННОГО ВУЗА: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	58
ПАРМАНАСОВА А.ДЖ	ОБРАЗОВАНИЕ С ПРИМЕНЕНИЕМ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ И ПЕРЕКВАЛИФИКАЦИИ	60
САНДИБАЕВА Н.А.	ПАНДЕМИЯ ЖАҒДАЙЫНДА ФИЗИКА ПӘНІ МҰҒАЛІМІНІҢ ҚЫЗМЕТІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН КӘСІБИ ТАЛАПТАР	62
СЕМЕНОВА Л.М. ИВАШОВА И.А. МУКАШЕВА М.Б.	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ РОДИТЕЛЕЙ, ИМЕЮЩИХ ДЕТЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ РАЗВИТИЯ, В ПЕРИОД ПАНДЕМИИ COVID-19	65
ЛИДЕР А.М. СКЛЯРОВА Е.А. СЛЕСАРЕНКО И.В.	ВОЗМОЖНОСТИ УНИВЕРСИТЕТА В ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В ГИБРИДНОМ ФОРМАТЕ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ	67
ТЕКЕСБАЕВ А.М.	ПАНДЕМИЯ ЖАҒДАЙЫНДА ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ САБАҒЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ	71
ТУЛЕУГАЛИЕВА С.С.	НАГЛЯДНАЯ БИОЛОГИЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ДОТ ДЛЯ ПРОВЕДЕНИЯ ЛАБОРАТОРНЫХ РАБОТ В УСЛОВИЯХ КАРАНТИНА	74
ТҰРҒАНБАЙ Қ.Е.	ПАНДЕМИЯНЫҢ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫҢ ДАМУЫНА ӘСЕРІ	77
ÜLKÜ DEMİRAY	SALGIN DÖNEMİNDE TÜRKİYE’DEKİ EĞİTİM UYGULAMALARI VE BİR ÖNERİ OLARAK ANALİTİK OKUMA YÖNTEMİ	80

УРАЗАЛИЕВА М.А.	ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫНА БОЛАШАҚ ПЕДАГОГ МАМАНДАРЫН ДАЯРЛАУ МӘСЕЛЕЛЕРІ	85
ЧУРАШОВ А.Г.	ТАНЦЕВАЛЬНО-ДВИГАТЕЛЬНАЯ ТЕРАПИЯ КАК ЭФФЕКТИВНОЕ СРЕДСТВО РЕШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ ЗАДАЧ В ДЕТСКОЙ ХОРЕОГРАФИИ	88
ШАМШИДЕНОВА Ф.М.	ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ В ВУЗАХ ВО ВРЕМЯ ПАНДЕМИИ И ТРАДИЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ: СРАВНИТЕЛЬНО-СОПОСТАВИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ	92
ШИМШЕК Х.А .	БОЛАШАҚТА КОРОНАВИРУС МЕКТЕПТЕРДІ ЖАБА МА?	97
ЯШИНА Н.Г.	ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ВУЗЕ	99